STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08182

SOTSYALE REFORM ODER REVOLUTSYE

Rosa Luxemburg

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סאָציאַלע רעפֿאָרם אָדער רעוואָלוציע

אויסגעוועהלטע שריפטען

פון ראָזאַ לוקסעמבורג

מיט ביאָגראַפישע סקיצעס פון י. מילל און קלאַרא צעטקין

רעדאַגירט פון י. ב. סאַלוצקי.

ארויסגעגעבען פון דער מאַרקס ליטעראַטור געזעלשאַפט
אין פאַרלאַג „נייע וועלט“, ניו־יאָרק, 1921.

ראזא לוקסעמבורג

Ich bin das Schwert, ich bin die
 Flamme.
Ich habe euch erleuchtet in der
 Dunkelheit, und als die Schlacht
 begann, focht ich voran, in der
 ersten Reihe...
Wir haben keine Zeit zur Trauer.
Aufs neue erklingen die Drommeten,
 es gilt neuen Kampf.

—**Heine.**

Copyrighted by
THE MARX PUBLICATION SOCIETY
NEW YORK, U. S. A.
All rights reserved. Published, 1921.

אינהאַלטס־פאַרצייכענונג

פאָרוואָרט פון דעם רעדאַקטאָר פון דער אידישער אויסגאַבע — ז. 7

ערשטער טייל: אין קאַמף מיט'ן אָפּאָרטוניזם

ראָזאַ לוקסעמבורג און דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם, ביאָגראַפישע
סקיצע פון י. מילל — ז. 17
„אַנטי־בערנשטיין" — ז. 43
דער מאַסען־סטרייק — ז. 97

צווייטער טייל: דער קריזיס אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע

אַ געדענקבלאַט פאַר ראָזאַ לוקסעמבורג, פון קלאַראַ צעטקין — ז. 135
פאַרטיידיגונג פון פאָטערלאַנד — ז. 152
פרידען און דער אינטערנאַציאָנאַל — ז. 178

דריטער טייל: די דייטשע רעוואָלוציע

אויפרוף צום פּראָלעטאַריאַט — ז. 191
ווי איך פאַרשטעה דעם סאָציאַליזם — ז. 194
אַה, ווי דייטשיש די רעוואָלוציע איז! — ז. 199
ספּאַרטאַקוס איז באַזיגט — ז. 204
אין בערלין איז אַלץ רוהיג — ז. 206
אַ געוואַגטער שפּיעל — ז. 214
דאָס פּראָגראַם פון דער רעוואָלוציע — ז. 218

פערטער טייל: ראָזאַ לוקסעמבורג — די אומבאַקאַנטע

בריעף פון געפענגניס — ז. 241

פאָרוואָרט פון רעדאַקטאָר פון דער אידישער אויסגאַבע פון ראָזא לוקסעמבורג׳ס אויסגעוועהלטע שריפטען.

עס איז ניט נויטיג קיין ענטשולדיגונג אָדער אפילו ערקלערונג פארוואָס עס ווערען ארויסגעבראכט אין דער אידישער שפראך די שריפטען פון ראָזא לוקסעמבורג, דער ערמאָרדעטער געניאלער רעוואָלוציאָנערער פיהרערין פון דעם אינטערנאציאָנאלען פראָלעטאריאט. אפשר דארף מען ערקלערען, פארוואָס נאָר „אויסגעוועהלטע" שריפטען און ניט אלע אָדער די מעהרסטע פון זיי ווערען דאָ פאָרגעשלאָגען דעם אידישען ארבייטער און „האלב־ארבייטער" לעזער. אָבער זאָל נאָר די נאָכבראַגע בארעכטיגען, און מיר וועלען זיך ניט פארטראכטען אויף איין רגע און אָהן "וויטערדיגע ערקלערונגען וועלען מיר ארויסברייגען אנדערע שריפטען פון דער בליבען פון ראָזא לוקסעמבורג ערשט איצטער ווערטפול און לעבענסמעהיג. די אָהן ספק און אָהן איבערטרייבונג געניאלע פאָרקעמפערין פון דעם פראָלעטאריאט אין דייטשלאַנד און אין פוילען און פאקטיש — פון דעם אינטערנאציאָנאלען פראָלעטאריאט האָט באַזעסען אזא מערקווירדיגע אלזייטיגקייט און אזא שארפע, מיט לעבען און פייער דורכגעדרונגענע סטימולירענדע פייזענליכקייט, אז אלץ וואָס זי האָט געזאָגט און געטאָן וועט נאָך לאַנג־לאַנג פארבלייבען פון אומגעהויערען ווערט.

איהר כח פון אנאַליז און איהר דיאלעקטיק דערמאָנט מעהר ווי וועלכער אנדער פון מארקס׳עס שילער דעם אומשטערבליכען פארשטאָרבענעם פיהרער און לעהרער. ראָזא לוקסעמבורג איז געווען א מארקסיסטין אין דעם בעסטען, שארפסטען און אומאָפהענגפארפייניגטער פיהרערין. וואָרים מעהר ווי די שריפטען פון א סך רעוואָלוציאָנערע דענקער און פיהרער איז דאָס וואָס עס איז פאר־

גיגסטען זינען פון דעם וואָרט. זי האָט ניט ווידערהאָלט דעם לעהרער'ס ווערטער, נאָר זי איז אינגאַנצען געווען דורכגעדרונגען מיט זיין גייסט און מעטאָד. אין איהרע פעהיגע גייסטיגע הענט איז מאַרקס'עס מעטאָד פון דענקען געווען אַ פרוכטבאַרער באַשאַפער פון נייע און גרויסע גייסטיגע רעוואָלוציאָנערע ווערטען.

און אויך איז די „רויטע ראָזא", ווי די דייטשע אַרבייטער האָבען זי מיט אומבאַגרענעצטער ליעבשאַפט גערופען, ניט געווען טרוקען, קאַלט, אָבגעריסען פון דעם צאַרטען און ווייבען אין לעבען. „אַלץ וואָס איז מענשליך" איז איהר נאָהענט געווען, און ווי נאָהענט! די בריעף וואָס ראָזא לוקסעמבורג האָט געשריבען צו סאָניאַ ליעבקנעכט, קאַרל ליעבקנעכט'ס פרוי, בעת ראָזא איז געווען פאַרשפּאַרט אין טורמע, אין דער צייט פון דער מלחמה און ביז די רעוואָלוציע פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט האָט איהר באַפרייט, ענטבלויזען פאַר אונז אַ נשמה, וואָס איז צאַרט ווי דער ריח פון אַ מאָרגען ראָזע און פונקט אַזוי קאָלירפול, הינרייסענדיג. און ס'אַרא רייפקייט פון ליטעראַרישען סטיל, ס'אַרא פיינער פּאָעטישער חוש און געשמאַק, ס'אַרא אַלץ אומפאַסענדיגע ליעבע צו אַלץ אין דער לעבעדיגער נאַטור עס רעדט פון די ווערטער האַסטיג אָנגעוואָרפענע, מיט אַ בליישטיפט אויף גרויען אַרעסטאַנטסקען פּאַפּיער, איינמאָל אין חודש, צי ווי אַנדערש, ווען די פּרייסישע טורמע־פאָראָרדנונג האָט ערלויבט צו שרייבען פּריוואַט־בריעף.

איהר גלויבט קיים אייערע אויגען, ווען איהר לייענט די שורות פון די דאָזיגע באמת מערקווירדיגע בריעף און איהר פאַרבינדט די אונענדליך־צאַרטע, פיינע, פּולהאַרציגע ווערטער מיט דער שניידענדיגער, שטאָל־קאַלטער לאָגיק פון איהר „אַנטי־בערנשטיין":

„..... די נאַכט בין איך געלעגען און געטראַכט, וואָס איך לעב אַלע מאָל אין דער פריידיגער פאַר'שכור'טקייט, אָהן וועלכען עס איז באַזונדער אורזאַך דערפאַר. אַט ליעג איך, אַ שטייגער, אין אַ פינסטערען קאַמער אויף אַ מאַטראַץ, וואָס איז האַרט, ווי אַ שטיין. אַרום מיר, אין דער גאַנצער געביידע, הערשט די געוועהנליכע טויטליכע שטילקייט. איך פיהל, ווי איך זאָל ליעגען אין

א קבר. א ליכטיגער פינטעל פון א לאנטערן, וואס ברענט אין דרויסען די גאנצע נאכט, שפיגעלט זיך אפ אויף דעם סופיט. פון צייט צו צייט דערהער איך, ווי א באהן־צוג באוועגט זיך ערגעץ ווייט פון דאנען, אדער עס דערטראגט זיך צו מיר דער הוכט פון דעם וועכטער, וואס שפאצירט ארום אין זיינע שווערע שטיוועל כדי צו לאזען אביסעל באנאנדערגעהן זיך זיינע פארשטייפט־געווארענע פיס. אזוי הילפלאז סקריפעט דער זאמד אונטער זיינע פיס, און די גאנצע עלענדקייט און הילפלאזיגקייט פון אונזער עקזיסטענץ קלינגט אפ אין דער נאסער, פינסטערער נאכט.

„אזוי ליעג איך מיר איינזאם, רוהיג, איינגעוויקעלט אין דעם פיעלפאכיג־שווארצען מאנטעל פון ווינטער — פינסטערניש, אומעט, און די אומפרייהייט דערפון, און דאך קלאפט מיין הארץ מיט אן אומבאקאנטער, אומבאגרייפליכער אינווענינסטער פרייד, ווי איך זאל געהן דורך פעלדער פון שטראלענדיגען זונען־שיין. אין דער פינסטערניש ליעג איך און שמייכעל צום לעבען, ווי איך וואלט וויסען פון עפעס א געהיימען צויבער, וואס ווייזט אויף די פאלשקייט פון אלץ וואס איז געמיין און גרויליג און ער פארוואנדעלט עס אין שטראלענדיגע ליכטיגקייט און פרייד. און בשעת איך ליעג אזוי, זוך איך אין זיך די אורזאך פון אזא לעבענס־פרייד; איך געפין גארנישט, און ווידער שמייכעל איך צו זיך אליין. איך גלויב, דער סוד ליעגט ניט אין קיין אנדער זאך, ווי אין דעם לעבען גופא. די געדיכטע פינסטערניש איז גלאט ווי סאמעט, אויב נאר מען ווייס ווי אזוי געהעריג איינצוקוקען זיך אויף איהר. אין דעם סקריפען פון דעם נאסען זאמד אונטער די לאנגזאמע שווערע טריט פון דעם וועכטער הערט זיך א וואונדערליך ליעד פון לעבען, — אויב נאר מען ווייס ווי אזוי זיך צוצוהערען...“

דאס זיינען א פאר ציפעליגע ווערטער, ניט ספעציעל צוגעקליבענע, פון דער פען פון דער „רויטער ראזא“, פון דער בייסיגער לוקסעמבורג, פון דער וואס האט געקאנט ארויסרופען אומבאשרענקטען האס און אויך אליין צו האסען אומבאשרענקט.

ראזא לוקסעמבורג פון די דאזיגע בריעף, ראזא לוקסעמבורג פון דעם „אנטי־בערנשטיין“ און פון דעם „יוניוס“־פאמפלעט און די רעדנערין אויף דעם גרינדונגס־צוזאמענפאהר פון דער קאמוניס־

טישער פּאַרטיי (ספּאַרטאַקוס־בונד), און ענדליך די ראָזאַ לוקסעמ־בורג, די פֿייערדיגע פּובליציסטין, די פאַרפאַסערין פון „ווי דייט־שיש די רעוואָלוציע איז", „אין בערלין איז אַלע רוהיג", — דאָס זיינען ניט דריי באַזונדערע פּערזענליכקייטען, דאָס זיינען ניט אַפילו דריי באַזונדערע און אָפּגעזונדערטע זייטען פון איין פּער־זענליכקייט; דאָס איז איין רייכע, האַרמאָנישע, אַלזייטיגע פלאַ־מיגע נשמה, וואָס בייסט און קושט, וואָס האַסט און ליעבט, וואָס שלאָגט און צערטעלט, וואָס וויברירט מיט אַלע איפּרעגונגען פון לעבען, פון אַ קאָנצענטרירטען, העלען, שטראַלענדיגען לעבען.

די קאָנטר־רעוואָלוציע אינ'ם דייטשלאַנד פון די שיידעמאַנס האָט זי דער'הרג'עט, ברוטאַל און פּייג, פון דערהינטען דערמאָר־דעט.

צו זאָגען אַז ראָזאַ לוקסעמבורג לעבט אין מיליאָנען הערצער איז ניט מעהר ווי באַנאַל. קאָן דען ג י ט לעבען די זון, נ י ט וואַרעמען און ניט שטראַלען, קאָן דען נ י ט גלאַנצען און רופען דער אייביגער ווייסער שנעע אויף דעם שפּיץ פון מאָנבלאַן!

אויף דעם סוף כל סוף זיעגרייכען וועג פון דעם אַלוועלטלי־כען פּראָלעטאַריאַט, אויף דעם היסטאָרישען וועג צו דעם גרויסען ציעל פון דעם קלאַס מיט דער גרויסער אַל־מענשליכער שליחות פאַלען קרבנות. אָבער אַלע זיינען זיי דאָך קערנער פון זריעה פון דער גרויסער צוקונפט, אַלע זיינען זיי עטאַפּ־פּונקטען וואָס זענענ־דיג קרבנות פאַרצייכענען זיי נצחונות. אַלע זיינען זיי טייער און ליעב איינגעבאַקען אין די הערצער פון די קינפטיגע דורות. ראָזאַ לוקסעמבורג איז צווישען די אומגעהויער שווערע קרבנות פון די אומגעהויער שווערסטע, צווישען די קרבנות וואָס זאָגען אָן דעם שוין אָפּגעהאַלטענעם נצחון — דער גרעסטער קרבן פון דעם גאָר גרויסען קינפטיגען נצחון. אויף דעם מערדערליך פריה־צייטיגען קבר פון דער „רויטער ראָזאַ" בליהט דער וואונדערבארער אָנזאָג פון אַ וואונדערבאַרער, פון אַ ריעזיג־גרויסער צייט, ווען די שלום־ווערטער פון איינעם פון איהרע בריעף צו סאָניאַ ליעב־קנעכט וועלען מעהר ניט זיין אַ פּריווילעגיע רעזיגנאַציע צו „די כחות וואָס הערשען", און אַפילו ניט אַן אַרויסרוף פון אַ טיטאַני־

שער גאטור. זיי וועלען זיין א גוטמוטיגער שמייכעל דערויף וואס איז געווען אמאל, לאנג־לאנג צוריק.

„סאניושא, טייערינקע, זיי רוהיג און גוט אויפגעלייגט טראץ אלעם דעם. אזא איז דאס לעבען, און מיר מוזען עס אננעמען — בראוו, אומדערשראקען און שמייכלענדיג.“

אויף ראזא'ס מערדערליך פריהצייטיגען קבר בליהט די ערבות פון דער צייט ווען מענשען וועלען מעהר ניט מוזען אננעמען דאס לעבען, ווי עס איז, נאר זיי וועלען באזיצען די אויסערליכע פריי־הייט און דעם אינערליכען כח צו קירעווען דאס לעבען, ו ו א ר־ה י ן זיי וועלען, צו לעבען דאס לעבען, ו ו י זיי וועלען וועלען, צו מאכען דאס לעבען פאר א פאסיגען פלאץ צו לעבען פאר אזעלכע רייכע פערזענליכקייטען, ווי די אומשטערבליכע, פראכטפולע ראזא איז געווען.

עס געהען אריין אין דעם פארליגענדען באנד, אויסער די דירעקטע שריפטען פון ראזא לוקסעמבורג, אויך צוויי „זייטיגע“ אפהאנדלונגען. דאס איז, ערשטענס, א ביאגראפישע סקיצע גע־שריבען פון י. מיללין, וואס באציהט זיך הויפטזעכליך אויף דעם קאמף וואס ראזא לוקסעמבורג האט געפיהרט קעגען דעם סאציאל־שאוועניזם פון דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי; און, צווייטענס, קלארא צעטקינ'ס פלאמיג־געשריבענער פארווארט צו דעם אזוי גערופענעם „יוניוס“־פאמפלעט, וואו עס ווערט אנגע־ווארפען אין קורצע, קלארע און בולט'ע ווערטער די ראל, וואס ראזא לוקסעמבורג האט געשפיעלט אין דעם הערואישען און פרינ־ציפיעלען קאמף מיט דעם סאציאל־פאטריאטיזם, וואס האט אויפ־געגעסען די נשמה פון דער אמאל גרויסער, רעוואלוציאנערער סא־ציאל־דעמאקראטישער פארטיי פון דעם דייטשען פראלעטאריאט.

די איבערזעצונג פון „אנטי־בערנשטיין“ האט געמאכט ה' ה. ראזענפעלד. און דעם „מאסען־סטרייק“ און מעהרסטע בריעף צו פרוי ליבקנעכט האט איבערזעצט ה' נ. בוכוואלד.

י. ב. ס.

ערשטער טייל

אין קאמף מיט'ן אפארטוניזם

ראָזאַ לוקסעמבורג און דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם

ביאָגראַפישע סקיצע פון י. מ י ל ל

שטריכען פון אַ ביאָגראַפיע

ג. וו. פלעכאַנאָוו'ן פלעגט מען באַטראַכטען — און מיט רעכט — אלס דעם „פּאַטער" פון דעם רוסישען מאַרקסיזם און פון דער רוסישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ניט מיט וועניגער רעכט קען מען זאָגען, אַז ראָזאַ לוקסעמבורג איז געווען די „מוטער" פון פוילישען מאַרקסיזם.

זי האָט באַגרינדעט דעם פּאָליטישען פּראָגראַם פון דעם פוילישען פּראָלעטאַריאַט פון מאַרקסיסטישען שטאַנדפּונקט. די בעסטע יאָהרען פון איהר לעבען האָט זי אוועקגעגעבען צו פּאָפּולאַריזירען די מאַרקס'ישע וועלט אַנשויאונג צווישען די פוילישע אַרבייטער. מיט איהרע אייגענע קרעפטען, כמעט אָהן הילף, האָט זי דורכגעפיהרט אַ שווערען קאַמף געגען יענער ריכטונג אין פוילישען סאָציאַליזם, וועמעס מעטאָדע איז געווען ניט מאַרקסיסטיש און וועמעס טאַקטיק — ניט סאָציאַל־דעמאָקראַטיש, כאָטש די פּראָזעאָלאָגיע פון דער ריכטונג האָט געקלונגען רעוואָלוציאָנער און סאָציאַליסטיש.

עס איז געווען אַ צייט — אין מיטען פון די נייַנציגסטע יאָהרען פון פאָריגען יאָהרהונדערט — ווען ראָזאַ לוקסעמבורג איז געווען דער גאַנצער פוילישער מאַרקסיזם און דער פוילישער מאַרקסיזם איז געווען ראָזאַ לוקסעמבורג. טויט אַרום און אַרום. פיינדשאַפט און האַס, און פערזענליכע באַליידיגונגען פון אַלע זייטען. איהר נאָמען איז געווען טריף פאַר דער ראַדיקאַלער שטודירענדער יוגענד און פאַר דער אינטעליגענץ אין אַלגעמיין. די פּרעסע האָט איהר באָיקאָטירט און, אַז מען האָט ווען עס איז דאָך דערמאָנט איהר נאָ־

מען, איז עס געווען מיט דער אבזיכט צו פאַרדרעהען און פאַלש אויסצוטייטשען אַלץ, וואָס זי האָט געזאָגט אָדער געשריבען. אפילו די מעריב־אייראָפּעאישע סאָציאַליסטישע פּרעסע האָט איהר באַיקאָטירט. און גלייכגילטיג האָט זיך באַצויגען דער פּוילישער ארבייטער־קלאַס צו איהר וואָרט און צו איהרע וואָרנונגען. באמת, איהר קול איז געווען אַ קול אין דער וויסטעניש.

אָבער דאָס איז ניט געווען אַ קלאָגענדיגער, אַ יאָמערנדיגער קול. דאָס איז געווען אַ קול פון אַ מענשען, וואָס ווייס צו וואָס ער שטרעבט און צו וואָס ער רופט. און מען האָט געדאַרפט האָבען די אונגעהויערע גרויסע קענטניסען, די אונגעוועהנליכע ליטעראַרישע פעהיגקייטען, דעם אונענדליכען גלויבען און איבערצייגונג אין דער ריכטיגקייט פון דער זאַך און די גרענצלאָזע ענערגיע און קאַמף־לוסט פון ראָזא לוקסעמבורג, כדי דורכצוברעכען די אייזערנע וואַנד, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן וועג צו איהר ציעל, אָפּצוראַמען דיזען וועג פון די שטערעניסען אָהן אַ צאָהל.

פאַרשיידען זיינען געווען די יסודות פון דעם סאָציאַל־עקאָנאָמישען לעבען אין רוסלאַנד און פּוילען, פאַרשיידען — דער וועג פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג און די געזעלשאַפטליכע באַציהונגען, פאַרשיידען — די גרופּירונגען און זייער אידעאָלאָגיע אין דיביידע לענדער. און, נאַטירליך, עס איז אויך געווען אַ גרויסער אונטערשייד אין דעם אופן, ווי פּלעכאַנאָוו און לוקסעמבורג האָבען געזוכט איינצופלאַנצען דעם מאַרקסיסטישען סאָציאַליזם אויפ'ן רוסישען און פּוילישען באָדען.

פּלעכאַנאָוו'ן איז אויסגעקומען צו דערווייזען, אז רוסלאַנד איז ניט קיין אויסנאַהם־לאַנד אינ'ם פּרט פון איהר עקאָנאָמישער ענטוויקלונג, אז זי געהט אויפ'ן וועג פון קאַפּיטאַליזם, אז זי באַזיצט אַן ארבייטער־קלאַס, וועלכער וועט אַלץ וואַקסען אין צאָהל און באַדייטונג, אז די באַפרייאונג פון רוסלאַנד פון פּאָליטישען יאָך און פון עקאָנאָמישער שקלאַפעריי הענגט אָפּ פון אָט דעם קלאַס, וואָס איז רעוואָלוציאָנער אַ דאַנק דער סאַמע לאַגע זיינער אין דער געזעלשאַפט. פּלעכאַנאָוו'ס אויפגאַבע איז געווען אַ פאַרהעלטניסמעסיג גרינגע. נאָך דעם, ווי די באַריהמטע טעראָריסטישע פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" איז געפאַלען און די רוסישע סאָציאַליסטישע

אינטעליגענץ האָט אָנגעהויבען צו זוכען אַ נייע געזעלשאַפטליכע אָריענטאַציע, איז עס געווען לפי ערך לייכט צו געבען אַ טויט־קלאַפּ די איבערגעבליבענע שטיקלאַך פון דעם באַקוניזם, פון דעם לאַוורּאָוו'שען עקלעקטיציזם, און פון פּאָלקסטימלעריי („נאַראָדניטשעסטוואָ"). דעם נאַאיווען גלויבען אין דער רעוואָלוציאָנערער באַדייטונג פון די דאָרפישע קהילות („אָבשטשינאַ"). די טרעגערין פון דעם רעוואָלוציאָנערען געדאַנק אין רוסלאַנד, די אינטעליגענץ, האָט ניט געהאַט געגוג כחות צו פאַרטיידיגען די אַלטע טעאָרעטישע פּאָזיציעס, און אונטער דעם איינפלוס פון פּלעכאַנאָוו'ס קריטיק האָט זי זיך אָנגעוואָרפען מיט זשעדנעקייט אויף דעם מאַרקסיזם. און איינמאָל האָט זי באַגריפען די מאַרקסיסטיש־רעוואָלוציאָנערע וועלט אַנשויאונג, האָט זי שוין אויך געווענדעט זיך צו דעם ברייטען פעלד, וואו זי האָט געקאָנט די דאָזיגע רעוואָלוציאָנערע פּרינציפּען פאַרוואַנדלען אין אַ ווירקזאַמער רעוואָלוציאָנערער קראַפט—צו דעם אַרבייטער קלאַס.

גאַנץ אַנדערש און פיעל שווערער איז געווען דער וועג פון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס מאַרקסיסטישער פּראָפּאַגאַנדאַ.

ווען ראָזאַ לוקסעמבורג איז ערשינען אין דעם פּוילישען געזעלשאַפטליכען לעבען, איז פּוילען שוין געווען אַ שטאַרק ענטוויקעלטע קאַפּיטאַליסטישע לאַנד מיט אַ צאָהלרייכע אַרבייטער־באַפעלקערונג. מען האָט דאָ ניט געדאַרפט באַווייזען, אַז פּוילען געהט אויפ'ן זעלבען וועג, אויף וועלכען עס געהט מערב־אייראָפּאַ. דערין האָט קיינער ניט געצווייפעלט. און טאַקע ווייל דאָס איז געווען אַ טאַטזאַך, אַ סאָציאַל־פּאָליטישער פאַקט, זיינען געוויסע פּוילישע סאָציאַליסטען געקומען צו דעם געדאַנק, אַז פּוילען איז נאָהענטער צום סאָציאַליזם, ווי רוסלאַנד; אַז איהר פאַרבינדונג מיט רוסלאַנד איז אַן אונבאַזיעגבאַרער שטער פאַר דער גיכער פאַרווירקליכונג פון סאָציאַליסטישען אידעאַל; אַז דער פּוילישער אַרבייטער קלאַס קען ניט וואַרטען ביז דאָס אָפּגעשטאַנענע, אונ־וויסענדע, אין פּרימיטיווע סאָציאַלע פאַרהעלטניסען לעבענדיגע רוסיש פאָלק וועט דערגרייכען די שטופע פון פּאָליטישער און סאָציאַליסטישער ענטוויקלונג וואָס פּוילען; אַז זייערע ביידענס וועגען — די וועגען פון פּוילישען פאָלק און פון רוסישען פאָלק — געהען זיך פאַנאַנדער;

און אז נאָר די *פּולשטענדיגע* אָפּטיילונג פון דעם פּוילישען לאַנד פון דער רוסישער מלוכה וועט באַשאַפען די מעגליכקייט פון אן אונגעשטערטען קאַמף פאַר סאָציאַלע גערעכטיגקייט, פאַר'ן סאָציאַליזם.

דער *סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם*, די אידעאָלאָגיע פון דער „פּוילישען סאָציאַליסטישער פּאַרטיי" (פּ. פּ. ס.) איז געבּאָרען געוואָרען. און אין אַ קורצע צייט ארום — אַ דאַנק דער פּאָליטישער און נאַציאָנאַלער לאַגע פון לאַנד—האָט אָט די פּאַרטיי דורכגעדרונגען אַלץ, וואָס האָט זיך גערופען ראַדיקאַל, סאָציאַליסטיש, רעוואָלוציאָנער. די „פּוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי" איז פּאַקטיש געוואָרען די *איינציגע*, די הערשענדע פּאַרטיי אויף דער סאָציאַליסטישער גאַס.

אין פּוילען איז די אינטעליגענץ ניט געווען די טראַדיציאָנעלע טרעגערין פון דעם מאָדערנעם רעוואָלוציאָנערען געדאַנק, פון רעוואָלוציאָנערען סאָציאַליזם, — ווי דאָס איז געווען פאַר אַ לאַנגע צייט אין רוסלאַנד. קינדער פון פּריצישע „פּאָוסטאַנצעס" אָדער פּאַטריאָטישע קליינבירגער זיינען זיי אויסגעוואַקסען אין אן אַטמאָספערע פון האַס צו אַלץ, וואָס איז רוסיש, אין אן אַטמאָספערע פון פּוילישער אָפּגעזונדערטקייט, פון סעפּאַראַטיסטישע האָפנונגען פון פּוילישען נאַציאָנאַליזם און שאָוועניזם. דער אמת'ער טרעגער פון רעוואָלוציאָנערען סאָציאַליזם אין פּוילען איז געווען דער אַרבייטער קלאַס. אַ באַווייז: — די געשיכטע פון דער העלדישער פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט", אַ שוועסטער־פּאַרטיי פון דער רוסישער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" און פון „בונד פון די פּוילישע אַרבייטער" („זוויאָנזעק"). די ערשטע אָבער איז אין איהר טאַקטיק געווען בלאַנקיסטיש, איהר האָט געפעהלט די טאַקטיק פון אַ מאַסאָווער קלאַסענבאַוועגונג; דער „זוויאָנזעק", ווידער, איז געווען סאָציאַל־דעמאָקראַטיש אין דער פּראַקטיק, אָבער אָהן אַ ווייטען פּאָליטישען אויסקוק, אָהן אַ פּרינציפּיעלע באַגרינדונג פון זיין קאַמף. דער באַנקראָט פון דיזע צוויי פּאַרטייען איז געווען אַ לאָגישער און אומפּאַרמיידליכער רעזולטאַט פון זייערע פעהלערען. אָבער דער דאָזיגער באַנקראָט האָט פאַרפעהלט צו האָבען די פּאָזיטיווע ווירקונג. די פּוילישע אַרבייטער האָבען צוגעשריבען דעם דורכפאַל פון די צוויי גרו־

פען ניט צו זייער טעאָרעטישער פעהלערהאפטיגקייט, נאָר צו דער אונמעגליכקייט פון א פראָלעטארישער קלאסען־באוועגונג אונטער דעם צארישען דרוק, אונטער דעם דרוק פון א פ ר ע מ ד־ה ע ר ש א פ ט. די פוילישע ארבייטער מאסען זיינען אריינגעפאלען אין די אָרעמס פון די סאָציאַל־פאטריאָטען.

אָט די אומשטענדען האָבען געמאכט ראָזא לוקסעמבורג'ס אויפגאבע אונגעהויער שווער. און עס האָט גענומען יאָהרען, לאנגע יאָהרען פון אונערמידליכען קאמף, יאָהרען רייך אין שווערע מפלות און אָרעם אין מערקבארע נצחונות, ביז איהר שטימע האָט ענדליך אָנגעהויבען צו דערגרייכען די אויערען פון'ם פוילישען ארבייטער קלאס.

א מאָדנער צוזאמענטרעפען, א בלינדער שפיעל פון גורל: ראָזא לוקסעמבורג האָט אָנגעהויבען איהר געזעלשאפטליכע טעטיגקייט, איהר סאָציאליסטישע קאריערע אין קאמף געגען פוילישען סאָציאַל־פאטריאָטיזם, און האָט אזוי טראַגיש געענדיגט איהר פיעל זייטיגען און רייכען אין פאסירונגען לעבען אין אַ אָהן־רחמנותדיגען קאמף געגען דעם אלוועלטליכען סאָציאַל־פאטריאָטיזם, וואס איז אויסגעוואקסען פון די משוגע'נע געשעהעניסען פון דער לעצטער צייט...

* * *

די פוילישע סאָציאַל־דעמאָקראטישע פארטיי, אָדער ווי זי האָט זיך אָפיציעל גערופען — „די סאָציאַל דעמאָקראטיע פון רוסיש־פוילען“ — איז געגרינדעט געוואָרען אין יולי 1893. איהר מיטגלידערשאפט האָט זי רעקרוטירט הויפטזעכליך פון דעם „בונד פון פוילישע ארבייטער“ („זוויאָנזעק“), פון דעם זעלבען בונד, וועגען וועלכען מיר האָבען אָקערשט געזאָגט, אז אין זיין פראקטישער טעטיגקייט איז ער געווען דורכאויס סאָציאַל־דעמאָקראטיש, אָבער עס האָט איהם געפעהלט א קלאָרע פרינציפיעלע און טעאָרעטישע באגרינדונג פון דיזער טעטיגקייט. די אויפגאבע פון דער נייער סאָציאַל־דעמאָקראטישער פארטיי איז געווען אויסצופילען אָט דעם פוסטען פלאץ, שאפען די טעאָרעטישע באגרינדונג פאר דעם סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערען קאמף פון די פוילישע ארבייטער. ראָזא לוקסעמבורג איז געווען דער לייטענדער גייסט אין דער ארבייט. זי

האָט פאַרמולירט דאָס פּאָליטישע פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי און קלאָר געמאַכט די שטעלונג פון דעם פּוילישען מאַרקסיזם צו דער צענטראַלער פראַגע פון דעם פּוילישען לעבען — די „אונאַבהענ־גיגקייט פון פּוילען". אין איהרען אַן אַרטיקעל: „דער סאָציאַליזם אין פּוילען", געפינען מיר אַן אינטערעסאַנטען אַנאַליז פון די פּוי־לישע פּאַרטייען באַציהונגען פון יענער צייט אין פאַרבינדונג מיט דער דאָזיגער פראַגע. ריידענדיג וועגען דער פּאַרטיי „פּראָלעטאַ־ריאַט", זאָגט ראָזאַ לוקסעמבורג: „די אַלגעמיינע אויפפאַסונג פון דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג און פון קאַפּיטאַליזם איז נאָך ניט גענוג פאַר אַ סאָציאַליסטישע פּאַרטיי, מען דאַרף נאָך פאַרשטעהן די אַקטיווע ראָלע פון דעם אַרבייטער קלאַס און די פּאָליטישע ענט־וויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט אין דעם באַ־טרעפענדען לאַנד. נאָר גראָד אין דער הינזיכט איז די פּאַרטיי גע־גאַנגען ניט מיט דעם וועג פון דעם מעריב־אייראָפּעאישען פּראָלע־טאַריאַט, נאָר מיט דער ריכטונג פון דער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ", וועלכע האָט געמיינט, אַז עס וועט גענוג זיין, אַז די קליינע רעוואָ־לוציאָנערע פּאַרטיי זאָל נאָר אַ מאַך טאָן מיט דער האַנד, און זי וועט שוין מנצח זיין די רעגירונגס־מאַשין, און מיט דער הילף פון דעם פאָלק וועט זי איינפיהרען די סאָציאַליסטישע אָרדנונג... די פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט זיך ניט געסטאַרעט צוערשט אויס־צוקעמפען פון דעם צאַריזם קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייטען, נאָר זי האָט באַהויפּטעט גראַד פאַרקעהרט, אַז דער בורזשואַזער ליבעראַ־ליזם איז אַ נאַרישקייט. די פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט דוקא געוואָלט, אַז דער אַרבייטער קלאַס זאָל שוין טאַקע הערשען און די סאָציאַלע רעוואָלוציאָן זאָל טאַקע באַלד מקוים ווערען. אמת, אין דעם פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי זיינען געווען אויסגעשטעלט אַלע דעמאָקראַטישע פאָדערונגען. אָבער זיי האָבען ניט געזאָלט באַדיי־טען דעם וועג, מיט וועלכען דער אַרבייטער קלאַס זאָל געהן אין זיין טעגליכען קאַמף, נאָר גיכער איז דאָס געווען אַ מין מיטעל, ווי אַזוי גלייך אַריינצוכאַפּען די רעגירונגס־מאַכט אין די הענט פון די רעוואָלוציאָנערען. אַזוי איז אויסגעקומען, אַז די סאָציאַליסטען זיי־נען ניט דערוויילע די פּאַרטיי פון דער אָפּאָזיציע נאָר פּראָסט די הערשענדע פּאַרטיי פון דער צוקונפט... דאָ איז געווען דער טראָר

געמישט מיט דער מאַרקסיסטישער לעהרע פון קלאַסען־קאַמף... אָהן אַ פּאָליטישען און ס אָ צ י אַ ל־פּאָליטישען פּראָגראַם האָט די פּאַרטיי ניט געקאָנט אַריינציהען דעם פּראָלעטאַריאַט — ו ו י אַ ק ל אַ ס — אין דעם קאַמף. פאַר די מאַסען האָט די פּאַרטיי מעהר ניט געהאַט ווי די איינציגע האָפנונגען אויף דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. דעם געווערקשאַפטליכען קאַמף האָט זי געהאַלטען פאַר איבריג, און דער שטרייק, האָט זי געזאָגט, וואָלט נאָר דאַמאָלסט אַ ווערט געהאַט, ווען ער זאָל האָבען אַ בלוטיגען סוף. דאַריבער האָט זיך די באַוועגונג געמוזט באַגניגען נאָר מיט קליינע, פאַרבאָרגענע, קאָנספּיראַטיווע קרייזלעך, אין וועלכע מען פלעגט פּראָפּאַגאַנדירען די אַלגעמיינע סאָציאַליסטישע פּרינציפּען און דעם טעראָר"...

אָבער זעהר אַ גרויסען פאַרדיענסט פון דער פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" פאַר דעם פּוילישען אַרבייטער קלאַס האָט רויזאַ לוקסעמבורג איינגעזעהן אין איהר קלאָרער שטעלונג צום נאַציאָנאַליזם. דאָס, וואָס די פּוילישע סאָציאַליסטען האָבען זיך אימער פריהער פאַר אַלץ פאַרנומען מיט דער נאַציאָנאַלער פראַגע, איז ניט קיין צופאַל. דער פּוילישער אַרבייטער קען ניט אַריינטרעטען אין דעם סאָציאַלען קאַמף ביז ער פאַרנעהמט ניט אויף אַ געוויסע שטעלונג געגען דער פרעמד־הערשאַפט... די גרינדער פון דער פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָבען צווישען דער אַרבייטער באַוועגונג און דעם נאַציאָנאַליזם אַלע וועגען צוריסען"... דאָס זעלבע האָט שפּעטער געטאָן די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אָבער עס איז געווען אַ גרויסער אונטערשייד אין זייערע אויסגאַנגס־פּונקטען. „די פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט" האָט געהאַלטען דעם נאַציאָנאַלען קאַמף פאַר אַן איבעריגען, ווייל זי האָט ערוואַרטעט אין גיכען די גאַנצע און אַלגעמיינע באַפרייאונג דורך דער „סאָציאַלער רעוואָלוציע". די פּוילישע אוטאָפּיסטען האָבען געזאָגט, ווי דער דייטשער אוטאָפּיסט קאַרל גרין: „צו וואָס זאָלען מיר געהמען אַ ביסעל, אז מען קאָן נעהמען אַ סך? עס וועט קומען אַ מ ע נ ש ל י כ ע פריי־הייט און ניט נאָר אַ פּ ו י ל י ש ע". די סאָציאַל־דעמאָקראַטען אָבער האָבען געזוכט אַן ענטפער אויף דער פּוילישער פראַגע ניט אין זייערע אייגענע קעפּ, נאָר אין די סאָציאַלע פערהעלטניסען פון פּוי־

לען זעלבסט. זיי האָבען געזעהן, ווי פּוילען איז איצט שטאַרק צו־געבונדען צו רוסלאַנד דורך איהרע קאַפּיטאַליסטישע פערהעלטני־סען און ווי די פּוילישע הערשענדע קלאַסען זיינען אין דעם שטאַרק פּאַראינטערעסירט און שטיצען די פרעמד־הערשאַפט אין פּוילען, אָהן וועלכער זיי קענען זיך שוין מעהר ניט באַגעהן... און דער זעל־בער גאַנג פון דעם קאַפּיטאַליזם אין פּוילען האָט געלערנט און גע־וויזען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, וואָס פאַר אַ פּאָליטישען פּראָג־ראַם עס דאַרף האָבען דער פּוילישער אַרבייטער קלאַס. די זעלבע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע ענטוויקלונג, דורך וועלכע עס ווערט צו־נויפגעוואַקסען פּוילען מיט רוסלאַנד — די זעלבע ענטוויקלונג רופט אַרויס די צערשטערונג פון רוסישען אַבסאָלוטיזם. די קאַפּיטאַליס־טישע ענטוויקלונג פאַראייניגט וואָס מעהר פּוילען מיט רוסלאַנד. אַזוי ווי עס איז איצט אוממעגליך, אַז די אַרבייטער זאָלען באַפרייען פּוילען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, דעריבער איז זייער קלאַסען־אויפגאַבע זיך צו פאַראייניגען מיט די רוסישע אַרבייטער כדי צו דערגרייכען פריהער פון אַלץ אַ קאָנסטיטוציע אין רוסלאַנד מיט אויטאָנאָמער פרייהייט פאַר פּוילען“...

ריידענדיג וועגען דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם פון דער פּויל־שער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי (פּ. פּ. ס.), זאָגט ראָזאַ לוקסעמ־בורג: „זי (פּ. פּ. ס.) האָט אָנגעהויבען צו ערקלערען „ווידערגע־בורט“ פון פּוילען פאַר דעם קלאַסען־אינטערעס פון די אַרבייטער. זי האָט געהאַלטען, אַז ווען עס וואָלט געווען אַ זעלבסטשטענדיגע פּוילישע מלוכה און עס וואָלט אין איהר געווען אַ קאָנסטיטוציע, וואָלט די קאָנסטיטוציע געווען דעמאָקראַטישער ווי יענע, וואָס וואָלט געווען אין רוסלאַנד, ווען רוסלאַנד זאָל האָבען אַ זעלבע. איך, אַלס געגנערין פון אָט דער מיינונג, קאָן דאָ ניט ברייננען די רעזולטאַטען, צו וועלכע די טעטיגקייט האָט געפיהרט אין פּוילען. איך וויל נאָר ברייננען אַ קורצע כאַראַקטעריסטיק, ווי עס פאַרהאַלט זיך צו דער פראַגע די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

„די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וואָלט גאָר ווייניג געאַרט דער גע־דאַנק פון דעם „סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם“, אַז דער פּוילישער פּראָלע־טאַריאַט זאָל זיך אָפּרעכענען מיט די דריי פּוילישע בורזשואַזיען און מיט די דריי רעגירונגען און איינפיהרען אַן אייגענע נייע קלאַ־

סען־מלוכה... זי וואָלט איבערגעלאָזען דער וועלט־געשיכטע צו געבען אַן ענטפער אויף די נאַציאָנאַליסטישע אוטאָפּיע. אָבער די נאַציאָ־נאַליסטישע אוטאָפּיע פיהרט צו זעהר ערנסטע רעזולטאַטען. דער גאַנצער פּאָליטישער מינימאַל־פּראָגראַם פון דעם סאָציאַל־פּאַטריאָ־טיזם באַשטעהט פון דער פאָדערונג פון אַן „אונאַבהענגיגע פּוילישע מלוכה“. פון דעמאָקראַטישע פאָדערונגען אין דעם צאַרישען רוס־לאַנד איז אפילו קיין זכר ניטאָ...

„נאָך דעם, ווי די קאַפּיטאַליסטישע ענטוויקלונג האָט אַלץ מעהר צוגעבונדען פּוילען צו רוסלאַנד, און נאָך דעם, ווי די פריהער־דיגע אָנהענגער פון דער נאַציאָנאַלער פרייהייט, די פּריצים און די קאַטוילישע גייסטליכע, זיינען געוואָרען די פּאַרטיידיגער פון דיגר פרעמד־הערשאַפט, קען מען דעם נאַציאָנאַליזם רעכנען נאָר פאַר אַן אויסדרוק פון אונצופרידענהייט פון יענעם קלאַס, וואָס איז פון דעם קאַפּיטאַליזם צוגעדריקט געוואָרען, דאָס איז — דער אונטער־געהענדער טייל פון דער קליינער בורזשואַזיע. און דער וועג פון די סאָציאַל־פּאַטריאָטען איז ניט מעהר, ווי אַן אונבאַוואוסטע פּאָטאָ־גראַפיע פון דעם קליינבירגערליכען אוטאָפּיסט. פון אויבען אויף, פון דרויסען, באַנוצט זיך דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם מיט דער סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטישער טערמינאָלאָגיע, מיט דער טעאָריע פון מאַרקס און ענגעלס, ער רעדט פון קלאַסען־אינטערעסען, פון קלאַ־סען־קאַמף, פון קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. אונטער די רעֿ־וואָלוציאָנערע רייד ליגט אָבער נאָר דער געדאַנק און די אידעאַלען פון דער קליינער בורזשואַזיע, די אָפּאָזיציע געגען דער עקאָנאָמי־שער און פּאָליטישער ענטוויקלונג אין פּוילען, דער אינטערעס פון אַ קלאַס, וואָס איז ניט אימשטאַנד דורכצופיהרען זיינע אינטערעסען אונטער זיין אייגענער פאָהן.

„פּראַקטיש, וויל דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם ערוועקען פּאָ־ליטישע פרייהייט אין דעם אונאַבהענגיגען פּוילישען קעניגרייך, וואָס עקזיסטירט נאָך ניט. און צוליעב דעם אוטאָפּיסטישען קאַמף אין דעם צוקונפטיגען אונאַבהענגיגען פּוילען פאַרוואַרפט ער דעם קאַמף פאַר קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייט אין דעם אבסאָלוטיסטי־שען רוסלאַנד. דער אוטאָפּיזם ווערט אָבער מיט יעדען טאָג אַלץ מעהר באַקעמפט פון דער רעוואָלוציאָנערער ווירקליכקייט. די

וואַקסענדע דיפערענצירונג פון דעם מיטעל־קלאַס אין פּוילען און דער גלענצענדער קאַמף פון דעם ארבייטער קלאַס אין רוסלאַנד מאַכען ביסלעכווייז א תל פון דעם קלאַס, פון וועלכען עס זיינען ארויסגעוואַקסען יענע נאַציאָנאַלע אוטאָפּיען אין פּוילען, און פון די אילוזיעס וועגען דער פּאָליטישער אונפאַרענדערליכקייט אין רוסלאַנד"...

* * *

ווען ראָזא לוקסעמבורג האָט דאָס געשריבען, איז זי נאָך געווען יונג אין דער באַוועגונג. זי האָט דאַמאָלסט געלעבט אין שווייצאַריע, וואו זי האָט שטודירט אין ציוריכער אוניווערזיטעט אויף דעם יורידישען פאַקולטעט. זי איז געווען א פלייסיגע שילערין פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען פּראָפעסאָר — דעם איין־איינציגען סאָציאַליסט פון אוניווערזיטעט — דעם סאָציאַל־עקאָנאָמיסט קאָנראַד שמידט. פּינקטליך פלעגט זי באַזוכען אלע זיינע לעקציעס און די דיסקוסיעס, וואָס ער פלעגט אָפּהאַלטען מיט זיינע סטודענטען. אין די דיסקוסיעס פלעגט ראָזא לוקסעמבורג ארויסווייזען גרויסע קענטניסען, א טיעפע פאַרשטענדניס פון מאַרקס'עס לעהרע און פון דער מאַרקסיסטישער ליטעראַטור און א שאַרפע אנאַליטישע קראַפט. עס איז אינטערעסאַנט דאָ צו דערמאָנען, אז שפּעטער איז דערזעלביגער פּראָפעסאָר געוואָרען א הייסער פּרעדיגער פון בערנשטיינ'שען רעוויזיאָניזם, האָט אפילו אָנגעשריבען א גאַנצען בוך וועגען זיינע נייע אנשויאונגען און זיין געוועזענער שילערין איז אויסגעקומען ניט איין מאָל ארויסצוטרעטען געגען איהם מיט פאַרניכטענדער קריטיק פון זיין נייער אינטערפּרעטאַציע פון מאַרקס'עס עקאָנאָמישער לעהרע און מיט א פאַרטיידיגונג פון דעם פּראָפעסאָרס אייגענער פאַרגאַנגענהייט.

ראָזא לוקסעמבורג האָט געלעבט א שטילען לעבען, אָן א זייט פון די סטודענטישע קאָלאָניאַלע אינטערעסען. זעהר זעלטען פלעגט זי באַזוכען א רוסישע סטודענטישע פאַרזאַמלונג און כמעט קיין מאָל ניט א פּוילישע. אויף די לעצטע וואָלט זי נאָר באַגעגענט פיינדשאַפט און באַליידיגונגען — ווי פון די פּשוט'ע פּוילישע פּאַטריאָטען־שאָוועניסטען, אזוי אויך פון דער סאָציאַל־פּאַטריאָטישער יוגענד פון דער „פּוילישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי". כמעט די גאַנצע פּוילישע סטודענטישע יוגענד אין ציוריך איז געווען א

טויט־שונא פון דער פוילישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אפילו די עטליכע געצעהלטע סטודענטען, וואָס האָבען יע סימפּאַטיזירט מיט איהרע פּרינציפּען, האָבען זיך פונדעסטוועגען אונטער דעם דרוק פון דער אומגעבונג געהאַלטען ווייט פון ראָזאַ לוקסעמבורג. נאָר ל ע ו ו י אָ ג י כ ע ס (גראָזאָווסקי, טישקאָ), וואָס איז ערמאָר־דעט געוואָרען פון די דייטשע רעאַקציאָנערען אין בערלין אַ קורצע צייט נאָך לוקסעמבורג'ס טויט, דער פּוילישער ארבייטער־עמיגראַנט ג ו ט און דער באַוואוסטער דייטשער און פּוילישער שרייבער כ אַ ר ס ק י (מארכלעווסקי) האָבען געבילדעט איהר אייגענען קרייז. צייטענווייז פלעגט איהר באַזוכען דער אָדער יענער פּאָליטישער עמיגראַנט, מיט וועלכען זי פלעגט שמועת'ן מייסטענטיילס אין זייער מוטער־שפּראַך. זי האָט געקענט אויסגעצייכענט גוט פיער שפּראַכען. אַ טאָכטער פון אידישע עלטערען פון וואַרשא, אָבער אַן אַסימילירטע, האָט זי פּויליש געקענט אַם בעסטען. רוסיש האָט זי גערעדט מיט אַ פּוילישען אַקצענט. אידיש האָט זי געהאַסט, געהאַסט ווי נאָר אַ פּויליש־אידישער אַסימילאַטאָר קען האַסען. די שפּראַך פון די אידישע פאָלקס־מאַסען איז פאַר איהר געווען אַ „באַרבאַרישער זשאַרגאָן". פונדעסטוועגען האָט די אַנטיפּאַטיע צו אידיש ניט געשטערט איהר צו באַציהען זיך מיט אַ געוויסער סימ־פּאַטיע צו דער אידישער אַרבייטער־באַוועגונג. איין מאָל איז זי אַפילו אַרויסגעטראָטען אין בערלינער „פאָרווערטס" מיט אַ פאַר־טיידיגונג פון די אידישע אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס אין רוסלאַנד און פּוילען געגען די אָנפאַלען פון פּ. פּ. ס. און אַפילו שפּעטער, ווען דער „בונד" איז שוין געווען אַ 3—4 יאָהר אַלט און האָט שוין אַרויסגעוויזען סמנים פון דער כלומרשט'דיגער „נאַציאָנאַליסטישער קראַנקהייט" — האָט דאָס פונדעסטוועגען איהר ניט אָפּגעשטעלט פאַרצושלאָגען איינעם פון די אויסלענדישע פּאַרטרעטער פון „בונד" צו געבען אין דעם פּאָפּולער־וויסענשאַפטליכען זשורנאַל „פּשעג־ליאָנד סאָציאַלדעמאָקראַטיטשניי" אַן איבערבליק פון דער אידישער סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

אין ציריך איז זי געווען באַקאַנט מיט אַלע פיהרער פון דער אָרטיגער אַרבייטער און סאָציאַליסטישער באַוועגונג, אָבער אַן אַק־טיווען אַנטייל אין דער פּאַרטיי־אַרבייט האָט זי ניט גענומען. אָפּט

פלעגט זי קומען צו די דיסקוסיעס, וואָס מען פלעגט סיסטעמאַטיש אָפּהאַלטען אין „איינטראַכט“, אין דעם לאָקאַל פון די דייטש־עסטרייכישע גענאָסען. די דעבאַטען פלעגען זיך דרעהען אַרום די אינטערעסאַנטסטע פראַגען פון דער פּראַקטיק און טעאָריע פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. איהר ערש־טער אויפטריט אין דיזע דעבאַטען איז — פון פאָרמאַלער זייט — ניט געווען אַן ערפאָלג: זי איז געווען נערוויש, האָט פשוט ניט געקענט צוזאַמענבינדען די ווערטער, האָט זיך געפּלאָנטערט. שווער וואָלט דאַמאָלט געווען זיך פאָרצושטעלען, אַז אין אַ קורצע צייט אַרום זאָל פון איהר אַרויסגעהן אַ באַריהמטע רעדנערין, וואָס וועט קענען הינרייסען באַגייסטערטע גרויסע אַרבייטער־מאַסען. באַ־זונדערס אַן אַקטיווען אַנטייל האָט זי גענומען אין די דעבאַטען וועגען דער ראָלע פון „לומפּענפּראָלעטאַריאַט“ אין קלאַסענקאַמף און אין רעוואָלוציעס און וועגען דער „אָפּאָזיציע“ אין די רייהען פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פון די זאָגענאַנטע „יונגע“. די „יונגע“ זיינען געווען אַ מין „לינקער פליגעל“ פון יענער צייט. זיי האָבען פאָרגעוואָרפען די „אַלטע“, אַז זיי זיינען אָפּאַרטוניסטען, אַז זיי האָבען מורא פאַר ענטשידענע שריט, פאַר רעוואָלוציאָנערע טאַטען... אַ גרויסע סימפּאַטיע האָט זי אַרויסגעוויזען צו אַנאַר־כיסטען. איין מאָל איז ראָזאַ לוקסעמבורג אויסגעקומען צו ענט־פערען אַן עסטרייך־אידישען סטודענט, וואָס האָט אויף אַ גראָבען אופן אַטאַקירט די אַלטע באַרימטע פיהרערס פון דער אינטערנאַציאָ־נאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג און וואָס האָט זיך געלייגט אין דער ברייט און אין דער לייגנ פאַר׳ן „לומפּענפּראָלעטאַריאַט“. ראָזאַ לוקסעמבורג האָט מיט כעס אויסגעשריען: „אָבער די אי־דעאָלאָגיע פון לומפּענפּראָלעטאַריאַט איז אויך די אידעאָלאָגיע פון זויפענדע (שכור׳נדע) סטודענטען“.

כאָטש דער אוניווערזיטעט האָט געפאָדערט זעהר פיעל אַר־בייט, האָט זי פונדעסטוועגען געפונען גענוג צייט צו רעדאַקטירען דעם אָרגאַן פון דער פּוילישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע “ספּראַווא ראָבאָטניטשאַ“ („די אַרבייטער־זאַך“) און צו זיין כמעט זיין איין־איינציגער שרייבער. זי האָט אויך דאַמאָלסט אָנגעשריבען אַ פּאָר בראָשורען: „סוויענטאָ פּיערוושעגאָ מאַיאַ“ (דעם יום טוב פון

ערשטען מאי) אונטער דעם פסעוודאָנים ר. קרושינסקא און „ניעפאָדלעגלא פאָלסקא אי ספּראַווא ראָבאָטניטשא“ („אונאבהענגי־געם פוילען און די ארבייטער־זאך“) אונטער דעם נאָמען מאציעי רוזגא. אלץ, וואָס זי האָט דאן געשריבען, איז געווען זעהר פּאָפּולער, ווייל דאָס איז געווען אדרעסירט צו ארבייטער, צו וועלכע זי האָט ניט אויפגעהערט צו טענה'ן, אז זיי האָבען ניט קיין אנדערע אינטערעסען ווי די אינטערעסען פון קלאסענקאמף און אז דער סאָציאלפּאטריאָטיזם איז נאָר א אידעאָלאָגיע פון דער קליינער בורזשואזיע. אָבער איהר אָפּגעריסענקייט פון פוילען, דער מאנגעל אין איינפלוס אויף דער פוילישער ארבייטער גאס האָט זיך געלאָזט פיהלען אין דער ציייטונג. עס זיינען טאקע דאן נאָר קיין סאָציאל־דעמאָקראטען אין פוילען ניט געווען. פאר א רפואה האָט מען ניט געקאָנט געפינען א סאָציאל־דעמאָקראטישען פוילישען ארבייטער. אין ווארשא האָט עקזיסטירט א קליינע סטודענטישע גרופּע מיט די אין פוילען גוט באקאנטע געזעלשאפטליכע טוערס קאָשוטסקי און יאָהאַלקאָווסקא בראש. אָבער אויך די גרופּע, זייענדיג דורכאויס מארקסיסטיש, האָט ניט געוואָלט האָבען קיינע פארבינדונגען מיט לוקסעמבורג און גראָזאָווסקי (יאָגיכעס'). דאָס איז געווען א מין היפנאָז — דיזע פריינדשאפט צו איהר, א היפנאָז, אין וועלכען די גרעסטע שולד האָט געטראָגען די פּ. פּ. ס. און וועלכע איז אויס־געוואקסען אויף דעם אומגעזונטען באָדען פון פוילישען פּאטריאָטיזם: זי איז כלומרשט געווען א שונא פון אלץ וואָס איז פויליש, פון פוילישען פאָלק, פון פוילישע פּאָליטישע און נאַציאָנאלע אספּי־ראציעס... מען האָט געדארפט האָבען לוקסעמבורגס אייזערנעם ווילען צו בלייבען אויפ'ן פּאָסטען אין אזא פארפלוכטען מאָמענט און ניט צו פארלירען דעם טיפען גלויבען און די אונערשיטערליכע איבערצייגונג, אז אויך אויף איהר גאס וועט ענדליך זיין א יום־טוב.

עס איז כאראקטעריסטיש, אז שפּעטער, אין א סך יאָהרען ארום, איז ראָזא לוקסעמבורג געווען די דירעקטע אורזאך פון דעם ערסטען ווילדען אויסברוך פון אנטיסעמיטישער משוגעת ביי דעם אמאָליגען ראדיקאל און פריידענקער און דעם איצטיגען פוילישען פורישקעוויטש — ביי אנדזשיי ניעמאָווסקי'ן, וועלכער האָט, אין 1910, אין זיין זשורנאל „מיסל ניעפּאָדלעגלא“ („אונאפּהענגיגער

געדאַנק") אַזוי געשריבען: „די זשידעס העטצען אונטער די אַר־בייטער צו מאַכען דעם גאַנצען סאָציאַליזם פאַר אַ שונא פון פאַטערלאַנד... דאָס, מיט וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג און איהרע אָנ־הענגער, — דיזע יורשים פון די פריהערדיגע שיינקערס, — שפּיי־זען די אַרבייטער, האָט אַלע אייגענשאַפטען פון ליטעראַרישער משקה... די טייוועלשע צושטערונגס־אַרבייט פון די אידעלעך־מערזאַווצעס, אונטער דער מאַסקע פון פּאַרטיידיגען די אַרביי־טענדע קלאַסען, שטעלט זיך אין דער אמת'ן אַלס אַ ציעל, אָנצו־פילען די הערצער פון די אַרבייטער מיט האַס געגען פּוילען, צו איבערציינגען זיי, אַז פּוילען איז אַ מת, אויסצונוצען זיי סוף כל סוף פאַר דער פאַרטיידיגונג פון די אינטערעסען פון דער אידישער קליינער בורזשואַזיע. ווייל אַלע אידען זיינען „אַנטי־גוים", און די לוקסעמבורגישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען — ליידענשאַפטליכע פאַרהאַסערס פון פּוילען; אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע (דער ערשטער רוסישער) האָבען זיי אָרגאַניזירט פאָרמאַלע אַנטי־פּוילישע פּאָגראָמען"...

* * *

שווער איז אָנגעקומען ראָזאַ לוקסעמבורג צו געפינען אַ צו־טריט צו דער דייטשער סאָציאַליסטישער פּרעסע. און גרויס איז געווען איהר שמחה, ווען אין יאָהר 1896 האָט זיך איהר איינגע־געבען אָפּצודרוקען אין קאַוטסקי'ס „נייע צייט" אַן אַרטיקעל „דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם אין פּוילען". מען דאַרף ניט פאַרגעסען, אַז אַלע, וואָס זי האָט געשריבען אין אָנפאַנג פון איהר סאָציאַליסטי־שער טעטיגקייט האָט ניט געהאַט קיין שייכות צו אַלגעמיינע פראַגען פון סאָציאַליסטישער פּאָליטיק, צו אינטערנאַציאָנאַלע פראַגען פון פּראָגראַם און טאַקטיק, נאָר האָט זיך באַצויגען צו דער פּוילישער פראַגע. און גראַד דעריבער איז די לאַגע פאַר לוקסעמבורג געווען די אומגינסטיגסטע. ערשטענס, די אינערליכע פּאַרטיי־באַציהונגען אין פּוילישען סאָציאַליסטישען לאַגער האָבען ווייניג וואָס אינטערעסירט די וועסט־אייראָפּעאישע גענאָסען. דאָס איז געווען פאַר זיי אַ לאָקאַלער סכסוך אָהן אַן אינטערנאַציאָנאַלער באַדייטונג. ניט זייענדיג דירעקט אָנגעריהרט פון דעם גאַנצען ענין, האָבען זיי טאַקע ניט געוואָלט וויסען און הערען וועגען

איהם. ערשט שפּעטער, ווען דער פּוילישער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם מיט זיין פּרינציפּיעלען און אָרגאַניזאַציאָנעלען סעפּאַראַטיזם איז אריינגעדרונגען פון רוסיש־פּוילען אין פּרייסען און גאַליציען, זיינען די פיהרער פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע געוואָרען א היבש ביסעל אומרוהיג און זיי האָבען אָנגעהויבען מעהר און מעהר זיך צוצוהערען צו לוקסעמבורגס ווארנונגען. צווייטענס, האָבען דאָ געווירקט די טיעף איינגעוואָרצעלטע טראַדיציעס, די טראַדיציאָנעלע סימפּאַטיעס פאַר דער אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען. יאָהרען און יאָהרען לאַנג האָט אלץ אין מערב־אייראָפּאַ, וואָס האָט זיך גערופען „דעמאָקראַטיע“, געציטערט פאַר'ן „קאָזאַקענטום“ און געקוקט אויף א פרייע פּוילישע מלוכה ווי אויף א מויער, וואָס וועט די ציוויליזירטע וועלט שיצען געגען דעם רעאַקציאָנערען און אגרעסיווען רוסלאַנד. אפילו דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַל איז געבאָרען געוואָרען אויף אן אינטערנאַציאָנאַלען מיטינג אין לאָנדאָן, וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען מיט'ן ציעל אויסצודריקען א סימפּאַטיע פאַר א פרייע פּוילען. מאַרקס און ענגעלס, וואָס האָבען געאורטיילט די פּוילישע פראַגע פון'ם שטאַנדפּונקט פון דער אויסלענדישער פּאָליטיק, האָבען געזעהען די איינציגע מעגליכע לייזונג פון דער פראַגע אין דער אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען. אין זייער צייט זיינען די טענדענצען פון דער אינערליכער ענטוויקלונג פון פּוילען נאָך ניט געווען קלאָר; דער פּוילישער נאַציאָנאַליזם איז נאָך ניט געווען אזוי אָפען רעאַקציאָנער. ער האָט נאָך אלץ פיגורירט אלס כמעט דער איינציגער רעוואָלוציאָנערער פאַקטאָר אין לעבען פון דער רוסישער מלוכה; די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג אין רוסלאַנד גופא איז נאָך געווען זעהר שוואַך און זי האָט נאָך קיינע ליכטיגע פּערספּעקטיווען ניט געגעבען.

די פּוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט געוואָלט אויסנוצען די סיטואַציע און קריגען, אזוי צו זאָגען, א מאַנדאַט אויף איהר סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם פון'ם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט. צום לאָנדאָנער אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען קאָנגרעס (1896) האָט זי אריינגעטראָגען א רעזאָלוציע, לויט וועלכער דער קאָנגרעס האָט געזאָלט ערקלערען, אז

די אומאָפּהענגיגקייט פון פּוילען איז אַ פּאָליטיש־נויטווענדיגע פאָדערונג ווי פאַר דער גאַנצער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער באַוועגונג, אַזוי אויך פאַר'ן פּוילישען פּראָלעטאַריאַט. מאָטיווירט האָט זי דאָס מיט דעם, אַז די אונטערדריקונג פון איין נאַציאָן דורך אַן אַנדערער קאָן ברייננען נוצען נאָר די קאַפּיטאַליסטען און דעספּאָטען, אָבער איז שעדליך פאַר דעם אַרבייטענדען פאָלק סיי פון דער אונטערדריקטער, סיי פון דער הערשענדער נאַציאָן; און אַז „דער רוסישער צאַריזם, וועלכער ציהט זיינע היימישע קרעפטען און זיין באַדייטונג אין אויסלאַנד פון דער אונטערדריקונג פון פּוילען, איז אַ געפאַהר פאַר דער ענטוויקלונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער־באַוועגונג".

ראָזאַ לוקסעמבורג איז שאַרף אַרויסגעטראָטען געגען דער רעזאָלוציע און איהר באַגרינדונג. „די ערשטע באַגרינדונג פון דער רעזאָלוציע — האָט זי געשריבען — געהערט צו די מיינונגען, מיט וועלכע מען קאָן זיך אין פּראַקטישען לעבען גאָר ניט באַנוצען. מערקווירדיג איז, אַז די רעזאָלוציע לויטעט אַקוראַט, ווי די האָלענדישע רעזאָלוציע וועגען מיליטער־סטרייקען: „אַזוי ווי די נאַציאָנאַלע שנאה ברייננט ניט קיין נוצען דעם פּראָלעטאַריאַט, נאָר די אונטערדריקער, און אַלע איצטיגע מלחמות שטאַמען נאָר פון דעם קאַפּיטאַליסטען־קלאַס און קומען פאַר נאָר צוליעב די אינטערעסען פון דעם דאָזיגען קלאַס, — זאָל מען דעם קריעג אויסראָטען פון דער וועלט דורך מיליטער־סטרייקען". ביידע רעזאָלוציעס — די האָלענדישע און די סאָציאַל־פּאַטריאָטישע — ענטהאַלטען אַ קינדערשען גלויבען, אַז עס איז גענוג צו ערקלערען וואָס עס איז אַלס „שעדליך" פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט און ניצליך פאַר די הערשער, און דער איבעל וועט שוין פון זיך אַליין פאַרשווינדען. ביידע ווילען, ניט אָפּשאַפענדיג דעם קאַפּיטאַליזם גופא, אויסראָטען אַזאַ זאַך — די מלחמה און דאָס איינגנעהמען פרעמדע לענדער — וועמעס וואָרצעל עס ליגט אין קאַפּיטאַליזם, אַ קינד פון קאַפּיטאַליזם.

„די צווייטע באַגרינדונג איז איינפאַך פאַלש. דער צאַריזם ציהט ניט — ניט זיינע היימישע קרעפטען, און ניט זיין אויסלענדישע באַדייטונג פון דער אונטערדריקונג פון פּוילען. דער פונדאַמענט, אויף וועלכען עס האַלט זיך איצט דער אַבסאָלוטיזם,

ליגט אין די איבערגעבליבענע אלטע סאציאלע פערהעלטניסען אויף דעם לאנד... אין דעם פאקט, אז די אבסאלוטיסטישע רעגי־רונג פארשטעהט זיך צוצופאסען צו די באדערפניסען פון דעם וואקסענדען קאפיטאליזם...

„פון יענע צייטען אן, בשעת די פאראייניגונג פון די דריי טיילען פון פוילען איז געווען די פאדערונג פון דער אויסלענדישער פאליטיק פון פראלעטאריאט, האט זיך א סך אויף דער וועלט אומ־געביטען. די פאליטישע לאגע פון אייראפא זעהט איצט אויס אנדערש: דער הויפּטפּונקט האט זיך אוועקגערוקט פון מזרח צום דייטש־פראנצויזישען גרענעץ. אנדערש איז געווארען די טאקטיק פון דעם קעמפּפענדען פראלעטאריאט. אין 1848 איז זיין פּאליטי־שער קאמף געווען א באריקאדען־קאמף, און זיין הויפּט־פיינד — די פיקע. דאמאלסט האט מען געדארפט זיך אפּגרענעצען פון דער רעאקציע — פון דער רוסישער פיקע — מיט א מויער, און די אומאפּהענגיגקייט פון פוילען האט דאס געזאלט זיין דער מויער. היינט פיהרט דער פראלעטאריאט א טעגליכען פּאליטישען קאמף און דערצו לאזט ער זיך ניט בשום אופן ארויסרופען אויף'ן גאס. דא זיינען שוין געפעהרליך ניט אזוי די פיקעס פון רוסלאנד, ווי איהר רעאקציאנערע דיפּלאמאטישע ווירקונג אין אייראפא. דיזע ווירקונג אבער קאן ניט פארניכטעט ווערען דורך א מויער, זאנדערן דורך דער אויסראטונג פון דעם צאריזם אין זיין אייגענעם לאנד. אבער אין רוסלאנד גופא האט זיך צום גליק א סך פארענדערט. זי ליגט שוין מעהר ניט אין טויטען שלאף, ווי דאס איז געווען נאך מיט 30 יאהר צוריק: איהר פונדאמענט גראבט אונטער דער יונגער קראט — דער קאפּיטאליזם, און דער פאקט פארזיכערט אונז דערין אז דער אבסאלוטיזם וועט צושמעטערט ווערען פון אינ־וועניג. רוסלאנד האט איצט ניט בלויז „פיקעס“ אליין; זי האט אויך קעמפּפענדע פראלעטאריער, און זיי גיבען די האפנונג אויף דער באפרייאונג פון אייראפא פון דעם פעטערבורגער זעלבסטהער־שער“...

אלע שיכטען פון דער באפעלקערונג, מיט דער אויסנאהמע פון דעם קליינבירגערטום — פארזיכערט ראזא לוקסעמבורג —

האָבען זיך צו יענער צייט ענטזאגט פון דער אידעע פון ווידער־געבורט פון פוילען. און דער פּראָלעטאריאט? —

„אז מען זאָל וועלען פוילען מעסטען מיט דער זעלביגער מאָס, ווי די מערב־אייראָפּעאישע פאַרהעלטניסען, וואָלט מען געקאָנט זאָגען: אויב אַלע בורזשואזע קלאַסען האָבען זיך אָפּגעזאָגט פון אומאָפּהענגיגקייט, דאַרף דער פּראָלעטאריאט אודאי מאַכען זי פאַר זיין ציעל. אָבער אַזאַ מיינונג איז ניט ריכטיג. ווען דער פּראָלעטאריאט אין מערב־אייראָפּאַ נעמט איבער די דעמאָקראַטי־שע אידעאַלען, וועלכע די בורזשואזיע האָט אַוועקגעוואָרפען, האָט דאָס אַ ריכטיגען גרונט. כאָטש פּראָלעטאריאט און בורזשואזיע זיינען פיינדליכע ברידער, אָבער דאָך זיינען זיי קינדער פון איין פאָטער — פון דעם קאַפּיטאַליזם. קאַפּיטאַליזם האָט אין זיך אַליין געוויסע דעמאָקראַטישע טענדענצען, וועלכע ער וויל איינ־פיהרען אין לעבען. צוערשט איז די בורזשואזיע די טרעגערין פון די דאָזיגע שטרעבונגען און איז, ביז צו אַ געוויסען גראַד, די פאָר־טרעטערין פון גאַנצען „פאָלק". וויבאַלד אָבער די קלאַסען־געגענ־זאַצען ווערען שטאַרק גענוג אַריינצושטופּען דעם פּראָלעטאריאט אין פּאָליטישען לעבען, לאָזט די בורזשואזיע פאַלען איהר דעמאָ־קראַטישע אידעאַלען איינעם נאָך דעם אַנדערען. ווען דער פּראָ־לעטאריאט נעמט איבער די דאָזיגע אידעאַלען, מוז ער ווערען דער פּאָליטישער יורש פון דער בורזשואזיע און דער טרעגער פון די טענדענצען פון דער זעלביגער קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע, און דערין מוז איבערהויפּט ליגען זיין היסטאָרישע ראָלע און באַדיי־טונג. אין פוילען געהערען דער פּראָלעטאריאט און די בורזשואזיע צו אַזאַ עפּאָכע, וועלכע איז אויפגעשטאַנען אויף'ן קבר פון די נאַ־ציאָנאַלע קאַמפען. די בורזשואזיע האָט קיין מאָל ניט אַוועקגע־וואָרפען דעם אידעאַל פון אונאָפּהענגיגקייט, ווייל דאָס איז קיין מאָל ניט געווען איהר אידעאַל. די אונאָפּהענגיגקייט איז געווען דער אידעאַל פון דער פאַר־קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע, פון דער צייט פון אַדעל־הערשאַפט. וויל מען, אַלזאָ, אַז דער פּראָלעטאריאט פון פוילען זאָל ירש'ענען דיזען פּראָגראַם, איז עס דאָסזעלבע, ווי מען וואָלט וועלען, אַז אין מערב־אייראָפּאַ זאָל דער פּראָלעטאריאט איבערנעמען, למשל, די פריוויליגע שטרעבונגען פון דער פעאָ־

דאָלער, פאַר־קאַפּיטאַליסטישער צייט, די שטרעבונגען, וועלכע האָ־בען שוין ניט קיין מאַטעריעלען גרונט, און דעריבער איז אויך שוין ניטאָ קיין מיטעל זיי דורכצופיהרען אין לעבען, ווייל זיי זיינען שוין לאַנג אַוועק אין דער פאַרגאַנגענהייט. עס איז קלאָר, אַז דאָס איז ניט די אויפגאַבע פון פּראָלעטאַריאַט. ער מוז, פאַר־קערט, אין זיינע שטרעבונגען שטעהן מיט ביידע פיס אויף'ן גרונט פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. אין פוילען אָבער מאַכט די קאַפּיטאַליסטישע ענטוויקלונג, וואָס האָט געבאָרען דעם פּראָ־לעטאַריאַט, אַלץ פעסטער און פעסטער די פאַרבינדונג צווישען פוילען און רוסלאַנד. אויב דער פּראָלעטאַריאַט וועט אַריינשטעלען די אומאָפּהענגיגקייט פון פוילען אין זיין פּראָגראַם, וועט ער זיך אַוועקשטעלען אַנטקעגען דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג. אָט די ענטוויקלונג וועט איהם דאַן ניט העלפען אויסצופיהרען זיינע אויפ־גאַבען, ווי ביז אהער, נאָר פאַרקערט, זי וועט אויסגראָבען צווישען איהם און זיינע ציעלען אַלץ אַ גרעסערען גרוב. צו זיין לעצטען ציעל — צו דעם סאָציאַליזם — וועט דער פּראָלעטאַריאַט דאַ־מאָלסט שטעהן מיט'ן רוקען, און אויב ער וועט וועלען זיך אומ־קערען צום סאָציאַליזם מיט'ן פּנים, וועט ער דאַרפען ווייזען דעם רוקען דער אומאָפּהענגיגקייט פון פוילען... דאָס איז ניט דאָס פּראָגראַם פון פּראָלעטאַריאַט, נאָר לויט זיין כאַראַקטער נאָך אַ פּראָגראַם פון די עכטע רעאַקציאָנערע קליינבירגער. אויב דער פּראָלעטאַריאַט וועט אָננעמען דאָס פּראָגראַם, וועט ער ניט, ווי אַנדערע מיינען, צונויפנעמען אַרום זיך די קליינבירגער, נאָר פאַר־קערט, ער וועט זיך אַוועקשטעלען אויף זייער פונדאַמענט... די נאָהנטסטע אויפגאַבען פון פוילישען פּראָלעטאַריאַט זיינען די זעלביגע, ווי די אויפגאַבען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פון אַלע לענדער: צו מאַכען דעמאָקראַטיש אַלע איינריכטונגען אין דער מלוכה. אַזוי ווי פוילען און רוסלאַנד ווערט איין קאַפּיטאַ־ליסטיש מעכאַניזם, ווערט דער פוילישער און רוסישער פּראָלעטאַ־ריאַט איין אַרבייטערקלאַס, און זייער נעהענטסטע אויפגאַבע איז די פאַרניכטונג פון דעם צאַריזם. דער קאַמף פאַר פּאָליטישע פרייהייט אין רוסלאַנד גיט דעם פוילישען פּראָלעטאַריאַט די מעג־ליכקייט ניט נאָר צו שטיצען זיינע אינטערעסען, אַלס אַרבייטער,

זאָנדערן, קעמפּענדיג פאַר די אויטאָנאָמע פרייהייט פון פּוילען, צו זיין דער שיצער פון דער פּוילישער נאַציאָנאַליטעט"...

דער לאָנדאָנער קאָנגרעס האָט צו דעם פּ. פּ. ס.'שען פאָר־שלאַג נ י ט צוגעשטימט. אנשטאַט איהם האָט ער אָנגענומען א גאָרנישט זאָגענדע און צו גאָרנישט פאַרפּליכטענדע רעזאָלוציע, לויט וועלכער יעדע נאַציאָן האָט דאָס רעכט פון זעלבסטבאַשטימונג. דאָס איז געווען דער ערסטער זיעג פון ראָזאַ לוקסעמבורג איבער דעם פּוילישען סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם.

אין 4 יאָהר אַרום, אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטי־שען קאָנגרעס אין פּאַריז, האָט זי דער פּ. פּ. ס. געגעבען א צווייטען קלאַפּ. דאַשינסקי, אין נאָמען פון זיין פּאַרטיי, האָט פאָרגעשלאָגען ניט צו אנערקענען די מאַנדאַטען פון דער פּוילישער סאָציאַל־דע־מאָקראַטיע, וועמעס פיהרערין איז געווען ראָזאַ לוקסעמבורג. און זי האָט געענטפערט. דאָס איז געווען ניט א פּאַרטיידיגונגס־רעדע, נאָר א גלענצענדע אנקלאַגע געגען דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם. די ווירקונג פון דער רעדע איז געווען אומגעהויער גרויס. די מאַסקען פון דאַשינסקי'ס גענאָסען און פון איהם זעלבסט — דעם דאַמאָלסט אָנגעזעהענסטען קעמפּער פאַר וואַהלרעכט אין עסטרייך — זיינען ארונטערגעריסען געוואָרען. לוקסעמבורג, אונטערשטיצט פון די דעלעגאַטען פון כמעט אַלע לענדער אין אינטערנאַציאָנאַל, הויפּט־זעכליך פון די פראַנצויזען, וועלכע האָבען געוואוסט צו גוט דעם שאָ־דען, וואָס א נאַציאָנאַליסטיש־שאָוויניסטישע מגפה קאָן אָנמאַכען, איז אַרויס פון דעם דועל א פּראָמינענטע פיגור אין דעם אינטער־נאַציאָנאַל.

אין 2 יאָהר אַרום איז זי געוואָרען א מיטגליעד פון דעם אינ־טערנאַציאָנאַלען סאָציאַליסטישען ביוראָ, פאַרטרעטענדיג אין איהם די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

* * *

ראָזאַ לוקסעמבורג איז אַריבערגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד. די־זע מעגליכקייט האָט זי געקראָגען דורך א פיקטיווען הייראַט מיט א דייטשען בירגער — גאָר ווי עס פלעגען דאָס אַמאָל פּראַקטיצי־רען רוסישע רעוואָלוציאָנערען צוליעב רעוואָלוציאָנערע ציעלען. דאָרטען, אין דייטשלאַנד, האָט זיך פאַר איהר גלייך געעפענט א

גרויסע פעלד פון סאָציאַליסטישער טעטיגקייט — ליטעראַרישער און פּראָפּאַגאַנדיסטישער. איין אומשטאַנד האָט געהאָלפען, אַז זי זאָל באַלד ווערען פּאָפּולער און איהר נאָמען זאָל ווערען בע־קאַנט אין די ברייטסטע שיכטען אינערהאַלב און אויסערהאַלב פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי. אין דייטשלאַנד איז ערשיענען אַ נייע ריכטונג אין סאָציאַליזם, — אַ רעפאָרמיס־טישע אין פּראַקטיק, אַ רעוויזיאָניסטישע אין טעאָריע, — וועלכע האָט זיך באַלד געלאָזט שטאַרק פיהלען אין אַלע ספערען פון פּאַר־טיי לעבען און איז געוואָרען אַ געפאַהר פאַר דעם פּרינציפּיעלען אינהאַלט פון דער פּאַרטיי.

פאַרשיידענע אורזאַכען האָבען די נייע ריכטונג געבראַכט צום לעבען. איינינע קרייזען אין דייטשען סאָציאַליזם האָבען זיך געפיהלט אָפּגענאַרט אין זייערע האָפנונגען אויף אַ גיכער סאָציאַ־לער רעוואָלוציע — זיי האָבען ערוואַרט אַ באַלדיגע מפּלה אויף דער איצטיגער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, און סוף כל סוף האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די דאָזיגע אָרדנונג פאַרמעגט נאָך גאָר אַ גרויסע לעבענסקראַפט. האָבען זיי אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנד אויפ'ן „ענד־ציעל" און זיך אַ וואָרף געטאָן אין די טאָג־טעגליכע קליינע אַרבייט. אַנדערע, ווידער, זעהענדיג, ווי דער אַרבייטער־קלאַס ווערט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער, סיי עקאָנאָמיש, סיי פּאָליטיש — נאָך אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, ווי ער דערגרייכט אומגעהויערע וויכטיגע פאַרבעסערונגען פון אַרבייטס־באַ־דינגונגען, ווי ער געהט אָפּט אַרויס זיעגרייך אין פּאַרלאַמענטאַ־רישען קאַמף, ווי דער ראַדיקאַלער טייל פון דער בורזשואַזיע איז אין אַ סך פעלען גרייט צו מאַכען קאָנצעסיעס, — זעהענדיג דאָס אַלץ, האָבען זיי אָנגעהויבען צו גלויבען, אַז דער סאָציאַליזם וועט קומען ניט דורך רעוואָלוציע, נאָר דורך עוואָלוציע, ניט דורך רעוואָלוציאָנערע פּראָפּאַגאַנדאַ און רעוואָלוציאָנערער אַקטיוויטעט פון די אַרבייטער־מאַסען, נאָר דורך פּשרות, דורך צוזאַמענאַר־בייטען מיט'ן בעסערען טייל פון דער בורזשואַזיע, דורך געווינסען אויפ'ן געביעט פון פּאַרלאַמענטאַריזם, דורך אַן איינדרוקספולען וואַקסען פון דער פּאָליטישער, געווערקשאַפטליכער און קאָאָפּעראַ־טיווער אָרגאַניזאַציע פון פּראָלעטאַריאַט. אייגענטליך, סיי פאַר

איינע, סיי פאר די אנדערע איז די פראקטישע ארבייט, די באוועגונג געווארען אלץ, דער ענד־ציעל — גארנישט.

דער טעארעטיקער פון דער נייער ריכטונג איז געווען עדוארד בערנשטיין. אבער צו באגרינדען טעארעטיש אט די ריכטונג האט געהייסען צו ריווידירען מארקס'עס טעארעטישע ירושה, וועניגסטענס „אפצוברעכען די שפיצען" פון דעם מארקסיזם „אפצוטעמפען זיי", ווי די דייטשע גענאסען פלעגען זאגען. און בערנשטיין האט זיך גענומען צו דער ארבייט גאנץ גרינטליך. א שטיין אויף א שטיין פון מארקסיזם האט ער ניט געלאזען ניט־אנגעריהרט. נאך דער נבואה פון „קאמוניסטישען מאניפעסט", האט בערנשטיין געזאגט, מוז די צאהל פון זעלבסטשטענדיגע אונטערנעמונגען ווערען אלץ קלענער פון טאג צו טאג; אין דער אמת'ן זעהען מיר אבער, אז זי ווערט גרעסער. מען האט געמיינט, אז מיט'ן וואקסען פון געזעלשאפטליכען רייכטום וועט זיך אלץ מעהר פארקלענערען די צאהל קאפיטאליסטען; לאזט זיך אבער אויס, אז דאס איז ניט ריכטיג, — אויך די צאהל פון קאפיטאליסטען האט זיך פארמעהרט. מען האט געמיינט, אז דער מיטעל־קלאס וועט אין גיכען אין גאנצען פארשווינדען און עס וועט בלייבען פון איין זייט עטליכע קאפיטאליסטען, פון דער אנדער זייט — די גאנצע מאסע ארבייטער. האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז די קליין־בורזשואזיע האט מעהר נישט ווי געביטען איהר כאראקטער, אבער איז ניט פארשוואונדען געווארען. מען האט געהאלטען פאר א זעלבסטפארשטענדיגע זאך, אז עס קומט פאר א גיכע קאנצענטראציע פון קאפיטאל; איז דאס אבער ריכטיג נאר אין איינינע אינדוסטריעצווייגען; אין די איבעריגע, ווי אין דער לאנדווירטשאפט, למשל, באמערקט זיך די קאנצענטראציע פון קאפיטאל זעהר וועניג. און אויך אין דער פאליטיק קומט ניט פאר דאס, וואס די מאסקסיסטען האבען פאראויסגעזאגט: די בורזשואזיע מוז זיך אפזאגען פון איהרע פריווילעגיעס, מוז איינפיהרען דעמאקראטישע איינריכטונגען, אלע פארטגעשריטענע לענדער נעמען אן ארבייטער־שוצגעזעצען, ברייטערען אוים די פאלקס־רעכט, באגרענעצען די עקספלואטאציע דורכ'ן קאפיטאל — און וואס מעהר דער פראצעס מאכט זיך מערקבאר, אלץ וועניגער ווערט די נויטיגקייט פון א רעוואלו־

ציע. דער פּראָלעטאַריאַט קאָן איבערנעמען די פּאָליטישע מאַכט אָהן א רעוואָלוציע: ער דאַרף נאָר ווי געהעריג איז אויסנוצען די מאַכט פון שטאַט געגען דער בורזשואזער געזעלשאַפט...

און בערנשטיין קומט צום שלוס, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דאַרף אייגענטליך ניט זיין א ר ע וו ו אָ ל ו צ י אָ נ ע ר ע, נאָר א דעמאָקראַטיש־סאָציאַליסטישע ר ע פּ אָ ר ם פּאַרטיי.

דער „רעוויזיאָניזם" אָדער „בערנשטייניזם" — אַזעלכע נעמען האָט מען געגעבען דער נייער ריכטונג — האָט אויפגערודערט די גאַנצע פּאַרטיי. די מאַרקסיסטען האָבען אָנגענומען די ארויספאָדערונג און פון זייער זייט אָנגעהויבען אַן אטאַקע געגען דעם „אינוועניגסטען שונא". ראָזאַ לוקסעמבורג האָט גענומען א פּראָמינענטען אַנטייל אין דער געגען־אַטאַקע. אָהן איבערטרייבונג קאָן מען זאָגען, אַז אין קאַמף געגען דער רעפאָרמיסטיש־אָפּאָרטוניסטישער געפאַהר האָט זי אויפגעטאָן מעהר, ווי אירגענד וועלכער אַנדערער איינצעלנער מאַרקסיסט. צוזאַמען מיט קויטסקי'ן, בעבעל'ן, פּאַרוויס'ן, מעהרינג'ען און נאָך האָט זי דורכגעפיהרט א גלענצענדע קאַמפּאַניע געגען „בערנשטייניזם". און זי האָט ניט פאַרלאָזען דיזען קאַמף ביז איהר טויט. מען דאַרף ניט פאַרגעסען, אַז די רעוויזיאָניסטען זיינען געוואָרען מיט יעדען טאָג אַלץ חוצפה'דיגער. זיי האָבען פּשוט אָנגעהויבען צו האַנדלען מיט פּרינציפּען: פאַר א וואַהלרעכט־רעפאָרם אין פּרייסען זיינען זיי געווען גרייט צו באַוויליגען דער יונקערשער רעגירונג סאָלדאַטען, ביקסען און קאַנאָנען. אויף אַלע שוועריגקייטען, וואָס דער ארבייטער קלאַס באַגעגענט אין זיין אַנטייל אין דעם מעכאַניזם פון דעם בורזשואזען שטאַט, האָבען זיי געוואָלט ענטפערען מיט א פולשטענדיגען אונטערגעבען זיך צו די בורזשואזע פּאָליטיקער. זיי זיינען געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז אונטער געוויסע באַדינגונגען האָבען זיי געוואָלט אונטערשטיצען די הערשענדע קלאַסען און די רעגירונג אין דער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, אין די מיליטאַריסטישע פּראָיעקטען, אין פאַרשיידענע אונטערנעמונגען פון צווייפעלהאַפטען כאַראַקטער.

לוקסעמבורג האָט שאַרף קריטיקירט די שטעלונג פון די רעוויזיאָניסטען פון'ם שטאַנדפּונקט פון רעוואָלוציאָנערען סאָציאַליזם.

אויף פאַרזאַמלונגען, אויף אַלע קאָנגרעסען פון דער פּאַרטיי, אין איהר בראָשורע „סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע?“, אין צאָהלרייכע אַרטיקלען אין דער ברעמענער „בירגער־צייטונג“, אין לייפּציגער „פאָלקס־צייטונג“, אין דער „זאַקסישער אַרבייטער־צייטונג“, און אין אַנדערע שריפטען האָט זי ניט אויפגעהערט אויפצואווייזען אויף דער רעוואָלוציאָנערער טאַקטיק און אויף די רעוואָלוציאָנערע מיטלען, וואָס מען דאַרף געברויכען, אום צו דערשלאָגען זיך מעהר פּאָליטישע רעכט פאַר'ן פאָלק, און זי האָט שטענדיג באַטאָנט די נויטיגקייט און אומפאַרמיידליכקייט פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. זי האָט געהאַלטען פאַר דעם וויכטיגסטען מיטעל, כמעט פאַר דעם איין־איינציגען, דעם פּאָליטישען גענעראַל־סטרייק, גענויער געזאָגט — דעם מ א ס ע ן ־ ס ט ר י י ק. אין איהם האָט זי געגלויבט, ווי אין אַן אַלמעכטיגען גאָט. די נצחונות פון דעם רוסישען אַרבייטער־קלאַס דורך זיינע פּאָליטישע סטרייקען און די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע האָבען אויף איהר געהאַט אַן אומבאַשרייבליכען איינפלוס. זי האָט שטודירט דעם מאַסען־סטרייק אין דער פּראַקטיק — אין וואַרשאַ, וואו זי איז נעקומען גלייך נאָך דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע און וואו זי האָט באַצאָהלט פאַר דעם דאָזיגען וויזיט מיט אַ לאַנגען זיצען אין טורמע. זי איז געווען איבערציינט, אַז די וואַהל־רעפאָרם אין פּרייסען קאָן מען זיך דערשלאָגען נאָר דורך אַ מאַסען־סטרייק. איבערהויפּט — דורך דער פאַראייניגונג פון דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער אַקציאָן, אין דער פאָרם פון אַ מאַסען־סטרייק, האָט זי געגלויבט, קאָן דער אַרבייטער־קלאַס אויפטאָן וואונדערפיעל.

י. מילל

סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע

(„אַנטי־בערנשטיין“)

(דער וויכטיגסטער טייל פון דעם פּאָלעמישען בוך קעגען עדוארד
בערנשטיין'ס בוך „די פּאָרויסזעצונגען פון סאָציאַליזם און
די אויפגאַבען פון דער ס.־ד.“)

פאָרוואָרט.

דער לעזער וועט זיך געוויס חדוש'ן אויפ'ן טיטעל פון דער בראשורע. סאציאלע רעפארם אדער רעוואלוציע. קאן דען די סאציאל־דעמאקראטיע זיין געגען סאציאלע רעפארמען? און ווי קאן זי אוועקשטעלען איהר ענד־ציעל — די סאציאלע רעוואלוציע, די ענדערונג פון דער היינטיגער סאציאלער ארדנונג — ווי א געגענזאץ צו סאציאלע רעפארמען? געוויס ניט. דער טאג־טעגליכער פראקטישער קאמף פאר סאציאלע רעפארמען, פאר דעמאקראטישע איינריכטונגען, — א קאמף וואס שטרעבט צו פארבעסערען די לאגע פון'ם ארבייטער קלאס אויפ'ן באדען פון די היינטיגע באדינגונגען — אזא קאמף איז פאר דער סאציאל־דעמאקראטיע דער איינציגער וועג פון פראלעטארישען קלאסען־קאמף אריינצוקריגען די פאליטישע מאכט, און אין גאנצען צו פארניכטען די סיסטעם פון לוין־שקלאפעריי. די סאציאל־דעמאקראטיע האלט, אז סאציאלע רעפארמען און סאציאלע רעוואלוציע זיינען זעהר ענג צוזאמענגעבונדען. דערביי איז דער קאמף פאר סאציאלע רעפארמען ניט מעהר ווי א מיטעל אינ'ם קאמף פאר דער סאציאלער איבערקערעניש, וואס איז, בפירוש, טאקע דער ציעל.

אין זיין בוך „פאראויסזעצונג פון סאציאליזם", האט עדוארד בערנשטיין דער ערשטער אוועקגעשטעלט אט די צוויי שטרעמונגען פון דער ארבייטער באוועגונג איינע געגען דער אנדערער. דער פראקטישער פועל־יוצא פון דער גאנצער טעאריע זיינער איז, ניט מעהר און ניט וויינינגער, אז די סאציאל־דעמאקראטיע זאל זיך אפזאגען פון דער סאציאלער איבערקערעניש, און באטראכטען די סאציאלע רעפארמען, ניט ווי א מיטעל אין'ם קלאסען־

קאַמף, נאָר דוקא ווי זיין ענד־ציעל. בערנשטיינען אַליין האָט זיך איינגעגעבען אַמשאַרפסטען אויסצודריקען זיין שטאַנדפּונקט אין די פאָלגענדע ווערטער: „דער ענד־ציעל, וואָס ער זאָל ניט זיין, איז ביי מיר ווערט אַ ציבעלע, דער עיקר איז די באַוועגונג.“

נאָר אַזוי ווי דער חלוק צווישען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע אָדער בורזשואַזען ראַדיקאַליזם איז דאָך נאָר אין דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל, און אַזוי ווי נאָר אָט דער ענד־ציעל פאַרהיט די אַרבייטער־באַוועגונג פון דער אַרויסגעוואָרפענער אַרבייט צו פאַרריכטען און פאַרלאַטען די קאַפּי־טאַליסטישע אָרדנונג, נאָר, אדרבא, ער פיהרט זי צום קלאַסען־קאַמף נעגען דער דאָזיגער אָרדנונג, כדי זי איינגאַנצען צו פאַרניכטען, דערפאַר איז די פראַגע: „סאָציאַלע רעפאָרם אָדער רעוואָלוציע“ פאַר דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פונקט אַזאַ פראַגע, ווי לעבען אָדער שטאַרבען.“ אין דער פּאָלעמיק געגען בערנשטיינען און זיין חברותא איז דער ויכוח ניט וועגען דעם אָדער יענעם קאַמף־מיי־טעל, ניט וועגען דער אָדער אַן אַנדער טאַקטיק, נאָר טאַקע וועגען עצם־עקזיסטענץ פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע בכלל. דאָס מוז זיין קלאָר פאַר יעדען פּאַרטיי־מיטגליעד.

יעדען, וואָס איז נאָר אויבערפלעכליך באַקאַנט מיט בערנ־שטיינ׳ס טעאָריע, וועט אַזאַ ערקלערונג אויסקומען אַ גוזמא. רעדט דען בערנשטיין ניט אויף טריט און שריט וועגען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע אויפגאַבען? און חזר׳ט ער דען ניט אָפט איבער, אפילו מיט עקשנות, אַז ער שטרעבט צום סאָציאַליסטישען ענד־ציעל, נאָר אין אַן אַנדער פאָרם? און שטרייכט ער דען ניט אונטער, אַז ער איז אין גאַנצען איינשטימיג מיט דער טאָג־טעגלי־כער טאַקטיק פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע? יאָ, דאָס אַלעס איז טאַקע אמת. עס איז אָבער אויך אמת, אַז יעדע נייע טעאָריע ווי יעדע נייע פּאָליטישע ריכטונג, איז, אין אָנפאַנג, זיך סומך אויף דער אַלטער טעאָריע, כאָטש זי איז איינגאַנצען איהר היפוך. די נייע טעאָריעס נוצען אפילו די זעלבע שפּראַך, ביז זיי געפינען די פּאַסיגע נייע פאָרמען. מיט דער צייט אָבער באַפרייט זיך דאָס נייע קערענדעל פון דער אַלטער שאָלעכץ, און די נייע ריכטונג זוכט אָפּ איהרע אייגענע פאָרמען און איהר אייגענע שפּראַך. ווער עס

ערוואַרט, אַז די געגנער פונ'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם זאָ־לען, גלייך פון אָנפאַנג, קלאָר, דייטליך און קאָנסעקוועגט אַרויס־ווייזען זייער תוך, און אָפען און שאַרף באַקעמפּפען דעם טעאָרעטי־שען פונדאַמענט פון סאָציאַליזם, דער אונטערשאַצט די באַדייִ־טונג פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם. ווער עס וויל אַי־שם'ען אַלס סאָציאַליסט, אַי ערקלערען קריעג דער טעאָריע פון מאַרקס'ן, אַט דעם גראַנדיעזען טריאומף פונ'ם מענשליכען פאַר־שטאַנד אין אונזער יאָהרהונדערט, — יענער מוז אָנפאַנגען פון אַן הכנעה'דיגען קניען פאַר איהר, אַליין זיך ערקלערען פאַר איינעם פון איהרע חסידים, און דעם אייגענעם שטאַנדפּונקט באַצייכענען אַלס איהר ווייטערע ענטוויקלונג. דערפאַר טאָרען די אויסערליכע פאָרמען פון בערנשטיינ'ס טעאָריע קיינעם ניט פאַרפיהרען, און טאַקע דערפאַר איז אַזוי נויטיג צו דערקלערען איהר עצם, איהר תוך פאַר די ברייטע קרייזען פונ'ם אינדוסטריעלען פּראָלעטאַריאַט, פאַר די מיטגליעדער פון אונזער פאַרטיי. די ערקלערונג, אַז טעאָרעטישע ויכוחים זיינען די זאַך פון „אַקאַדעמיקער" איז די גרעסטע באַלייִ־דיגונג פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט. קיין גרעסערע קאָן מען ניט צוטראַכ־טען. לאַסאַל האָט נאָך געזאָגט: „ווען די וויסענשאַפט און די אַרבייטער — אָט די צוויי עקסטרעמען פון אונזער געזעלשאַפט — וועלען זיך ענדליך פאַראייניגען, וועלען זיי אַרומכאַפּען מיט זייערע אָרעמס אַלע קולטורעלע אינטערעסען." דער גאַנצער כח פון דער היינטיגער אַרבייטער־באַוועגונג ליגט נאָר אין איהר טעאָרעטישער באַגרינדונג.

פאַר'ן אַרבייטער איז דאָפּעלט וויכטיג צו באַגרייפען די פראַגע טעאָרעטיש, ווייל דאָס איז דאָך די פראַגע וועגען זיין ווירקונג אויף דער באַוועגונג, דאָס באַריהרט דאָך זיינע לעבענס־אינטערעסען. די טעאָרעטיש־געשליפענע אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונג, וואָס בערנ־שטיין האָט אַריינגעבראַכט אין דער פאַרטיי, איז ניט מעהר ווי אַ אומבאַוואוסטזיניגע שטרעבונג צו פאַרזיכערען דעם בכבוד'יגסטען פּלאַץ פאַר די קליין־בירגערליכע עלעמענטען, וואָס האָבען זיך אָן איהר אָנגעשלאָסען, אַ שטרעבונג צוצופּאַסען די טאַקטיק און די ציעלען פון דער פאַרטיי צו אָט די קליין־בירגערליכע עלעמענטען. די פראַגען וועגען סאָציאַלע רעפאָרמען אָדער רעוואָלוציע, וועגען

דער באַוועגונג און דעם ענד־ציעל זיינען גלייכצייטיג פראַגען וועגען דעם קליין־בירגערליכען אָדער פּראָלעטאַרישען כאַראַקטער פון דער ארבייטער־באַוועגונג.

צוליעב זייערע אייגענע אינטערעסען מוזען די פּראָלעטאַרישע מאַסען פון דער פּאַרטיי זיך אריינוואַרפען, מיט'ן גאַנצען ברען, אין די טעאָרעטישע ויכוחים וועגען אָפּאָרטוניזם. כל זמן דאָס טעאָרעטישע וויסען איז די פּריווילעגיע פון אַ גרופּע פּאַרטיי־אַקאַדעמיקער, ריזיקירט אָפּט די פּאַרטיי אַראָפּצוגעהן פונ'ם אמת'ן וועג. און נאָר ווען די ברייטסטע ארבייטער קרייזען וועלען זיך באַוואָפענען מיט'ן געוועהר פון וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם — וועלען די קליין־בירגערליכע און אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונגען אין דער פּאַרטיי אין גאַנצען פאַרגעסען ווערען. ערשט דעמאָלט וועט די באַוועגונג קריגען אַ פעסטען באָדען. די ארבייטער מאַסען וועלען אזא באָדען באַשאַפען.

בערלין. ראָזא לוקסעמבורג.

1. די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג און דער סאָציאַליזם.*)

דער גרעסטער געווינס פאר'ן פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף איז געווען דאָס, וואָס טאַקע אין די עקאָנאָמישע באַדינגונגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, האָט ער ענטדעקט די יסודות פונ'ם קומענדיגען סאָציאַליזם. דורך אָט דער ענטדעקונג איז דער סאָציאַליזם געוואָרען, פון אַ אידעע, וואָס האָט שטענדיג אַרומגעשוועבט ערגעץ אין די הימלען, אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט. בערנשטיין איז אין ספק צי ס'איז גאָר דאָ אַזאַ נויטווענדיגקייט אין די באַדינגונגען פון דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. ער ווייזט דערביי אַרויס אַ מאָדנעם גאַנג אין זיין דענקען. ער פאַנגט אָן מיט ספקות אין דעם שנעלען גאַנג פון דער קאָנצענטראַציע אין דער אינדוסטריע. די מאַטעריאַלען, וואָס ער באַנוצט דערביי זיינען אַרויסגענומען פון דער דייטשער אינדוסטריעלער סטאַטיסטיק פון די יאָהרען 1882-1895. ער וויל מיט דער סטאַטיסטיק אָנווייזען אויף דער לעבעדיגקייט פון דער מיטעלער פּראָדוקציע. כדי אָבער צו דערגרייכען זיינע צוועקען, מוז ער אָט די מאַטעריאַלען באַאַרבייטען מעכאַניש און גאָר אַלגעמיין, ניט גענוי. אָבער אַפילו אונטער אַזעלכע, פאַר איהם גינסטיגע, באַדינגונגען, שאַדט ער אויך ניט דעם טיעפען אַנאַליז פון מאַרקס'ן. ווייל מאַרקס נעמט ניט פאַר זיין אויסגאַנגס־פּונקט קיין באַשטימטען טעמפּאָ פון דער קאָנצענטראַציע. ער באַשטימט ניט קיין צייט

*) דער אַנאַליז פון בערנשטיינ'ס בוך: „די פּאָראויסזעצונגען פון סאָציאַליזם און די אויפגאַבען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.“ (שטוטגאַרט, 1899. אַרויסגעגעבען פון י. ה. וו. דיעטץ.)

פאַר דער פאַרווירקליכונג פונ'ם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל. אויך גלויבט ניט מארקס, אז דער קליין־קאַפּיטאַל, אָדער בעסער געזאָגט, די קליין־בורזשואזיע, מוז אבסאָלוט פארשווינדען, כדי דער סאָציאַליזם זאָל קענען פאַרווירקליכט ווערען.

אין זיין בוך ברייננט בערנשטיין נייע ראיות פאַר דער ווייטערער ענטוויקלונג פון זיינע אנזיכטען: די סטאַטיסטיק פון די אקציען־געזעלשאַפטען. אָט די ראוית דארפען בעסטשטעלען, אז די צאָהל פון אקציאָנערען האַלט אין איין וואקסען, און, פאַרשטעהט זיך, דער קאַפּיטאַליסטען־קלאַס פאַרקלענערט זיך ניט, נאָר, אדרבא, ער פאַרגרעסערט זיך. עס איז פשוט א חידוש ווי ווייניג בערנשטיין אין באהאַווענט אינ'ם מאַטעריאַל פון דער אנגעלעגענהייט און ווי ווייניג ער איז געווען ביכולת איהם אויסצונוצען פאַר זיינע איינענע צוועקען!

בערנשטיין וואָלט געדאַרפט ברייננען גאַנץ אנדערע ציפערן, כדי עטוואָס צו שעדיגען דער טעאָריע פון מאַרקסען וועגען דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע. ווער ס'איז נאָר באַקאַנט מיט דער געשיכטע פון די אקציען־געזעלשאַפטען ווייס, אז בדרך־כלל פאַרקלענערט זיך דער דורכשניטליכער גרונד־קאַפּיטאַל, וואָס נעמט זיך אָן אויף איין אונטערנעמונג. דער גרונד־קאַפּיטאַל פאַר איין אונטערנעמונג ביז'ן יאָהר 1871 איז געווען 108 מילל. מאַרק.

אינ'ם יאָהר 1871 — — — — 4.1 מיליאָן מאַרק.
" 1873 — — — — 3.8 " "
אין די יאָהרען 1883—1887 — — ווענינער ווי 1 מיל. מארק
אינ'ם יאָהר 1891 — — — — 0.95 מיליאָן מאַרק
" 1892 — — — — 0.62 " "

פונ'ם יאָהר 1892 וואַקעלט זיך דער קאַפּיטאַל און האַלט זיך ניט ווייט פון דער נאָרמא: 1 מיל. מאַרק. אין 1895 האָט ער געהאַלטען ביי 1.78 מיל. מאַרק. און ארום סעפּטעמבער 1897 זיך אראָפּגעגליטשט נאָך א מאָל ביז 1.19 מיל. מאַרק.

גאָלדענע ציפערען! בערנשטיין וואָלט זיכער אויף זיי אויפגעבויט א גאַנצע קאָנטר־מאַרקסיסטישע טעאָריע וועגען דער טענדענץ פון גרויסע אונטערנעמונגען צוריק אריבערצוגעהן אין קליינע אונטערנעמונגען. יעדער וואָלט איהם אָבער געקענט דאַרויף ענט־

פּערען: „אויב איהר ווילט עטוואָס באַווייזען מיט אָט דער סטאַ־טיסטיק, דאַרפט איהר פריהער באַווייזען, אַז זי, די סטאַטיסטיק, באַציהט זיך אויף איינע און די זעלביגע אינדוסטריע־צווייגען. דער־נאָך וועט איהר דאַרפען באַווייזען, אַז די קליינע אונטערנעמונגען שפּאַרען ארויס די פריהערדיגע, די גרויסע. אַניט וועט עמיצער קומען און טענה׳ן, אַז זיי פּרובפּערען און מעהרען זיך גראָד דאָרט, וואו עס איז ביז איצטער איבערהויפּט ניט געווען קיין אונטער־נעמונגען, אָדער דאָרט, וואו עס זיינען נאָר געווען קליינינקע האַנט־ווערק אונטערנעמונגען. דאָס וועט זיך אייך אָבער ניט איינגעבען צו באַווייזען, ווייל דער איבערגאַנג פון די כלומר׳שטע גרעסטע אקציען־אונטערנעמונגען אין מיטעלע און אין קלענערע ערקלערט זיך דערמיט, וואָס די אקציען־געזעלשאַפטען פאַרכאַפּען אַלץ מעהר נייע אינדוסטריע־צווייגען. און אויב פריהער האָבען זיי זיך צוגע־פּאַסט צו אַ גאַנץ קליינער צאָהל פון די גרעסטע אונטערנעמונגען, פּאַסען זיי זיך איצטער צו צו מיטעלע און אפילו קלענערע אונטער־נעמונגען. (איצט זיינען שוין דאָ אקציען־געזעלשאַפטען מיט אַ קאַפּיטאַל פון טויזענט מאַרק און נאָך ווייניגער.)

וואָס פאַר אַ באַדייטונג פאַר דער פאָלקס־ווירטשאַפט האָט אַזאַ שטאַרקע פאַרשפּרייטונג פון אקציען־געזעלשאַפטען? דאָס באַ־דייט אַ וואַקסענדע פאַרגעזעלשאַפטליכונג פון דער פּראָדוקציאָן אין דער קאַפּיטאַליסטישער פאָרם — אַ פאַרגעזעלשאַפטליכונג ניט נאָר פון דער גרויסער פּראָדוקציע, נאָר אויך פון דער מיטעלער און אפילו פון דער קליינער. אָט דער פּראָצעס ווידערשפּרעכט ניט דער טעאָריע פון מאַרקס׳ן, אדרבא, ער באַפעסטיגט זי אויפ׳ן בעס־טען אופן.

וואָרים, באמת, אויף וואָס האַלטען זיך די אקציען־געזעל־שאַפטען אַלס אַן עקאָנאָמישע ערשיינונג? פון איין זייט אויף דער פאַראייניגונג פון אַ סך קליינע געלט־קאַפּיטאַלען אין איין פּראָ־דוקטיווען קאַפּיטאַל, ד. ה., אין איין ווירטשאַפטליכער איינהייט. פון דער צווייטער זייט דאַרויף, וואָס דער פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס ווערט אָפּגעטיילט פון דעם געלט־איינענטום. דערפון זעהען מיר, אַז די אקציען־געזעלשאַפטען האַלטען זיך אויף אַ צווייפאַכען נצחון איבער׳ן קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן און דערביי בלייבען

זיי דאָך ביי די קאַפּיטאַליסטישע באַציהונגען. וואָס זשע באַדייט איצטער בערנשטיינ׳ס סטאַטיסטיק מכח דער גרויסער צאָהל אַק־ציאָנערען, וואָס באַטייליגען זיך אין יעדער אַקציאָן־אונטערנעמונג? בערשטיינ׳ס סטאַטיסטיק ווייזט, פּשוט, אַז יעדע קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונג געהערט איצט, ניט ווי אַמאָל, צו איין אייגענטי־מער נאָר צו אַ גאַנצער רייהע אייגענטימער, וואָס וואַקסט אין צאָהל. אויך ווייזט די סטאַטיסטיק, אַז דער עקאָנאָמישער באַגריף „קאַ־פּיטאַליסט" האָט שוין איצט מעהר ניט די זעלביגע באַדייטונג, ווי דאָס וואָרט „מענש". דער מאָדערנער „קאַפּיטאַליסט" איז אַ שם־הכולל און נעמט אַריין הונדערטער און אפילו טויזענטער מענשען. איצט איז דער באַגריף „קאַפּיטאַליסט" אַ באַגריף פון פאַרגעזעל־שאַפטליכונג. ער האָט זיך, הייסט עס, סאָציאַליזירט, נאָך ביי די היינטיגע קאַפּיטאַליסטישע באַדינגונגען.

וואַרום־זשע זעהט בערנשטיין אין די אַקציען־געזעלשאַפטען אַ צובערקלונג פון קאַפּיטאַל און ניט די קאָנצענטראַציע? וואַרום זעהט ער די פאַרשטאַרקונג פון פּריוואַט־אייגענטום דאָרטען, וואו מאַרקס זעהט זיין אונטערגאַנג? דער תירוץ ליגט אין אַ גאַנץ פּשוט׳ען וואולגאַר־עקאָנאָמישען פעהלער: בערנשטיין באַצייכענט מיט דעם וואָרט „קאַפּיטאַליסט" ניט קיין פּראָדוקציאָנס־עלעמענט אָדער צושטאַנד, נאָר דאָס רעכט אויף אייגענטום, ניט קיין עקאָנאָ־מישע איינהייט, נאָר אַ געזעלשאַפטליכע. דאָס וואָרט קאַפּיטאַל באַדייט ביי איהם געלט־אייגענטום. דערפאַר זעהט ער אין דעם באַוועל־טראָסט, וועכען ער דערמאָנט אין זיין בוך, ניט קיין פאַר־איינִיגונג פון די 12 טויזענט 3 הונדערט מענשען אין איין גאַנ־צעם, נאָר 12 טויזענד און דריי הונדערט קאַפּיטאַליסטען. און טאַקע דערפאַר איז ביי איהם דער אינזשינער שולץ, וועמען זיין שווער מיללער האָט געשענקט אַ היבשע צאָהל אַקציעס, אויך אַ קאַפּיטאַליסט, און איבעראַל שוויבעלט און גריבעלט ביי איהם מיט קאַפּיטאַליסטען. *)

*) בערנשטיין, ווייזט אויס, זעהט אין דער שטאַרקער פאַרשפּרי־טונג פון קליינע אַקציעס דעם שפּע־שטראָם פון געזעלשאַפטליכען רייכ־טום פליסען גלייך צו די „קליינינקע מענשעלאַך". וואַרום באמת, ווער וואָלט געקויפט אַקציעס, וואָס באַטרעפען מעהר ניט ווי איין פונט סטער־

נאָר אויך דאָ איז דער וואולגאַר־עקאָנאָמישער פעהלער ביי בערנשטיינען אַ טעאָרעטישער באָדען צו פאַרפלאַכען דעם סאָציאַ־ליזם. ער טראָגט איבער דעם באַגריף „קאַפּיטאַל“ פון די פּראָדוק־ציאָנס־באַציהונגען אין אייגענטום־באַציהונגען און רעדט וועגען „מענשען“ דאָרט, וואו ער דאַרף רעדען וועגען אונטערנעמער. ממילא טראָגט ער שוין איבער די פראַגע וועגען סאָציאַליזם פון דער סביבה פון פּראָדוקציאָנס־באַציהונגען אין אַ סביבה פון פאַר־מעגענס־באַציהונגען. פון דעם גענענזאַץ צווישען ארבייט און קאַ־פּיטאַל ווערט ביי איהם אַ גענענזאַץ צווישען אָרעמע און רייכע.

אַט אזוי זיינען מיר ב"ה צוריקגעקומען פון מאַרקס'ן און ענ־געלס'ן צום מחבר פון „דער תורה פון אַן אָרעמען בעל־חטא“. דער חלוק איז נאָר, וואָס וויטלינג, מיט זיין פּראָלעטאַרישען אינסטינקט, האָט אין דעם פאַרגלייך צווישען אָרעם און רייך באַגריפען דעם קלאַסען־גענענזאַץ אין זיין פּרימיטיווער פאָרם, און דורך דעם גע־וואָלט אויפהויבען און פאַרשטאַרקען די סאָציאַליסטישע באַוועגונג, בערנשטיין אָבער נוצט דעם פאַרגלייך אויס כדי צו מאַכען די אָרעמע — רייך, בעסער געזאָגט, ער פאַרטעמפּט די קלאַסען־גענענ־זאַצען. אָט אזוי בויט ער זיינע סאָציאַליסטישע האָפנונגען.

אמת, בערנשטיין ציהט ניט זיין טעאָרעטישע יניקה פון דער איינקונפט־סטאַטיסטיק אַליין. ער באַטראַכט אויך די אינדוס־טריע סטאַטיסטיק פון אַ סך לענדער. למשל: די סטאַטיסטיק פון

לינג אָדער 20 מאַרק, אויסער דעם קליין־בירגער אָדער אַרבייטער? נאָר אַזאַ סברה, צום באַדויערען, שטאַמט פון אַ פאַלשער רעכענונג. דאָ ווערט דערמאָנט די נאָמינאַלע פּרייז פון די אַקציעס און ניט די מאַרק פּרייז. און צווישען די 2 פּרייזען איז דאָ אַ גרויסער חלוק. אויפ'ן מאַרק, למשל, וואו מען פאַרקויפט מינען־אַקציעס, איז דער נאָמינאַלער פּרייז, ווי אין די מיינסטע פעלע, 1 פונט סטערלינג אָדער צוואַנציג מאַרק. איצט איז זייער פּרייז אָבער געשטיגען ביז 43 פונט סטערלינג אָדער 860 מאַרק. אזוי האַלט דאָס במעט אומעטום. די קליינע אַקציעס הגם דעמאָקראַטיש אין נאָמען זיינען צוגענגליך נאָר פאַר מיטעלער בורזשואַזיע אָבער באין אופן ניט פאַר דער קליין בורזשואַזיע. על אחת כמה וכמה זיינען אָט די אַקציעס ניט קיין וועקסלען אויפ'ן געזעלשאַפטליכען רייכטום פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט, ווייל נאָר אַ גאַנץ קליינער טהייל פון די אַקציאָנערען קע־גען די אַקציעס קויפען פאַר דער נאָמינאַלער פּרייז.

דייטשלאַנד, פראַנקרייך, ענגלאַנד, שווייץ, עסטרייך און די פאַראיי־ניגטע שטאַאטען. אָבער ווי אַזוי נוצט ער אויס אָט די סטאַטיס־טיק? ער פאַרגלייכט ניט די סטאַטיסטישע ציפערען פון פאַר־שיידענע צייטען אין איין און דעם זעלבען לאַנד, נאָר בינדט צו־זאַמען די ציפערען פון איין באַשטימטען מאָמענט אין פאַרשיידענע לענדער. וועגען דייטשלאַנד חזר'עט ער איבער זיינע סברות, גע־בויט אויף אַ פאַרגלייך פון די ציפערען ארויסגענומען פון די אינ־דוסטריעלע פאָלקס־צעהלונגען פון די יאָהרען 1895—1882. אויס־סער דייטשלאַנד, פאַרגלייכט ער נאָר די אבסאָלוטע ציפערען פון פאַרשיידענע לענדער (פון ענגלאַנד אין 1891, פון פראַנקרייך אין 1894, פון די פאַראייניגטע שטאַאטען אין 1890 א. אז. וו.) ער קומט צום שלוס, „אַז הגם די גרויס־פּראָדוקציע פאַרנעמט פאַקטיש דעם גרעסטען פּלאַץ אין דער אינדוסטריע, נעמט זי אָבער ניט אריין מעהר ווי האַלב פון דער באַפעלקערונג אפילו אין אַזאַ אינ־דוסטריעל ענטוויקעלטען לאַנד ווי פּרייסען — אפילו ווען מען רעכענט צו אַלע אינדוסטריע־צווייגען, וואָס האָבען עטוואָס אַ שייכות מיט דער גרויס־פּראָדוקציע.“ אָט דעם אייגענעם צושטאַנד קאָן מען אויך באַמערקען אין אַלע אַנדערע טיילען פון דייטשלאַנד, אין ענגלאַנד, בעלגיום א. אז. וו.

בערנשטיין וויל דערמיט, ווייזט אויס, צייגען די אבסאָלוטע קראַפט און גרויס פון די פאַרשיידענע פּראָדוקציאָנס־פאָרמען און פאַרשיידענע קלאַסען, און אויפדעקען די האָפנונגסלאָזיגקייט פונ'ם סאָציאַליזם. דאָס הייסט, אַז ער זוכט ניט אין דער סטאַטיסטיק די טענדענץ פון דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג, נאָר בויט אויף דער טעאָריע, אַז אינ'ן קאַמף פון פאַרשיידענע סאָציאַלע שטרע־בונגען שפּיעלט די גרעסטע ראָל די פיזישע קראַפט, און אַלעם ווענדעט זיך אָן דער גרויס פון אָט דער פיזישער קראַפט. אָט דאָ פאַלט בערנשטיין אריין און פאַרפלאָנטערט זיך, נעבעך, אין דער גרעבסטער פאָרם פון בלאַנקיזם, אויף וועלכען ער אַליין שיט שטענ־דיג שוועבעל און פעך. דער חילוק צווישען בערנשטיינען און די בלאַנקיסטען איז דאָס, וואָס די בלאַנקיסטען זיינען די פאָרשטע־הער פון דער סאָציאַליסטישער און רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג. זיי טראָגען זיך ניט ארום מיט קיין ספקות וועגען דער עקאָנאָמי־

שער מעגליכקייט צו פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליסטישען אידעאַל. דאָס איז ביי זיי אַ זעלבסטפאַרשטענדליכע זאַך, און זיי בויען זייערע האָפנונגען, אַז אַ רעוואָלוציע, אפילו פון אַ מינדערהייט, זאָל זיך אויף איינגעבען. בערנשטיין אָבער פּלפּול'ט און חקירה'ט אויס די עקאָנאָמישע אוממעגליכקייט פונ'ם סאָציאַליזם דערפון, וואָס ס'איז ניטאָ קיין גענוגענדע פאָלקס־מעהרהייט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, אָבער, ליינט וויניג האָפנונג סיי אויף דער קראַפט פון אַ זיעגרייכער מינדערהייט, סיי אויף דעם נצחון פון דער מעהרהייט. די הויפּט ראָלע שפּיעלט דאָ די עקאָנאָמישע נויטווענדיגקייט און דער באַוואוסטזיין פון אזא נויטווענדיגקייט. און אָט די נויטווענדיגקייט אַנטפּלעקט זיך אין דער קאַפּיטאַליסטישער אַנאַרכיע און פיהרט צו דער פאַרניכטונג פונ'ם קאַפּיטאַליזם דורך די פאָלקס־מאַסען.

וואָס ס'איז שייך צו דער אַנאַרכיע אין דער קאַפּיטאַליסטישער בעל־הבית'ישקייט, לייקענט בערנשטיין נאָר אין די גרויסע אַלגעמיינע קריזיסען, אָבער ניט אין די קליינע, נאַציאָנאַלע. ער איז מודה, הייסט עס, אין דער קליינער אַנאַרכיע, און לייקענט נאָר אין דער גרויסער. אין דער פראַגע וועגען דער קאַפּיטאַליסטישער בעל־הבית'ישקייט, פאַלט בערנשטיין אַריין אין דער אייגענער לאַגע (לאָמיר ברייננען אַן אויסדרוק פון מאַרקס'ן) פון יענער נאַרישער מיידעל, וואָס האָלט איהר קינד אויף די הענט און פאַרטיידיגט זיך דערמיט, „אַז עס איז דאָך נאָר אַ ברעקעלע". צום באַדויערען, זיינען ערשיינונגען, ווי, למשל, אַנאַרכיע, פאַטאַל פאַר דער געזעלשאַפט סיי ווי, צי זיי זיינען גרעסער אָדער קלענער. בערנשטיין איז דאָך יאָ מסכים, אַז אַ ביסעל אַנאַרכיע עקזיסטירט, וועט שוין דער סחורה־מעכאַניזם פון דער היינטיגער פּראָדוקציע באַזאָרגען די אַנאַרכיע מיט דער נויטיגער גרויס, אפילו ביז צו אַ קאַטאַסטראָפע. אויב אָבער בערנשטיין האָפט אויפצובויען אַ האַר־מאָנישען צושטאַנד אויפ'ן באָדען פון דער היינטיגער סחורה פּראָ־דוקציע און מיט דער צייט, בהדרגא, פאַרניכטען די קליינע אַנאַר־כיע — פאַלט ער ווידער אַריין אין אַן ערנסטען טעות פון דער בורזשואזער וואולגאַרער עקאָנאָמיע. זיין טעות באַשטעהט אין דעם, וואָס ער באַטראַכט דעם אויסטויש־אופן גאַנץ זעלבסטשטענ־

דיג, ניט אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּראָדוקציאָנס־אופן. *) דאָ איז גראדע ניט דאָס אָרט זיך אָפּצושטעלען אויף דעם געוואַלדיגען „פאַר־בייטען די יוצרות" פון די עלעמענטאַרע כללים פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע, מיט וואָס מען באַגעגענט זיך אַזוי אָפט אין בערנ־שטיינ'ס בוך. מען דאַרף אָבער אין קורצען באַלייכטען איין פּונקט, וואָס איז ענג צוזאַמענגעבונדען מיט דער הויפּט־פּראַגע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנאַרכיע.

בערנשטיין ערקלערט, אַז די ווערט־טעאָריע פון מאַרקס'ן איז אַ פּשוט'ע אַבסטראַקציע, אַז זי איז אין דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע ניט מעהר ווי אַ „זידעל־וואָרט". נאָר אויב די ווערט־טעאָריע איז ניט מעהר ווי אַן אָבסטראַקציע, „הוילע רוחניות" — האָט דאָך יע־דער אָרענטליכער בירגער, וואָס האָט זיך „אויסגעדיענט" און איינ־געצאָהלט זיינע צינזען, דאָס זעלביגע רעכט ווי קאַרל מאַרקס פון יעדען „נעכטיגען טאָג" זיך איינשאַפען אַן אַבסטראַקטען באַגריף, ד. ה., אַ געזעץ וועגען דעם מהות פון ווערט. „ווייל נאָך אַלעמען האָט דאָך מאַרקס אויך אַ רעכט וועניג אויפמערקזאַמקייט צו שיינ־קען דעם אינערליכען וועזען פון אַ סחורה, איהרע אייגענשאַפטען,

---

*) בערנשטיין ענטפערט דוקא באריכות אויף איינ־יגע פּונקטען פון אונזערע ערשטע קאַפּיטלען, וואָס זיינען געוועזען געדרוקט אין דער „לייפּ־ציגער פאָלקסציי־טונג". נאָר זיין ענטפער אַנטפּלעקט אָבער זיין צוטו־מעלטקייט. ער שלאָגט אָפּ אונזער אַטאַקע אויף זיין סקעפּטישער באַציהונג צו קריזיסען דערמיט, וואָס מיר לעגען בלומרש'ט אָפּ די טעאָריע פון מאַרקס'ן וועגען קריזיסען אויף דער צוקונפט. דאָס איז אָבער אַן אייגע־נער און גאַנץ־פּרייער פּירוש אויף אונזערע ווערטער, ווייל מיר זאָגען, אַז אַ רעגעלמעסיגע מעכאַנישע צייט־אָרדנונג פון די קריזיסען קען נאָר פאָרקומען ביי אַ פאָלקאָם־ענטוויקעלטען וועלט־מאַרק. מכח דעם אינהאַלט פון דער טעאָריע פון מאַרקס'ן וועגען קריזיסען, האָבען מיר געזאָגט, אַז דאָס איז דער איינציגער פּתרון, ערקלערענדיג וועגען דעם מעכאַניזם און אינערליכע עקאָנאָמישע אורזאַכען פון אַלע באַאָבאַכטעטע קריזיסען.

נאָך מאָדנער זיינען בערנשטיינ'ס ענטפערס אויף אַנדערע פּונקטען פון אונזער קריטיק. מיר טענה'ן, אַז די קאַרטעלען קענען ניט, צוליעב זייער אייגענעם מהות, אַריינטראָגען קיין שום אָרדנונג אין דער קאַפּיטאַ־ליסטישער אַנאַרכיע. די צוקער־אינדוסטריע איז אַ גלענצענדער ביי־שפּיעל דערצו. זיי, די קאַרטעלען, רופען אַרויס נאָך אַ שטאַרקערע קאָנ־קורענץ אויף דעם וועלט־מאַרק. דאַרויף ענטפערט בערנשטיין, אַז דאָס איז

צו זיין מעהר ניט ווי די פאַרקערפּערונג פון איינפאַכער מענשליכער ארבייט. מאַרקס האָט דאָך דאָס זעלבע רעכט פון בעם־באַווערק'ס און דזשעוואָנס'עס שולען, וואָס שינדען אַזוי אַרום די מעלות פון אַ סחורה, אַז עס בלייבט מעהר ניט איבער ווי די אבסטראַקטע נוצליכקייט."

דערפון זעהען מיר, אַז מאַרקס'עס „געזעלשאַפטליכע ארבייט" און מענגער'ס אבסטראַקטע „נוצליכקייט" זיינען אבסטראַקציעס ביידע אין דער זעלביגער מאָס. בערנשטיין האָט, ווייזט אויס, פאַרגעסען, אַז די אבסטראַקציע פון מאַרקס'ען איז ניט קיין ערפינדונג, נאָר אַן ענטדעקונג. ער האָט פאַרגעסען, אַז זי האָט עקזיסטירט ניט נאָר אין מח פון מאַרקס'ן, נאָר אין דער סחורה־פּראָדוקציאָן גופא, און, אַז די אבסטראַקציע איז ניט קיין פאַנטאַזיע, נאָר אַ ראַיעלע זאַך, אויף אַזוי פיעל ראַיעל, אַז מען קאָן זי שניידען, קאָוען, וועגען און גיסען אין מטבעות. די אבסטראַקטע מענשליכע פּראַצע, וואָס מאַרקס האָט ענטדעקט, איז, אין איהר

טאַקע אמת, נאָר די שאַרפערע צוקער־קאָנקורענץ האָט דערפאַר, אין ענגלאַנד, אַרויסגערופען אַ גרויסע פאַבריקאַציע פון „מאַרמעלאַד" און „איינגעמאַכץ" (זייטע 78). אַזאַ ענטפער שמעקט מיט דער אייגענער לאָגיק ווי, למשל, די איבונגען פון אלעגדאָרף'ס ערשטען לערנ־בוך פאַר זעלבסטבילדונג: „דער ארבעל איז קורץ, נאָר דער שוך איז שמאָל. דער פאָטער איז הויך און די מוטער שלאָפט".

אַזוי לאָגיש ענטפערט בערנשטיין אויף אונזער באַווייז, אַז דער קרעדיט קען ניט זיין קיין מיטעל צוצופּאַסען דעם קאַפּיטאַליזם צו דער היינטיגער פּראָדוקציאָן, אַזוי, אַז ער זאָל סוף כל סוף באַזייטיגען די אַנאַרכיע. אויף דעם ענטפערט בערנשטיין, אַז דער קרעדיט האָט אויך קאָנסטרוקטיווע מעלות און מאַרקס אַליין האָט זיי אויך אָנערקענט. פאַר די, וואָס שטעהען אויף'ן שטאַנדפּונקט פון מאַרקס'ן, און זוכען טאַקע אין די באַדינגונגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע יענע סבות, וואָס וועלען מיט דער צייט ברייגען די סאָציאַליסטישע אָרדנונג — פאַר זיי, איז דאָס גאָר קיין נייעס ניט. אין אונזער ויכוח שטעהט די פראַגע אַזוי: צו וועלען די פּאָזיטיווע מעלות פונ'ם קרעדיט פאַרניכטען די אַנאַרכיע פון דער איצטיגער פּראָדוקציע, ווי בערנשטיין גלויבט, אָדער, פאַרקעהרט, זיי וועלען זי פאַרשטאַרקען? דאָס, וואָס בערנשטיין ווייזט אָן שעפּפערישע אייגענשאַפטען פונ'ם קרעדיט איז מעהר ניט ווי אַ טעאָרעטישע מאַנעוור זיך אויסצודרעהען פונ'ם ויכוח אין גאַנצען.

ענטוויקעלטער פאָרם, געלט. אָט די ענטדעקונג איז גראָד איינע פון די געניאַלסטע עקאָנאָמישע ענטדעקונגען, וואָס מארקס האָט געמאַכט. פאַר דער גאַנצער בורזשואַזער פּאָליטישער עקאָנאָמיע איז דער סודות׳פולער מהות פון געלט אַ בוך אונטער זיבען חתימות.

פאַרקעהרט, די אבסטראַקטע „נוצליכקייט" פון בעם־באַווערק׳ן און דזשעוואָנס׳ן איז, באמת, עפּעס אַ איידעלע מאַטעריע, פונ׳ם גע־דאַנק אַרויסגעזויגען, בעסער געזאָגט, אַ ניט־דורכגעטראַכטע טעמפּקייט. קיין געזעלשאַפט איז פאַר אָט דער טעמפּקייט ניט פאַראַנטוואָרטליך. דאָס איז אַ פּועל יוצא פון דער בורזשואַזער פּאָליטישער עקאָנאָמיע. מיט אַזאַ „אַבסטראַקציע" אין מח וועלען בערנשטיין, בעם־באַווערק און דזשעוואָנס און זייער גאַנצע כאַליאַסטרע זיך ברעכען זייערע קעפּ איבער דער סודות־פולער פראַגע וועגען געלט נאָך אַ 20 יאָהר. זיי וועלען אָבער קיין אַנדער ענטפער ניט געפינען ווי דעם, וואָס יעדער שוסטער ווייס שוין פון לאַנג, אָהן זיי אויך, אַז געלט איז אַ „נוצליכע" זאַך.

בערנשטיין האָט פאַרלאָרען די פעהיגקייט צו באַגרייפען אפילו די ווערט־טעאָריע פון מאַרקס׳ן. ווער אָבער ס׳איז נאָר אַ ביסעל באַקאַנט מיט דער סיסטעם פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע פון מאַרקס׳ן יענעם מוז קלאָר זיין, אַז אָהן דער ווערט־טעאָריע וואָלט מען די גאַנצע סיסטעם ניט פאַרשטאַנען. קאָנקרעט גערעדט, אָהן אַ קלאָרען באַגריף וועגען דעם מהות פון אַ סחורה און וועגען אויסטויש, וואָלט די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישע ווירטשאַפט פאַר אונז געוועזען אַ טיעפער סוד. וואָס זשע איז דאָס פאַר אַ צויבער־שליסעלע, וואָס שליסט אויף טיר און טויער פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג און לאָזט אַרויס אַלע איהרע ערשיינונגען אַזוי אַז מאַרקס זאָל שפּיעלענדיג קאָנען פאַרענטפערען אַלע פראַגען, פראַגען וועלכע די גרעסטע קלאַסישע בורזשואַזע מחות האָבען אפילו קיין אהנונג ניט געהאַט? אָט דאָס שליסעלע איז דער בליק, וואָס באַטראַכט די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישע ווירטשאַפט אַלס היסטאָרישע ערשיינונג. אָט דער בליק שפּרייט זיך ניט נאָר הינטער אונז, וואוהין די קלאַסישע פּאָליטישע עקאָנאָמיע האָט איהם געווענדט, נאָר פאַרלויפט אַ היבשע שטרעקע פאָראויס. אָט דער בליק באַציהט זיך, ניט נאָר צו דער נאַטור־ווירטשאַפט, וואָס ליגט וויי־

ווייט הינטער אונז, נאר אויף צו דער צוקינפטיגער סאציאליס־טישער געזעלשאפט. דער סוד פון דער ווערט־טעאריע פון מארקס'ן, פון זיין אנאליז פון געלט און פון זיין טעאריע וועגן קאפיטאל, ליגט אין דעם, וואס די קאפיטאליסטישעווירטשאפט מוז קראכען, און אויף איהרע רואינען מוז אויפגעבויט ווערען די סאציאליסטישע ארדנונג. טאקע דערפאר, וואס מארקס האט בא־טראכט די קאפיטאליסטישע ארדנונג ווי א סאציאליסט, ד. ה., פונ'ם היסטארישען שטאנדפונקט, איז איהם געלונגען זיך פאנאנ־דער צוקלייבען אין איהרע סודות. טאקע דערפאר, וואס אין זיין אנאליז פון דער בורזשואזער געזעלשאפט האט זיך מארקס גע־שטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט פונ'ם וויסענשאפטליכען סאציאליזם, האט זיך איהם איינגעגעבען וויסענשאפטליך צו באגרינדען דעם סאציאליזם.

און איצט קאן מען פארשטעהן בערנשטיינ'ס טענות צום „דואליזם, וואס ציהט זיך דורך ווי א רויטער פאדים דורך דעם גאנצען מאנומענטאלען ווערק, וואס מארקס האט געשאפען.“ „דער דואליזם באשטעהט אין דעם, וואס מארקס וויל פעסטשטעלען א פאראויס פארטיגען טעזיס, איידער זיין אויספארשונג האט זיך געענדיגט. אין דעם סאמע פונדאמענט פון זיין ווערק זעהט מען שוין יענע סיסטעם, וואס דארף ערשט קומען אין א צייט ארום. דאס וואס מארקס קומט צוריק צום „קאמוניסטישען מאניפעסט“ (ד. ה. אין דעם פאל צו דעם סאציאליסטישען ענד־ציעל — א באמערקונג פונ'ם מחבר), איז א קלארער און דייטליכער באוויז פונ'ם אוטאפיזם אין דער סיסטעם פון מארקס'ן“ (זייט 177).

דאך איז דער „דואליזם“ פון מארקס'ן ניט מעהר ווי דער דואליזם פון דער סאציאליסטישער צוקונפט און דער קאפיטאליס־טישער געזעלשאפט, דער דואליזם פון קאפיטאל און ארבייט, פון דער בורזשואזיע און דעם פראלעטאריאט. ער שטעלט מיט זיך פאר די פונדאמענטאלע וויסענשאפטליכע אפשפיגלונג פון דער בורזשואזער געזעלשאפטליכער צוויאייניגקייט, פון די בורזשואזע קלאסען־געגענזאצען.

און ווען בערנשטיין דערשמעקט די שיריים פון אוטאפיזם אין דעם טעארעטישען „דואליזם“, איז ער דערמיט אליין זיך מודה,

נאַאיוו זיך מודה, אַז ער לייקענט אין דעם היסטאָרישען דואַליזם פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, אַז ער לייקענט אָפּ די קלאַסען־געגענזעצען, און אַז דער סאָציאַליזם גופא איז ביי איהם ניט מעהר ווי אַ שטיק אוטאָפּישע שיריים, ר"ל. בערנשטיינ'ס מאָניזם איז דער מאָניזם פון אַ פאַראייביגטער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, דער מאָניזם פון אַ סאָציאַליסט, וואָס האָט פאַרגעסען זיין ענד־ציעל און זעהט דעם סוף פון דער מענשליכער ענטוויקלונג אין אַ שטענדיגער בורזשואַזער געזעלשאַפט.

בערנשטיין זעהט ניט די צווייאיגקייט אין דער עקאָנאָמישער סטרוקטור פון דעם קאַפּיטאַליזם. דערפאַר וואַרפט ער זיך צום אידעאַליזם כדי צו ראַטעווען די סאָציאַליסטישע פּראָגראַם. דערפאַר בייט ער איבער דעם סאָציאַליזם, וואָס איז אין תוך אַ פּאַזע פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג אויף אַן אַבסטראַקטען פּרינציפּ. דער „שותפות־פּרינציפּ", מיט וועלכען בערנשטיין פאַרבט אַזוי צו די היינטיגע קאַפּיטאַליטישע אָרדנונג, איז ניט מעהר ווי אַן הנחה צו זיין אייגענער סאָציאַליסטישער פאַרגאַנגענהייט, ניט קיין הנחה פון זיין בורזשואַזער טעאָריע צו דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל.

2. דעמאָקראַטיע אין דעם פּאָליטישען און עקאָנאָמישען לעבען.

מיר האָבען געזעהן, אַז בערנשטיינ'ס סאָציאַליזם וויל געבען די אַרבייטער אַ צוטריט צו דעם געזעלשאַפטליכען רייכטום, אַז ער וויל רייך מאַכען די „אָרימע לייט". ווי אַזוי אָבער וועט אַזאַ נס געשעהן? אין זיינע אַרטיקלען „די פּראָבלעמען פונ'ם סאָציאַליזם", געדרוקט אין דער „נייער צייט", האָט בערנשטיין נאָר אין איילעניש געענטפערט אויף אָט דער פראַגע. אין זיין בוך אונטער דעם זעלבען נאָמען גיט ער שוין אַ גענויערען ענטפער. דער סאָציאַליזם וועט, לויט זיין מיינונג, פאַרווירקליכט ווערען גלייכצייטיג אויף צוויי וועגען: דורך די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, אָדער, ווי בערנשטיין רופט עס, דורך דער עקאָנאָמישער דעמאָקראַטיע און דורך אַסאָציאַציעס. דורך די ערשטע וויל ער באַהערשען דעם אינדוסטריעלען רוח, דורך די צווייטע — דעם האַנדעלס־רוח (זייט 118).

וואס איז שייך צו די אסאציאציעס, און פאר אלעמען, צו די פראדוקטיווע געזעלשאפטען זיינען זיי דאך באמת ניט מעהר ווי א טומטום, רחמנא לצלן, אין דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט, ד. ה., ביז א געוויסען גראד א סאציאליזירטע פראדוקציאן מיט א קאפיטאליסטישען אויסטויש. דער אויסטויש באהערשט אבער די פראדוקציאן אין א קאפיטאליסטישער געזעלשאפט, און צוליעב דער קאנקורענץ קאן א אונטערנעהמונג מצליח זיין, נאר ווען זי איז מקיים „מצות עקספלואטאציע" מיט אלע פליטערלאך. וויסענשאפטליך גערעדט, ווען די אינטערעסען פון קאפיטאל באהערשען דעם פראדוקציאנס־פראצעס. פראקטיש פיהרט דאס צו א גרעסערער אינטענסיוויטעט, אפט צו פארלייגערען אדער פארקירצען דעם ארבייטס־טאג אין איינקלאנג מיט די צושטענדען אויף דעם מארק. עס ברייננט אפט צו דער צוציהונג אדער אפשטויסונג פון ארבייטס־קראפט, צום ארויסשליידערען די ארבייטער אין די גאסען, קורץ גערעדט, אין דער פראקטיק ווענדען די פראדוקטיווע געזעלשאפטען אן דיזעלבע מעטאדען, וואס העלפען ארויס די קאפיטאליסטען אין זייער קאנקורענץ. א פראדוקטיווע געזעלשאפט צווינגט די ארבייטער זיך אליין צו פארוואלטען לויט דער ערגסטער פארם פון אבסאלוטיזם, כאטש דאס איז א טיעפער ווידערשפרוך. זי שפיעלט די ראלע פון א קאפיטאליסטישען אונטערנעמער אין איהר שייכות צו א צווייטער געזעלשאפט. צוליעב אט דעם געגענזאץ געהען די פראדוקטיווע געזעלשאפטען לאיבוד, אדער זיי ווערען קאפיטאליסטישע אונטערנעמונגען, און דארט, וואו די אינטערעסען פון די ארבייטער שפיעלען די הויפט־ראלע, ווערען זיי גאר צופאלען. אט די פאקטען דערמאנט בערנשטיין אליין. ער פארשטעהט זיי אבער ניט און גלויבט, ווי פרוי פאטטער־וועבב, אז די אורזאכע פון זייער אונטערגאנג ליגט אין דעם מאנגעל פון „דיסציפלין". אט די דיסציפלין איז טאקע באמת דער נאטירליכער אבסאלוטער רעזשים פון קאפיטאליזם. די ארבייטער קאנען צו זיך אליין אזא רעזשים ניט אנווענדען.

דערפון שטאמט דער שלום, אז די פראדוקטיווע געזעלשאפטען וואלטען געקאנט עקזיסטירען, אפילו אין דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט, ווען זיי זאלען נאר קאנען אויסמיידען דעם אי־

נערליכען געגענזאַץ צווישען דעם פּראָדוקציאָנס־אופן און דעם אופן פון אויסטויש, ווען זיי זאָלען קאָנען אויסמיידען דעם געזעץ פון פרייער קאָנקורענץ. דאָס וואָלט אָבער מעגליך געוואָרען נאָר, ווען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען באַזאָרגען זיך מיט אַ מאַרק פון שטענדיגע קאָנסומער. אַזאַ הילפס־מיטעל איז פאַר זיי די קאָנסום־געזעלשאַפטען. און טאַקע אין דעם, ניט אין קיין אַנדער זאַך, ליגט יענער סוד וואָס אַ זעלבסטשטענדיגע פּראָדוקטיווע געזעלשאַפט מוז פאַלען און נאָר אַ קאָנסום־געזעלשאַפט קאָן פאַרזיכערען איהר עקזיסטענץ, יענער סוד, וואָס בערנשטיין זוכט.

נאָר אויב די עקזיסטענץ־מעגליכקייט פון די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען, אין דער היינטיגער אָרדנונג, איז פאַרבונדען מיט דער עקזיסטענץ פון די קאָנסום־געזעלשאַפטען איז שוין ממילא געדרונגען, אַז אין בעסטען פאַל קאָנען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען נאָר ניצליך זיין פאַר דעם אָרטיגען און אומוויכטיגען מאַרק. אויף אַזאַ אופן מוזען זיי נאָר פּראָדוצירען אַ קליינע צאָהל פּראָדוקטען און נאָר אַרטיקלען פאַר'ן געברויך. אַלע הויפּט צווייגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָן: די וועב, קוילען און אויל־אינדוסטריען, מאַשינען, שיף און לאָקאָמאָטיוו־פאַבריקען ווערען לכתחילה אויסגעשלאָסען פון דער טעטיגקייטס־סביבה פון די קאָנסום־געזעלשאַפטען און ממילא פון דער טעטיגקייטס־סביבה פון די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען. אויף אַזאַ אופן זיינען די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען ניט פּאַסיג איינגעפיהרט צו ווערען אַלס אַן אַלגעמיינע רעפאָרם. ראשית, צוליעב זייער צווייענדיגען כאַראַקטער, צווייטענס, ווייל צוליעב זייער אַלגעמיינער אָנווענדונג אינ'ם לעבען איז נויטיג פריהער פאַרניכטען דעם וועלט־מאַרק און פאַרוואַנדלען די גאַנצע היינטיגע אַל־וועלטליכע ווירטשאַפט אין קליינינקע פּראָדוקטיווע און אויסטויש־גרופּען. אַזאַ רעפאָרמע וואָלט געוועזען אַ „השיבנו נאזאד“ פון דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער בעל־הבית'ישקייט צו דער מיטעל־אַלטערליכער קליינער פּראָדוקציע.

און אַפילו אין דער אַטמאָספערע, וואו די פּראָדוקטיווע געזעלשאַפטען קאָנען שוין יאָ עקזיסטירען, מוזען זיי, אויפ'ן באָדען פון דער היינטיגער אָרדנונג, שפּיעלען די ראָל פון אַ צוגאָב נאָר צו די

קאנסום־געזעלשאפטען, וועלכע מוזען ווערען די הויפט־טרעגער פון דער געפלאנטער רעפארם. א סאציאלע רעפארם דורך אזעלכע גע־זעלשאפטען באריהרט וויניג־וואס דעם פראדוקטיווען קאפיטאל, אדער, בעסער געזאגט, דעם רוקען־ביין פון דער היינטיגער קא־פיטאליסטישער ווירטשאפט. ער באריהרט נאר דעם האנדעלס־קאפיטאל, אי דאס אויך נאר דעם קליינינקען, לאחדים־האנדעל, ד. ה., די קליינע פארצווייגונגען פון דער קאפיטאליסטישער ארדנונג.

מיר האבען אויך אנגעוויזען, אז די פראפעסיאנעלע פאר־איינען זיינען ניט קיין ווירקענדער קאמפס־מיטעל געגען פראדוק־טיווען קאפיטאל. די ארבייטער וועלען דורך אט די פאראיינען ניט ווירקען אויף דעם פראדוקציאנס־אופן, אויף זיין גרויס אדער טעכניק.

און וועגען דער ריין־עקאנאמישער זייט פון אט דער פראגע, ד. ה., וועגען „דעם קאמף צווישען שכירות און פראפיטען", ווי בערנשטיין דריקט זיך אויס, האבען מיר שוין אנגעוויזען, אז דער נצחון אויף דער אדער יענער זייט איז אין גאנצען אפהענגיג פונ'ם שכירות־געזעץ. דער קאמף קומט דאך ניט פאר ערגעץ אין די הימלען און ער פארניכטעט ניט דעם שכירות־געזעץ, אדרבא, ער פארווירקליכט איהם. דער ענין ווערט נאך קלערער, ווען מען קוקט אויף איהם פון אן אנדער זייט, און מען שטעלט אוועק די פראגע מכח די פונקציעס פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען.

בערנשטיין זאגט, אז די פראפעסיאנעלע פאראיינען שפיעלען די ראל פונ'ם קאמפס־אוואנגארד פונ'ם ארבייטער קלאס, אין זיין קאמף פאר באפרייאונג, און אז זיי וועלען ענדליך איינשלינגען די פראפיטען. מיר גלויבען אבער, אז די פראפעסיאנעלע פאראיינען קאנען ניט אנפיהרען קיין אגרעסיווען קאמף. לויט זייער נאטור זיינען זיי אן ארגאניזירטער וועהר־מיטעל געגען דעם אנפאל פון די פראפיטען און א באשיצונג פון דעם ארבייטער קלאס געגען די פארשקלאפענדע טענדענציעס פון דער קאפיטאליסטישער ווירט־שאפט. צוויי אורזאכען פיהרען דערצו.

ראשית, ווירקען די פראפעסיאנעלע פאראיינען דורך זייער ארגאניזאציע אויף דעם אנבאט פון ארבייטער אויפ'ן מארק און אויף אזא אופן פארהעכערען זיי זייער מארק־פרייז. די ארגאני־

זאַציע ווערט אָבער געהינדערט אין איהר ארבייט דורך דער שטענ־דיגער פּראָלעטאַריזאַציע פון קליינבירגערטום. דאָס קליינע ביר־גערטום שטעלט שטענדיג צו נייע שיכטען פון פּראָלעטאַריאַט צום מארק.

צווייטענס, ווילען די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען פארבעסע־רען דעם וואוילזיין פון זייערע מיטגליעדער און פארגרעסערען זייער חלק אינ׳ם געזעלשאַפטליכען רייכטום. נאָר אָט דער חלק מוז זיך אַלץ פארקלענערען, עס זאָל אפילו דונערען און בליצען, צוליעב דעם וואוקס פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט. דאָס קאָן מען פארשטעהן אפילו ווען מען איז ניט קיין מארקסיסט, אבי נאָר מען האָט איין מאָל אין האנט געהאלטען ראדבערטוס׳עס ווערק, „די באַלייכטונג פון דער סאָציאַלער פראגע.“

אזוי זעהען מיר, אז די פּראָפעסיאָנעלע באוועגונג איז אַן ארבייט, ווי, למשל, אויסשעפּען דעם ים מיט א רעשעטע. שולדיג אין דעם זיינען, פארשטעהט זיך, אויסערליכע, אָביעקטיווע באדינגונגען. אמת, אָט די ארויסגעוואָרפענע פראצע איז א נויטיגע זאך, כדי דער ארבייטער זאָל בכלל קאָנען קריגען באשטימטע שכירות, לויט די באדינגונגען פונ׳ם מארק. אָט די פראצע איז אויך נויטיג כדי דער שכירות געזעץ זאָל פארווירקליכט ווערען און כדי אָט די פארשקלאַפּענדע טענדענץ פון דער קאפּיטאַ־ליסטישער ענטוויקלונג זאָל פאראליזירט ווערען אָדער כאָטש אָפּגע־שוואכט ווערען. נאָר אויב מיר ווילען דורך די פּראָפעסיאָנעלע פאר־איינען איינשלינגען דעם גאנצען פראָפיט מוזען מיר פאר אַלעמען אָפּטאָן אַן אנדער שטיקעל ארבייט. מיר מוזען אָפּשטעלען די פּראָלע־טאריזאציע פון דער קליינער בורזשואזיע און דעם וואוקס פון דעם ארבייטער קלאַס. דער צווייטער תנאי איז איינגעשלאָסען אין דעם אָפּהאַלט פון דער אינטענסיוויטעט אין דער ארבייט. דער פּועל יוצא דערפון וואָלט אויך דאָ, פונקט ווי ביי דער פראגע וועגען די פּראָדוקטיווע געזעלשאפטען, געווען א פאָרשלאָג אומצוקערען זיך צו דער פאר־קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאפט.

בערנשטיינ׳ס ביידע מיטלען דורכצופיהרען די סאָציאַלע רע־פאָרם, ד. ה., די פּראָדוקטיווע געזעלשאפטען און די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען טויגען אין גאנצען ניט פאר דער אויפגאבע. דורך זיי קאָן

מען ניט ענדערען דעם קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן. בערנשטיין אַליין פיהלט דאָס, און קוקט אויף זיי, ווי אויף איינפאַכע מיטלען ארייצוכאַפּען א ביסעל פון די קאַפּיטאַליסטישע פּראָפיטען און באַגליקען, באַרייכערען די ארבייטער. דערמיט אַליין זאָגט זיך בערנשטיין אָפּ פון דעם קאַמף געגען דעם קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן, און וויל, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע באַוועגונג זאָל גאָר קעמפען געגען דער סיסטעם פון דער קאַפּיטאַליסטישער פאַרטיילונג. אין עטליכע פּלעצער באַצייכענט בערנשטיין זיין סאָציאַליזם ווי א שטרעבונג צו א „יושר׳דיגער", „מעהר־יושר׳דיגער" און „גאָר יושר׳דיגער" פאַרטיילונג.

אמת, דעם ערשטען שטויס צו דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער באַוועגונג קריגען די ארבייטער, אָם־ווייניגסטען, די ברייטע פאָלקס־מאַסען דורך דער „ניט־יושר׳דיגער" פאַרטיילונג אין דער קאַפּיטאַליטישער אָרדנונג. ווען די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע קעמפט פאַר דער פאַרגעזעלשאַפטליכונג פון דער גאַנצער ווירטשאַפט, שטרעבט זי, זעלבסטפאַרשטענדליך, צו א „יושר׳דיגער" פאַרטיילונג פון דעם געזעלשאַפטליכען רייכטום. לויט דער טעאָריע פון מארקס׳ן שטאַמט יעדער אופן פון פאַרטיילונג פון איהר באַשטימטען פּראָדוקציאָנס־אופן. דערפאַר שטרענגט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אָן אַלע איהרע קרעפטען, ניט צו באַקעמפען די פאַרטיילונג אין דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָן, נאָר צו פאַרניכטען די סחורה־פּראָדוקציאָן בכלל. קורץ גערעדט, די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע שטרעבט איינצופיהרען דעם סאָציאַליסטישען אופן פון פאַרטיילונג דורך דעם קאַמף צו פאַרניכטען דעם קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן. בערנשטיין אָבער וויל נאָר קעמפען געגען דעם קאַפּיטאַליסטישען אופן פון פאַרטיילונג און האָפט דורך דעם איינצופיהרען דעם סאָציאַליסטישען פּראָדוקציאָנס־אופן.

וואו ליגט אָבער דער יסוד פאַר אזא סאָציאַליסטישער רעפאָרם, וואָס בערנשטיין פּלאַנט? אפשר אין די טענדענצען פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע? זיכער ניט. ווייל ראשית לייקענט בערנשטיין, אַז אַזעלכע טענדענצען עקזיסטירען גאָר. צווייטענס קומט ביי איהם אויס, אַז דער געוואונשטער פּראָדוקציאָנס־אופן איז אַליין א רעזולטאַט און ניט קיין אורזאַכע פון דער

פּאַרטיילונג. ממילא קאָן שוין בערנשטיינ'ס סאָציאַליזם ניט האָ־בען קיין עקאָנאָמישע באַגרינדונג. ער שטעלט אוועק אי די ציע־לען אי די מיטלען פון סאָציאַליזם מיט'ן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס אַרויף. אַזאַ אָפּשניט קריגען ביי איהם די עקאָנאָמישע באַ־ציהונגען, קאָן ער שוין, דערפאַר, ניט אויסנוצען דעם מאַטעריאַליזם צו באַגרינדען זיין פּראָגראַם און מוז אָנקומען צום אידעאַליזם.

„צוליעב וואָס דאַרף מען גאָר באַגרינדען דעם סאָציאַליזם מיט דער עקאָנאָמישער נויטווענדיגקייט?" שרייבט ער. „צוליעב וואָס דעגראַדירען דעם פאַרנונפט, דאָס רעכטס־באַוואוסטזיין און דעם מענשליכען ווילען? *) מילא, ווער דער סאָווערענער ווילען, וואָס וואַרפט זיך ניט אונטער קיין עקאָנאָמישער נויט־ווענדיגקייט אַליין איינפיהרען אַ „יושר'דיגע" פּאַרטיילונג." אַזוי גלויבט בערנשטיין. אָדער בעסער געזאָגט, אַזוי ווי דער ווילען אַליין איז ניט מעהר ווי אַ מיטעל, אין דעם פאַל, פון דעם באַוואוסט־זיין פון גערעכטיגקייט וועט אָט די יושר'דיגע פּאַרטיילונג קומען מיט'ן רבינ'ס כח, מיט'ן כח פון דער גערעכטיגקייטס־אידעע.

ענדליך זיינען מיר צוגעקומען צום פּרינציפּ פון יושר — צו יענעם אַלטען פערדעל, אויף וועמען אַלע רעפאָרמער רייטען. זיי רייטען אויף דעם פּשוט דערפאַר, וואָס זיי האָבען ניט קיין אַנדער היסטאָרישע שטופּ־קראַפט. דאָס איז דער זעלביגער אויסגעדאַר־טער ראָססינאַנט, אויף וועמען אַלע היסטאָרישע דאָן־קיכאָטען לאָ־זען זיך אַרויס אין וועג צו זוכען וועלט־רעפאָרמען, און קומען סוף־כל־סוף מיט ליידיגע הענט.

די פאַרבינדערונג פון די אָרימע מיט די רייכע, אַלס דער גע־זעלשאַפטליכער פונדאַמענט פון דעם סאָציאַליזם, דער „שותּפות־פּרינציפּ", אַלס זיין אינהאַלט, אַ „יושר'דיגע" פּאַרטיילונג, אַלס זיין ציעל, און די אידעע פון גערעכטיגקייט אַלס דער איינציגער היסטאָרישער הכשר פון דעם סאָציאַליזם! צוריק מיט 50 יאָהר ווען וויטלינג איז אַרויסגעקומען מיט אָט דעם מין סאָציאַליזם, איז אין איהם זיכער געווען מעהר קראַפט, מעהר באַגייסטערונג, מעהר גלאַנץ!

*) „פאָרווערטס", 26טען מאַרטש, 1899.

אמת, דער גאונ׳ישער שניידער האָט נאָך דעמאָלט ניט געוואוסט וועגן דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם. גאַנצע 50 יאָהר זיינען פאַראיבער. מאַרקס און ענגעלס האָבען אויף שטיק־שטיקלאַך צוקלאַפּט יענע וועלטאַנשויאונג. צונויפשטוקעווען פון אָט די טראַנטעס א בגד און עס אונטערטראָגען דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט, אַלס דאָס לעצטע וואָרט פון וויסענשאַפט — דערצו דאַרף מען טאַקע א שניידער... אָבער שוין ניט קיין גאון.

די עקאָנאָמישע פּאַראויסזעצונג פון בערנשטיינ׳ס טעאָריע זיינען די די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען און די אַסאָציאַציעס, און די הויפּט פּאָליטישע שטיצע איהרע איז די פּראָגרעסירענדע דעמאָקראַטיע. די איצטיגע רעאַקציע איז ביי איהם עפּעס א מין ספּאַזמע, ר״ל, אַן איבערגעהענדע ערשיינונג. דערמיט דאַרף מען זיך ניט באַשעפטיגען, מען דאַרף זיך דאַרויף אפילו ניט אָפּשטעלען, ווען מען באַטראַכט די אַלגעמיינע ריכטונג פון דער פּראָלעטאַרישער באַוועגונג. דאָ איז, פאַרשטעהט זיך ניט די פראַגע ווי לאַנג וועט די רעאַקציע דויערן לויט בערנשטיינ׳ס מיינונג. אָט די מיינונג זיינע איז דאָך געבויט אויף מינדליכע און שריפטליכע פאַרזיכערונגען פון זיינע פריינד. ניט וועגען דעם איז דאָ די פראַגע, נאָר וועגען דעם, אין וואָס פאַר אַן אָביעקטיווען צוזאַמענהאַנג איז די דעמאָקראַטיע מיט׳ן ווירקליכען געזעלשאַפטליכען פּראָגרעס בכלל.

בערנשטיין קוקט אויף דער דעמאָקראַטיע, ווי אויף אַן אומפאַרמיידליך און נויטווענדיג טרעפּעל אין דער ענטוויקלונג פון דער היינטיגער געזעלשאַפט. נאָך מעהר, די דעמאָקראַטיע איז ביי איהם אין די אויגען, ווי ביי אַלע בורזשואַזע טעאָרעטיקער פון ליבעראַליזם, א גרויסער געזעץ פון דעם היסטאָרישען פּראָגרעס בכלל. כדי אָט דעם געזעץ צו פאַרווירקליכען איז כדאי איינצושפּאַנען אַלע אַקטיווע קרעפטען פון דעם פּאָליטישען לעבען. אַזאַ אַבסאָלוטע פאָרם שטעלט אָבער ניט פאָר די לאַגע ריכטיג. דאָס איז א קליין־בירגערליכע פאַרפלאַכונג פון די רעזולטאַטען פון דער בורזשואַזער ענטוויקלונג, וואָס פאַרנעמט מעהר ניט ווי א קליין ווינקעלע אין דער געשיכטע, סך הכל א 25-30 יאָהר. ווען מען קוקט זיך צו א ביסעל נעהנטער צו דער פּאָליטישער געשיכטע פון

קאַפּיטאַליזם און צו דער ענטוויקלונג פון דער דעמאָקראַטיע אין דער געשיכטע, קומט מען צו אַ גאַנץ אַנדער רעזולטאַט.

דעמאָקראַטיע באַגעגענט מען אויף פאַרשיידענע שטופען פון געזעלשאַפטליכען פּראָגרעס: אין דער פּאַרהיסטאָרישער קאָמוניסטישער קהילה, אין דער מלוכה פון שקלאַפען־אייגענטימער פון׳ם אַלטערטום און ווידער אַמאָל אין די שטאָדטיגע קהילות פון מיטעל־אַלטער. פּונקט אַזוי זעהען מיר דעם אַבסאָלוטיזם און די באַגרענעצטע מאָנאַרכיע אונטער פאַרשיידענע ווירטשאַפטליכע באַציהונגען. פון דער אַנדערער זייט, באַשאַפט דער קאַפּיטאַליזם, ווען ער איז נאָך אין די וויקעלאַך, אַלס סחורה־פּראָדוקציאָן, אַ ריין־דעמאָקראַטישע געזעצגעבונג אין די שטאָדטישע קהילות. שפּעטער אין זיין מעהר ענטוויקעלטער פאָרם, אין דער מאַנופאַקטור־פּראָדוקציע, פּאַסט זיך דער קאַפּיטאַליזם אַם־בעסטען צו צו דער אַבסאָלוטער מאָנאַרכיע. אַם ענדע, אין זיין פאָלקאָם ענטוויקעלטער אינדוסטריעלער פאָרם, רופט ער אַרויס, אַט — די דעמאָקראַטישע רעפּובליק (1793), אַט — די אַבסאָלוטע מאָנאַרכיע פון נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען. נאָכדעם פיהרט דער קאַפּיטאַליזם איין די אַריסטאָקראַטישע מאָנאַרכיע פון דער רעסטאָראַציע (1815-1830), די בורזשואַזע קאָנסטיטוציאָנעלע מאָנאַרכיע פון לואי פיליפּ׳ן, נאָך אַ מאָל אַ דעמאָקראַטישע רעפּובליק, און נאָך אַ מאָל אַ מאָנאַרכיע, דאָס מאָל פון נאַפּאָלעאָן דעם 3טען און לסוף צום דריטען מאָל אַ דעמאָקראַטישע רעפּובליק, וואָס ווייזט אויס דערלעבט, ווידער אַמאָל, איהרע לעצטע טעג.*)

אין דייטשלאַנד איז די איינציגע דעמאָקראַטישע איינריכטונג —דאָס אַלגעמיינע וואהל־רעכט — ניט קיין ערָאָבערונג פון בורזשואַזען ליבעראַליזם. דאָס וואהל־רעכט איז דאָרטען אַ געוועהר פּאָליטיש צונויפצוגיסען די קליינע מלוכות. דאָס וואהל־רעכט איז טאַקע באַגרענעצט און האָט זיין באַדייטונג אין דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער בורזשואַזיע, וואָס איז, אגב, גאַנץ גוט צופריע־

---

*) דאָס איז געשריבען געוואָרען אין 1899, ווען די פראַנצויזישע רעפּובליק איז וויקליך געווען אין אַ גרויסער סכנה. (איבערזעצער׳ס באַמערקונג).

דען מיט דער האַלב־פעאָדאַלער קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנאַרכיע. אין רוסלאַנד צובליהט זיך גאַנץ פיין דער קאַפּיטאַליזם אונטער דער זעלבסטהערשונג, און מאַכט אַפילו ניט דעם אָנשטעל, אז ער שטרעבט צו דעמאָקראַטיזם. אין עסטרייך איז דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט ניט מעהר ווי אַ שטריק צוגעוואָרפען דער מאָנאַרכיע, וואָס האָט געהאַלטען אין דערטרונקען ווערען; ווי ווייט דאָס וואַהל־רעכט דאָרטען איז פון אמת׳ער דעמאָקראַטיע קאָן מען זעהן פון דעם 14טען פּאַראַגראַף פון דער עסטרייכישער קאָנסטיטוציע, וואָס גיט דאָס רעכט דער רעגיערונג צו רעגיערען אָהן דעם הסכם פון פּאַרלאַמענט, עס פאַרשטעהט זיך, אין וויכטיגע פאַלען נאָר. די דעמאָקראַטישע עראָבערונג פון בעלגישען ארבייטער קלאַס — דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט — איז גאָר פאַרבונדען מיט דער שוואַכקייט פון מיליטאַריזם, און ממילא, מיט דער ספּעציעלער געאָגראַפישער לאַגע פון בעלגיום.

דער וואוקס פון דעמאָקראַטיע, וואָס בערנשטיין און דער בורזשואזער ליבעראַליזם באַטראַכטען אַלס געזעץ פון דער מענש־ליכער געשיכטע איז, ווען מען קוקט זיך נעהנטער צו, אַם ווענינ־סטען אין דער נייעסטער געשיכטע, מעהר ניט ווי אַ לופט־שלאָס. צווישען דער ענטוויקלונג פון דער בורזשואזיע און דער דעמאָקראַ־טיע איז ניטאָ קיין אינערליכע פאַרבינדונג. די פּאָליטישע פאָרם איז שטענדיג אַ רעזולטאַט פון אַ גאַנצען סכום פון אינערליכע און אויסערליכע פּאָליטישע כחות. זי לאָזט שטענדיג צו אַן עקזיס־טענץ־מעגליכקייט פאַר אַלע איהרע שטופען, פון דער אבסאָלוטער מאָנאַרכיע ביז דער דעמאָקראַטישער רעפּובליק.

אויף אַזאַ אופן מוזען מיר זיך אָפּזאָגען פונ׳ם אַלגעמיינעם היסטאָרישען געזעץ אין דער ענטוויקלונג פון דער דעמאָקראַטיע אין די ראַהמען פון דער היינטיגער געזעלשאַפט. מיר מוזען זיך דערפאַר ווענדען נאָר צו דער איצטיגער שטופע פון דער היסטאָרי־שער ענטוויקלונג פון דער בורזשואזיע. דאָ וועלען מיר אָבער, אין דער פּאָליטישער לאַגע באַגעגענען אַזעלכע כחות, וואָס פיהרען לחלוטין ניט צו דער פאַרווירקליכונג פון בערנשטיינ׳ס איינפאַל. אדרבא, אָט די כחות פיהרען צום פאַרלוסט פון אַלע עראָבערונגען פון דער בורזשואזער געזעלשאַפט.

די דעמאָקראַטישע איינריכטונגען האָבען שוין איצט דורכ־געפיהרט זייער שליחות אין דער געשיכטע פון דער בורזשואזיע. אין דעם ערך ווי זיי האָבען זייער ארבייט אָפּגעטאָן, אַלס מיטעל צוזאַמענצוגיסען די קליינע מלוכות און צו בילדען די גרויסע מעכ־טע (דייטשלאַנד און איטאַליען), זיינען זיי שוין איצט ניט נויטיג און איבריג. דער עקאָנאָמישער פּראָגרעס האָט געבראַכט, דער־וויילן, די נויטיגע רפואה אינערליך און די דעמאָקראַטיע, וואָס איז מעהר ניט געוועזען ווי א באנדאזש, קאָן שוין איצט גרינג באזיי־טיגט ווערען אָהן א סכנה פאר'ן אָרגאַניזם פון דער בורזשואזער געזעלשאַפט.

דאָס זעלבע קאָן מען זאָגען מכח דעם איבערגאַנג פונ'ם גאַנ־צען פּאָליטיש־אַדמיניסטראַטיווען רעגיערונגס־אַפּאַראַט פון א האַלב־פעאָדאַלען אָדער פעאָדאַלען אין א קאַפּיטאַליסטישען. אָט די ענ־דערונג איז טאַקע היסטאָריש ענג צוזאַמענגעבונדען מיט דער דע־מאָקראַטיע. זי, די ענדערונג, האָט שוין אָבער איצט דערגרייכט אַזאַ שטופע פון ענטוויקלונג, אז די אמת־דעמאָקראַטישע טיילען פונ'ם מלוכה־אַפּאַראַט, למשל, דאָס אַלגעמיינע וואהל־רעכט, און די רעפּובליקאַנישע פאַרוואַלטונג קאָנען שוין איצט אָפּגעשליידערט ווערען פון איהר, און קיין סכנה זאָל, חלילה, ניט געשעהן. די אַדמיניסטראַציע, די פינאַנסען און די קריעגס־אַנגעלעגענהייטען וועלען ניט זיין אין קיין סכנה. צו דער פאַר־רעוואָלוציאָנערער צייט וועט מען זיך שוין צוריק ניט אומקערען.

אויב דער ליבעראַליזם איז געוואָרען א גאַנץ איבעריגע זאַך פאַר דער בורזשואזיע, שטעהט ער זיי אין איינגע אַנגעלעגענהייטען ווי א ביין אין גאָרגעל. די גרעסטע ראָל דערביי שפּיעלען צוויי כחות, וואָס באהערשען דאָס גאַנצע פּאָליטישע לעבען פון די היינ־טיגע רעגיערונגען: די וועלט־פּאָליטיק און די ארבייטער־באַוועג־גונג, צוויי פאַרשיידענע זייטען פון דער היינטיגער ענטוויקלונגס־שטופע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג.

דורך דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע און פאַרשאַר־פונג פון דער אַלגעמיינער קאָנקורענץ אויף דעם וועלט־מאַרק, זיי־נען די אַרמיי און פלאָטע געוואָרען די באַשטימענדע כחות אין

דער וועלט־פאליטיק און אין דעם אינערליכען און אויסערליכען לעבען פון אלע גרויס־מעכטע. די וועלט־פאליטיק און דער מיליטאריזם זייגען, צוליעב די עקאנאמישע באדינגונגען און די אינטערעסען פון קאפיטאליזם, די פראגרעסיווע טענדענצען אין דער היינטיגער שטופע פון היסטארישער ענטוויקלונג, ממילא איז שוין די בורזשואזע דעמאקראטיע, צוליעב דעם אליין, א רעגרעסיווע אדער רעאקציאנערע טענדענץ. אלס געלונגענער ביישפיעל דערצו קאן דיענען די רעפובליק פון די פאראייניגטע שטאאטען פון נאך דער שפאנישער מלחמה. אין פראנקרייך עקזיסטירט די רעפובליק נאר א דאנק דער אינטערנאציאנאלער פאליטישער לאגע, וואס דערלאזט דערוויילע ניט צו קיין מלחמה. ווען ס'וואלט געקומען צו א מלחמה, און לויט אלע סמנים וואלט ווירקליך דערצו געקומען, וואלט פראנקרייך געבליבען ניט־צוגעגרייט צו איהר, און נאך דער ערשטער מפלה, זיכער פראקלאמירט א מאנארכיע אין פאריז. פאר דער נייער עפאכע פון ענערגישע באוואפנונגען (1893טען יאהר) און פאר דער וועלט פאליטיק אין צוזאמענהאנג מיט קיא־טשאו, האט דייטשלאנד באצאהלט מיט 2 קרבנות: מיט דער צופאלונג פון דעם פאראיין פון די פריידענקער און מיט דעם פאל פון דעם האלב־דעמאקראטישען צענטער.

אויב די אויסערליכע פאליטיק טרייבט די בורזשואזיע אין די ארעמס פון דער רעאקציע, איז איהר אינערליכע פאליטיק אין אזא מאס אפהענגיג פון דעם אויפוואכענדען פראלעטאריאט. בערנשטיין אליין איז זיך אין דעם מודה. ער באשולדיגט די „סאציאל־דעמאקראטישע לעגענדע פון פארשלינגען" ד. ה. די סאציאליסטישע אידעאלען, אין דעם, וואס די ליבעראלע בורזשואזיע פארראט איהרע אמאליגע אידעאלען. און ער עצה'ט, דערפאר, דעם פראלעטאריאט, אז ער זאל זיך אפזאגען פון זיין ענד־ציעל, כדי ארויסצונארען די אויף טויט צושראקענע בורזשואזיע פון דער רעאקציאנערער נארע. נאר בערנשטיין באווייזט אבער דערמיט, אז די בורזשואזע דעמאקראטיעווידערשפרעכט די אינוועניגסטע פראגרעסיווע טענדענציעס פון דער היינטיגער געזעלשאפט. ער באווייזט, אז אין דער היינטיגער געזעלשאפט איז די סאציאליסטישע באוועגונג א דירעקטער רעזולטאט פון אט די טענדענ־

ציעס און ער מיינט, אז די בורזשואזע דעמאָקראַטיע קאָן נאָר עק־זיסטירען, ווען אָט די באוועגונג וועט אָפּגעראַמט ווערען פון וועג.

נאָך אַ זאַך באַווייזט בערנשטיין דערמיט. די אויפלעבונג פון דער בורזשואזער דעמאָקראַטיע, לויט זיין מיינונג, קאָן נאָר פאָרקומען בתנאַי, אז דער ארבייטער־קלאַס זאָל זיך אָפּזאָגען פון דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל. דערמיט פּאָטאַקעוועט ער, אז די בורזשואזע דעמאָקראַטיע איז, פארקערט, ניט קיין נויטיגע באַ־דינגונג און פאָראויסזעצונג פון דער סאָציאַליסטישער באוועגונג און פון דעם נצחון פון סאָציאַליזם. דאָ פאַלט בערנשטיין אריין אין אַ צובראָכענעם קרייז און זיין לעצטע סברא פרעסט אויף זיין אייגענע ערשטע פאָראויסזעצונג.

פון אָט דעם קרייז קאָן מען גרינג ארויסגעהן. פון דעם פאַקט, אז די ליבעראַלע בורזשואזיע האָט, פון פחד פאַר דעם ערוואַכענדען פראָלעטאַריאַט און זיין ענד־ציעל, שיער ניט פאַר־לאָרען איהר כשר'ע נשמה, פון דעם פאַקט אַליין איז דאָך גע־דרונגען אז נאָר די ארבייטער באוועגונג איז און קאָן זיין די איינ־ציגע שטיצע און האַפענונג פון דער דעמאָקראַטיע; ווייטער, איז דערפון געדרונגען, אז דער גורל פון דער סאָציאַליסטישער באַ־וועגונג איז ניט פארבונדען מיט דער בורזשואזער דעמאָקראַטיע, פארקערט, דער גורל פון דער דעמאָקראַטיע איז ענג צוזאַמענגעבונ־דען מיט דער סאָציאַליסטישער באוועגונג. די דעמאָקראַטיע לעבט־אויף, ניט ווען דער פראָלעטאַריאַט זאָגט זיך אָפּ פון זיין באַפרייאונגס־קאַמף. ערשט ווען די פּראָלעטאַרישע באוועגונג ווערט קרעפטיג גענוג, אז זי זאָל זיך קאָנען געגענשטעלען קעגען די רעאַקציאָנערע פאָלגען פון דער וועלט־פּאָליטיק און קעגען דעם פאַרראַט פון דער בורזשואזיע צו איהרע אַמאָליגע אידעאַלען, ערשט דעמאָלט קאָן די דעמאָקראַטיע אויפלעבען. ווער עס וויל, אז די דעמאָקראַטיע זאָל זיך באַפעסטיגען, דער דאַרף שטרעבען צו דער פארשטאַרקערונג, און ניט אָפּשוואַכונג, פון דער סאָציאַ־ליסטישער באוועגונג. ווען מען זאָגט זיך אָפּ פון דעם סאָציאַ־ליסטישען אידעאַל, מוז מען זיך גלייכצייטיג אָפּזאָגען אי פון דער פּראָלעטאַרישער באוועגונג אי פון דער דעמאָקראַטיע.

בערנשטיין ערקלערט אין זיין „ענטפער“ צו קאַוטסקי'ן, אין „פאָרווערטס“ פון 26טען מערץ 1899, אז ער איז אין גאַנצען

מסכים צו דער פּראַקטישער טייל פון דער פּאַרטיי־פּראָגראַם. ער קאָן אָבער אינגאַנצען ניט מסכים זיין מיט דער טעאָרעטישער טייל איהרער. דאָך דענקט ער, אז ניט קוקענדיג דאַרויף, קאָן ער געהן האַנד אין האַנד מיט דער פּאַרטיי, ווייל „וואָס מאַכט דאָס אויס, אז אין דער טעאָרעטישער טייל פון דער פּראָגראַם איז דאָ אַ פראַזע, וואָס שטימט ניט מיט זיינע פאָרשטעלונגען וועגען דעם גאַנג פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג?" אָט דער פּירוש ווייזט, אין בעסטען פאַל, אז בערנשטיין קאָן ניט פאַרשטעהן דעם צוזאַמענהאַנג צווישען דער פּראַקטישער טעטיגקייט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע אַלגעמיינע פּרינציפּען, אז די פּאַרטיי און בערנשטיין מאַכען פערשיעדענע פּירושים צו איינעם און דעם זעלביגען פּסוק. פּאַקטיש באַווייזט בערנשטיין'ס אייגענע טעאָריע אויפ'ן בעסטען אופן, אז דער פּראַקטישער קאַמף אָהן אַ פּרינציפּיעלען פונדאַמענט איז צוועקלאָז, אז די גאַנצע באַוועגונג וועט צוגרונד געהן אָהן דעם ענד־ציעל.

3. עראָבערונג פון פּאָליטישער מאַכט.

דער גורל פון דער דעמאָקראַטיע, ווי מיר האָבען געזעהן, איז פאַרבונדען מיט דעם גורל פון דער אַרבייטער־באַוועגונג. שליסט דען דער פּראָגרעס פון דער דעמאָקראַטיע אויס די נויטיגקייט און מעגליכקייט פון אַ פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע צו פאַרכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט? בערנשטיין ענטפערט אויף דער פראַגע. ער וועגט פּינקטליך איבער אַלע מעלות און חסרונות אי פון די געזעצגעבענדע רעפאָרמען אי פון דער רעוואָלוציע, און ער טוט דאָס אַזוי רוהיג און געלאַסען, ווי אַ לאַחדים־קרעמער וועגט, למשל, פעפער. אין דעם געזעצגעבענדען גאַנג פון פּראָגרעס זעהט ער די ווירקונג פון באַרגונפט, אין דער רעוואָלוציע — די ווירקונג פון געפיהל, אין די רעפאָרמען — דעם רוהיגען גאַנג פון דער ענטוויקלונג, אין דער רעוואָלוציע — איהר שטורמישען גאַנג; אין דער געזעצגעבונג — די פּלאַנמעסיגע קראַפט, אין דער רעוואָלוציע — די עלעמענטאַרע אָדער סטיכישע קראַפט (זייט 183).

עס איז שוין אָבער אַן אַלטער אמת, אז די קליין־בירגערליכע רעפאָרמאַטאָרס זעהען אין יעדער זאַך אי אַ גוטע אי אַ שלעכטע

זייט, און קוויקען זיך און נאַשען צוביסלעך פון אַלע זייטען. אָבער ניט וועניגער אַלט איז אויך יענער אמת, אז דער ווירקליכער גאַנג פון לעבען מאַכט זיך אַ קליינעם צימעס פון קליינבירגערליכע קאָמבינאַציעס, און, אַז איין ניש־קשה׳דיגער בלאָז צוואָרפט אויף „שבע ימים“ דאָס בעסטע ביידעל צונויפגעשטעלט נאָר פון „מעלות“. פאַקטיש האָבען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען טיפערע גרונדען אין דער געשיכטע, ווי די מעלות אָדער חסרונות פון דער אָדער יענער מעטאָדע.

אין דער געשיכטע זיינען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען געוועזען אַ מיטעל ביסלעכוויז צו פאַרשקלאָפען דעם אויפוואַכענדען קלאַס, ביז ער איז רייף געוואָרען צו פאַרכאַפען אַליין די פּאָליטישע מאַכט און אָפּשאַפען די אַלטע אָרדנונג און איינפירען אַ נייע. בערנשטיין איז געגען פאַרכאַפען די פּאָליטישע מאַכט, ווייל עס שמעקט מיט בלאַנקיזם. די צרה מיט איהם איז, וואָס ער קוקט אויף אַן ערשיינונג, וועלכע איז געווען דער אויסגאַנגס־פונקט, די הויפּט שטופּ־קראַפט אין דער געשיכטע, ווי אויף אַ בלאַנקיסטישען גרייז. זינט עס עקזיסטירען קלאַסען־מלוכות, און דער קלאַסען־קאַמף איז דאָך דער עצם פון דער געשיכטע, איז די ערָאָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט געוועזען דער הויפּט־ציעל פון דעם ערוואַכענדען קלאַס און דער אויסגאַנגס־פונקט פון יעדער היסטאָרישער עפּאָכע. ביישפּיעלען דערצו זעהען מיר אין דעם לאַנגען קאַמף, וואָס די פּויערים האָבען געפיהרט געגען די געלד־קאַפּיטאַליסטען. אין דעם אַלטען רוים — אין דעם קאַמף פון די פּאַטריציער געגען די ביסקופּען און פון די צעכען געגען די פּאַטריציער — אין די מיטעלאַלטערליכע שטעדט. אין דעם קאַמף פון דער בורזשואזיע געגען דעם פעאָדאַליזם — אין דער נייער געשיכטע.

געזעצגעבונג און רעוואָלוציע זיינען ניט קיין פאַרשיידענע מעטאָדען פון׳ם היסטאָרישען פּראָצעס. מען קלייבט זיי ניט אויס, ווי למשל, אַ מילכיגע אָדער פליישיגע סעודה. דאָס זיינען פאַרשיידענע מאָמענטען אין דער ענטוויקלונג פון דער קלאַסען־געזעלשאַפט. איין מאָמענט איז גורם דעם צווייטען, פאַרפולט איהם און שליסט איהם גלייכצייטיג אויס, ווי, למשל, דער צפון־פּאָל און דער דרום־פּאָל, ווי די בורזשואזיע און דער פּראָלעטאַריאַט.

די געזעצגעבונג איז דאָך מעהר ניט ווי אַ פּועל־יוצא פון דער רעוואָלוציע. די רעוואָלוציע איז אַ שאַפונגס־אַקט אין דער געשיכטע פון די קלאַסען, די געזעצגעבונג איז די ווייטערע פּאָליטישע ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט. די געזעצגעבענדע רעפאָרמאַטאָרישע טעטיגקייט האָט ניט קיין אַנדער זעלבסטשטענדיגע שטופּקראַפט, אויסער דער רעוואָלוציע. אין יעדער היסטאָרישער עפּאָכע באַוועגט זיך אָט די טעטיגקייט נאָר אין די ראַהמען, וואָס די לעצטע געזעלשאַפטליכע איבערקערעניש האָט געשאַפען. אָט דאָס איז דער תמצית פון דער פראַגע.

די פאָרשטעלונג, אַז די געזעצגעבענדע רעפאָרמאַטאָרישע טעטיגקייט איז כלומר'שט אַ צוצויגענע רעוואָלוציע, און אַז אַ רעוואָלוציע איז קאָנצענטראַציע פון רעפאָרמען, איז אויך היסטאָריש ניט אמת. די סאָציאַלע איבערקערעניש און די געזעצגעבענדע רעפאָרמען זיינען פאַרשיידען ניט לויט'ן משך פון צייט, וואָס זיי פאַרנעמען, נאָר לויט זייער נאַטור. דער גאַנצער סוד פון דער היסטאָרישער איבערקערעניש דורך דער עראָבערונג פון דער פּאָליטישע מאַכט, ליעגט גראַד ניט אין דער קוואַנטיטעט פון די ענדערונגען, נאָר אין דער נייער קוואַליטעט איהרער; בעסער געזאָגט, דער סוד ליגט אין דעם איבערגאַנג פון איין געזעלשאַפטליכער אָרדנונג אין אַ צווייטער.

ווער עס זאָגט, אַז די געזעצגעבענדע טעטיגקייט קאָן פאַרבייטען און איז בעסער פון אַ געזעלשאַפטליכער איבערקערעניש, דער קלייבט ניט אויס קיין לאַנגזאַמערען, רוהיגערען און זיכערערען וועג צו דעם זעלבען ציעל, נאָר אַ גאַנץ אַנדער ציעל. אַנשטאַט איינצופיהרען אַ נייע אָרדנונג, באַגניגענט ער זיך מיט קוואַנטיטאַטיווע ענדערונגען אין דער אַלטער. בערנשטיין'ס פּאָליטישער קוק ברייגנט איהם צו די זעלביגע סברות, וואָס זיין עקאָנאָמישע טעאָריע ברייגנט איהם. דער ציעל פון די רעפאָרמעס איז ניט די פאַרווירקליכונג פון דער **סאָציאַליסטישער** אָרדנונג, נאָר פּשוט צו רעפאָרמירען די **קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג**; ניט די פאַרניכטונג פון דער לוין־סיסטעם, נאָר פאַרקלענערען אביסעל איהר עקספּלואַטאַציע; מיט איין וואָרט, זייער ציעל איז צו בעזייטיגען די חסרונות פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, אָבער ניט דעם קאַפּיטאַליזם גופא.

נאָר אפשר זיינען אָט די מיינונגען וועגן די פונקציעס פון געזעצגעבענדע רעפאָרמען און רעוואָלוציע אמת נאָר בנוגע צום קלאַסען־קאַמף אין דער פאַרגאַנגענהייט? אפשר איצט, אַ דאַנק דער ענטוויקלונג פון דער בורזשואַזער רעכטס־סיסטעם, וועלען די געזעצגעבענדע רעפאָרמען יאָ קאָנען אַריינפיהרען די געזעלשאַפט פון איין היסטאָרישער פאַזע אין אַ צווייטער? און אפשר איז שוין איצט די עראָבערונג פון דער פאָליטישער מאַכט דורכ'ן פראָלעטאַריאַט נאָר אַ „פוסטע פראַזע“? (זייטע 183.)

פונקט פאַרקערט. וואָס איז דער חילוק צווישען דער היינטיגער בורזשואַזער רעגירונג און די אמאָליגע רעגירונגען פון אַלטערטום און די קלאַסען־רעגירונגען פון מיטעלאַלטער? דער חילוק צווישען זיי איז דאָס, וואָס די היינטיגע קלאַסען־רעגירונג שפאַרט זיך אָן, ניט אויף **„כשר־פאַרדינטע“ רעכט**, נאָר אויף **ווירקליכע עקאָנאָמישע** באַציהונגען. די סיסטעם פון לוין־אַרבייט איז ניט קיין רעכטליכער, נאָר אַן עקאָנאָמישער באַגריף. אין דער היינטיגער רעכט־סיסטעם איז ניטאָ קיין איין געזעץ, וואָס זאָל פאָרמולירען די קלאַסען־הערשאַפט. אויב מען געפינט יאָ שפורען פון אַזעלכע געזעצען איז דאָס אין דעם געזעץ פון „דיענער“, ד. ה. אַ יתר הפליטה פון די פאַרשוואונדענע פעאָדאַלע באַציהונגען.

ווי אַזוי קאָן מען דורך געזעצגעבענדע טעטיגקייט צו ביסלאַך פאַרניכטען די לוין־שקלאַפעריי, אַז זי, די סיסטעמע, איז קיין מאָל דורך קיין געזעץ ניט באַגרינדעט געוואָרען? בערנשטיין, וואָס וויל דורך דער טעטיגקייט פאַרניכטען דעם קאַפּיטאַליזם, פאַלט אַריין אין דער לאַגע פון יענעם „גאָראָדאָוואָי“, וואָס דערצעהלט ביי אוספּענסקי'ן: ... „איך טו שנעל אַ כאַפּ דעם חברה־מאַן פאַר'ן קאָלנער, און ווייסט איהר וואָס דער סוף איז געווען? דער פּאַסקודניק האָט דאָך אפילו קיין ניש־קשה'דיגען קאָלנער ניט געהאַט!...“ אָט דאָ ליגט די גאַנצע צרה.

„אַלע פאָרמען פון דער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, וואָס האָבען עקזיסטירט ביז אַהער, האָבען זיך אָנגעשפאַרט אויף דער שנאה צווישען דעם קלאַס אונטערדריקער און דעם אונטערדריקטען קלאַס“. (קאָמוניסטישער מאַניפעסט, זייטע 17.) נאָר אין

די ערשטע שטופּען פון דער היינטיגער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג האָט זיך די שנאה אויסגעדריקט אין באַשטימטע רעכט־נאָרמען, און עס איז נאָך געבליבען געגנוג פלאַץ פאַר די נייגעבאָרענע באַציהונגען אין די ראַהמען פון די אַלטע. אין דער צייט פון לייב־אייגענטום, האָט זיך דאָך דעם האַלב־פאַרשקלאַפטען פויער איינגעגעבן צו ווערען אַ מיטגליעד פון אַ שטאָדט קהילה. (קאָמוניסטישער מאַניפעסט, זייט 17.) ווי אַזוי איז דאָס געשעהען? מען האָט צוביסלעך אָפּגעשאַפט, אין דעם תחום פון דער שטאָדט, אַלע רעכטליכע שיריים, ווי למשל: די געצוואונגענע אַרבייט אויף דעם פריץ, אַלע מינים צינזען צום פריץ און צו דער רעגיערונג, געצוואונגענע חתונות א. ז. וו., אָט די אַלע געזעצען, וואָס האָבען אין זייער סך־הכל צוזאַמענגעשטעלט די רעכטליכע סיסטעם פון לייב־אייגענטום.

און אַ „קליינבירער"" איז געוואָרען אַ בורזשוא טאַקע נאָך אונטער'ן יאָך פון דעם פעאָדאַלען אַבסאָלוטיזם.*) ווי אַזוי? אָדער דורך אַ פאָרמעלער פאַרניכטונג אָדער דורך אַ פּאַקטישער צוטרייסלונג פון די צעך־קייטען; דורך אַ שטופּענווייזער ענדערונג אין דער אַדמיניסטראַציע, פינאַנסען און קריעגס־פיהרונג, אויף וויפיעל דאָס האָט זיך נאָר געלאָזט.

ווען מען באַטראַכט אַבסטראַקט, און ניט היסטאָריש, דעם איבערגאַנג פון דער פעאָדאַלער אָרדנונג אין דער בורזשואזער, קאָן מען נאָך לכל־הפחות צוגעבען, אז דאָס האָט געקאָנט פּאַסירען אויפ'ן וועג פון רעפאָרמען. די באַציהונגען צווישען די קלאַסען זיינען דעמאָלט געווען מסוגל דערצו. געשעהען איז דאָס אָבער ניט אַזוי. אַלע רעפאָרמען האָבען ניט איבעריג געמאַכט דעם אַקט פון אַ רעוואָלוציע פון דער בורזשואזיע, כדי צו פאַרכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט. אדרבא, זיי האָבען צוגעגרייט די מעגליכקייט פאַר אַזאַ אַקט. עס איז נויטיג געוועזען אַן אמת'ע פּאָליטיש־סאָציאַלע איבערקערעניש, כדי אָפּצושאַפען לייב־אייגענטום, כדי צו פאַרניכטען דעם פעאָדאַליזם.

די היינטיגע באַדינגונגען זיינען נאָך ערגער. דער פּראָלעטאַריער טראָגט דעם עול פון קאַפּיטאַל, ניט דורך דעם צוואַנג פון

*) קאָמוניסטישער מאַניפעסט, זייט 71.

אַ געזעץ, נאָר דורך דער נויט, ווייל ער האָט ניט וואָס צו עסען. קיין דעקרעט אין דער וועלט וועט איהם אָבער קיין עסען ניט ברייגנען, כל זמן די בורזשואזע געזעלשאַפט עקזיסטירט, ווייל ניט דער געזעץ נאָר די עקאָנאָמישע באַדינגונגען צווינגען איהם צו הונגערען.

די מאָס עקספּלואַטאַציע, הגם, אָפּהענגיג פון די לוין־באַדינגונגען, שפּאַרט זיך אויך ניט אָן אויף געזעצען, ווייל די שכירות ווערען דאָך רעגולירט ניט דורך געזעצגעבונג, נאָר אַנדערע כחות. די עקספּלואַטאַציע אַליין, אַלס פאַקט, איז ניט קיין פאַראָרדנונג פון געזעץ, נאָר שפּאַרט זיך אָן אויף אַ ריין־עקאָנאָמישען כח. זי איז מעגליך נאָר דערפאַר, ווייל לוין־אַרבייט איז אַ סחורה, און צווישען אַנדערע מעלות באַזיצט זי אויך די אייגענשאַפט צו פּראָדוצירען ווערטען, פיעל מעהר, ווי זי שלינגט אַליין איין. קורץ גערעדט, די אַלע גרונדלאַגען, וואָס שטאַמען פון דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַסען־הערשאַפט, קאָנען ניט אומגעענדערט ווערען דורך געזעצגעבונג, וואָס זאָל ניט באַריהרען די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג, ווייל זיי זיינען ניט געשאַפען געוואָרען דורך בורזשואזע געזעצען און האָבען קיין מאָל ניט אָנגענומען די פאָרם פון געזעצען. ווייזט אויס, אַז בערנשטיין ווייס דערפון גאָר ניט, ווייל ער בויט פּלענער וועגען „סאָציאַליסטישע“ רעפאָרמען. זיכער פאַרשטעהט ער ניט אַליין דאָס, וואָס ער האָט אין זיין בוך געשריבען אויף דער צעהנטער זייטעל: „איצטער טרעט פריי אַרויס דער עקאָנאָמישער מאָמענט דאָרט, וואו פריהער האָט ער זיך פאַרמאַסקירט מיט אַלע מינים פון אידעאָלאָגיע און באַדינגונגען פון הערשאַפט.“

נאָך אַן אייגענשאַפט האָט די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג. די עלעמענטען פון דער צוקינפטיגער געזעלשאַפט זעהען אויס ווי זיי וואָלטען זיך דערוויטערט פון קאַפּיטאַליזם און נעהענטער צוגעקומען צום סאָציאַליזם. דער געזעלשאַפטליכער כאַראַקטער פאַרשטאַרקט זיך אַלץ מעהר און מעהר אין דער אינדוסטריע. אָבער אין וואָס פאַר אַ פאָרם? אין דער פאָרם פון אַקציען־געזעלשאַפטען, קאַרטעלען אָדער דורך דעם איבערנעהמען פון אונטערנעהמונגען אין די הענט פון דער רעגירונג. די קאַפּיטאַליסטישע געגענזאַצען, די עקספּלואַטאַציע, די פאַרשקלאַפונג פון דעם אַרבייטער־קלאַס דריקען זיך אָבער אין די פאָרמען אויס אַם שאַרפסטען.

אין קריעג־אַנגעלעגענהייטען האָט מען איינגעפיהרט די אַלגעמיינע מיליטער־דיענסט און א פאַרקירצונג פון דער דיענסטצייט. דאָס וואָלט שוין באַלד אויסגעזעהן ווי א שריט נעהענטער צו דער פאָלקס־מיליץ. באמת אָבער האָט די אַלגעמיינע מיליטער־דיענסט אָנגענומען די פאָרם פון דעם היינטיגען מיליטאַריזם, און די הערשאַפט פון דער רעגיערונג איבער'ן פאָלק און דער קלאַסען־כאַראַקטער פון דער רעגירונג האָבען זיך דאָ אויסגעדריקט אין זייער העכסטער פאָרם.

אין דעם פאָליטישען לעבען האָט די דעמאָקראַטיע, וואו נאָר זי האָט געפונען א פרוכטבאַרען באָדען פאַר זיך, איינגעפיהרט די מעגליכקייט אָן אַנטייל צו נעהמען אין דער פאָליטיק פון דער רעגירונג, פאַר אַלע שיכטען פון דער געזעלשאַפט. דאָס איז שוין כמעט עהנליך צו א „פאָלקס־רעגירונג“. נאָר אויך אָט דער אַנטייל דריקט זיך אויס אין דער פאָרם פון דעם היינטיגען בורזשואַזען „פאַרלאַמענטאַריזם“. אין דעם פאַרלאַמענטאַריזם אָבער ווערען דער קלאַסען־האַס און די קלאַסען־הערשאַפט ניט פאַרניכטעט, נאָר פאַרקערט, אַנטפּלעקען און ענטוויקלען זיך נאָך מעהרער. די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג איז איינגעטונקען אין געגענזאַצען. כדי אָפּצורייניגען דאָס סאָציאַליסטישע קערענדעל פון דער קאַפּיטאַליסטישער שאָלעכץ מוז דער פּראָלעטאַריאַט ארייננעמען די פאָליטישע מאַכט און אין גאַנצען פאַרניכטען די קאַפּיטאַליסטישע סיסטעם.

בערנשטיין האַלט אָבער פון אַן אַנדער מיטעל. אויב די דעמאָקראַטיע שוואַכט ניט אָפּ, נאָר פאַרשאַרפט דעם קלאַסען־אַנטאַגאָניזם, „דאַרף די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע“, ענטפערט אונז בערנשטיין „אויב נאָר זי וויל אַליין קיין שטיינער זיך ניט לייגען אין וועג, דאַרף זי זיך שטעלען אין וועג פון דעמאָקראַטישע איינריכטונגען און ניט דערלאָזען צו קיין סאָציאַלע רעפאָרמען“. (ז. 71.) געוויס, ווען די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע זאָל אויף א קליין־בורזשואַזען שטייגער אָפּקלייבען די גוטע זייטען פון דער געשיכטע און אַוועקוואַרפען די שלעכטע. נאָר דעמאָלט וואָלט זי דאָך לאָגישערווייזע געדאַרפט זיך „געגענשטעלען דעם קאַפּיטאַליזם גופא“, ווייל ער איז דאָך לכל הדעות דער גרעסטער גזלן, וואָס טוט איהר אַפּ

מעשים, כדי איהר אָפּהאַלטען פון סאָציאַליזם. פּאַקטיש אָבער באַשאַפט דער קאַפּיטאַליזם טאַקע מיט די שטערונגען די איינציגע מעגליכקייט צו פאַרווירקליכען די סאָציאַליסטישע פּראָגראַם. דאָס זעלביגע קאָן מען אויך זאָגען וועגען דער דעמאָקראַטיע.

די דעמאָקראַטיע, ווי מיר האָבען פריהער אָנגעוויזען, איז פאַר דער בורזשואַזיע טיילווייז איבעריג, טיילווייז אַ שטערונג; פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט איז זי אָבער אַ זעהר נויטיגע זאַך. ראשית שאַפט זי אַזעלכע פּאָליטישע פאָרמען, ווי, למשל, די זעלבסט־פאַרוואַלטונג, דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט א. ז. וו. אויף אַזעלכע רעפאָרמען, אויף וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט קאָן זיך אָנשפּאַרען אין זיין ווייטערדיגען קאַמף געגען דער בורזשואַזיע. צווייטענס, דאַרף דער פּראָלעטאַריאַט די דעמאָקראַטיע און ער קאָן זיך אָהן איהר ניט באַגעהן, ווייל אין קאַמף פאַר איהר, ארבייט זיך אויס זיין קלאַסען־באַוואוסטזיין און דער באַוואוסטזיין פון זיינע היסטאָרישע אויפגאַבען.

דער פּראָלעטאַריאַט דאַרף די דעמאָקראַטיע, ניט כדי ער זאָל פאַרשפּאָרען ערֹאָבערן די פּאָליטישע מאַכט, נאָר דערפאַר וואָס זי איז גורם אָט די ערֹאָבערונג און העלפט איהר ארויס. אין זיין פאָרוואָרט צו „דעם קלאַסען־קאַמף אין פראַנקרייך" האָט ענגעלס אוועקגעשטעלט דעם קאַמף פאַר געזעצגעבונג געגען דעם באַריקאַדען־קאַמף. אָבער אין יענעם בוך באַטראַכט ער דעם טאָגטעגליכען קאַמף אויף דעם באָדען פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג און ניט דעם ענדגילטיגען קאַמף פאַר דער פּאָליטישער מאַכט. דאָס קאָן מען פּשוט אָנטאַפּען אין יעדער שורה פון דעם פאָרוואָרט. קורץ גערעדט, ענגעלס ווייזט דאָרט אָן אַ טאַקטיק דעם אונטערדריקטען און ניט דעם זיעגרייכען פּראָלעטאַריאַט.

און די באַוואוסטע פראַזע פון מארקס וועגען דער ערד־פראַגע אין ענגלאַנד, וואָס בערנשטיין האָט זיך אָן איהר אַזוי אָנגעכאַפּט: „עס וואָלט אפשר געקאָסט פיעל ביליגער ווען מען זאָל פּשוט אויסקויפען די ערד ביי די לענדלאָרדס", באַציהט זיך צו דער פּראָלעטאַרישער טאַקטיק נאָך אַ נצחון און ניט פאַר איהם. ווייל מען קאָן ריידען וועגען „אויסקויפען" ביי די הערשענדע קלאַסען, נאָר ווען דער פּראָלעטאַריאַט שטעהט שוין ביים רודער פון דער

מלוכה. מארקס האט דערביי געמיינט א פריעדליכע דיקטאטור פון דעם פראלעטאריאט, אבער באין אופן ניט צו פארבויגען די דיקטאטור צוליעב סאציאלע רעפארמען.

ניט מארקס און ניט ענגעלס האבען ווען עס איז געצווייפעלט אין דער נויטינקייט צו פארכאפען די פאליטישע מאכט. נאר בערנשטיין שטעלט זיך פאר דעם עופות־שטאהל, דעם בורזשואזען פארלאמענט, אלס משיח, וואס איז בארופען צו מאכען די גרעסטע איבערקעהרעניש אין דער וועלט געשיכטע, ד. ה. צו ענדערען די קאפיטאליסטישע ארדנונג אין א סאציאליסטישער.

וועט מען אבער זאגען, אז בערנשטיין דריקט מעהר ניט אויס ווי זיין פחד און ווארנונג, כדי דער פראלעטאריאט זאל חלילה ניט צוקומען צו פריה צום רודער. בערנשטיין דענקט, אז דער פראלעטאריאט וואלט דערפון געכאפט א שטארקען קלאפ, און אלעס וואלט געמוזט בלייבען אויפ'ן אלטען שטייגער. נאר צוליעב אט די פחדים האט בערנשטיין'ס טעאריע איין פראקטישע באדייטונג פאר'ן פראלעטאריאט. אין פאל ווען ער קומט צו צום רודער, איז זיין טעאריע מעהר ניט ווי אן עצה צום פראלעטאריאט — זיך לייגען רוהיג שלאפען, ד. ה. אין דעם טהעטיגסטען מאמענט פון'ם קאמף: „פאסיווער פאררעט“. דאס איז דער פסק, וואס זיין טעאריע ברייננט ארויס אויף זיך אליין.

פאקטיש וואלט אונזער פראגראם ניט ווערט געוועזן איהר פאפיער און טינט, ווען זי קאן אונז ניט אנווייזען וואס צו טאן אין יעדען פאל, און ספעציעל אין אן אקטיווען מאמענט פון אונזער קאמף. ווארום מיר זאגען דאך, אז אונזער פראגראם דריקט אויס די היסטארישע ענטוויקלונג פון דער געזעלשאפט פון דעם קאפיטאליזם צום סאציאליזם מוז זי ממילא דאך אויסדריקען אלע שטופען פון אט דער ענטוויקלונג. זי מוז ענטהאלטען אלע גרונדפונקטען און מוז קאנען אנווייזען פאר יעדען מאמענט יענע טאקטיק, וואס זאל אונז דערנעהנטערען צום סאציאליזם. דער פועל יוצא דערפון איז, אז עס איז גאר ניטא אזא מאמענט, ווען דער

פּראָלעטאַריאַט זאָל דאַרפן פאַרוואַרפן זיין פּראָגראַם, אָדער די פּראָגראַם זאָל איהם דאַרפן פאַרלאָזען.

פּראַקטיש הייסט דאָס, אַז עס איז גאָר ניטאָ אַזאַ מאָמענט, ווען דער פּראָלעטאַריאַט, וואָס קומט דורכ'ן לעבען גופא צו צו דער פּאָליטישער מאַכט, זאָל ניט קאָנען אָדער ניט זיין מחויב אָנ־צונעהמען אַלע מיטלען כדי צו פאַרווירקליכען זיין פּראָגראַם, כדי איינפיהרען דעם סאָציאַליזם. ווער עס זאָגט, אַז די סאָציאַליס־טישע פּראָגראַם קאָן, אין אַ מאָמענט פון דער פּראָלעטאַרישער דיקטאַטור, זיך ארויסווייזען אַלס אומפאַסיג און אומפעהיג אָנצו־ווייזען דעם וועג פאַר פּראַקטישע טהעטיגקייט, מוז אויך זאָגען, אַז די פּראָגראַם איז בכלל אין קיין צייט ניט מסוגל צו פאַרווירקליכט ווערען. און טאָמער טאַקע זיינען די איבערגאַנגס־מיטלען פאַלש? אָט די פראַגע באַהאַלט אונטער זיך אַ קנויל אַ גאַנצען פון מיספאַר־שטענדניסען בנוגע צום ווירקליכען גאַנג פון די סאָציאַלע איבער־קעהרענישען.

די עראָבערונג פון דער פּאָליטישער מאַכט דורך'ן פּראָלעטאַ־ריאַט, ד. ה. דורך דעם גרויסען קלאַס פון פאָלק, איז אונמעגליך אויף אַ קינסטליכען אופן. דער נצחון אליין באַצייכענט מיט זיך אַ געוויסע מאָס פון רייפקייט אין די פּאָליטיש־עקאָנאָמישע באַצי־הונגען, אויסער אין'ם פּאַל פון דער פאַריזער קאָמונע און עהנליכע פּאַלען. די פאַריזער קאָמונע איז ניט געווען קיין רעזולטאַט פון אַ באַוואוסטזיניגען קאַמף. צופעליג איז צום פּראָלעטאַריאַט אין די הענד אַריינגעפאַלען דאָס פאַרלאָזענע האָב־און־גוטס. אין דעם ליגט דער חלוק צווישען די בלאַנקיסטישע „בונטען" און דער פּאָליטישער עראָבערונג פון די פאָלקס־מאַסען. די ערשטע זיינען אינערוויאַרטעטע און שפּאַרען זיך אָן אויף דער „העלדישער מינאָ־ריטעט". די צווייטע איז אָבער אַ שטרעבונג וואָס שטאַמט פון דעם באַוואוסטזיין פון די מאַסען. די מאַסען אַליין זיינען אַ פּועל יוצא פון דער צופּוילטער בורזשואַזער אָרדנונג און אין זיך אַליין טראָגען זיי די עקאָנאָמיש־פּאָליטישע באַרעכטיגונג אויפצוטרעטען אויף דער געזעלשאַפטליכער ביהנע.

מיר זעהען, אַז פונ'ם שטאַנדפּונקט פון געזעלשאַפטליכע באַ־ציהונגען קאָן די פּראָלעטאַרישע עראָבערונג פון דער פּאָליטישער

מאכט ניט „קומען צו פריה". אבער פון'ם שטאנדפונקט פון פא־
ליטישען עפעקט, ד. ה. פון'ם שטאנדפונקט פון איינהאלטען די
מאכט מוז זי קומען „צו פריה". אט די פארשאלטענע רעוואלוציע,
וואס לאזט בערנשטיינען ניט רוהען, הענגט איבער אונזערע קעפ
ווי דאמאקלעס' שווערד און קיין תפילות און תחנונים, קיין „אב־
שפרעכען" און ווארנונגען זיינען פאר איהר ניט קיין תרופות.

צוויי אורזאכען פיהרען דערצו. אזא גראנדיעזער פראצעס,
ווי די ענדערונג פון דער קאפיטאליסטישער ארדנונג אין א סא־
ציאליסטישער קאן ניט געשעהן אין איין הרף־עין דורך איין זיעג־
רייכען אקט פון דעם פראלעטאריאט. צולאזען אזא מעגליכקייט,
הייסט ארויסווייזען אן אמת־בלאנקיסטישע וועלט־אנשויאונג. פאר
דער סאציאליסטישער איבערקערעניש וועט מוזען פארקומען א
לאנגער עקשנות'דיגער קאמף. ניט איינמאל וועט דער פראלע־
טאריאט קריגען שווערע קלעפ און צוריק אפגעשטויסען ווערען.
אויף אזא'ן אופן וועט דער פראלעטאריאט דאס ערשטע מאל זי־
כער קריגען די מאכט „צו פריה". דאס איז די ערשטע אורזאכע.

צווייטענס, איז די „פארפיהרערישע" ערארבערונג פון דער
פאליטישער מאכט, דורכ'ן פראלעטאריאט, אומפארמיידליך, דער־
פאר וואס אזעלכע אטאקעס שפיעלען זעהר א גרויסע ראלע אין
דעם ענדליכען נצחון. פון דעם שטאנדפונקט איז דער באגריף
פון א „צו פריהער" ערארבערונג פון דער פאליטישער מאכט דורך
די ארבייטער־מאסען א פאליטישער אבסורד. אין אזא שטאנד־
פונקט ליגט דער באגריף, אז די געזעלשאפטליכע ענטוויקלונג איז
אן איינפאכער מעכאנישער פראצעס און אז דער נצחון איז אונ־
אבהענגיג און אויסגעשלאסען פון דעם קלאסען קאמף.

אזוי ווי אבער דער פראלעטאריאט מוז דאך ווען ניט איז
„צו פריה" פארכאפען די מאכט צום ערשטען מאל, כדי ער זאל
זי קאנען טאקע אמאל אויף שטענדיג איינהאלטען, איז די אפא־
זיציע געגען דער „פארפיהרערישער" ערארבערונג גלייכצייטיג א;
אפאזיציע געגען די שטרעבונגען פון דעם
פראלעטאריאט בכלל צו קריגען די פא־
ליטישע מאכט.

און אזוי האָט אויך די זייט פון בערנשטיין׳ס טעאָריע אונז געבראַכט צום זעלביגען שלום (אַלע וועגען פיהרען קיין רוים), אַז זיין מיינונג וועגען אָפּזאָגען זיך פונ׳ם ענד־ציעל איז אידענטיש מיט דער מיינונג זיך אָפּצוזאָגען פון דער בעוועגונג בכלל. די עצה, וואָס ער גיט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, — אין פאַל פון אַן ערבעבערונג פון דער פּאָליטישער מאכט זיך לייגען שלאָפען — איז פונקט ווי די עצה בכלל און אויף אייביג אנשלאָפען ווערען, ד. ה. זיך אָבזאָגען פון דעם קלאַסען־קאַמף.

4. דער קראַך.

זיין רעוויזיע פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּראָגראַם פאַנגט בערנשטיין אָן מיט צווייפלען אין דער קריזיס־טעאָריע. נאָר אזוי ווי די קריזיס־טעאָריע איז איינע פון די ווינקעל־שטיינער פונ׳ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, רופט איהר באַזייטיגונג ארויס אַן איבערקערעניש אין דער גאַנצער סאָציאַליסטישער וועלט־אַנ־שויאונג. שפּעטער, אין זיינע ויכוחים, זאָגט זיך בערנשטיין אָפּ פון איין פּאָזיציע נאָך דער צווייטער, כדי איינצוהאַלטען זיין ערש־טע באַהויפּטונג.

אָהן אַ קראַך פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג וואָלט מען ניט געקאָנט עקספּראָפּריאירען די בורזשואזיע. און בערנשטיין זאָגט זיך אָפּ פון עקספּראָפּריאַציע און בויט אויף אַ מזבח צום „שותפות פּרינציפּ“ און לאָזט די ארבייטער באַוועגונג זיך בוקען צו אָט דעם פּרינציפּ.

דער פּרינציפּ קאָן אָבער ניט איינגעפיהרט ווערען אויפ׳ן בּאַ־דען פון דעם היינטיגען קאַפּיטאַליסטישען פּראָדוקציאָנס אופן. און בערנשטיין זאָגט זיך אָפּ פון דער פאַרגעזעלשאַפטליכונג פון דער פּראָדוקציע, בלייבט איבער ביי רעפאָרמען פונ׳ם מסחר און רע־קאָמענדירט קאָנסום־געזעלשאַפטען.

נאָר די ענדערונג פון דער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג דורך קאָנסום־געזעלשאַפטען און פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אין ניט אזוי שוה־בשוה מיט דער ווירקליכער מאַטעריעלער ענטוויקלונג פון

דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג. און בערנשטיין שליידערט אָפּ דעם מאַטעריאַליסטישן קוק אויף דער געשיכטע.

נאָר זיין פאָרשטעלונג וועגן גאַנג פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג גלייכט זיך עפּעס ניט מיט דעם געזעץ וועגן מעהר־ווערטה פון מאַרקס'ן. און בערנשטיין טרייסעלט זיך אָפּ פון דעם מעהרווערט־געזעץ, פונ'ם געזעץ וועגן דעם ווערט פון אַ סחורה, און דערמיט אַליין שוין פון דער גאַנצער עקאָנאָמישער סיסטעם פון קאַרל מאַרקס.

אין דער געזעלשאַפט אָבער קאָן מען ניט אָנפיהרען דעם פּראָ־לעטאַרישען קלאַסען־קאַמף אָהן אַ באַשטימטען ענד־ציעל, אָהן אַן עקאָנאָמישער באַגרינדונג. צושיידט זיך בערנשטיין מיט'ן קלאַ־סען־קאַמף און פּראָקלאַמירט שלום מיט דעם בורזשואַזען ליבעראַ־ליזם.

אין אַ קלאַסען־געזעלשאַפט אָבער איז די שנאה צווישען די קלאַסען אַ גאַנץ נאָרמאַלע ערשיינונג. און בערנשטיין מוז שוין זיין לאָגיש און אָפּלייקענען די עקזיסטענץ פון קלאַסען אין דער היינטיגער געזעלשאַפט. דער אַרבייטער קלאַס איז ביי איהם אין די אויגען אַ הורבע פון ניט נאָר פּאָליטיש און גייסטיג, נאָר אויך עקאָנאָמיש צואוואָרפענע אינדיווידומען. די בורזשואַזיע אַליין, לויט בערנשטיין'ס מיינונג, פאַראייניגט זיך ניט דורך אינערליכע עקאָנאָמישע אינטערעסען, נאָר בלויז דורך די פּאָליטישע, אי דאַס אַ דאַנק דעם אויסערליכען דרוק, וואָס קומט אָדער פון אויבען, אָדער פון אונטען.

נאָר אויב דער קלאַסען־קאַמף האָט ניט קיין עקאָנאָמישען באָדען און ס'איז גאָר אפילו קיין קלאַסען ניטאָ, איז דאָך דער צוקינפטיגער קאַמף פון'ם פּראָלעטאַריאַט געגען דער בורזשואַזיע אונמעגליך און די עקזיסטענץ פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע פאָרטשריטען לחלוטין אומפאַרשטענדליך. נאָר אפשר איז איהר עקזיסטענץ מעהר ניט ווי אַ רעזולטאַט פון דער רעגירונגס־ווילקיר? אפשר איז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע ניט גאָר קיין נאַ־טירליכער פּראָדוקט פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג, נאָר אַ צופעליגער פועליוצא פון דעם האָהענצאָלערן־קורס? אפשר גאָר

איז זי אַן אומגעזעצליך קינד פון דער רעאַקציע און ניט געבאָרען „כדת משה וישראל“ פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט? אַט אַזוי האָט די שטרענגע לאָגיק אָפּגעשטויסען בערנשטיינען פון דעם מאַטעריאַליסטישען קוק אויף דער געשיכטע און צוגעפיהרט ביז צו דער וועלט־אַנשויאונג פון דער „פראַנקפורטער צייטונג“ און דער „פאָסישער צייטונג“ (בורזשואַז־ליבעראַלע צייטשריפטען. — איבערז.)

די איינציגע זאַך וואָס בלייבט צו טאָן נאָכדעם ווי מען זאָגט זיך אָפּ פון דער סאָציאַליסטישער קריטיק אויף דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, איז צו אַנערקענען דאָס עקזיסטירענדע אַלס פאַרנונפטיג און גוט. נאָר אפילו דאָס שרעקט אויך ניט אָפּ בערנשטיינען. די דייטשע רעאַקציע איז ביי איהם גאָר ניט אַזוי מסוכן: „אין די מערב־אייראָפּעאישע מלוכות באַמערקט מען ניט קיין שטאַרקע רעאַקציע; אין אַלע מערב־לענדער טראָגען די בורזשואַזע באַציהונגען צו דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און צו דער באַוועגונג בכלל, אין ערגסטען פאַל, מעהר ניט ווי אַ שוץ־כאַראַקטער, און בשום אופן ניט קיין אָפּענסיווען כאַראַקטער.*) דער אַרבייטער קלאַס זינקט ניט אין קיין אָרעמקייט, אדרבא, ער ווערט אַלץ רייכער. די בורזשואַזיע איז פּאָליטיש פּראָגרעסיוו און אפילו מאָראַליש געזונד. מען זעהט ניט קיין רעאַקציע, מען באַמערקט ניט קיין אונטערדריקונג — אַלעס איז אויפ'ן בעסטען שטייגער אין אונזער גליקליך וועלטעל...

בערנשטיין גליטשט זיך אויף אַזאַ אופן גאַנץ לאָגיש און קאָנסעקווענט אַלץ באַרג אַראָפּ. אָנגעפאַנגען האָט ער צו לייקענען אין דעם ענד־ציעל צוליעב דער באַוועגונג. פאַקטיש קאָן אָבער ניט עקזיסטירען קיין באַוועגונג אָהן אַזאַ ענד־ציעל, — מוז ער זיך אָפּזאָגען פון דער באַוועגונג אויך.

אַלע בערנשטיין'ס סאָציאַליסטישע איבערצייגונגען זיינען זיך צופלויגען. פון דער גאוה'דיגער, סימעטרישער און וואונדערבאַרער געביידע, פון דער גאַנצער מאַרקסיסטישער סיסטעם, איז ביי איהם מעהר ניט געבליבען ווי אַ הויפען שטיינער און ציגעל. אין אַט דעם

*) פאָרווערטס, 26־טען מערץ, 1899.

בארג זיינען באגראבען געווארען שטיקלאך און ברעקלאך פון פארשיידענע סיסטעמען, געדאנקען־פונקטען פון אלע פארשיידענע גרויסע און קליינע מוחות: מארקס און פרודאן, לעא פאן־בוך און פראנץ אפפענהיימער, פריעדריך אלבערט לאנגע און קאנט, הערר פראקאפאוויטש און דאקטאר ריטער פאן־נייפאוער, הערקנער און שולץ־דעווערניץ, לאססאל און פראפעסאר יוליוס וואלף — אלע האבען זיי בייגעשטייערט זייער טייל, ביי אלעמען האט ער זיך צוביסלאך געלערנט. און וואס איז דא דער חדוש! ער האט פארלארען זיין פאליטישען קאמפאס, ווייל ער איז אראפ פונ'ם שטאנדפונקט פון קלאסען־האס. די וויסענשאפטליכע אקס, ארום וועלכער די איינצעלנע פאקטען קריסטאליזירען זיך און בינדען זיך צוזאמען אין איין ארגאניש־גאנצעם, האט ער אויך פארלארען, ווייל ער האט זיך אפגעזאגט פון דעם וויסענשאפטליכען סאציאליזם.

פון ערשטען בליק אין זיין טעאריע, וואס איז צונויפגעשטוקעוועט פון פארשיידענע שטיקלאך און ברעקלאך פון פארשיידענע סיסטעמען, גאנץ ניש'קשה'דיג. בערנשטיין וויל אפילו ניט הערען פון א „פארטיי־וויסענשאפט“, אדער ריכטיגער, פון א קלאסען־וויסענשאפט, פונקט ווי ער וויל ניט הערען וועגען א „קלאסען־ליבעראליזם“ אדער א „קלאסען־מאראל“. ער ערקלערט, אז ער שטעלט פאר די אלמענשליכע אבסטראקטע וויסענשאפט, דעם אבסטראקטען ליבעראליזם און די אבסטראקטע מאראל. די געזעלשאפט אבער באשטעהט דאך פארט פון קלאסען. די קלאסען האבען דאך דיאמעטראל־געגענגעזעצטע אינטערעסען, אידעאלען און איבערצייגונגען. ממילא מוז די אלגעמיין־מענשליכע וויסענשאפט אין סאציאלע פראגען, דער אבסטראקטער ליבעראליזם און די אבסטראקטע מאראל בלייבען דערווייל א פאנטאזיע און זעלבסט־נארעריי. די אלגעמיין־מענשליכע וויסענשאפט, דעמאקראטיע און מאראל, וואס בערנשטיין פארטיידיגט אזוי, זיינען אייגענטליך נאר די הערשענדע, ד. ה. די קאפיטאליסטישע וויסענשאפט, די קאפיטאליסטישע דעמאקראטיע און די קאפיטאליסטישע מאראל.

ווארום לאמיר זיך ניט נארען! ווען ער זאגט זיך אפ פון דער מאטעריאליסטישער סיסטעם פון מארקס'ן, כדי צו שווערען טרייהייט צו דער שולע פון ברענטאנא, בעם־באווערק, דזשעוואנס,

סעיטען און יוליוס וואָלף, פאַרבייט ער דאָך די וויסענשאַפטליכע באַ־גרינדונג פון דער באַפרייאונג פון'ם ארבייטער קלאַס מיט אַ פשוט'ע אַפּאָלאָגיע פאַר דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג. ווען ער רעדט וועגען דעם אַלגעמיין־מענשליכען כאַראַקטער פון ליבעראַליזם, און בעת מעשה ערקלערט ער דעם סאָציאַליזם אַלס אַ פאַרזעהעניש ר"ל פון דעם ליבעראַליזם, בארויבט ער דאָך דעם סאָציאַליזם פון זיין קלאַסען־כאַראַקטער און נעהמט ביי איהם צו זיין היסטאָרישען אינהאַלט און בכלל יעדען אינהאַלט. דערמיט גופא דערהויבט ער דעם היסטאָרישען טרעגער פון ליבעראַליזם — די בורזשואַזיע— צו דער שטופע פון אַ פאַרשטעהער פון די אַלגעמיין־מענשליכע אינ־טערעסען.

ער וויל ניט צושרייבען צו די „מאַטעריעלע כחות קיין אַלמעכטיגקייט אין דעם היסטאָרישען פראָגרעס". ער איז נעגען דער „פאַראַכטונג צום אידעאַל" וואָס הערשט אין דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ער נעהמט אונטער זיינע פליגעל דעם ליבעראַליזם און די מאָראַל. פאַרקערט, צום איינציגען קוואַל פון דער מאָראַלער אויפלעבונג פונ'ם פראָלעטאַריאַט — צום קלאַסען־קאַמף — האָט ער בערג מיט טענות. וואָס־זשע הייסט דאָס? פרעדיגט ער ניט באמת צום פראָלעטאַריאַט דעם תמצית פון דער בורזשואַזער מאָ־ראַל? פרעדיגט ער דען ניט קיין שלום מיט דער עקזיסטירענדער אָרדנונג? און וויל ער דען ניט איבערטראָגען אונזערע האָפנונגען ערגעץ אין די הימלען?

ער שיסט אויס זיינע שאַרפסטע פיילען אין קאַמף נעגען דער דיאַלעקטיק. הייסט דאָס דען ניט אַז ער קעמפפט געגען דעם ספע־ציפישען געדאַנקען־גאַנג פון דעם אויפגעוואַכטען און באַוואוסט־זיניגען פראָלעטאַריאַט? קעמפט ער דען ניט געגען דעם ליכט, וואָס העלפט דעם פראָלעטאַריאַט צו פאַרטרייבען די פינסטערניש פון זיין היסטאָרישער צוקונפט, געגען זיין גייסטיגער געוועהר, וואָס איז שוין איצט מנצח די בורזשואַזיע? ער קעמפט דאָך נעגען געוועהר, וואָס גיט דעם פראָלעטאַריאַט די מעגליכקייט צו איבער־צייגען דער בורזשואַזיע אין איהר ענדליכער מפלה, און אין זיין ענדליכען נצחון, געגען דער געוועהר, וואָס האָט שוין פאַראורזאַכט אַ רעוואָלוציע אין דער געדאַנקען־וועלט. ער גט אָפּ די דיאַלעק־

טיק און געוואוינט זיך איין צו דעם איבערצייגונגס־מאַניר: „פון איין זייט און פון דער צווייטער זייט“, „יא — אָבער“, „הגם — נאָר פונדעסטוועגען“, „מעהר אָדער ווייניגער“. פאַרשטעהט זיך, אַז ער מוז לאַגישערווייזע בלייבען אונטער דער ווירקונג פון דעם צופוילטען בורזשואזען אָרט־דענקען, וואָס איז אויך אָפּהענגיג פון היסטאָרישע באַדינגונגען, אַן אָרט דענקען, וואָס איז אַן אמת'ע גייסטיגע אָפּשפּיעגלונג פון דער בורזשואזער עקזיסטענץ און איהר טהעטיגקייט. קאַפּריווי־האָהענלאָע, בערלעפּש־פּאָסאַדאָווסקי, די פּעברואַר־„אוקאַזען“, דער קאַטאָרזשנער געזעץ־פּראָיעקט, פּאָליטיש „פון איין זייט“, „אויב און נאָר“, איז אַזוי אייגענטימליך דער היינטיגער בורזשואזיע, דאָס איז אַזוי ענליך צו בערנשטיין'ס אָרט דענקען. זיין אָרט דענקען איז דער בעסטער און כאַראַקטעריסטישסטער סימן פון זיין בורזשואזער וועלט־אַנשויאונג.

נאָר ביי בערנשטיינען איז „בורזשואזער“ ניט קיין קלאַסען־טערמין, נאָר אַ געוואוינליכער געזעלשאַפטליכער באַגריף. ווען מען שטעלט אַוועק דעם טראָפּ אויף זיין ריכטיגען פּלאַץ, הייסט דאָס, אַז בערנשטיין האָט פאַרביטען די פּראָלעטאַרישע שפּראַך אין דער וויסענשאַפט, פּאָליטיק, מאָראַל און אין דענקען אויף דער שפּראַך פון דער בורזשואזיע. מיט דעם וואָרט „בירגער“ באַצייכענט ער אי אַ בורזשוא אי אַ פּראָלעטאַריער, אי פּשוט אַ מענשען, און די גאַנצע מענשליכע געזעלשאַפט באַקומט ביי איהם דאָס פּנים פון אַ בורזשואזער.

דער, וואָס האָט נאָך ביים אָנפאַנג פון די דעבאַטען מיט בערנשטיינען געגלויבט, אַז מיט אַרגומענטען פון'ם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען אַרסענאַל וועט מען איהם קאָנען נאָך אַמאָל באַקערען צו דער פּאַרטיי, דאַרף זיך איצט אָפּזאָגען פון אזא האָפנונג. ווייל איצט זיינען איינע און די זעלביגע ווערטער פאַר ביידען פאַרשיידענע באַגריפען, איינער און דערזעלביגער באַגריף באַצייכענט איצט פאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע ערשיינונגען. די פּאָלעמיק מיט בערנשטיינ'ען איז איצט געוואָרען אַ ויכוח פון צוויי פאַרשיידענע וועלט־אַנשויאונגען, פון צוויי קלאַסען פון צוויי פאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע פאָרמען. בערנשטיין און די סאָציאַל־

דעמאָקראַטיע שטעהען איצט אויף צוויי געגענזעצליכע שטאַנד־פונקטען.

5. דער אָפּאָרטוניזם אין טעאָריע און אין פּראַקטיק.

בערנשטיין'ס בוך האָט אַ באַדייטונג פון גרויסער היסטאָרי־שער וויכטיגקייט ניט נאָר פאַר דער דייטשער, נאָר אויך פאַר דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער באַוועגונג. דאָס איז דער ערשטער פּאַרזוך צו שאַפען אַ טעאָרעטישע באַגרינדונג פאַר די אָפּאָטוניס־טישע שטרעמונגען אין דער פּאַרטיי.

באַוויזען האָבען זיך די אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונגען אין אונזער פּאַרטיי שוין לאַנג, ווען מען זאָל נעהמען אין אַכט זייער ספּאָראַדישע באַרשפּרייטונג, ווי, למשל, בעת דער וויכטיגער פראַגע וועגען שטיצע פאַר די פּאָלקס־געזעלשאַפטען. אָבער אַ קלאָרען אויסדרוק האָבען זיי באַקומען ערשט אין אָנפאַנג פון די ניינציגער יאָהרען נאָכ'ן פאַל פון דעם סאָציאַליסטישען געזעץ, בעת די פּאַר־טיי איז לעגאַל געוואָרען. פאָלמאַר'ס פּאָלקס־סאָציאַליזם, די אָפּ־שטימונג פאַר'ן באַיערישען בודזשעט, דער זיד־דייטשער אַגראַר־סאָציאַליזם, היינע'ס פּראָיעקטען מכח קאָמפּענסאַציע און שיפּעל'ס מיליטאַריסטישער שטאַנדפּונקט און זיין נייגונג צו טאַריפען — דאָס זיינען די הויפּט־פּונקטען אין דער ענטוויקלונג פון דער אָפּאָר־טוניסטישער פּראַקטיק.

מיט וואָס צייכענען זיי זיך אויס אויסערליך? מיט זייער שנאה צו „טעאָריע". דאָס איז פאַרשטענדליך. ווייל אונזער טע־אָריע, ד. ה. די גרונד־פּרינציפּען פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָ־ציאַליזם, שטעלט אַוועק די פּראַקטישע טעטיגקייט, סיי בנוגע צו אונזערע ציעלען, סיי בנוגע צו די מיטלען ווי אויך בנוגע צו דער טאַקטיק אין קאַמף, אין באַשטימטע ראַהמען. און די, וואָס יאָגען זיך נאָך פּראַקטישע רעזולטאַטען ווייזען דערפאַר אַרויס אַזאַ פאַרלאַנג זיך אויפצובינדען די הענד, בעסער געזאָגט, זיי ווילען אָפּטיילען די פּראַקטיק פון דער טעאָריע און ווערען זעלבסט־שטענדיג.

נאָר אָט די זעלביגע טעאָריע טאָקע מאַכט פון זיי אַ תל ביי

יעדען פראקטישען פארזוך זייערען. דער שטאאטס־סאציאליזם, דער אגראר־סאציאליזם, די קאמפענסאציאנס־פאליטיק (די פאליטיק צו פארגיטיגען אין פאל פון אן אומגליק), די פראגע וועגען פאלקס־מיליץ האבען דעם אפארטוניזם געבראכט ליטער מפלות. עס איז קלאר דערפאר, אז דער אפארטוניזם האט זיך געמוזט אננעהמען מיט מוט און ארויסשטעלען אייגענע פרינציפען, אן אייגענע טעאריע אנשטאט זיך אונטערצוגראבען אונטער אונזערער. אלא־ניט וואלטען זיך אונזערע קלעפ געשאטען אויף זיי אהן אן אויפהער. בערנשטיין'ס טעאריע איז געוועזן א פארזוך אין דעם זין; דערפאר טאקע האבען זיך ארום בערנשטיין'ס פאהן גרופירט אלע אפארטוניסטישע עלעמענטען ביים „פארטיי־טאג" אין שטוטגארט. פונקט ווי אין דער פראקטישער טעטיגקייט פון דער פארטיי איז די ערשיינונג פון דעם אפארטוניזם געוועזן גאנץ נאטירליך, א רעזולטאט פון די קאמף־באדינגונגען און פון דעם וואוקס פון דער פארטיי, אזוי איז אויך די ערשיינונג פון בערנשטיין'ס טעאריע פארשטענדליך. דאס איז א פארזוך אפצוזוכען פאר דער שטרעמונג אן אלגעמיינע טעארעטישע באגרינדונג און א סוף צו מאכען פונ'ם וויסענשאפטליכען סאציאליזם. בערנשטיין'ס טעאריע איז שוין פון אנפאנג אן געוועזען א מין טעארעטישער „עקזאמען" פון'ם אפארטוניזם, וואס וויל זיך לעגאליזירען וויסענשאפטליך.

מיט וואס־זשע ענדיגט זיך אט דער „עקזאמען"? מיר האבען דאס שוין געזעהן. דער אפארטוניזם קאן ניט ארויסשטעלען קיין פאזיטיווע טעאריע, וואס זאל עטוואס קאנען אויסהאלטען די קריטיק. אלעס, וואס ער קאן, איז — אנפאלען אויף עטליכע איינציגע פונקטען פון דער מארקסיסטישער לעהרע. די לעהרע אבער שטעלט מיט זיך פאר עטוואס שטארקעס, גאנצעס און אונטיילבארעס. מוז בערנשטיין צוווארפען די גאנצע געביידע פון אויבען ביז ארונטער. דאס איז שוין א באוויז, אז דער אפארטוניזם איז קיין פאר ניט מיט דער לעהרע פון מארקס'ן.

עס באווייזט אויך, אז דער אפארטוניזם איז מיט דעם סאציאליזם בכלל א קליינער מחותן, אז ער האט די טענדענץ ארייג־

צושפּאַרען די אַרבייטער באַוועגונג אין ענגע בורזשואַזע ראַהמען, ד. ה. אין גאַנצען אָפּצושוואַכען דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף. פון דעם היסטאָרישען שטאַנדפּונקט איז דער קלאַסען־קאַמף, פאַרשטעהט זיך, ניט איינס און דאָס זעלביגע, וואָס די מאַרקסיסטישע לעהרע.

נאָך פאַר מאַרקס'ן האָט עקזיסטירט אַן אַרבייטער באַוועגונג. עס זיינען אויך געוועזען פאַרשיידענע סאָציאַליסטישע סיסטעמען, וואָס האָבען, יעדע אויף איהר אַרט און לויט די צייט־באַדינגונגען, טעאָרעטיש אויסגעדריקט די פרייהייטס־שטרעבונגען פון דעם אַרבייטער קלאַס. די באַגרינדונג פונ'ם סאָציאַליזם דורך מאָראַלע באַגריפען וועגען גערעכטיגקייט, דער קאַמף געגען דעם אופן פון פאַרטיילונג אַנשטאַט אַ קאַמף געגען פּראָדוקציאָנס־אופן, דאָס באַגרייפען פון די קלאַסען־געגענזאַצען אַלס חילוק צווישען אָרעמע און רייכע, די שטרעבונג צו פאַרפלאַנצען „אַסאָסיאַציעס" אויפ'ן באָדען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט — אַט דאָס אַלעס וואָס מיר באַגעגענען אין בערנשטיין'ס סיסטעם, איז פאַר אונז שוין ניט ניי און איז אונז באַקאַנט שוין פון אַמאָל. אַט די אַלע טעאָריעס, הגם אוטאָפּיסטיש, זיינען דאָך געוועזען אין זייער צייט די טעאָריעס צו באַגרינדען דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף. דאָס זיינען געווען די ערשטע גיגאַנטישע טריט פונ'ם פּראָלעטאַריאַט אין זיין גיגאַנטישען צוג.

נור דער פּראָצעס פון קלאַסען־קאַמף און די געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען פון זיין ענטוויקלונג האָבען אַט די טעאָריעס אָפּגעווישט, און האָבען פאַראורזאַכט און אַרויסגערופען די פּרינציפּען און די פאָרמולירונג פונ'ם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם. און אויב ערגעץ אַנדערש יאָ, קאָן אָבער לכל הפּחות אין דייטשלאַנד ניט זיין קיין אַנדער סאָציאַליזם אויסער דעם מאַרקסיסטישען, קיין אַנדער קלאַסען קאַמף אויסער דעם, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פיהרט אָן. דערפאַר איז דער סאָציאַליזם און מאַרקסיזם, דער פּראָלעטאַרישער פרייהייטס־קאַמף און די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איינס און דאָס זעלבע. אומקערען זיך צו די פאַר־מאַרקסיסטישע טעאָריעס פונ'ם סאָציאַליזם, וואָלט געהייסען פּשוט זיך איינוויקלען אין דער צופוילטער אידעאָלאָגיע פון דער בורזשואַזיע.

בערנשטיין׳ס טעאָריע איז געווען דער ערשטער און לעצטער פאַרזוך פון דעם אָפּאָרטוניזם אָפּצוזוכען פאַר זיך אַ טעאָרעטישען פונדאַמענט. מיר זאָגען „דער לעצטער" דערפאַר, ווייל לויט זיין געמיש פון אַלע טעאָריעס, וואָס ער האָט נאָר געקאָנט קריגען, כדי אָפּצולייקענען דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, איז ער אַזוי ווייט אַוועק, אַז ווייטער קאָן מען שוין ניט געהן. אי טעאָרעטיש, אין בערנשטיין׳ס ווערק, און אי פּראַקטיש, אין שיפּפעל׳ס שטעלונג צום מיליטאַריזם, האָט דער אָפּאָרטוניזם דערגרייכט דעם העכסטען קולמינאַציאָנס-פּונקט אין זיין ענטוויקלונג, און איז געקומען צו זיינע לעצטע שליסע.

די טעאָריע פון מאַרקס׳ן איז ניט נאָר בכח טעאָרעטיש צו צוקלאַפּען דעם אָפּאָרטוניזם, נאָר ערקלערט אפילו די אורזאַכען פון זיין ערשיינען אין דער ענטוויקלונג פון דער פּאַרטיי. די גרויסע היסטאָרישע באַוועגונג פון דעם פּראָלעטאַריאַט פון דעם אָנפאַנג און ביז צו איהר ענד-ציעל איז „גאָרניט אַזאַ איינפאַכע זאַך". די באַוועגונג צייכענט זיך אויס אין דער געשיכטע פון דער ענטוויקלונג דערמיט, וואָס דאָ טרעטען די ארבייטער מאַסען צום ערשטען מאָל ארויס געגען אַלע הערשענדע קלאַסען, נאָר זייער ציעל און די פאַרווירקליכונג פון זייער ווילען קען מקוים ווערען ערשט אין אַן אַנדער געזעלשאַפט. אָט דער ווילען פון די מאַסען קריסטאַליזירט זיך אין דעם שטענדיגען קאַמף געגען דער עקזיסטירענדער אָרדנונג און אין איהרע ראַהמען.

די הויפּט-פּראָבלעם פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע — איז די פאַראייניגונג פון די מאַסען צוליעב אַ ציעל, וואָס ליגט אויסער די גרעניצען פון דער היינטיגער אָרדנונג, די פאַראייניגונג פון דעם טאָג-טעגליכען קאַמף מיט דער וועלט רעפאָרם. לאָגיש, מוז אָט די באַוועגונג מאַכען איהר צוג, אין דעם פּראָצעס פון ענטוויקלונג צווישען צוויי אונטער-וואַסער שטיינער: צווישען דער אַבנייגונג פון איהר מאַסען כאַראַקטער און דער אָבנייגונג פון איהר ענד-ציעל, צווישען אַ שריט צו „סעקטאַנטסטוואָ" און אַ שריט צו דער בורזשואַזער רעפאָרמאַטאָרישער באַוועגונג, צווישען אַנאַרכיזם און אָפּאָרטוניזם.

די טעאָריע פון מאַרקס׳ן האָט, פאַר אַ משך פון אַ האַלבען

יאָהרהונדערט, צוגעשטעלט געגוג טויטליכע וואַפען פון איהר טעאָרעטישען ארסענאַל פאר אַט די צוויי עקסטרעמען. אונזער באַוועגונג איז אַ מאַסען־באַוועגונג, און די סכנות, וואָס לויערן אויף איהר, ווערען ניט צוגעטראַכט דורך מענשליכע קעפּ, נאָר שטאַמען פשוט פון געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען. דערפאַר קען מען ניט ערוואַרטען, אַז די טעאָריע פון מאַרקס׳ן זאָל איין מאָל פאר אַ:ע מאָל פאַרהיטען דעם וועג אַלע אפּאָרטוניסטישע און אַנאַרכיסטישע אבוועגדונגען. אַט די אבוועגדונגען קענען באַזיעגט ווערען נאָר אין דעם פּראָצעס פון דער באַוועגונג גופא, נאָר דאַמאָלט ווען זיי ווערען אָנגעווענדעט אין דער פּראַקטיק און טאַקע נאָר מיט דעם געוועהר, וואָס די לעהרע פון מאַרקס׳ן האָט פאַר אונז צוגעגרייט. די קלענערע סכנה, די אַנאַרכיסטישע קרענק — אַ מין קינדערשע מאַזלען ר״ל — איז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע שוין איבערגעקרכען. די גרעסערע סכנה, די אָפּאָרטוניסטישע, מוז זי איצט מנצח זיין.

די פּאַרטיי האָט אונגעהייער אַ וואַקס געטאָן אין דער ברייט. די באַדינגונגען, אונטער וועלכע דער קאַמף ווערט געפיהרט און די אויפגאַבען פון אַט דעם קאַמף, זיינען געוואָרען שטאַרק קאָמפּליצירט. עס האָט דערפאַר, געמוזט קומען אַ מאָמענט פון ספקות אין דער פאַרווירקליכונג פון אַט דעם גרויסען ענד־ציעל, אַ מאָמענט פון ספקות אין די אידעאַלע עלעמענטען פון דער באַוועגונג. דוקא אַזוי, און ניט אַנדערש, דאַרף פאָרקומען די ענטוויקלונג פון דער פּראָלעטאַרישער באַוועגונג. פאַר דער טעאָריע פון מאַרקס׳ן זיינען אַט די אַלע ספקות ניט קיין אונערוואַרטעטע זאַך, אדרבא מאַרקס האָט דאָס פאָראויסגעזעהן און פאָראויסגעזאָגט.

„די בורזשואַזע רעוואָלוציעס“, האָט מאַרקס געשריבען מיט אַ האַלבען יאָהרהונדערט צוריק, „די רעוואָלוציעס פון דעם 18טען יאָהרהונדערט, געהן שנעל אריבער פון ערפאָלג צו ערפאָלג, זייערע דראַמאַטישע עפעקטען שטייגען אריבער איינע די אַנדערע אין קראַפט, יעדער טאָג איז פול מיט׳ן עקסטאַז פון לעבען; זיי לעבען אָבער ניט לאַנג; נאָך זייער קולמינאַציאָנס־פונקט קומט אָן אַ לאַנגע רעאַקציע; די געזעלשאַפט האָט נאָך קיין מעגליכקייט ניט געהאַט זיך צו באַנוצען אויף אַ ניכטערען שטייגער מיט די

רעזולטאטען פון קאמף און שטורמישען אנפאל. די פּראָלעטארישע רעוואָלוציעס, די רעוואָלוציעס פון 19טען יאָהרהונדערט, קריטיקירען זיך אליין אָהן אַן אויפהער, האלטען זיך אליין אין איבעררייסען, קעהרען זיך צוריק אום צום כלומר׳שט פארענדיגטען און דערגרייכטען, כדי נאָך אמאל אנצופאנגען פון אנפאנג, באראכטען מסוכן זייער האלבקייט און שוואכקייט פון די ערשטע אונערפאָלגרייכע פארזוכען זייערע, באזיעגען כלומר׳שט זייערע געגנער, כדי יענע, זאָלען, מיט מעהר קרעפטען, נאָך מיט א גרעסערער פארביסענהייט אויף זיי זיך ארויפוואַרפען און שפּרינגען אָפּ צוריק אוים פּחד פאר דער אונבאשטימטקייט פון די אייגענע ציעלען, ביז עס ווערט באשאפען אזא לאגע, אז צוריק אומקעהרען זיך איז אונמעגליך, ביז די באדינגונגען גופא פאָדערען:

— „אָט דאָס איז רהאָדס, און אָט שפּרינג!"

אָט דער גאנג איז געבליבען א געזעץ אויך נאָכדעם, ווי די סיסטעם פון׳ם וויסענשאפטליכען סאָציאליזם איז אויפגעבויט געוואָרען. דורך דעם אָבער איז די פּראָלעטארישע באוועגונג ניט געוואָרען פלוצלונג סאָציאל־דעמאָקראטיש, ניט אין דייטשלאנד, ניט ערגעץ וואו אנדערש. מיט יעדען טאָג ווערט אָבער די באוועגונג אלץ מעהר סאָציאל־דעמאָקראטיש, איז מנצח אלע אבווענדונגען סיי צום אנארכיזם סיי צום אפּאָרטוניזם, וואָס זיינען אין תוך מאָמענטען אין דער באוועגונג פון דער סאָציאל־דעמאָקראטיע, ווען מען קוקט אויף איהר ווי אויף אַ פּראָצעס.

און צוליעב די אָנגעגעבענע אורזאכען איז ניט די ערשיינונג פון דעם אפּאָרטוניזם אונערוואַרטעט, נאָר זיין שוואכקייט. ביז דער אפּאָרטוניזם האָט זיך נאָר ארויסגעוויזען אין איינציגע אָפּגעריסענע צופאלען, האָט מען נאָך געקענט ערוואַרטען אַן ערנסטע טעאָרעטישע גרינדונג פון זיין זייט. נאָר אָט איז ער ערשינען אין זיין גאנצען פּראכט און גלאנץ אין בערנשטיין׳ס בוך! און יעדער פון אונז מוז מיט פארוואונדערונג פרעגען: וואָס, איז דאָס טאָקע אַלעס, וואָס איהר האָט צו זאָגען? קיין איין פונק פון אַ נייעם געדאנק! קיין איין געדאנק, וואָס דער מארקסיזם זאָל ניט האָבען צוקלאפּט און פארשפּאָט!

דער אפּאָרטוניזם האָט געדאַרפט נאָר עפענען זיין מויל, און

אונז איז גלייך קלאָר געוואָרען, אז ער האָט גאָר ניט וואָס צו זאָגען. אין דעם אייגענטליך ליגט די היסטאָרישע פּארטיי־באַדייטונג פון בערנשטיין'ס ווערק.

בערנשטיין צושיידט זיך מיט דעם ארט־דענקען פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאַריאַט, מיט דער דיאַלעקטיק און מיט'ן מאַטעריאַליסטישען בליק אויף דער געשיכטע. ער פארגעסט בעת מעשה זיי אָפּדאַנקען פאר זייער ווייכען פסק־דין איבער איהם: ביז א געוויסען גראַד באַרעכטיגען זיי דאָך זיין „שמד". נאָר א דאנק דער דיאַלעקטיק און דעם מאַטעריאַליסטישען בליק אויף דער געשיכטע, א דאנק זייער גרויסמוטה, גיט זיך בערנשטיינען איין אויסצודריקען די ספקות און דאָס וואַקלען פון דעם פּראָגרעסירענדען פּראָלעטאַריאַט, כדי ער, דער פּראָלעטאַריאַט זאָל זיך קענען נעהנטער איינקוקען אין אָט די ספקות, און מיט שפּאַט און פאראכטונג זיי ווייטער אוועקשליידערען.

מיר האָבען געזאָגט: די באַוועגונג ווערט אַלץ מעהר סאָציאַליסטיש, וואָס מעהרער זי באַזיעגט די אָפּאָרטוניסטישע און אַנאַרכיסטישע שטרעמונגען, וואָס שטאַמען פון איהר ענטוויקלונגס־פּראָצעס. נאָר באַזיעגען הייסט ניט רוהיג צוקוקען זיך צום לעבען און לאָזען דאָס אויף גאָטס באַראָט. באַזיעגען די היינטיגע אָפּאָרטוניסטישע שטרעמונג הייסט זי אָפּשליידערען פון זיך.

בערנשטיין ענדיגט זיין בוך מיט אַן עצה צו דער פּארטיי, אז זי, די פּארטיי, זאָל וואַגען צו זיין דאָס, וואָס זי איז, ד. ה. א דעמאָקראַטיש־סאָציאַליסטישע פּארטיי פון רעפאָרמען. די פּארטיי, ד. ה. די העכסטע איינריכטונג, דער „פּארטייטאָג" האָט זיך געדארפט, לויט אונזער מיינונג, מיט בערנשטיינען אָפּרעכענען פאר אזא'ן עצה, צאָהלען איהם מיט דער זעלבער מטבע, צווינגען איהם אָפיציעל זיך זעלבסט צו ערקלערען אַלס קליינבירגערליכער דעמאָקראַט־פּראָגרעסיסט.

דער מאַסען-סטרייק

1.

אַלע שריפטען און מיינונגען איבער דעם מאַסען־סטרייק, וואָס מען קאָן געפינען אין דער ליטעראַטור פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם, זיינען געשריבען און אַרויסגעזאָגט געוואָרען פאַר דער רוסישער רעוואָלוציע, וועלכע איז געווען דער ערשטער היסטאָרישער עקספּערימענט ,וואָס האָט געזוכט אָנצואווענדען דעם דאָזיגען קאַמפּס־מיטעל אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב. דערמיט ערקלערט זיך דער פאַקט וואָס זיי זיינען אַלע פאַרעלטערט און קאָנען ניט אָנגעווענדעט ווערען אויף די נייע, פאַרענדערטע אומשטענדען. ביז אַהער איז מען צו דער פראַגע פון מאַסען־סטייק צוגעקומען מיט דעם זעלבען שטאַנדפּונקט, פון וועלכען פריעדריך ענגעלס האָט אין 1873 געשריבען וועגען באַקונין׳ס „רעוואָלוציע־מאַכעריי“ אין שפּאַניען:

> דער גענעראַל־סטרייק, לויט דער פּראָגראַם פון די באַקוניסטען, איז דאָס מיטעל, וואָס דאַרף ברענגען צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. אין איין שעהנעם פריהמאָרגען וואַרפען אַלע אַרבייטער פון אַ געוויסען לאַנד, אָדער זאָגאַר פון דער גאַנצער וועלט, אַוועק די אַרבייט און דורכדעם צווינגען זיי, אין אַ משך פון ניט מעהר ווי אַ מאָנאַט, די הערשענדע קלאַסען אָדער זיך אונטערצוגעבען צו די אַרבייטער אָדער זיי אַטאַקירען. די אַרבייטער, באַנוצענדיג זיך מיט דעם רעכט פון זעלבסט־פאַרטיידיגונג אין פאַל פון אַן אַטאַקע מצד דער בורזשואַזיע, וואַרפען אום אינגאַנצען די אַלטע אָרדנונג. דער דאָזיגער געדאַנק איז ווייט ניט קיין נייער. נאָך אין 1848 זיינען פיעלע פראַנצויזישע און דערנאָך בעלגישע סאָציאַליסטען אַרויסגעטראָטען אויף אָט דעם

פּאַראַדנעם פערד, וועלכער איז פון ענגלישער אָפּשטאַמונג. נאָך אין דער צייט פון דעם שנעלען און מעכטיגען וואוקס פון דעם טשארטיזם*) וואָס איז געקומען נאָך דעם קריזיס פון 1837, איז צווישען די ענגלישע ארבייטער פּאַר־שפּרייט געוואָרען דער געדאַנק פון דעם אַזוי־גערופענעם „היי־ליגען מאָנאַט“, — א סטרייק, וואָס זאָל ארומכאַפּען די גאַנ־צע נאַציע. די פּראָפּאַגאַנדאַ פון דעם דאָזיגען געדאַנק האָט געהאַט אַזאַ ערפאָלג, אַז די פאַבריק ארבייטער פון צפון ענג־לאַנד האָבען זאָגאַר אין יולי 1842 געפּרוּווט איהם צו פאַרווירקליכען.

„אויף דעם זשענעווער קאָנגרעס פון דער אַליאַנץ, דעם ערשטען סעפּטעמבער 1873, האָט דער גענעראַל סטרייק אויך געשפּיעלט א פּראָמינענטע ראָל; עס איז אָבער פון אַלעמען אנערקענט געוואָרען, אַז פאַר דעם זיינען נויטיג גרויסע סו־מען געלד און א פאָלשטענדיגע אָרגאַניזאַציע פון דעם ארביי־טער קלאַס. און אין דעם ליגט טאַקע די גרויסע שוועריג־קייט. ערשטענס וועלען די רעגירונגען קיינמאָל ניט דער־לאָזען אַז די פינאַנציעלע און אָרגאַניזאַציאָנע קרעפטען פון דעם ארבייטער קלאַס זאָלען דערגרייכען צו אַזאַ מאַסשטאַב, בפרט נאָך ווען די ארבייטער וועלען זיי צוגעבען מוט מיט דעם, וואָס זיי וועלען זיך צוריקהאַלטען פון פּאָליטישער טעטיגקייט. צווייטענס, וועלען די פּאָליטישע געשעהעניסען און די ווילקיר פון די הערשענדע קלאַסען ברענגען דעם אר־בייטער קלאַס צו זיין באַפרייאונג א סך פריהער איידער איהם וועט זיך איינגעבען צו דערגרייכען צו אַזאַ אידעאַלער אָרגאַניזאַציע און אַזאַ קאָלאָסאַלען געלד־פאָנד. און ווען דער פּראָלעטאַריאַט וואָלט פאַרמאָגט אַזוי פיעל געלד און אַזאַ אָרגאַניזאַציע, וואָלט ער ניט באַדאַרפט געהן אויף דעם

*) די גרויסע באַוועגונג פון ענגלישען ארבייטער קלאַס אין ערשטען העלפט פון 19טען יאָהרהונדערט מיט דער פאָדערונג פון ראַדיקאַלע פּאָ־ליטישע רעפאָרמען.

ארומיגען וועג פון אַ גענעראַל־סטרייק, אום צו דערגרייכען זיין ציעל."

אין די אויבען ציטירטע ווערטער געפינען מיר די אַרגומענטען אויף וועלכע עס איז באַגרינדעט די שטעלונג צום מאַסען־סטרייק, וואָס די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט אָנגענומען אין די פאָלגענדע צעהנדליגער יאָהרען. זיי זיינען אינגאַנצען צוגעשניטען לויט דעם מוסטער פון דער אַנאַרכיסטישער טעאָריע פון דעם גענעראַל סטרייק, די טעאָריע וועלכע, אין געגענזאַץ צו דעם אַלוועלטליכען פּאָליטישען קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס, זעהט אין דעם גענעראַל סטרייק אַ מיטעל ווי ארויסצורופען די סאָציאַלע רעוואָלוציע. די גאַנצע אַרגומענטאַציע דריקט זיך אויס אין דער פאָלגענדער איינפאַכער דילעמאַ: אָדער דער פּראָלעטאַריאַט אַלס אַ גאַנצער באַזיצט נאָך ניט די מעכטיגע אָרגאַניזאַציע און די געלד־מיטלען, — און דאַן קאָן ער ניט דורכפיהרען קיין גענעראַל־סטרייק; אָדער ער איז שוין שטאַרק גענוג אָרגאַניזירט, — און דאַן נויטיגט ער זיך ניט אין דעם גענעראַל־סטרייק. די דאָזיגע אַרגומענטאַציע איז ווירקליך אַזוי איינפאַך, און אויפ'ן ערשטען בליק, אַזוי אומבאַשטרייטבאַר, אַז זי האָט טאַקי אין דעם משך פון אַ פערטעל יאָהרהונדערט געלייסטעט גרויסע דיענסטען דער מאָדערנער אַרבייטער באַוועגונג. פון איין זייט האָט זי געדיענט אַלס אַ לאָגישער געווער געגען דעם אַנאַרכיסטישען פּלאַנטער, פון דער אַנדערער — אַלס אַ מיטעל צו פאַרשפּרייטען אין די ברייטסטע אַרבייטער־קרייזען די אידעע פון פּאָליטישען קאַמף. די ערשטוינענדע ערפאָלגען, וואָס די אַרבייטער באַוועגונג אין אַלע ציוויליזירטע לענדער האָט געהאַט פאַר די לעצטע 25 יאָהר, זיינען אַ באַשטעטיגונג פון דער טאַקטיק פון פּאָליטישען קאַמף, וועלכען מאַרקס און ענגעלס האָבען פאַרטיידיגט אין געגענגעוויכט צום באַקוניזם.

און די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מיט איהר איצטיגער מאַכט, מיט איהר ראָל פון אוואַנגאַרד פון דער גאַנצער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער באַוועגונג, איז אין אַ באַדייטענדער מאָס אַן אונמיטעלבאַרער פּראָדוקט פון דער אויסגעהאַלטענער און סיסטעמאַטישער אָנווענדונג פון דער דאָזיגער טאַקטיק.

די רוסישע רעוואָלוציע האָט געמאַכט נויטיג די אויבען־אָנגע־געבענע אַרגומענטאַציע גרינטליך צו רעווידירען. צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון דעם קלאַסען־קאַמף האָט זי געבראַכט צו א גראַנדיעזער פאַרווירקליכונג פון דער אידעע פון מאַסען־סטרייק און, ווי מיר וועלען זעהן ווייטער, אפילו פון דעם גענע־ראַל סטרייק. מיט דעם האָט זיך אָנגעהויבען א נייע עפּאָכע אין דער ענטוויקלונג פון דער אַרבייטער באַוועגונג. אמת, דאָס מיינט גאָר ניט, אַז די טאַקטיק פון פּאָליטישען קאַמף, אויף וועלכער מאַרקס און ענגעלס האָבען אָנגעוויזען, אָדער זייער קריטיק פון דעם אַנאַרכיזם איז ניט קיין ריכטיגע. פאַרקערט, דער זעלבער געדאַנקען־גאַנג, די זעלבע מעטאָדע, אויף וועלכע די טאַקטיק פון מאַרקס און ענגעלס זיינען געגרינדעט, אויף וועלכע די פּראַקטיק פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז נאָך ביז היינט צו טאָג געגרינדעט, האָט אַרויסגערופען אין דער רוסישער רעוואָלו־ציע גאַנץ נייע מאָמענטען און גאַנץ נייע באַדינגונגען פון מאַסען־קאַמף. די רוסישע רעוואָלוציע, אָט די זעלבע רעוואָלוציע וועלכע האָט געמאַכט דעם ערשטען עקספּערימענט פון א מאַסען־סטרייק, איז ניט נאָר ניט געווען קיין עהרען־רעטונג פון דעם אַנאַרכיזם, נאָר פאַרקערט, זי באַדייטעט גראַדע די היסטאָרישע ליקווידאַציע פון דעם אַנאַרכיזם. די קלאָגעדיגע עקזיסטענץ, צו וועלכער די דאָזיגע שטרעמונג איז געווען פאַראורטיילט פאַר די לעצטע עטליכע צעהנדליגער יאָהרען אין דייטשלאַנד, דורך דער מעכטיגער ענט־וויקלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, האָט מען געקאָנט ביז א געוויסען גראַד ערקלערען דורך דער אויסשליסליכער הערשאַפט און דעם לאַנגען דויערען פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער פּעריאָדע. א ריכטונג, וואָס פאַרלאָזט זיך אויסשליסליך אויף „אַרויסטרעטונ־גען" און אויף „דירעקטער אַקציאָן", וואָס איז „רעוואָלוציאָנער" אין דעם פּרימיטיווען זין פון „רעוואָלוציאָנערע העי־גאָפּעל פון די פויערים", האָט געקאָנט, אמת, בלויז אויף א צייט איינשלאָפען אין דער שטילקייט פון דער פּאַרלאַמענטאַרער וואָכעדיגקייט, אום צוריק אויפצושטעהן און ענטוויקלען איהר אינערליכע קראַפט מיט דעם צוריקקער פון דער פּעריאָדע פון אָפענעם דירעקטען קאַמף, פון גאַסען־רעוואָלוציע. דערצו נאָך האָט זיך רוסלאַנד אַרויסגע־

װיזען באַזונדערס צוגעפּאַסט פאַר אַן עקספּערימענטען־פעלד פאַר אַנאַרכיסטישע העלדענטאַטען. אַ לאַנד, װאו דער פּראָלעטאַריאַט איז געװען פּאָליטיש רעכטלאָז און זעהר שװאַך אָרגאַניזירט, װאו פאַרשיידענאַרטיגע אינטערעסען זיינען געװען צוזאַמענגעפּלאָכטען, װאו די ענטװיקלונג פון די מאַסען איז געװען נידעריג און װאו דער הערשענדער רעזשים האָט אָנגעװענדעט ברוטאַלע מאַכט מיט אומגלויבליכער גרויזאַמקייט — אַזאַ לאַנד איז װי באַשאַפען געװאָרען פאַר דעם, אַז דער אַנאַרכיזם זאָל זיך דערהויבען, צו אַן אומערװאַרטעטער מאַכט, אויב אַפילו בלויז אויף אַ קורצער צייט. און אַ חוץ דעם איז דאָך רוסלאַנד דאָס היסטאָרישע געבורט־לאַנד פון דעם אַנאַרכיזם. אָבער באַקונין'ס געבורט־לאַנד איז באַשערט געװען צו װערען אויף דער קבר פון זיין לעהרע.

(אין אַ פּאָר פּאַראַגראַפען, װאָס זיינען דאָ אויסגעלאָזט, באַטראַכט די שרייבערין די קאָנקרעטע אַנאַרכיסטישע באַװעגונג אין רוסלאַנד און געפינט, אַז זי האָט קיינמאָל ניט אויסגעאיבט קיין ממשות'דיגען איינפלוס אויף די אַרבייטער־מאַסען.)

דער מאַסען־סטרייק איז דורכגעפיהרט געװאָרען אין רוסלאַנד ניט צוליעב דעם, אַז מען זאָל אויסמיידען דעם פּאָליטישען קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס, ניט אַלס אַ מיטעל מיט אַמאָל אריינצושפּרינגען אין דער סאָציאַלער רעװאָלוציע אריין. דער מאַסען־סטרייק איז געװען אַ מיטעל װי צו ערװערבען פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט די באַדינגונגען פון אַלטעגליכען פּאָליטישען קאַמף און, פריהער פאַר אַלץ, פּאַרלאַמענטאַריזם. דער רעװאָלוציאָנערער סטרייק אין רוסלאַנד, װאו מאַסען־סטרייקס װערען אָנגעװענדעט אַלס דאָס װיכטיגסטע געװעהר, װערט אָנגעפיהרט פון די אַרבייטענדע מאַסען און פריהער פאַר אַלץ פון דעם פּראָלעטאַריאַט גראַד פאַר די פּאָליטישע רעכט און באַדינגונגען, אויף װעלכע מאַרקס און ענגעלס האָבען די ערשטע אָנגעװיזען אַלס מיטלען פון גרויסער װיכטיגקייט און נויטװענדיגקייט פאַר דעם באַפרייאונגס קאַמף פון דעם אַרבייטער קלאַס, און װעלכע זיי האָבען מיט אַלע כחות פאַרטיידיגט אויף דעם אינטערנאַציאָנאַל אין געגענזאַץ צום אַנאַרכיזם. אַזוי אַרום האָט די היסטאָרישע דיאַלעקטיק — דער פעלז, אויף װעלכער דער גאַנצער מאַרקסיסטישער סאָ־

ציאַליזם רוהט, באַוויזען אַז דער אַנאַרכיזם וואָס איז געווען ענג פאַר־
בונדען מיט דער אידעע פון מאַסען־סטרייק, שטעהט איצט אין ווי־
דערשפּרוך מיט דער פּראַקטיק פון מאַסען־סטרייק. און פאַרקערט,
דער מאַסען־סטרייק, וועלכער איז באַקעמפט געוואָרען אַלס אַן
אַפּלייקענונג פון דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון דעם פּראָלעטאַ־
ריאַט, איז איצט דער מעכטיגסטער געוועהר אין דעם פּאָליטישען
קאַמף פאַר פּאָליטישע רעכט. און אויב די רוסישע רעוואָלוציע
פאָדערט אַ גרינדליכע רעוויזיע פון דעם אַלטען מאַרקסיסטישען
שטאַנדפּונקט אין באַצוג צום מאַסען־סטרייק, איז דאָ אָבער
דער מאַרקסיזם, אין זיינע אַלגעמיינע אַנשויאונגען און מעטאָדען,
אַלץ דער זיעגער.

2.

די ערשטע רעוויזיע אין דער פראַגע פון מאַסען־סטרייק,
וועלכע קומט אַרויס פון די פּאַסירונגען אין רוסלאַנד, באַציהט זיך
אויף דעם אַלגעמיינעם באַגריף פון דער פראַגע. די הייסע פאַר־
טיידיגער פון דער „פּראַקטיק פון מאַסען־סטרייק" אין דייטשלאַנד,
ווי בערנשטיין, אייזנער און אַנדערע, אַזוי גוט ווי די הייסע געגנער
פון אַזאַ פּראַקטיק, זיינען ביז אַהער אייגענטליך געשטאַנען אויף
איין און דעם זעלבען באָדען — אויף דעם אַנאַרכיסטישען שטאַנד־
פּונקט. די דאָזיגע צוויי עקסטרעמע פּאַלוסען שליסען ניט נאָר
אויס איינער דעם אַנדערען — זיי גרענעצען זיך איינער
מיט'ן צווייטען. פאַר דעם אַנאַרכיסטישען דענקער איז די
ספּעקולאַציע אויף אַן אומיטעלבאַרער סאָציאַלער רעוואָ־
לוציע בלויז אַן אויסערליכער און ניט וועזענטליכער שטריך.
וויכטיג איז דאָ אין גאַנצען דער אַבסטראַקטער, ניט־היסטאָרישער
בליק אויף דעם מאַסען־סטרייק און אויף די באַדינגונגען פון פּראָ־
לעטאַרישען קאַמף אין אַלגעמיין. פאַר דעם אַנאַרכיסט עקזיסטירען
בלויז צוויי זאַכען אַלס מאַטעריעלע באַדינגונגען פאַר זיין „רע־
וואָלוציאָנערער" ספּעקולאַציע: ערשטענס די הימעלשע הויכקייט,
און צווייטענס די בערייטקייט און דער מוט צו רעטען די מענש־
הייט פון דעם איצטיגען קאַפּיטאַליסטישען איבעל. אין דער הי־
מעלשער הויכקייט פון באָדענלאָזיגקייט איז נאָך מיט זעכציג יאָהר
צוריק באַוויזען געוואָרען, דורך אַבסטראַקטע אַרגומענטען, אַז דער

מאַסען־סטרייק איז דער שנעלסטער, זיכערסטער און גרינגסטער מיטעל מיט אַמאָל אַריבערצושפּרינגען אַריבער די גרעניצען פון די מאָדערנע סאָציאַלע איבלען. און אין דער זעלבער הימעלשער הויכקייט איז ניט לאַנג ספּעקולאַטיוו באַוויזען געוואָרען, אַז דער פּראָפעסיאָנעלער (טרייד־יוניאָן) קאַמף איז די איינציגע און ווירקליכע „דירעקטע אַקציאָן" און, פאָלגליך, די איינציגע פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף. ווי באַוואוסט, איז דאָס נייעסטע ליעדעל פון די פראַנצויזישע און איטאַליענישע „סינדיקאַליסטען". די קאַמפּס־מעטאָדען, אויסגעקלערט אין דער הימעלשער הויכקייט, זיינען געווען פאַטאַל פאַר דעם אַנאַרכיזם ניט נאָר דערפאַר, וואָס זיי האָבען זיך ניט גערעכענעט מיט דער קאָנקרעטער ווירקליכקייט, דאָס הייסט, וואָס זיי זיינען געווען ריינע אוטאָפּיען, נאָר אויך דערפאַר, וואָס אין זייער ניט ווּעלען זיך רעכענען מיט דער פאַראַכטעטער ווירקליכקייט האָבען זיי, אוועקוואַרפענדיג די ראַמען פון רעוואָלוציאָנערע ספּעקולאַציעס, זיך אָפּט ניט ווילענדיג אַרויסגעוויזען אַלס ניצליך פאַר דער רעאַקציע.

אויף דעם זעלבען אַבסטראַקטען, ניט־היסטאָרישען שטאַנדפּונקט שטעהען איצט פון איין זייט די, וועלכע וואָלטען וועלען, אין דער נאָהענטער צוקונפט, דורך אַ באַשלוס פון דעם צענטראַלען קאָמיטעט פון דער פּאַרטיי, באַשטימען אַ מאַסען סטרייק אין דייטשלאַנד אויף אַ געוויסען טאָג; פון דער אַנדערער זייט — די יעניגע, וועלכע וואָלטען „פאַרבאָטען" אַנצופיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדאַ פון דעם מאַסען־סטרייק און וואָלטען אַזוי אַרום אַוועקגע'פטר'ט די גאַנצע פראַגע. ביידע ריכטונגען נעמען אָן דעם זעלבען ריין־אַנאַרכיסטישען שטאַנדפּונקט, אַז אַ מאַסען־סטרייק איז ניט מעהר ווי אַ טעכנישער קאַמפּס־מיטעל, די אַנווענדונג פון וועלכען קאָן „באַשלאָסען ווערען" אָדער „פאַרוועהרט ווערען" לויט אייגענעם פאַרלאַנג, לויט דעם פאַרשטאַנד און געוויסען פון יעדען איינעם. אין זייערע אויגען איז דאָס אַ מין טאַשען־מעסעריל, וועלכעס מען קאָן האַלטען ביי זיך אין קעשענע אַ פאַרמאַכטען און אויפעפענען עס, ווען נאָר עס איז נויטיג זיך מיט דעם צו באַנוצען, לויט דעם פאַרשטאַנד פון דעם וואָס האָט דאָס מעסעריל. עס איז אמת, אַז גראַד די געגנער פון דעם מאַסען־סטרייק פּרעטענדירען, אַז זיי פאַר־

לאָזען קיינמאָל ניט דעם היסטאָרישען באָדען און נעמען אין אַנ־באַטראַכט די מאַטעריעלע אומשטענדען פון היינט, אין געגענזאַץ צו די „רעוואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער“, וועלכע שוועבען אין דער לופטען און ווילען פאַר קיין פאַל זיך ניט רעכענען מיט דער שווע־רער ווירקליכקייט, מיט איהרע מעגליכקייטען און אונמעגליכקיי־טען. „פאַקטען און ציפערען, ציפערען און פאַקטען!“ שרייען זיי אוים צוזאַמען מיט דיקענס'עס העלד. אונטער די ווערטער „היס־טאָרישער באָדען“ און „מאַטעריעלע אומשטענדען“ פאַרשטעהען די געגנער פון דעם מאַסען־סטרייק, וואָס קומען פון די פּראָפעסיאָ־נעלע פאַראיינען (געווערקשאַפטען), צוויי באַזונדערע מאָמענטען: פון איין זייט די שוואַכקייט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, פון דער אַנ־דערער — די מאַכט פון דעם פּרייסיש־דייטשען מיליטאַריזם. דער מאַנגעל פון ארבייטער אָרגאַניזאַציע און פון געלד מיטלען און די איינדרוקספולע דייטשע שפּיזען, — אָט דאָס זיינען די „פאַק־טען און ציפערען“ אויף וועלכע ס'איז אין דעם דאָזיגען פאַל באַגרינ־דעט די פּראַקטישע פּאָליטיק פון די דאָזיגע פיהרער פון דער פּראָ־פעסיאָנעלער באַוועגונג. די קאַסען פון די געווערקשאַפטען־פאַר־איינען און די דייטשע שפּיזען זיינען, נאַטירליך, גאַנץ מאַטעריע־לע און גאַנץ היסטאָרישע ערשיינונגען. אָבער דער בליק, וואָס איז באַגרינדעט אויף זיי, איז ניט קיין היסטאָרישער מאַטעריאַ־ליזם אין דעם מארקסיסטישען זין, נאָר אַ פּאָליציי מאַטעריאַליזם. די פאַרשטעהער פון דעם קאַפּיטאַליסטישען פּאָליציי־שטאַאט רעכע־נען זיך זעהר, רעכענען זיך אויסשליסליך מיט דער פאַקטישער מאַכט פון דעם אָרגאַניזירטען פּראָלעטאַריאַט אין יעדען באַזונדע־רען מאָמענט, און מיט דער מאַטעריעלער מאַכט פון אַ שפּיז. אין אויף דעם גרונד פון אַ פאַרגלייכונג פון אָט די צוויי רייהען ציפע־רען קומען זיי נאָך אַלץ צו דעם טרייסטענדען באַשלוס, אַז די רע־וואָלוציאָנערע ארבייטער באַוועגונג ווערט באַשאַפען פון אַגיטאַ־טאָרס און באָלשעוויקעס, און פאָלגליך זיינען טורמעס און שפּיזען אַ גענינענד מיטעל זיך צו ספּראַווען מיט דער דאָזיגער אומאַנ־גענעהמער „צייטווייליגער ערשיינונג“.

די דייטשע אַרבייטער האָבען שוין לאַנג פאַרשטאַנען די לעבערליכקייט פון דער פּאָליציי־טעאָריע, לויט וועלכער די גאַנצע

מאָדערנע ארבייטער־באַוועגונג איז נישט מעהר ווי א קינסטליכער, ווילקירליכער פּראָדוקט פון א האנדפול פון געוויסענלאָזע „בונ־טאָוושטשיקעס און העצער".

אָבער אייניגע פון אונזערע גענאָסען ווייזען ארויס דעם זעל־בען בליק, ווען זיי נעהמען אויף זיך פּריוויליגיע די אויפגאַבע צו וואַכען איבער די דיימישע ארבייטער און זיי צו פארהיטען, פון דעם איינפלוס פון געוויסע „רעוואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער" און זייער פּראָפּאַגאַנדאַ פון דעם „מאַסען־סטרייק". ווען דאָ וואָלט זיך געהאַנ־דעלט בלויז וועגען דער אויפרייצענדער „פּראָפּאַגאַנדאַ" פון די רע־וואָלוציאָנערע ראָמאַנטיקער, אָדער וועגען געהיימע אָדער עפענטלי־כע באַשלוסען פון די צענטראַלע קערפּערשאַפטען פון דער פּאַרטיי, וואָלט אין רוסלאַנד ביז אהער נאָך ניט פאָרגעקומען קיין איין ערנסטער מאַסען־סטרייק. ווי איך האָב אַנדערשוואו אָנגעוויזען, האָט מען אין קיין לאַנד ניט געטראַכט ווענינגער ווי אין רוסלאַנד וועגען „פּראָפּאַגאַנדירען" אָדער זאָגאַר „דיסקוטירען" די אידעע פון א מאַסען־סטרייק. און אין די איינצעלנע פעלע, ווען דער רוסישער צענטראַלער קאָמיטעט האָט יאָ אָנגענומען באַשלוסען און האָט געשלאָסען אָפּמאַכען, לויט וועלכע אזא סטרייק זאָל ווירק־ליך ערקלערט ווערען פון דרויסען, איז דער רעזולטאַט געווען א פאַלשטענדיגער דורכפאַל. אויב, הייסט עס, די רוסישע רעוואָ־לוציע האָט אונז עפּעס יאָ געלערנט, איז דאָס, קודם כל, אז קיין מאַסען־סטרייק קאָן מען ניט „באַשאַפען" קינסטליך, אז מען קאָן ניט באַשטימען אזא סטרייק גלאַט אזוי אין דער וועלט אריין, נאָר אז ער איז א היסטאָרישע ערשיינונג, וועלכע קומט אין א געוויסען מאָמענט ארויס פון די געזעלשאַפטליכע פארהעלטניסען אַלס א היסטאָרישע אומפארמיידליכקייט.

פאָלגליך קאָן מען די פראַגען פארשטעהן און באַטראַכטען ניט דורך אַבסטראַקטע ספּעקולאַציעס וועגען דער מעגליכקייט אָדער אונמעגליכקייט, וועגען דעם נוצען אָדער שאַדען פון מאַסען־סטרייק, נאָר דורך דעם פאָרשען און שטודירען פון די מאָמענטען און די געזעלשאַפטליכע פארהעלטניסען, פון וועלכע אין דער איצטיגער פאַזע פון קלאַסען־קאַמף עס ווערען באַשאַפען מאַסען־סטרייקס. אין אַנדערע ווערטער, מען דאַרף אורטיילען וועגען דער מאַסען־

סטרייק ניט פון דעם סוביעקטיווען שטאַנדפּונקט, פון דעם שטאַנד־פּונקט פון ווינשענסווירדיגקייט, נאָר פון דער אָביעקטיווער פאָרשונג פון די אורשפּרונגען פון דעם מאַסען־סטרייק, פון דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישער נויטווענדיגקייט.

אין דער אומענדליכער הויכקייט פון אבסטראַקטען לאָגישען אנאַ־ליז קאַן מען באַווייזען מיט דער זעלבער קראַפט סיי די אבסאָלוטע אונמעגליכקייט און זיכערען דורכפאַל, סיי די אומבאַדינגטע מעג־ליכקייט און זיכערען טריאומף פון א מאַסען־סטרייק. דעריבער זיינען דאָסביידע שלוסען גלייך איבערצייגענד, דאָס הייסט, גלייך, ניט־איבערצייגענד. די מורא פאַר דער „פּראָפּאַגאַנדא" פון א מאַ־סען־סטרייק, וואָס האָט אפילו געבראַכט דערצו, אז מען זאָל אריינליינען אין חרם די, וואָס מען האָט פאַרדעכטיגט אין אזא פאַרברעכען, און אויך א געוועהנליכער רעזולטאַט פון א הומאָרים־טישען „קווי־פּראָ־קוואָ". א מאַסען־סטרייק אלס אַן אבסטראַקט קאַמפּס־מיטעל איז פּונקט אזוי אונמעגליך צו „פּראָפּאַגאַנדירען" ווי עס איז אונמעגליך צו באַשאַפען א רעוואָלוציע דורך פּראָפּאַ־גאַנדאַ. „רעוואָלוציע", אזוי גוט ווי „מאַסען־סטרייק" זיינען באַ־גריפען, וועלכע דריקען אויס אַן און פאַר זיך די אויסערליכע פאָרם פון קלאַסען־קאַמף, וואָס באַקומט אַן אינערליכע באַדייטונג און אינהאַלט בלויז אין פאַרבינדונג מיט גאַנץ באַשטימטע פּאָליטישע לאַגעס.

ווען אימיצער זאָל וועלען מאַכען פון דעם מאַסען־סטרייק, אלס א באָרם פון פּראָלעטאַרישער טעטיגקייט, א געגענשטאַנד פאַר רעגעלמעסיגער אגיטאַציע, ווען איהם וואָלט איינגעפאַלען ארומ־צופאָהרען מיט דער דאָזיגער „אידעע" און זוכען צו געווינען דורך איהר די ארבייטער מאַסען, וואָלט דאָס געווען פּונקט אזוי נוצלאָז און לעכערליך, ווי ווען אימיצער וואָלט זיך פאַרנומען ספּעציעל מיט דער אגיטאַציע פון דער אידעע פון א רעוואָלוציע און באַרי־קאַדען־קאַמף.

דער מאַסען־סטרייק איז איצטער א צענטער פון לעבעדיגען אינטערעס פאַר די ארבייטער פון דער גאַנצער וועלט, ווייל דאָס איז א נייע פאָרם פון קאַמף און אלס אזעלכע באַצייכענט ער א טיפע אינערליכע איבערקערעניש אין די קלאַסען־באַציהונגען און

די באַדינגונגען פון קלאַסען־קאַמף. אַז די דייטשע פּראָלעטאַרישע מאַסען באַזיצען אַ געזונדען רעוואָלוציאָנערען אינסטינקט און אַ געזונדען פאַרשטאַנד קאָן מען זעהן פון דעם, וואָס זיי האָבען זיך מיט אַזאַ הייסען אינטערעס אָפּגעגעבען מיט דער דאָזיגער פראַגע, ניט אַכטענדיג אויף דעם איינגעשפּאַרטען ווידערשטאַנד פון די פיהרער פון דער געווערקשאַפטען באַוועגונג. אָבער מען קאָן ניט באַפרידיגען דעם דאָזיגען אינטערעס, דעם דאָזיגען נאָבעלען גייס־טיגען הונגער און רעוואָלוציאָנערען דורשט פון די אַרבייטער מיט דעם וואָס מען וועט זיי נעמען קאָרמענען מיט אַבסטראַקטער גייס־טיגער גימנאַסטיק וועגען דער מעגליכקייט אָדער אונמעגליכקייט פון אַ מאַסען־סטרייק. זיי דאַרף מען, פאַרקערט, קלאָר מאַכען די ענטוויקלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, די פאַרשאַרפונג פון קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין מערב אייראָפּאַ, די ווייטערע פּאָליטישע פּערספּעקטיווען פון דעם קלאַסען־קאַמף אין דייטשלאַנד, די ראָלען, די אויפגאַבען פון די מאַסען אין די קומענדע קאַמפען. בלויז אין אַזאַ פאָרם קאָנען די שטרייטען איבער דעם מאַסען־סטרייק פיהרען דערצו אַז עס זאָל פאַרברייטערט ווערען דער גייסטיגער האָריזאָנט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, עס זאָל פאַרשאַרפט ווערען זיין קלאַסען־באַוואוסטזיין, עס זאָל פאַרטיעפט ווערען זיין דענקען און עס זאָל פאַרשטאַרקט ווערען זיין אַקטיווע מאַכט.

און ווען מען נעמט אַן דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט ציינט זיך אַרויס אין גאַנצען די לעכערליכקייט פון דער באַשולדיגונג, וואָס די געגנער פון „רעוואָלוציאָנערער ראָמאַנטיק" מאַכען, אַז ביי דער באַטראַכטונג פון דער דאָזיגער פראַגע האַלט מען זיך ניט בוכ־שטעבליך אָן דער אויסערליכער פאָרם פון דער יענאַ־רעזאָלוציע. די „פּראַקטישע פּאָליטיקער" שטעלען זיך נאָך צופרידען מיט דער דאָזיגער רעזאָלוציע, ווייל זי בינדט צוזאַמען דעם מאַסען־סטרייק הויפּטזעכליך מיט דעם שיקזאַל פון דעם אַלגעמיינעם וואַהל־רעכט. און דעריבער דענקען זיי, אַז זיי זיינען באַרעכטיגט צו קומען צו די פאָלגענדע צוויי שלוסען: ערשטענס, אַז דער מאַסען־סטרייק האַלט אָן זיין ריין־פאַרטיידיגענדען כאַראַקטער, און צווייטענס, אַז דער מאַסען־סטרייק אַליין איז אונטערוואָרפען דעם פּאַרלאַמענטאַ־ריזם, און ווערט פאַרוואַנדעלט ניט מעהר ווי אין אַ צוטשעפּעניש

צום פארלאמענטאריזם. אָבער די אמת'ע באדייטונג פון דער יענאַ־רעזאָלוציע אויף דעם דאָזיגען געביט, באשטעהט אין דעם, וואָס אונטער די איצטיגע אומשטענדען אין דייטשלאנד וואָלט אַן אנגריף פון דער הערשענדער רעאקציע אויף דער רייכס־טאג וואהל־סיסטעם, וואהרשיינליך געקאַנט דינען אלס א סיגנאַל פאר דער פעריאָדע פון שטורמישען פּאָליטישען קאמף, ווען דער מאסען סטרייק, אלס א קאמפּס־מיטעל, וועט, וואהרשיינליך, צום ערשטען מאָל אָנגעווענדעט ווערען אין דייטשלאנד. אָבער צו וועלען דורך אויסערליכע פאָרמען פון א רעזאָלוציע באַרשמאָלען די געזעלשאפטליכע באדייטונג און די היסטאָרישע ארענע פון דעם מאסען־סטרייק, אלס אַן ערשיינונג און אַן אויפגאבע פון דעם קלאַ־סען־קאמף; צי וועלען אויף א קינסטליכען אופן דערפיהרען דעם מאסען־סטרייק צו אזא נישטיג־קליינעם מאסשטאב, מיינט צו זיין פונקט אזוי קורצזיכטיג ווי דער קעלנער צוזאמענפאָהר פון די גע־ווערקשאפטען, וועלכער האָט פארבאָטען צו פארהאנדלען די פראגע אין גאנצען. מיט איהר רעזאָלוציע אין דעם יענאַ־צוזאמענפאָהר האָט די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראטיע אָפיציעל אנערקענט די טיעפע איבערקערעניש, וואָס די רוסישע רעוואָלוציע האָט פאר־אורזאכט אין די אינטערנאציאָנאַלע באדינגונגען פון דעם פּראָלע־טארישען קלאסען קאמף, און האָט ארויסגעוויזען איהר רעוואָלו־ציאָנערע ענטוויקלונגס־פעהיגקייט, איהר פעהיגקייט זיך צוצופּאסען צו די נייע באדינגונגען פון דער קומענדער פאזע פון דעם קלאסען־קאמף. וואָס אנבעלאנגט אָבער די פּראקטישע אָנווענדונג פון דעם מאסען־סטרייק צו אזא נישטיג־קליינעם מאסשטאב, מיינט צו זיין טיילען, פונקט ווי זי האָט איבער דעם געאורטיילט אין רוסלאנד — די געשיכטע, אין וועלכער די סאָציאַל דעמאָקראטיע מיט איהרע באשלוסען איז טאקע א וויכטיגער פאקטאָר, אָבער נאָר א י י ־ נ ע ר פון די פאקטאָרען.

4.

(דאָס קאַפּיטעל 3 האָבען מיר איבגאַנצען אויסגעלאָזען אין דער אי־בערזעצונג. עס ענטהאלט פאקטען, וואָס זיינען ברייט באקאנט און אייב־צעלהיימען, וואָס האָבען שוין פארלאָרען דעם אינטערעס.)

עס איז גענוג א ווארף צו טאן א בליק אויף דער געשיכטע פון דעם מאסען־סטרייק אין רוסלאנד צו דערזעהן פאר זיך א בילד, וואס דערמאנט ניט מיט קיין איינציגען שטריך די פארשטעלונג וועגען א מאסען־סטרייק, וועלכען מען האט אין זינען ווען מען דיסקוטירט די פראגע אין דייטשלאנד. אנשטאט א טויטער, לייזיגער סכעמא פון טרוקענער פאליטישער אקציאן, וואס ווערט דורכגעפיהרט פלאנמעסיג און מיט אומזיכט אויף דעם באפעהל פון די העכערע קערפערשאפטען, זעהען מיר דא א שטיק לעבעדיגען לעבען. מען קאן דעם דאזיגען שטיק לעבען פאר קיין פאל ניט אפטיילען פון דער גאנצער אומגעבונג פון דער רעוואלוציע, מיט וועלכער זי איז באהעפט דורך טויזענדער פעדים.

דער מאסען־סטרייק, ווי געשילדערט פון דער רוסישער רעוואלוציע, איז א וואונדערליכע ערשיינונג, וואס שפיגעלט אפ אין זיך אלע פאזען פון דעם פאליטישען און עקאנאמישען קאמף, אלע שטופען און מאמענטען פון דער רעוואלוציע. זיין אנוועגדבארקייט, זיין קראפט, די מאמענטען פון ערשטעהונג האלטען זיך אין ביטען. מיט אמאל דעקט ער אויף נייע, ברייטע פערספעקטיווען פון דער רעוואלוציע, פאר וועלכער עס איז שוין, דאכט זיך, אפגעשניטען דער וועג, און ער ענטוישט דאן, ווען מען האט זיך אויף איהם, דאכט זיך, געקאנט אומבאדינגט פארלאזען. אט פארפלייצט ער דאס לאנד ווי א ברייטער ברויזענדער ים, און אט ווערט ער פארנאנדערגעטיילט אין א גוואלדיגער נעץ פון קליינע און גרעסערע שטראמען; אט שלאגט ער פון דער ערד ווי א לעבעדיגער קוואל, און אט ווערט ער אין גאנצען פארשוואונדען אונטער דער ערד.

פאליטישע און עקאנאמישע סטרייקס, מאסען סטרייקס און איינצעלנע סטרייקס, דעמאנסטראטיווע סטרייקס און קאמפססטרייקס, גענעראל־סטרייקס און באזונדערע צווייגען פון דער אינדוסטריע און גענעראל סטרייקס אין באזונדערע שטעדט, — דאס אלעס מישט זיך צוזאמען, פליסט זייט ביי זייט, פארט זיך צוזאמען, ווערט פארוואנדעלט איינס אין דאס אנדערע. מיר זעהען פאר זיך א ים פון ערשיינונגען, וואס האלט זיך אין איין ביטען און אין איין באוועגען. און דער באוועגונגס־געזעץ פון די דאזיגע

ערשיינונגען איז קלאָר: ער ליגט ניט אין דעם מאַסען־סטרייק גופא, ניט אין זיינע טעכנישע באַזונדערהייטען, נאָר אין דער פּאָליטישער און סאָציאַלער פאַרהעלטנים פון די רעוואָלוציאָנערע קרעפטען. דער מאַסען־סטרייק איז בלויז אַ פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף. אין יעדער ענדערונג אין די פאַרהעלטניסען פון די קעמפענדע כחות, אין דער ענטוויקלונג פון פּאַרטייען, אין דער קלאַסען פאַנאַנדערטיילונג, אין דער פּאָזיציע וואָס די קאָנטר־רעוואָלוציע פאַרנעמט, — אומעטום לאָזט זיך פיהלען די סטרייק־באַוועגונג, אָפטמאָל אויף אומזיכטבאַרע וועגען. אָבער אין דער זעלבער צייט שטעלט זיך די דאָזיגע באַוועגונג ניט אָפּ פאַר איין מאָמענט. עס בייטען זיך בלויז איבער איהרע פאָרמען, איהר מאַסשטאַב, איהר איינפלוס. דאָס איז דער לעבעדיגער פּולס פון דער רעוואָלוציע, און אין דער זעלבער צייט איהר מעכטיגע טרייב־ראָד. מיט איין וואָרט, דער מאַסען־סטרייק, ווי מיר זעהען אין דער רוסישער רעוואָלוציע, איז ניט קיין קינסטליך מיטעל אויסגעטראַכט פאַר דער פאַרשטאַרקונג פון דעם פּראָלעטאַרישען קאַמף, נאָר אַ באַוועגונגס מעטאָדע פאַר די פּראָלעטאַרישע מאַסען, און אויסערליכע פאָרם פון דעם פּראָלעטאַרישען קאַמף אין דער צייט פון רעוואָלוציע.

פון דעם אַלעם קאָן מען, פאַר דער באַטראַכטונג פון דער פּראָבלעם, אַרויסברייגנען איי‌ניגע אַלגעמיינע אויסגאַנגס־פּונקטען.

1. עס איז אין גאַנצען אַ פעהלער זיך פאָרצושטעלען דעם מאַסען־סטרייק אַלס אַן איינצעלנעם אַקט, אַלס אַן אָפּגעזונדערטען שריט. דער מאַסען־סטרייק איז, גראַד פאַרקערט, דער זאַמעלבאַגריף פון אַ פיעליעהריגער פעריאָדע פון דעם קלאַסען־קאַמף, אַ פעריאָדע וואָס קאָן אַמאָל אַרומנעמען צעהנדליגע יאָהרען. פון די אַלע אומצעהליגע, פאַרשיידענאַרטיגע מאַסען־סטרייקס, וואָס זיינען פאָרגעקומען אין רוסלאַנד אין דעם משך פון פיער יאָהר, ווענדט מען אָן דעם באַגריף „מאַסען־סטרייק“ אַלס אַ ריין־פּאָליטישען, קורצען, איינצעלנעם אַרויסטריט, וואָס איז פּלאַנמעסיג און באַוואוסטזיניג אַרויסגערופען געוואָרען און פאַרענדיגט, בלויז אויף איין פאָרם, וועלכע איז אויך ניט די הויפּט פאָרם, — אויף דעם ריין־

דעמאָנסטראַטיווען סטרייק. אין פאַרלויף פון פינף יאָהר זעהען מיר אין רוסלאַנד בלויז עטליכע דעמאָנסטראַציאָנס־סטרייקס, וועלכע זיינען דערצו פאָרגעקומען אין איינצעלנע שטעדט. אַלע איבעריגע סטרייקס, אַלגעמיינע און טיילווייזע, מאַסען־סטרייקס און גענעראַל סטרייקס, זיינען געווען ניט קיין דעמאָנסטראַטיווע, נאָר קאַמף־סטרייקס, און' אלס אַזעלכע האָבען זיי מייסטענטיילס אויסגעבראָכען ספּאָנטאַנעז, זיינען אַרויסגערופען געוואָרען פון די ספּעציפיש־אָרטיגע, צופעליגע אומשטענדען, ניט פּלאַנמעסיג, און ניט פאָראויסגעזעהען. מיט אַ סטיכישער קראַפט האָבען זיי זיך פאַנאַנדערגעוואַקסען אין גרויסע באַוועגונגען, האָבען זיך געענדיגט ניט אין „רעגעלמעסיגען" צריקטריט, נאָר זיי זיינען פאַרוואַנדעלט געוואָרען אַמאָל אין אַן עקאָנאָמישען קאַמף, אַמאָל אין אַ מאַסען־שלאַכט, און זיינען ענדליך פאַרשוואונדען פון זיך אַליין.

אין דעם דאָזיגען אַלגעמיינעם בילד פאַרנעמען די ריין־פּאָליטישע דעמאָנסטראַטיווע סטרייקס אַן אומבאַמערקבאַרען פּלאַץ פון איינצעלנע פּינטעלאַך אין אַן אומענדליכען פלאַכלאַנד. אַ חוץ דעם, ווען מיר באַטראַכטען די גענעראַל־סטרייקס צייטליך, באַמערקען מיר דעם פאָלגענדען שטריך: די דעמאָנסטראַטיווע סטרייקס, וועלכע, אין געגענזאַץ צו קאַמף־סטרייקס, ווייזען אַרויס די גרעסטע מאָס פון פּאַרטיי דיסציפּלין, פון באַוואוסטזיניגע פיהרערשאַפט און פּאָליטישען געדאַנק, און וועלכע וואָלטען, פאָלגליך, געדאַרפט זיין, לויט דער סכעמאַ, די העכסטע און רייפסטע פאָרם פון דעם מאַסען־סטרייק, שפּיעלען אין דער ווירקליכקייט די גרעסטע ראָל בלויז אין אָ נ ה ו י ב פון דער באַוועגונג.

(די שטעל וואו די שרייבערין צייגט אָן אויף קאָנקרעטע פאַלען אום צו באַשטעטיגען איהר באַהויפּטונג וועגען דער ראָלע פון ריין־דעמאָנסטראַטיווע סטרייקס, איז דאָ אויסגעלאָזט.)

2. אָבער ווען, אַנשטאַט דער פאָרם פון דעם דעמאָנסטראַטיווען סטרייק, שטעלען מיר זיך אָפּ אויף דעם קאַמף־סטרייק, אין דער פאָרם, אין וועלכער ער איז איצט אין רוסלאַנד דער טרעגער פון דער פּראָלעטאַרישער טעטיגקייט, זעהען מיר, אַז עס איז אוממעגליך צו פאַנאַנדערטיילען אין איהם דעם עקאָנאָמישען פון דעם פּאָליטישען מאָמענט. אויך דאָרט איז די ווירקליכקייט ווייט אָפּגע־

שטאַנען פון דער טעאָרעטישער סבעמא. די פעדאַנטען נעהמען לאָגיש ארויס דעם רייז-פּאָליטישען מאסען סטרייק פון דעם עקאָנאָמישען אלגעמיינעם סטרייק, אלס די רייפסטע און העכסטע פאָרם פון דעם סטרייק. אין דער זעלבער צייט אבער אונטערשיידען זיי שטרענג די דאָזיגע צוויי פאָרמען. די ערפאַהרונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע שטייט אפּ ענטשיידען אזא בליק. אָנפאַנגענדיג מיט דעם עקאָנאָמישען צוזאמענשטויס פון די פּעטערבורגער טעקסטיל ארבייטער אין 1896-7 און ענדיגענדיג מיט דעם גרויסען מאסען-סטרייק אין דעצעמבער 1905, געהען די מאַסען סטרייקס גאַנץ אומבאמערקט אריבער פון עקאָנאָמישע אין פּאָליטישע, און עס איז במעט אוממעגליך אנצוציינען א גרענעץ-ליניע צווישען איינע און די צווייטע. יעדער באזונדערער מאסען-סטרייק ווידערהאָלט אויי צו זאָגען, אויף א קליינעם מאסשטאב די געשיכטע פון דעם רוסישען מאסען-סטרייק; זיי הויבען זיך אָן פון א ריין-עקאָנאָמישען צוזאמענשטויס. יעדענפאַלס פון א טיילווייזען צוזאמענשטויס אויף א פראָפעסיאָנעלען באדען און געהען דורך די גאַנצע גאמע ביז זיי נעמען אָן א פּאָליטישען באַראַקטער.

אָבער אין אלגעמיין געהט די באוועגונג ניט בלויז אין דער ריכטונג פון דעם עקאָנאָמישען צו דעם פּאָליטישען קאַמף, נאָר אויך פאַרקערט. נאָכדעם ווי ער דערגרייכט זיין העכסטע פּאָליטישע שטופע, געהט יעדער פּאָליטישער ארויסטריט פון די מאסען אריבער אין אן אומענדליכער רייהע עקאָנאָמישע סטרייקס. און דאָס, ווידער אמאָל, באציהט זיך ניט בלויז אויף יעדען איינצעלנעם מאסען סטרייק, נאָר אויך אויף דער גאַנצער רעוואָלוציע. דער עקאָנאָמישער קאַמף טרעט ניט נאָר אָפּ אין דעם הינטערגרונד וואָס מעהר דער פּאָליטישער קאַמף פארשפּרייט זיך, ווערט קלאָרער און שטאַרקער, — נאָר פאַרקערט, ער אליין פארשפּרייט זיך, ווערט אָרגאַניזירט און ווערט שטאַרקער אין דער זעלבער מאָס. צווישען די צוויי פאָרמען פון דעם מאסען סטרייק מערקט זיך א פאָלשטענדיגע געגנזייטיגע ווירקונג.

יעדע נייע אָפענסיווע און יעדער נייער זיעג פון דעם פּאָליטישען קאַמף גיבען א מעכטיגען שטויס דעם עקאָנאָמישען קאַמף. צו דער זעלבער צייט אויסברייטענדיג זיינע אויסערליכע גרענעצען און

דערהויבענדיג דעם אינערליכען שטרעבען פון די ארבייטער צו פאַרבעסערען זייער לאַגע, — דערהויבענדיג זייער קאַמף־לוסט. יעדע שוימענדע כוואַליע פון דעם פּאָליטישען ארויסטריט לאָזט נאָך זיך איבער א באַפרוכטענדען שיכט, פון וועלכען עס וואַקסען באַלד ארויס טויזענדער שפּראָצען פון דעם עקאָנאָמישען קאַמף. און פאַרקערט, די אומאויפהערליכע מלחמה צווישען די ארבייטער און קאַפּיטאַל האַלט אויף די קאַמפּף־ענערגיע אין די צווישען־צייטען פון פּאָליטישען שטילשטאַנד; די דאָזיגע מלחמה שטעלט מיט זיך פאָר א מין שטענדיגען רעזערוואואַר פון פרישע פּראָלעטארישע קלאַסען־כחות, פון וועלכע דער פּאָליטישער קאַמף ציהט נייע קראַפט. צו דער זעלבער צייט פיהרט דער שטענדיגער פּראָלעטארישער עקאָנאָמישער דרוק פון דעם פּראָלעטאריאַט צו איינצעלנע שאַרפע צוזאַמענשטויסען דאָ און דאָרט, פון וועלכע עס צופלאַקערט זיך אומערוואַרטעט דער פּאָליטישער קאַמף אויף א גרויסען מאַסשטאַב.

אין אַנדערע ווערטער, דער עקאָנאָמישער קאַמף בינדט צוזאַמען די פּאָליטישע צענטראַלע פּונקטען; דער פּאָליטישער קאַמף באַמיסטיגט פעריאָדיש דעם באָדען פאַר דעם עקאָנאָמישען קאַמף. די אורזאַכען און פאָלגען בייטען זיך יעדע מינוט מיט די ראָלען. די פעדאַנטישע סכעמא פאָדערט, אז די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע מאָמענטען זאָלען אין דער צייט פון א מאַסען־סטרייק זיין שטרענג אָפּגעזונדערט, אָדער זיי זאָלען זאָגאַר איינער די אַנדערע אויסשליסען. אין אמת'ן אָבער שטעלען זיי פאָר צוויי צוזאַמענגעפלאָכטענע זייטען פון דעם פּראָלעטארישען קאַמף אין רוסלאַנד. *און בײדע צוזאַמענגענומען שטעלען זײ מיט זיך פאָר דעם מאַסען־סטרײק.* אום צו באַקומען א „ריינעם פּאָליטישען מאַסען־סטרייק" נעהמען די טעאָרעטיקער און צופּאַלמעסען דעם מאַסען־סטרייק א לעבעדיגען. און ווי אין יעדען פאַל פון אזא פּאַלמעסען איז עס ניט נאָר אונמעגליך צו דערקענען דעם לעבעדיגען עצם פון דער ערשיינונג, נאָר די גאַנצע פראַגע ווערט גע'הרג'עט.

3. לעצטענס באַווייזען אונז די געשעהעניסען אין רוסלאַנד, אז דעם מאַסען סטרייק קאָן מען ניט אָפּטיילען פון דער רעוואָלוציע. אמת, ווען די פאָרשטעהער פון דעם דייטשען אָפּאָרטוניזם דערהע־

רען דאָס וואָרט „רעוואָלוציע" מאָהלען זיי זיך ניט אַנדערש ווי בלוט־פאַרגיסונג, גאַסען־שלאַכטען, פּולווער און בליי. און דערפאַר קומען זיי צו דעם פאָלגענדען לאָגישען שלוס: דער מאַסען־סטרייק פיהרט אומפאַרמיידליך צו אַ רעוואָלוציע, און פאָלגליך טאָרען מיר זיך מיט איהם ניט באַנוצען. און ווירקליך, מיר זעהען אין רוס־לאַנד, אַז כמעט יעדער מאַסען־סטרייק פיהרט סוף כל סוף צו אַ צוזאַמענשטויס מיט די באַוואַפענטע היטער פון דער עקזיסטי־רענדער אָרדנונג. אין דער הינזיכט אונטערשיידען זיך די אַזוי־גערופענע פּאָליטישע סטרייקס לחלוטין גאָרניט פון די גרעסערע עקאָנאָמישע צוזאַמענשטויסען. אָבער אַ רעוואָלוציע איז עטוואָס אַנדערש און עטוואָס מעהר קאָמפּליצירט ווי בלוט־פאַרגיסונג. לויט דעם פּאָליציייאישען באַגריף ווערט אַ רעוואָלוציע באַטראַכט אויס־שליסליך פון דעם שטאַנדפּונקט פון גאַסען־אומרוהען און סטרייקס, אין אַנדערע ווערטער, פון דעם שטאַנדפּונקט פון „אומאָרדנונג". דער וויסענשאַפטליכער סאָציאַליזם אָבער זעהט אין אַ רעוואָלוציע אַ טיעפע אינערליכע איבערקערעניש אין די סאָציאַלע קלאַסען־פאַר־העלטניסען. פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט עקזיסטירט צווישען דער רעזאָלוציע און דעם מאַסען־סטרייק אין רוסלאַנד מעהר ניט ווי די אויבערפלעכליכע פאַרבינדונג, וואָס אַ מאַסען־סטרייק ענדיגט זיך געוועהנליך מיט אַ בלוט־פאַרגיסונג.

מיר האָבען אויבען באַטראַכט דעם אינערליכען מעכאַניזם פון דעם רוסישען מאַסען־סטרייק, אין וועלכען דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער קאַמף איבען אויס אַן אומאויפהערליכע געגענזייטיגע ווירקונג. אָבער גראָדע אָט די געגענזייטיגע ווירקונג איז באַדינגט אויף דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע. נאָר אין דער מיט־עלעקטרי־ציטעט־אָנגעזאַפּטער אַטמאָספערע פון דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָ־דע באַקומט יעדער קליינער און טיילווייזער צוזאַמענשטויס צווישען די אַרבייטער און קאַפּיטאַל די מעגליכקייט זיך צו צואוואַקסען און פאַרוואַנדעלט ווערען אין אַן אַלגעמיינעם אויפבריים. אין דייטש־לאַנד קומען יעדען יאָהר און יעדען טאָג פאָר די גרויזאַמסטע צו־זאַמענשטויסען צווישען אַרבייטער און אַרבייטס־געבער, אָבער דער קאַמף געהט ניט אַרויס פון די ראַמען פון דעם באַטרעפענדען פאַך, דער באַטרעפענדער שטאָדט, אָדער זאָגאַר דער באַטרעפענדער פאַב־

ריק. די מיטלען וואס ווערען אנגעווענדעט געגען ארגאניזירטע ארבייטער אין רוסלאנד, זיינען אין דייטשלאנד א געוועהנליכע ערשיינונג. אבער קיין איינער פון די באזונדערע פאלען ווערט ניט פארוואנדעלט אין אן אלגעמיינעם קלאסען־ארויסטריט. אויב אפילו איינינגע אזוינע צוזאמענשטויסען וואקסען זיך פאנאנדער צו דעם מאסשטאב פון באזונדערע מאסען־סטרייקס, וואס האבען א אומצווייפעלהאפטע פאליטישע פארב, רופען זיי אויך ניט ארוים אפילו דאן קיין אלגעמיינעם שטורעם.

און, פארקערט, בלויז אין א רעוואלוציאנערע פעריאדע, ווען דער סאציאלער פונדאמענט און די ווענט פון דער קלאסען געזעלשאפט ווערען צושמעטערט און ווערען אריבערגערוקט פון איין ארט אויפ'ן צווייטען, בלויז דאן קאן יעדע קלאסען־האנדלונג פון דעם פראלעטאריאט אין עטליכע שעה אויפהויבען גאנצע שיכטען פון גלייכגילטיגע ארבייטער־מאסען. און זייער ערוואכונג דריקט זיך נאטירליך באלד אויס אין א שטורמישען עקאנאמישען קאמף. דער ארבייטער, וואס איז פלוצים אויפגעוועקט געווארען פון שלאף דורך דעם דונער פון פאליטישען ארויסטריט, ווענדט אן זיינע כחות פריהער פאר אלצדינג אויף דעם וואס איהם איז נעהענטער, אויף דעם קאמף געגען זיין שקלאפישער לאגע אויף דעם געביעט פון עקאנאמישע פארהעלטניסען. די שטורמישע באוועגונג פון דעם פאליטישען קאמף מאכט איהם פלוצים, מיט אויסערגעוועהנליכער קרעפטיגקייט, צו פיהלען דעם דרוק און די רייבונג פון זיינע עקאנאמישע קייטען. אין דייטשלאנד, צום ביישפיעל, האט דער שארפסטער פאליטישער קאמף, — צי דאס איז א פאר־וואהלען־קאמף, צי א טאריף־קאמף אין דעם פארלאמענט, א קוים באמערקבארע דירעקטע ווירקונג אויף די אנגעשטרענגטע עקאנאמישע קאנפליקטען, וואס קומען פאר אין לאנד צו דער זעלבער צייט. אין רוסלאנד אבער דריקט זיך יעדער פאליטישער אקט פון דעם פראלעטאריאט באלד אויס אין דער פארברייטונג און פארטיעפונג פון דעם עקאנאמישען קאמף.

מיר זעהען אלזא, אז בלויז א רעוואלוציע באשאפט די נויטיגע באדינגונגען, אונטער וועלכע עס ווערט מעגליך דער דירעקטער איבערגאנג פון דעם עקאנאמישען קאמף אין א פאליטישען, און פון דעם פאליטישען אין א עקאנאמישען. די וואולגארע סכעמא

זעהט די פארבינדונג צווישען דעם מאסען־סטרייק און רעוואָלוציע בלויז אין בלוטיגע גאסען־צוזאמענשטויסען, וואָס פאָלגען געוועהנ־ליך דעם מאסען־סטרייק. אָבער א טיפערער בליק אויף די געשע־הענישען אין רוסלאנד צייגט אונז א גאנץ פארקערטע פארהעלט־ניס: ניט דער מאסען־סטרייק רופט ארויס די רעוואָלוציע, נאָר די רעוואָלוציע — דעם מאסען־סטרייק.

4. עס איז גענוג צוזאמענצופאסען אַלעס, וואָס איז ביז אהער געזאָגט געוואָרען, אום צו קאָנען פאנאנדערקלייבען זיך אין דער פראגע וועגען דער באוואוסטזיניגער פיהרערשאפט און אי־ניציאטיוו פון דעם מאסען־סטרייק. אויב א מאסען־סטרייק איז ניט קיין איינצעלנער, אפגעזונדערטער אקט, נאָר א גאנצע פע־ריאָדע פון מאסען־קאמף, און אויב די דאזיגע פעריאָדע פאלט צו־זאמען מיט דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע, איז עס גאנץ קלאָר, אז א מאסען־סטרייק קאָן ניט ארויסגערופען ווערען לויט דעם פרייען ווילען, אפילו ווען אזא סטרייק ווערט באשלאָסען פון דער העכסטער אינסטאנץ פון דער מעכטיגסטער סאָציאַל־דעמאָקראטי־שער פארטיי. אויף וויפיעל די סאָציאַל־דעמאָקראטיע איז ניט אימ־שטאנד לויט איהר באשלוס איינצופיהרען און אפצושאפען רעוואָלו־ציעס, פונקט אויף אזוי פיעל איז דער גרעסטער ענטוזיאזם און אומ־געדולד פון די אָרגאניזירטע סאָציאַל־דעמאָקראטישע כחות ניט גע־נוג כדי ארויסצורופען אן אמת'ע פעריאָדע פון מאסען־סטרייק, אָלס א מעכטיגע, לעבעדיגע פאָלקס־באוועגונג. שטיצענדיג זיך אויף דער ענטשלאָסענהייט פון די לייטענדע אָרגאנען און אויף דער פארטיי דיסציפּלין פון די סאָציאַל־דעמאָקראטישע ארבייטער, קאָן מען, נאטירליך, אין איינצעלנע פעלע, אָרגאניזירען ניט־דויער־האפטיגע דעמאָנסטראציעס, ווי דער מאסען־סטרייק אין שוועדען, צום ביישפּיעל. אָבער אזעלכע דעמאָנסטראציעס אונטערשיידען זיך פון אן אמת'ער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע פון מאסען־סטרייקס פונקט אויף אזוי פיעל, ווי א „ים־דעמאָנסטראציע", וואָס ווערט גע־מאכט אין פרעמדע האפענס, ווען דיפּלאָמאטישע באציהונגען זיינען בארשארפט, אונטערשיידט זיך פון אן אמת'ער ים־שלאכט. א מא־סען־סטרייק, וואָס ווערט באשאפען אויסשליסליך אויף דעם באָדען פון דיסציפּלין און געהויבענער שטימונג, קאָן אם בעסטען פאל זיין

אן עפיזאד, א סימפטאם פון דער קאמף־שטימונג פון די ארבייטער. די געוועהנליכע וואכעדיגקייט קערט זיך אום גלייך נאך אזעלכע דע־מאנסטראטיווע געהויבענע מאמענטען. אמת, אויך אין רעוואלו־ציאנערע צייטען פאלען ניט קיין מאסען־סטרייקס פון דעם הימעל ארונטער. אזוי אדער אנדערש ווערען זיי געמאכט פון די ארביי־טער. און דא שפיעלט, נאטירליך, א גרויסע ראלע דער באשלוס און די ענטשלאסענהייט פון די ארבייטער, און עס פארשטעהט זיך, אז אי די איניציאטיווע אי די ווייטערע פיהרערשאפט באלט אויף דעם מעהר־באוואוסטזיניגען, סאציאל־דעמאקראטישען קע־רענדעל פון דעם פראלעטאריאט. אבער דאס פעלד פון ווירקונג פון אזא איניציאטיווע און אזא פיהרערשאפט איז געוועהנליך באגרע־ניצט פון איינצעלנע אקטען, איינצעלנע סטרייקס, און זאגאר איינ־צעלנע שטעדט. א חוץ דעם ווערען דא באר דער איניציאטיוו און באוואוסטזיניגער פיהרערשאפט אוועקגעשטעלט גאנץ באשטימ־טע גרענעצען. גראדע אין דער צייט פון א רעוואלוציע איז פאר א לייטענדען ארגאן פון דער פראלעטארישער באוועגונג גאנץ שווער פאראויסצוזעהן און פאראויס צו באשטימען, וועלכע מאטיווען און וועלכע מאמענטען קאנען פיהרען צו אן אויפרייס און וועלכע ניט. אויך ווערט די איניציאטיוו און די פיהרערשאפט אויסגעדריקט ניט אין א קאמאנדע אויס פרייען ווילען, נאר אין א געלונגענער פארטרעפליכער צופאסונג צו די אומשטענדען און אין אן ענגערער באריהרונג מיט דער שטימונג פון די מאסען. אין רוסלאנד שפיעלט דער ספאנטאנער עלעמענט א וויכטיגע ראלע אין אלע מאסען־סטרייקס אהן אויסנאם, א מאל אלס אן אנרעגענדע קראפט און אמאל אלס א צוריקהאלטענדע. אבער דאס איז דער פאל ניט דערפאר, וואס די סאציאל־דעמאקראטיע אין רוסלאנד איז נאך יונג און שוואך. דאס ערקלערט זיך גיכער דערמיט, וואס אין יע־דען באזונדערען אקט פון קאמף ווירקען איינצייטיג אזוי פיעל עקאנאמישע, פאליטישע און סאציאלע מאמענטען, אלגעמיינע און לאקאלע, מאטעריעלע און פסיכאלאגישע, אז קיין איינצעלנער אקט קאן ניט באשטימט און ענטוויקעלט ווערען ווי א מאטעמאטישע פראבלעם. אפילו אויב דער פראלעטאריאט, מיט דער סאציאל־דע־מאקראטיע אן דער שפיץ, שפיעלט די לייטענדע ראלע אין דער

רעוואָלוציע, קאָן זי דאָך ניט פארטיעפט ווערען דורך וועלכען עס איז צוג פון דעם ארבייטער קלאַס אין דעם אָפענעם פעלד, ווייל א רעוואָלוציע איז א שלאַכט אין מיטען פון גערויש און דעם קראַכען פון די סאָציאַלע יסודות. אין קורצען, אין רוסלאַנד שפיעלט דער ספּאָנטאַנער מאָמענט אזא איבערוועגענדע ראָלע אין דעם מאַסען־סטרייק ניט דערפאַר, וואָס דער רוסישער פּראָלעטאַריאַט איז „ניט ערצויגען“, נאָר דערפאַר וואָס מען קאָן קיין רעוואָלוציע ניט ערציהען.

אין רוסלאַנד, אלזאָ, שטעלט די רעוואָלוציע גרויסע שוועריגקייטען דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין דער פיהרונג פון מאַסען־סטרייקס. יעדע מינוט רייסט זי ארויס אויף א קאַפּריזנעם אופן די פיהרערשאַפט פון די הענד פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און זי צווינגט זי צוריק אריין אין איהרע הענד. פון דער אנדערער זייט זעהען מיר אָבער, אז די זעלבע רעוואָלוציע לייזט אליין אלע שווערע פּראָבלעמען פון דעם מאַסען־סטרייק, פּראָבלעמען, וועלכע זיינען, לויט דער טעאָרעטישער סכעמא, די וויכטיגסטע זאָרג פון דער „פיהרערשאַפט“: די פראַגען פון „באַזאָרגען לעבענס־מיטלען“, פון „דעקען די אויסגאַבען“, און פון די „קרבנות“. אמת, די דאָזיגע פראַגען ווערען געלייזט גאָר ניט אזוי, ווי דאָס ווערט געטאָן אויף א באַראַטונג מיט א בליישטיפט אין האַנד, אויף א רוהיגער קאָנפערענץ פון די העכסטע פאָרשטעהער פון דער ארבייטער באַוועגונג. די „לייזונג“ פון די אלע פראַגען באַשטעהט אין דעם, וואָס די רעוואָלוציע וואַרפט ארויף אויף דער סצענע אזוינע אונגעהייער גרויסע פאָלקס־מאַסען, דאָס יעדער פארזוך אויסצורעכענען און נאָרמירען די אויסגאַבען פון דער דאָזיגער באַוועגונג איז א גאַנץ האָפנונגסלאָזע אונטערנעהמונג. אמת, אויך אין רוסלאַנד זוכען די לייטענדע אָרגאַניזאַציעס, אויף וויפיעל זיי קאָנען, צו העלפען די דירעקטע קרבנות פון דעם קאַמף, אָבער אין דעם גוואַלדיגען סך הכל פון דער רעוואָלוציע זיינען אזוינעביישטייערונגען ווי א טראָפּען אין ים. פון דער מינוט, ווען עס הויבט זיך אָן א ווירקליכע, ערנסטע פעריאָדע פון מאַסען סטרייקס, ווערען אלע „אויסרעכענונגען פון אויסגאַבען“ א פארזוך אויסצושעפּען די וואַסער פון ים מיט א טיי־גלאָז. יעדע רעוואָלוציע קאָסט דאָך דעם פּראָלעטאַריאַט

אַזוי פיעל גרויזאַמע ליידען און קרבנות. די רעוואָלוציאָנערע פעריאָדע געהט אַרויס פון דער דאָזיגער אונמעגליך שווערער לאַגע דורך דעם, וואָס זי ענטוויקעלט אין די מאַסען אַזוי פיעל אידעאַליזם, אַז זיי הערען אויף צו פיהלען די שאַרפסטע ליידען. ניט די רעוואָלוציע און ניט דער מאַסען־סטרייק ווערען געמאַכט לויט דער פסיכאָלאָגיע פון דעם געווערקשאַפטען־מיטגליעד, וועלכער וועט ניט איינשטימען אויף אַן ערשטען מאַי־סטרייק ביז מען וועט איהם ניט גאַראַנטירען די געוויסע הילף אין פאַל ער ווערט ענטזאַגט. אָבער דאָס איז דאָך איינער פון די אייגענשאַפטען פון דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע, וואָס דער פראָלעטאַריער ווערט פאַרוואַנדעלט פון אַ זאָרגפולען פאָטער, וועלבער פאָדערט שטיצע, אין אַ „רעוואָלוציאָנערען ראָמאַנטיקער“, פאַר וועמען דאָס העכסטע גענוס, — דאָס לעבען, — שוין ניט ריידענדיג פון מאַטעריעלען וואוילזיין, פאַרלירט יעדען ווערט אין פאַרגלייך מיט די אידעאַלען פון דעם קאַמף.

און אויב דער מאָמענט פון דער ענטשטעהונג פון דעם מאַסען־סטרייק און דאָס אויסרעכענען און דעקען די אויסגאַבען וועגדען זיך אָן דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע, צו וועלכער עס געהערט די פיהרערשאַפט אין דעם דאָזיגען זין, פאַלט אויף דעם גורל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און איהרע העכסטע אָרגאַנען אַ לייטענדע ראָל אין גאָר אַן אַנדער זין. אנשטאַט זיך צו ברעכען דעם קאָפּ וועגען דער טעכנישער זייט פון דער פראַגע, וועגען דעם מעכאַניזם פון דעם מאַסען־סטרייק, ווערט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע גערופען צו זיין די פ אָ ל י ט י ש ע פיהרערין אין דעם פלאַקער פון דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע. אַרויסשטעלען לאָזונגען, אָנצייגען די ריכטונג פון דעם קאַמף, צופּאַסען די ט א ק ט י ק פון דעם פּאָליטישען קאַמף אַזוי, אַז אין יעדער פאַזע, אין יעדען מאָמענט פון קאַמף זאָל רעאַליזירט ווערען אין גאַנצען די פרייע אַקטיווע קראַפט פון דעם פראָלעטאַריאַט, זי זאָל זיך אויסדריקען אין דער קאַמפס־פּאָזיציע פון דער פּאַרטיי; אַכטונג געבען, אַז די טאַקטיק פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, אין איהר ענטשלאָסענהייט און באַשטימטקייט זאָל קיינמאָל ניט שטעהן נ י ד ר י ג ע ר פון דער ווירקליכער קרעפטען־פאַרהעלטניס, גאָר

פאַרקערט, זי זאָל שטענדיג זיין פאָראויס, — אָט דאָס איז די וויכטיגסטע אויפגאַבע פון דער „פיהרערשאַפט“ אין דער פעריאָדע פון דעם מאַסען־סטרייק. און אַזאַ פיהרערשאַפט געהט ביז צו אַ געוויסען גראַד פון זיך אַליין איבער אין אַ טעכנישער פיהרער־שאַפט. אַ קאָנזעקווענטע, ענטשלאָסענע, פאָראויס־שטרעבענדע טאַקטיק פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע רופט אַרויס אין די מאַסען אַ געפיהל פון זיכערהייט, מוט און קאַמף־לוסט; און פאַרקערט, אַ וואַקלענדע טאַקטיק, אַ שוואַכע טאַקטיק, געגרינדעט אויף אַן אונ־טערשעצונג פון די פראָלעטאַרישע כחות, שטערט און האַלט אָפּ דעם קאַמף.

אין ערשטען פאַל פלאַקערען די מאַסען־סטרייקס אויף „פון זיך“ און זיינען תמיד אין צייט; אין דעם צווייטען פאַל האָבען די דירעקטע אויפפאָדערונגען פון די לייטענדע אָרגאַנען צו אַ מאַסען־סטרייק, אָפטמאָל גאָר קיין ערפאָלג ניט. פון ביידע אַזעלכע פעלע גיט אונז די רוסישע רעוואָלוציע באַרעדזאַמע ביישפיעלען.

(די קאַפיטלען 5־6 זיינען אויסגעלאָזען. זיי באַהאַנדלען אַזעלכע פונקטען וועגען דער פראַגע, וואָס האָבען איצטער ניט דעם זעלביגען שאַרפען אינטערעס, ווי אַמאָל.)

7.

מיר האָבען געזעהען, אַז אין רוסלאַנד איז דער מאַסען־סטרייק ניט געווען קיין קינסטליכער פראָדוקט פון אַ פאָראויס־געפּלאַנטער טאַקטיק פון דער סאָציאַל דעמאָקראַטיע, נאָר אַ נאַ־טירליכע היסטאָרישע ערשיינונג אויף דעם באָדען פון דער רע־וואָלוציע. וועלכע מאָמענטען האָבען אַלזאָ באַשאַפען דאָרט אָט די נייע אויסערליכע פאָרם פון רעוואָלוציע?

די נאָהענטסטע אויפגאַבע פון דער רוסישער רעוואָלוציע איז צו פאַרבייטען דעם איצטיגען רעגירונגס רעזשים אויף אַ מאָדער־נער בורזשואַז־פּאַרלאַמענטאַרישער רעכטליכער רעגירונג. פאָרמעל איז דאָס די זעלבע אויפגאַבע, וועלכע ס'האָט געהאַט פאַר זיך דייטש־לאַנד פאַר דער מערץ רעוואָלוציע, און פראַנקרייך פאַר דער גרוי־סער רעוואָלוציע צום ענד פון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט. אָבער די אומשטענדען, די היסטאָרישע סביבה אין וועלכער די דאָזיגע פאָרמעל־עהנליכע רעוואָלוציעס זיינען פאָרגעקומען, אונטערשיידען

זיך גרינדליך פון די אומשטענדען אין רוסלאַנד. דער באַשטימענ־דער פאַקטאָר ליגט דאָ אין דעם, וואָס צווישען די דאָזיגע בור־זשואַזע רעוואָלוציעס פון מערב־אייראָפּאַ און דער בורזשואַזער רעוואָלוציע אין מזרח־אייראָפּאַ ליגט דער גאַנצער ציקל פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. און די דאָזיגע ענטוויקלונג האָט אַרומגעכאַפּט ניט נאָר די מערב אייראָפּעאישע לענדער, נאָר אויך דאָס זעלבסטהערשענדע רוסלאַנד. די גרויס־אינדוסטריע מיט אַלע איהרע קאָנטראַסטען, מיט דער מאָדערנער קלאַסען־צוטיילונג, מיט די שאַרפע סאָציאַלע פאָלגען, מיט די מאָדערנע, גרויסע שטעדט און דעם מאָדערנעם פּראָלעטאַריאַט, איז געוואָרען אין רוסלאַנד די הערשענדע פּראָדוקציאָנס־פאָרם, דאָס הייסט, די באַשטימענדע פאָרם אין דעם זין פון סאָציאַלער ענטוויקלונג. דורך דעם איז אָבער באַשאַפען געוואָרען די ערשטוינענדע היסטאָרישע לאַגע, פול מיט ווידערשפּרוכען, אַז די רעוואָלוציע, וועלכע איז אַ בור־זשואַזע לויט איהרע פאָרמעלע אויפגאַבען, ווערט געמאַכט פריי־הער פאַר אַלעמען פון דעם מאָדערנעם, קלאַסען־באַוואוסטען פּראָ־לעטאַריאַט און קומט־פאַר אין אַן אינטערנאַציאָנאַלער סביבה, אין וועלכע די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע האַלט ביים פאַנאַנדערפאַלען. די בורזשואַזיע איז שוין ניט דער פאָראויסגעהענדער רעוואָלוציאָנע־רער עלעמענט, ווי זי איז דאָס געווען אין די פריהערדיגע רעוואָ־לוציעס אין מערב, ווען די פּראָלעטאַרישע מאַסען, צוזאַמענגעגאָ־סען מיט דעם קליינבירגערטום, האָבען בלויז צוגעשטעלט סאָלדאַטען פאַר די אַרמייען, וואָס זיינען געשטאַנען אונטער דער פיהרער־שאַפט פון דער בורזשואַזיע. איצט אָבער איז דער פּראָלעטאַריאַט דער לייטענדער און רופענדער עלעמענט, אין דער צייט ווען די גרויס־בורזשואַזע שיכטען זיינען אָדער באַשטימט קאָנטר־רעוואָלו־ציאָנער, אָדער שוואַך־ליבעראַל, און בלויז די דאָרפישע קליין־בורזשואַזיע און די קליין־בורזשואַזע שטאָדטישע אינטעליגענץ זיי־נען ענטשיידען אין דער אָפּאָזיציע און זאָגאַר רעוואָלוציאָנער גע־שטימט. און דער רוסישער פּראָלעטאַריאַט, וועמען עס איז באַ־שערט אַזוי אַרום צו שפּיעלען די ערשטע ראָל אין אַ בורזשואַזער רעוואָלוציע, טרעט אַרויס אין קאַמף אין דער אַנוועזענהייט פון גאָר פאַרשאַרפטע ווידערשפּרוכען צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט, אָהן שום אילוזיעס וואָס אַנבאַלאַנגט בורזשואַזער דעמאָקראַטיע,

אָבער דערפאַר מיט אַ שטאַרק־ענטוויקעלטען באַוואוסטזיין פון זיינע אייגענע ספּעציפישע קלאַסען־אינטערעסען. די דאָזיגע לאַגע, פול מיט ווידערשפּרעכונגען, דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס אין אַט דער פאָרמעל־בורזשואַזער רעוואָלוציע איז דער ווידערשפּרוך צווישען דעם פּראָלעטאַריאַט און דער בורזשואַזער געזעלשאַפט שטאַרקער פון דעם ווידערשפּרוך צווישען דער בורזשואַזער געזעל־שאַפט און דער זעלבסטהערשאַפט, אין דעם וואָס די קלעפּ פון דעם פּראָלעטאַריאַט זיינען געווענדעט מיט דער זעלבער קראַפט אי געגען דער פאַרעלטערטער פּאָליטישער פאָרם, אי געגען דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, אין דעם וואָס די פּראָגראַם פון דעם רעוואָלוציאָנערען קאַמף אונטערשטרייכט מיט דער זעל־בער קראַפט די נויטווענדיגקייט פון פּאָליטישער פרייהייט און דאָס אויסקעמפען פון אַן אַכט־שטונדיגען אַרבייטס־טאָג און אַן אַנשטענדיגע מאַטעריעלע עקזיסטענץ פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט. דער דאָזיגער צווייענדיגער כאַראַקטער פון דער רוסישער רעוואָלו־ציע דריקט זיך אויס אין דער ענגער אָפּהענגיגקייט, אין דער נעגענזייטיגער ווירקונג צווישען דעם עקאָנאָמישען און פּאָליטישען קאַמף, וועלכע געפינען זייער געהעריגען אויסדרוק אין דעם מאַ־סען־סטרייק.

אין די פריהערדיגע בורזשואַזע רעוואָלוציעס, וואו פון איין זייט האָבען די בורזשואַזע פּאַרטייען געזאָרגט וועגען דער פּאָליטי־שער ערציהונג פון דער רעוואָלוציאָנערער מאַסע און איהר פיה־רערשאַפט, און וואו פון דער אַנדערער זייט האָט זיך עס געהאַנ־דעלט בלויז וועגען דעם אומוואַרפען פון דער אַלטער רעגירונגס פאָרם, איז אַ קורצווייליגע באַריקאַדען־שלאַכט געווען די פּאַסענדע פאָרם פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף. היינט אָבער, ווען דער אַר־בייטער קלאַס, אין צייט פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף, מוז זיך אַליין ענטוויקלען, אַליין זיך מאָביליזירען און אַליין זיך פיהרען, ווען די רעוואָלוציע איז געריכטעט פּונקט אַזוי געגען דער אַלטער רעגי־רונגס־אָרדנונג ווי געגען דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע, איז דער מאַסען־סטרייק דאָס נאַטירליכסטע מיטעל צו רעקרוטירען, צו רעוואָלוציאָניזירען און צו אָרגאַניזירען די ברייטסטע שיכטען פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין דעם גאַנג פון קאַמף. אין איינער און

דער זעלבער צייט טרייסעלט זי אויף און וואַרפט אום די אַלטע רעגירונגס־מאַכט און שטעלט אַוועק גרענעצען פאַר דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע. דער שטאָדטישער אינדוסטריעלער פּראָלעטאַריאַט איז איצט די נשמה פון דער רוסישער רעוואָלוציע.

אָבער אום דורכצופיהרען וועלכען עס איז פּאָליטישען מאַסען־אַקט איז עס פריהער פאַר אַלץ נויטיג, אז דער פּראָלעטאַריאַט זאָל זיך צוזאַמענקלייבען אין מאַסען. פאַר דעם דאָזיגען צוועק דאַרף ער אַרויס פון די פּאַבריקען און ווערקשטאַטען, פון מינען און גיעצעל־טען. ער דאַרף בייקומען זיין פּאַרשקלאַפּטקייט, זיין צואַוואָרפענ־קייט איבער איינצעלנע ווערקשטאַטען, צו וועלכע ער איז פּאַראור־טיילט פון דעם אַלטעגליכען קאַפּיטאַליסטישען יאָך. דער מאַסען־סטרייק איז דעריבער די ערשטע נאַטירליכע פאָרם, אין וועלכער עס גיסט זיך אויס יעדער גרויסער רעוואָלוציאָנערער אַקט פון דעם פּראָלעטאַריאַט; און וואָס מעהר די אינדוסטריע ווערט די הער־שענדע פאָרם פון געזעלשאַפטליכער ווירטשאַפט, וואָס מעהר עס וואַקסט די ראָל פון דעם פּראָלעטאַריאַט אין דער רעוואָלוציע, און וואָס מעהר עס ענטוויקלען זיך די ווידערשפּרוכען צווישען קאַפּי־טאַל און אַרבייט, אַלס שטאַרקער און ענטשיידענדער דאַרפען ווע־רען די מאַסען־סטרייקס. די הויפּט־פאָרם פון די פריהערדיגע בור־זשואַזע רעוואָלוציעס, — דער באַריקאַדען־קאַמף, דער אָפענער צו־זאַמענשטויס מיט דער באַוואָפענטער מאַכט פון דעם שטאַאַט, איז אין דער מאָדערנער רעוואָלוציע בלויז אַן עקסטרעמער פּונקט, בלויז אַן איינצעלנער מאָמענט אין דעם אַלגעמיינעם פּראָצעס פון דעם פּראָלעטאַרישען מאַסען־קאַמף.

דורך דעם ווערט אין דער נייער פאָרם פון רעוואָלוציע דער־גרייכט אויך דער קולטורעלער, דער מילדערער כאַראַקטער פון דעם קלאַסען־קאַמף, וואָס איז פאָראויסגעזאָגט געוואָרען פון די אָפּאָר־טוניסטען פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, בערנשטיין, דאַוויד, און אַנדערע. אמת, אָט די הערען האָבען זיך פאָרגע־שטעלט די קולטורעלקייט און מילדקייט פון דעם קלאַסען־קאַמף אין דער געשטאַלט פון קליין־בורזשואַזע דעמאָקראַטישע אי־לוזיעס. זיי האָבען געזעהען די דאָזיגע אילוזיעס אין דער באַ־גרענעצונג פון דעם קלאַסען־קאַמף בלויז אויף דעם געביט פון

פּאַרלאַמענטאַריזם און אין דעם פאָלשטענדיגען פאַרשווינדען פון מאַסען־רעוואָלוציעס. די געשיכטע האָט געלייזט די דאָזיגע פראַגע אויף אַן עטוואָס טיפערען און פיינערען אופן: דורך דער ענטשטעהונג פון דעם רעוואָלוציאָנערען מאַסען־סטרייק. נאַטירליך, די דאָזיגע רעוואָלוציאָנערע מעטאָדע פאַרנעמט ניט דעם פּלאַץ פון גאַסען־צוזאַמענשטויסען און מאַכט זיי ניט פאַר איבעריג. אָבער מאַכט זיי בלויז פאַר איינצעלנע מאָמענטען אין אַ לאַנגער פּעריאָדע פון פּאָליטישען קאַמף, און צו דער זעלביגער צייט בינדט זי צוזאַמען מיט דער דאָזיגער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע אַן אומגעהייער גרויסע קולטורעלע ארבייט אין דעם בוכשטעבליכען זין פון וואָרט. די באַרבאַרישע פאָרמען פון דער קאַפּיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע ווערען מעהר „קולטורעל“, און אַזוי אַרום ווערט דאָס מאַטעריעלע און גייסטיגע לעבען פון דעם אַרבייטער קלאַס דערהויבען צו אַ העכערער מדרגה.

דער מאַסען־סטרייק איז, אַלזאָ, ניט אַ ספּעציפיש־רוסישער פּראָדוקט, וואָס איז ארויסגערופען געוואָרען פון די פּאָליטישע אומשטענדען אין רוסלאַנד. גראַדע פאַרקערט, ער איז אַן אַלגעמיינע פאָרם פון דעם פּראָלעטאַרישען מאַסען־קאַמף, וואָס קומט אַרויס אַלס אַ רעזולטאַט פון דער מאָדערנער שטופע פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, פון די מאָדערנע קלאַסען־פאַרהעלטניסען. די דריי בורזשואַזע רעוואָלוציעס — די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע, די מערץ רעוואָלוציע אין דייטשלאַנד און די איצטיגע רוסישע רעוואָלוציע, בילדען פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט אַ ניט־איבערגעריסענע קייט פון שטופּענווייזער ענטוויקלונג און שפּיגלען אין זיך אָפּ די בליהונג און פאַנאַנדערפאַלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער עפּאָכע. אין דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע באַווייזען זיך אין דער לאַנגער פּעריאָדע פון שרעקליכען קאַמף די נאָך ניט ענטוויקעלטע אינערליכע ווידערשפּרוכען פון דער בורזשואַזער געזעלשאַפט. בלויז אין דעם סאַמע פלאַקער פון דער רעוואָלוציע ווערען די ניי־געבאָרענע און רייפע ווידערשפּרוכען געלייזט אָהן שטערונגען, פאָלשטענדיג פריי פון דעם ראַדיקאַליזם וואָס וויים ניט פון קאָמפּראָמיסען. אין אַ האַלבען יאָהרהונדערט אַרום, אין מיטען וועג פון דער קאַפּיטאַליסטישער

ענטוויקלונג, ברעכט אויס די רעוואלוציע פון דער דייטשער בור־
זשואזיע. איידער זי דערגרייכט איהר פולקייט ווערט זי איבער־
געריסען צוליעב דעם ווידערשפרוך פון אינטערעסען און דעם
גלייכגעוויכט צווישען קאפיטאל און ארבייט; זי געהט צו גרונט
דערשטיקט פון דעם בורזשוא־פעאדאלען קאמפראמיס, דערנידע־
ריגט צו דער שטופע פון א קורצען, טרויעריגען, אנטשוויגען־גע־
ווארענעם עפיזאד. נאך א האלבער יאהרהונדערט, — און די איצ־
טיגע רוסישע רעוואלוציע שטעהט אויף דעם פונקט וואו די היס־
טארישע וועגען שיידען זיך, שוין פון יענער זייט בארג, אריבער
דעם שפיץ פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. די בורזשו־
אזע רעוואלוציע קאן שוין ניט דערשטיקט ווערען פון דעם ווידער־
שפרוך צווישען דער בורזשואזיע און דעם פראלעטאריאט. פאר־
קערט, זי געהט אריבער אין א נייער, לאנגער פעריאדע פון א
געוואלדיגען סאציאלען קאמף, אין וועלכען די חשבונות, וואס ווע־
רען אונטערגעפיהרט מיט דעם אלטען רעגירונגס־רעזשים זיינען
א קלייניגקייט אין פארגלייך מיט א רייהע גאנץ נייע מאהן־צעט־
לעך וואס ווערען ארויסגעשטעלט אין דער צייט פון דער רעוואלוציע
גופא. אונטער די ספעציעלע פאליטישע באדינגונגען אין רוסלאנד
רעאליזירט ,אלזא, די רוסישע רעוואלוציע די אלגעמיינע רעזול־
טאטען פון דער אינטערנאציאנאלער קאפיטאליסטישער ענטוויק־
לונג, און איז גיכער דער אנזאגער פון א נייער סעריע פראלעטא־
רישע רעוואלוציעס אין מערב־אייראפא איידער דער לעצטער אפ־
קלאנג פון די פריהערדיגע בורזשואזע רעוואלוציעס. דאס אפגע־
שטאנענסטע לאנד, גראדע דערפאר וואס עס האט זיך אזוי אומ־
פארצייליך פארשפעטיגט מיט זיין בורזשואזער רעוואלוציע, צייכ־
כענט אן די וועגען און מעטאדען פון ווייטערען קלאסען־קאמף פאר
דעם פראלעטאריאט פון דייטשלאנד און פון די פארגעשריטענסטע
קאפיטאליסטישע לענדער.

דעריבער איז עס אויך אין דער דאזיגער הינזיכט א גרויסער
פעהלער צו באטראכטען די רוסישע רעוואלוציע פון דערווייטענס,
ווי א שעהנעם ספעקטאקל, ווי עטוואס ספעציפיש „רוסישעס", און
באוואונדערען די העלדישקייט פון די קעמפער, דאס הייסט, די
אויסערליכע אקסעסוארען. עס איז פיעל וויכטיגער, אז די דייט־

שע ארבייטער זאָלען זיך צוגעוואוינען צו באטראכטען די רוסישע רעוואָלוציע אלס זייער אייגענע זאך ניט נאָר אין דעם זין פון אינטערנאציאָנאַלער קלאסען־סאָלידאריטעט, נאָר זיי זאָלען אין דער דאָזיגער רעוואָלוציע זעהן א קאַפּיטעל פון זייער אייגענער סאָציאַלער און פּאָליטישער געשיכטע. די פיהרער פון די געווערקשאפטען, די פאָרשטעהער פון דעם פּאַרלאַמענטארען קאַמף, וועלכע האלטען דעם דייטשען פּראָלעטאריאַט פאַר „צו שוואך“ און די אומשטענדען אין דייטשלאַנד פאַר נישט רייף גענוג פאַר א רעוואָלוציאָנערען מאַסען־קאַמף, פאַרדעכטיגען ניט, ווייזט אויס, אז די מאָס פון דער רייפקייט פון די קלאַסען־פאַרהעלטניסען און פון דער מאכט פון דעם פּראָלעטאריאַט אין דייטשלאַנד, ליעגט ניט אין די ציפערען פון די דייטשע געווערקשאַפטען, אָדער אין דער וואהל־סטאַטיסטיק, נאָר אין די געשעהעניסען פון דער רוסישער רעוואָלוציע. פּונקט ווי די רייפקייט פון די קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין פראנקרייך בעת דער יולי־מאָנארכיע און אין די פּאַריזער יוני־טעג האָט זיך אָפּגעשפּיגעלט אויף דער מערץ־רעוואָלוציע אין דייטשלאנד, אויף איהר ענטוויקלונג און איהר דורכפאַל, פּונקט אַזוי שפּיגעלט זיך איצט אָפּ די רייפקייט פון די קלאַסען־ווידערשפּרוכען אין דייטשלאַנד אויף די פּאַסירונגען און אויף דער מאכט פון דער רוסישער רעוואָלוציע. און די ביוראָקראַטען פון דער דייטשער ארבייטער־באַוועגונג, וועלכע פאָרקען זיך אין די שופלאָדען פון זייערע קאָנטאָרען צו געפינען דאָרט באַווייזען וועגען דער קראפט און רייפקייט פון דער דאָזיגער באַוועגונג, זעהען ניט, אז דאָס וואָס זיי זוכען, געפינט זיך פאַר זייערע אויגען אין דער פאָרם פון א גרויסער היסטאָרישער אַנטפּלעקונג. ווייל אין דער היסטאָרישער הינזיכט איז די רוסישע רעוואָלוציע אַן אָפּשפּיגלונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער און פאָלגליך, פריהער פאַר אַלץ, דייטשער ארבייטער באַוועגונג.

־ער רעזולטאַט פון דער רוסישער רעוואָלוציע וואָלט דעריבער געווען זעהר א קלאָגעדיגער און זעהר א נישטיגער, אויב דער דייטשער פּראָלעטאריאַט וואָלט זיך באַנוצט מיט איהר בלויז אום זיך אָנצוכאַפּען אָן איהר אויסערליכער קאַמפּס־פאָרם, דעם מאַסען־

סטרייק, און מאכען פון איהר א רעזערוו־קאנאן, אין פאל דאס אלגעמיינע שטימרעכט וועט אפגעשאפט ווערען, אין אנדערע ווערטער, אויב מען זאל די רוסישע רעוואלוציע דערפיהרען צו דעם קלעגליכען פארמאט פון א פארלאמענטארישען פארטיידיגונגס־קאמף. „אויב מען וועט ביי אונז אוועקנעמען דאס אלגעמיינע שטימרעכט, וועלען מיר זיך פארטיידיגען און וועהרען“. דאס איז א גאנץ פארשטענדליכער באשלוס, אבער אום אנצונעמען איהם דארף מען זיך גארניט אוועקשטעלען אין דער העלדישער פאזע פון דאנטאן, ווי דאס האט געטאן, צום ביישפיעל, גענאסע עלם אין יענא. ווייל צו פארטיידיגען דאס ביסעל פארלאמענטארישע רעכט, וואס די מאסען פארמאגען שוין, — דאס איז די גרונד־פליכט פון יעדער אפאזיציאנס־פארטיי, און גארנישט קיין אויסערגעוועהנליכער, נייער אויפטו, פאר וועלכען עס פאדערען זיך בלומרשטע גאנצע בערג הרוגים פון דער רוסישער רעוואלוציע. אבער בלויז „פארטיידיגונגס־טאקטיק“ קאן קיינמאל ניט ערשעפען אין גאנצען די פאליטיק פון דעם פראלעטאריאט אין א רעוואלוציאנערער פעריאדע. אמת, עס איז שווער גענוי פאראויסצוזאגען, אויב די אפשאפונג פון דעם אלגעמיינעם וואהלרעכט אין דייטשלאנד וועט פארקומען אין אזא מאמענט, ווען זי וועט זיכער א־ויסרופען אן אלגעמיינע מאסען־סטרייק באוועגונג. אבער פון דער אנדערער זייט איז עס קיין צווייפעל ניט, אז ווי נאר עס וועט זיך ביי אונז אין דייטשלאנד אנהויבען א פעריאדע פון שטורמישער מאסען־סטרייק טעטיגקייט, וועט פאר דער סאציאל־דעמאקראטיע זיין אונמעגליך צו באגרעניצען איהר טאקטיק מיט בלויז פארלאמענטארישען ווידערשטאנד. די סאציאל־דעמאקראטיע קאן ניט פאראויסבאשטימען די דירעקטע אורזאך און דעם מאמענט, ווען עס וועלען אין דייטשלאנד אויסברעכען מאסען־סטרייקס, פונקט ווי זי קאן ניט באשאפען קיין היסטארישע סיטואציעס דורך די באשלוסען פון איהרע צוזאמענפאהרען. אבער דערפאר קאן זי און זי מוז קלאר מאכען און פארמולירען אין ענטשלאסענע און קאנזעקווענטע טאקטישע שטעלונגען די פאליטישע ריכטונג, וואס דער דאזיגער קאמף וועט אננעמען, ווען ער וועט אויסברעכען. היסטארישע געשעהעניסען קאן מען קירעווען, נישט דורך דעם וואס מען דיקטירט זיי

רעגלען, נאָר דורך דעם וואָס מען שטודירט פּאָראויס זייערע וואהר־שיינליכע פאָלגען, וואָס לאָזען זיך פאָראויסרעכענען, און דורך דעם וואָס מען פּאַסט צו די אייגענע טהאַטען צו אָט די וואהרשיינליכע רעזו טאַטען.

דער שטאַאַטס־שטרייך דורך וועלכען די רעאַקציע זוכט אוועק־צונעמען ביי די ברייטע שיכטען פון דער אַרבייטער באַפעלקערונג דאָס וויכטיגסטע פּאָליטישע רעכט, דאָס פּאַרלאַמענט־וואַהלרעכט— דאָס איז די דירעקטע פּאָליטישע געפאַר וואָס דראָהט דער דייט־שער אַרבייטער באַוועגונג, וועלכע האָט זיך שוין צוגעוואוינט צו דעם געדאַנק אין פאַרלויף פון די לעצטע עטליכע יאָהר. ווי מיר האָבען שוין אויבען געזאָגט, קאָנען מיר ניט באַשטימט באַהויפּ־טען, נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער וויכטיגקייט פון דער דאָ־זיגער געשעהעניש, אַז נאָך אָט דעם שטאַאַטס־שטרייך וועט באַלד פאָלגען אַן אָפענער מאַסען־אַרויסטריט אין דער פאָרם פון מאַסען־סטרייקס. אונז פעהלט דערצו דער גענויער וויסען פון די אַלע אומצעהליגע אומשטענדען און מאָמענטען, וועלכע באַשטימען די סיטואַציעס אין אַ מאַסען־באַוועגונג. דאָך, ווען מיר נעמען אין אנבאַטראַכט די פאַרשאַרפטע פאַרהעלטניסען אין דייטשלאַנד און אויך די פיעלפאַכיגע אינטערנאַציאָנאַלע ווירקונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע און פון דעם צוקינפטיגען באַנייטען רוסלאַנד, ווערט פאַר אונז קלאָר, אַז די איבערקערעניש, וועלכע וועט פאָרקומען אין דער דייטשער פּאָליטיק נאָך דעם ווי דאָס וואַהל־רעכט וועט אָפּגעשאַפט ווערען, וועט זיך ניט אויסדריקען בלויז אין אַ קאַמף פאַר דער צוריקשטעלונג פון דעם דאָזיגען רעכט. פאַרקערט, אזא שריט וואָלט מיט אַ סטיכישער קראַפט געפיהרט צו אַ קאָלאָסאַלען דין וחשבון, וואָס די ענטריסטעטע, ערוואַכטע פאָלקס־מאַסען וואָלטען געפאָדערט פון דער רעאַקציע.

אָבער איינמאָל וועט זיך די לאַווע פון דער פאָלקס־באַוועגונג אַ ריהר טאָן, יועט זי זיין אונמעגליך אָפּצושטעלען מיט אָדער געגען דעם ווילען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די געגנער פון מאַסען־סטרייקס אַנערקענען געוועהנליך ניט די באַלערענדע ביי־שפּילען פון דער רוסישער רעוואָלוציע הויפּטזעכליך דערפאַר וואָס רוסלאַנד דאַרף דאָך ערשט מאַכען דעם גרויסען שפּרונג פון אַן

אויטאָקראַטיע צו אַ מאָדערנער רעכטליכער אָרדנונג. די פּאַרמעליץ
שטרעקע פון דער אַלטער ביז דער נייער פּאָליטישער אָרדנונג דאַרף
אין אַ גענוגענדער מאָס ערקלערען די האַסטיגקייט און קראַפט פון
דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. אין דייטשלאַנד האָבען מיר שוין
לאַנג די נויטיגסטע רעפאָרמען און די גאַראַנטיען פון אַ רעכטליכען
שטאַאַט, און דעריבער איז דאָ ניט מעגליך אַזאַ סטיכישער אויפ־
ריים פון סטיכישע ווידערשפּרוכען. די, וואָס דענקען אַזוי, פאַר־
געסען, אַז דערפאַר אויב עס וועט שוין אין דייטשלאַנד דערגעהן
צו אַן אָפענעם פּאָליטישען קאַמף, וועט אויס היסטאָרישער נויט־
ווענדיגקייט דער ציעל זיין גאָר אַן אַנדערער ווי איצט אין רוס־
לאַנד. די בורזשואַזע רעכטליכע אָרדנונג עקזיסטירט שוין אין
דייטשלאַנד לאַנג, זי האָט זיך שוין ערשעפּט און געהט באַרג אַרונ־
טער. די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע און ליבעראַליזם זיינען שוין
ווי אויסגעשטאָרבען. און גראַדע דערפאַר קאָן שוין אין דייטשלאַנד
ריינהר קיין רעדע ניט זיין וועגען אַ *בורזשואַזער* רעוואָ־
לוציע, און דערפאַר קאָן זיך אין דער פּעריאָדע פון אַן אָפענעם
פּאָליטישען פאָלקס־קאַמף האַנדלען בלויז וועגען דער דיקטאַטור
פון דעם פּראָלעטאַריאַט, אַלס דעם לעצטען היסטאָריש־נויטווענ־
דיגען ציעל. און די שטרעקע, וואָס ליגט צווישען דעם דאָזיגען
ציעל און די איצטיגע אומשטענדען אין דייטשלאַנד, איז פיעל
גרעסער איידער די שטרעקע, וואָס טיילט אָפּ די בורזשואַזע
רעכטליכע אָרדנונג פון אומבאַגרענעצטער מאָנאַרכיע. דערפאַר
קאָן אויך דער דאָזיגער ציעל ניט דערגרייכט ווערען דורך איין
קלאַפּ; אויך דאָ איז נויטיג אַ לאַנגע פּעריאָדע פון ריעזיגען סאָ־
ציאַלען קאַמף.

איז אָבער דען ניט פאַראַן קיין גוואַלדיגער ווידערשפּרוך אין
די פּערספּעקטיווען, וועלכע מיר האָבען אָנגעצייכענט? מיר האָבען
געזאָגט, פון איין זייט, אַז אין דער מעגליך־נאָהענטער פּעריאָדע
פון אַ פּאָליטישען מאַסען־אויסטריט, וועט פריהער פאַר אַלץ ער־
וואָרבען ווערען די פרייהייט פון פאַראייניגונג פון די אָפּגעשטאַ־
נענסטע שיכטען פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט, און פון דער
אַנדערער זייט וועט די פּאָליטישע אויפגאַבע פון דער דאָזיגער
פּעריאָדע באַשטעהן אין דעם, אַז דער פּראָלעטאַריאַט זאָל שוין

פארכאפּען די פּאָליטישע מאַכט. פון איין זייט אַן עקאָנאָמישער קאַמף פאַר עלעמענטאַרע אינטערעסען, פאַר דער פארבעסערונג פון דער מאַטעריעלער לאַגע פון דעם ארבייטער־קלאַס; פון דער אַנדערער — דער עקסטרעמער ענד־ציעל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע! דאָס איז, נאַטירליך, אַ גוואַלדיגער ווידערשפּרוך, אָבער ער ווענדט זיך ניט אָן אונזער פעהלערהאַפטעם דענקען, נאָר אָן די אינערליכע באַדינגונגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. די ענטוויקלונג פון דעם קאַפּיטאַליזם באַוועגט זיך ניט אין אַ גראַדער ליניע, נאָר אין שאַרף־שפּיציגע געגענזאַצען. פּונקט ווי די פארשיידענע קאַפּיטאַליסטישע לענדער גיבען אונז אַ בילד פון די פארשיידענסטע שטופען פון ענטוויקלונג, אַזוי אויך אין יעדען לאַנד באַזונדער געפינען זיך ניט די פארשיידענע שיכטען פון דעם ארבייטער קלאַס אויף דער זעלבער שטופע פון ענטוויקלונג. אָבער די געשיכטע וואַרט ניט געדולדיג ביז די אָפּגעשטאַנענע לענדער און שיכטען וועלען דעריאָגען די פאָרגעשריטענע, אום זיך צו באַוועגען ווייטער אין גראַדע קאָלאָנען. זי רופט ארויס אויפרייסען אין די פאָדערשטע פּונקטען, וואָס זיינען אין אַ גרעבערער געפאַר, אַזוי שנעל ווי דאָרט ווערען רייף די אומשטענדען, און דער שטורמווינד פון דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע פארענדיגט אין עטליכע טעג אָדער חדשים דאָס ניט־דערמאַכטע, גלייכט אוים די אומגלייכהייט, ברייננגט מיט איין שטורץ דעם גאַנצען סאָציאַלען פּראָגרעס אין קאַמפּס־באַוועגונג.

אין דער רוסישער רעוואָלוציע ווערט די גאַנצע גאַמע פון ענט־וויקלונג און פון די אינטערעסען פון די פארשיידענע פאָלקס־שיכטען צוזאַמענגעגאָסען אין אַן אַלגעמיינער רעוואָלוציאָנס־פּראָגראַם, און אַלע איינצעלנע ערשיינונגען פון דעם קאַמף — אין אַן אַלגעמיינער גרויסער קלאַסען־אַקציאָן פון דעם פּראָלעטאַריאַט. דאָס זעלבע וועט פאָרקומען אין דייטשלאַנד, ווען די אומשטענדען וועלען ווערען רייף דערצו. און די פליכט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וועט דאַן זיין צוצופּאַסען איהר טאַקטיק ניט בלויז צו די אָפּגעשטאַנענסטע, נאָר אויך צו די פאָרטגעשריטענסטע שטופען פון ענטוויקלונג.

צ ווייטער טייל

אין קאַמף מיטן כאַציאַל־פּאַטריאָטיזם

דער קריזיס אין דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע

(די שריפט איז לכתחילה ערשינען מיט דער אונטערשריפט „יוניוס")

און אַ פאָרוואָרט פון קלאַרא צעטקין

אַ געדענקבלאַט פאַר ראָזאַ לוקסעמבורג

פון קלאַרא צעטקין

(אַ פאָרוואָרט צו דער צווייטער אויפלאַגע פון דעם פאַמפלעט „יוניוס“)

ראָזאַ לוקסעמבורג'ס „יוניוס“־פאַמפלעט האָט זיין אייגענע גע־שיכטע און איז אַליין אַ שטיק געשיכטע. דאָס איז מחמת די אומ־שטענדען אונטער וועלכע „יוניוס“ איז ענטשטאַנען און אויך מחמת דעם לעבען וואָס שטראַמט קריסטאַל־קלאָר און גליהענד פון דער דאָזיגער שריפט.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געשריבען דעם פאַמפלעט אין אפּריל פון 1915. מיט וועניגע וואָכען פאַר דעם האָט זי געמוזט „זיך זעצען“ אויף אַ יאָהר צייט אין דער „קעניגליכער פּרייסישער פרויען־טורמע“. צו דעם דאָזיגען טערמין האָט איהר פאַר'משפּט דער קרימינאַל־געריכט אין פראַנקפורט־אויפ'ן־מאַין נאָך מיט אַ יאָהר צוריק, באַר דעם אויסברוך פון קריעג, אין פעברואַר 1914, פאַר איהר מוטיגען קאַמף געגען מיליטאַריזם. אין דעם קאַמף, אין דעם פסק־דין און אין דעם גאַכשפּיעל איז ווי אַ גוס־שעלבעל געלעגען צוזאַמענגעפאַסט דאָס, וואָס איז באַלד אַרויסגעקומען קלאָר און אָפען און אין דער פולער מאָס פאַר דער ליכטיגער שיין: ראָזאַ לוקסעמבורג'ס ערקענטניס פון דעם אומפאַרמיידליך־נאַהענ־טען שטורעם פון אימפּעריאַליזם און פון דער דרינגליכער פליכט פון דעם פּראָלעטאַריאַט איינצושטעלען זיך, מיט זיין גאַנצער קראַפט און ענטשלאָסענהייט קעגען אָט דעם שטורעם; איהר קוראַזש און אָפּפערבאַרייטשאַפט, מיט וועלכע זי האָט געפיהרט דעם קאַמף קעגען געפעהרליכען שונא אין נאָמען פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָ־ציאַליזם; דער שאַרפער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס־אינסטינקט, ניט צו זאָגען די וואַכזאַמע קאַפּיטאַליסטישע קלאַס־באַוואוסטזיניגקייט,

מיט וועלכער די בורזשואזע וועלט האָט אומברחמנות'דיג אָנגע־וועגדט אַלע איהרע מאַכט־מיטלען צו באַשיצען דעם מיליטאַריזם, אויף וועמען עס איז איצטער, צוליעב דער ענטוויקלונג פון דעם אימפעריאַליזם, אויסגעבאַלען די נייע און העכערע אויפגאַבע פון וועלט־באַהערשונג און באַפעסטיגונג פון דעם קאַפּיטאַליזם; דאָס שענדליכע אונטערגעבען זיך פון דער דייטשער סאָציאַלדעמאָקראַ־טיע, אָדער ריכטיגער — פון איהרע פיהרער, צום מיליטאַריזם און אימפעריאַליזם.

פאַקטיש האָבען דעמאָלט די גרויסע מאַסען פּראָלעטאַריער געברענט פון אויפרעגונג און געריסען זיך אין קאַמף געגען מילי־טאַריזם און אימפעריאַליזם. זייער קלאַסען־באַוואוסטזיין האָט נאָך ניט געהאַט ענטדעקט דעם טויט־שונא, אָבער מיט זייער געזונטען פּראָלעטאַרישען חוש האָבען זיי דערפיהלט אין וועלכער ריכטונג ער געפינט זיך. דער פסק־דין איבער ראָזא לוקסעמבורג, און די סבה פון דער פאַראורטיילונג, די קלאָר־אויסגעדריקטע איבערציי־גונג פון דער מוטיגער פיהרערין, אַז די פּראָלעטאַריער וועלען ניט אויספיהרען דעם באַפעהל צו געברויכען געוועהר געגען זייערע ברידער פון אַנדערע בעלקער, — דאָס האָט ווי מיט אַ וואַרף־ליכט העל באַלויכטען דעם מיליטאַריזם און זיין אמת'ען אָנזעהן פאַר די מאַסען פּראָלעטאַריער. די שטורמיש־פייערדיגע ווירקונג פון איהרע פאַרדאַמונגס־ווערטער איז נאָך מעהר פאַרטיעפט געוואָרען דורך איהר רעדע פאַר'ן פראַנקפורטער געריכט. דאָס איז אַ קלאַ־סישער דאָקומענט פון פּאָליטישער פאַרטיידיגונג, וואו, אָנשטאַט דער יורידישער און געזעצמעסיגער דינגעניש וועגען דעם גראַד פון „שולדיגקייט", פסק־דין און גראַד פון באַשטראָפונג, האָט זי גלייך אַוועקגעשטעלט דעם קאַמף פאַר דעם וויסענשאַפטליך־באַפעסטיג־טען אידעאַל פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם. אַ קוואַל פון פּראַכטפולער, ענטשלאָסענער קאַמף־שטימונג האָט געשלאָגען פון די פּראָלעטאַרישע מאַסען. די זעלבסט־פאַרשטענדליכע אויפ־גאַבע פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פיהרער, אפילו מיט'ן קלענ־סטען פּאָליטישען חוש, וואָלט געדאַרפט געווען זיין — אויסצונו־צען אָט די שטימונג, פאַרטיעפען זי און אָנצופאַנגען אַ קאַמף געגען מיליטאַריזם און אימפעריאַליזם אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב,

כדי זיי צו געבען אַ טויט־קלאַפּ. אָבער דער פאָרשטאַנד (נאַציאָנאַלער קאָמיטעט) פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט ווידער אַמאָל קלאָר באַוויזען, אַז איהם איז פרעמד דער אויסגעהאַלטענער מאַרקסיסטישער בליק, וואָס גיט די מעגליכקייט ניט נאָר צו זעהן די סיטואַציע ווי זי איז, נאָר אויך — פאָראויסצוזעהן דעם מעגליכען גאַנג פון פּאַסירונגען און אַ דאַנק דעם צו באַשטימען אַ ריכטיגען גרונט פאַר אורטיילונג און אַקציע.

דער פאָרשטאַנד פון דער פּאַרטיי האָט זיך אַליין אַרויסגעגעבען אַ דיפּלאָם אויף שוואַכקייט און אָרעמקייט אין אַלץ, וואָס איז נויטיג פאַר פּאָליטישער פיהרערשאַפט. ער האָט פאַפעהלט צו טאָן דאָס זעלבסטפאַרשטענדליכע, דאָס נאַטירליכע און דאָס אויגענשיינליכע — צונויפצוזאַמלען דעם פּראָטעסט, וואָס האָט זיך פון אומעטום געריסען מיט אַן עלעמענטאַרער קראַפט געגען דעם משפּט פון דעם פראַנקפורטער געריכט, און צו פאַרוואַנדלען איהם אין אַן אומגעהייערער מאַסען־אַקציאָן געגען דעם מיליטאַריזם און אימפּעריאַליזם. דער עקזעקוטיוו־קאָמיטעט פון דער פּאַרטיי איז געגאַנגען מיט זיין „צוריק, צוריק, דאָן ראָדריגאָ" נאָך ווייטער ביז צו דער פייערליכער שבועה פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. ער האָט געפּרואווט אָפּצוהאַלטען דעם שטראָם, וואָס האָט זיך אַ שפּאַר געטאָן אָהן זיין ווירקונג. און דאָס אַלץ אין דער אַטמאָספערע פון ברענענדיגען צאָרן ניט בלויז געגען דעם לוקסעמבורג־משפּט, נאָר אויך געגען דעם נצחון פון דער מיליטערישער קליקע אין דעם סקאַנדאַליעזען פּראָצעס פון דעם „קליינינקען ליוטענאַנט", פאָרסטצאַבערן; געגען דעם בלוט־דורשטיגען משפּט פון דעם ערפורטער קריעגס־געריכט, וואָס האָט צוטראָטען יעדען מענשליכען געפיהל, געשליידערט און פאַרשפּאַרט אַרבייטער אין טורמע פאַר אייַנפאַך גאָרניט; געגען די שרעקליכע מיסהאַנדלונגען פון מאַסען סאָלדאַטען וואָס האָבען געזאָגט אַרויסגעבראַכט ווערען אין דער עפענטליכקייט דורך אַ צווייטען פּראָצעס פון ראָזאַ לוקסעמבורג — אין וועלכען, אויב מיין זכרון נאַרט מיך ניט — עס האָבען זיך פרייוויליג אַרויסגערופען צו זאָגען עדות אַריבער 30 טויזענט באַליידיגטע סאָלדאַטען.

די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי האָט זיך שוין דעמאָלט געלאָזט פאַרפיהרען אויפ'ן וועג פון פּאַרלאַמענטאַריזם און איז שנעל פּאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ בורזשואַזער פּאַרטיי. איהר שרעק פאַר מאַסען־אַקציע האָט איהר געפיהרט דערצו, אַז זי זאָל זיך גענצליך אונטערגעבען צום אימפּעריאַליזם און מיליטאַריזם. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פראַקציע אין רייכסטאַג און, צוליעב איהר, די גאַנצע פּאַרטיי, האָבען אַ חלק אין די אַלע חטאים. אַ דאַנק איהר אַקטיווען און פּאַסיווען אַנטייל, האָט דער אומגעהייער גרויסער שקר פון דער „יובילעאום־אויסגאַבע פאַר'ן שלום־קייזער ווילהעלם דעם צווייטען" געהאַט אַזאַ ערפאָלג אין 1913 אויף דער פּאָליטישער ביהנע. זי איז שולדיג, וואָס די רעגירונג האָט זיך אַזוי אומגעשטערט געקאָנט צוגרייטען צום קריעג אין 1914, מיט אַ קריעגס־בודזשעט, וואָס האָט איבערטראָפען אַלע ערוואַרטונגען. דאָס איז געווען דער ערשטער קריעגס־קרעדיט פאַר דער גרויסער עקספּעדיציע דורך די באַלקאַנען צו באַגדאַד און אַנדערע ערטער „אונטער דער זון". די רייכסטאַג־פראַקציע האָט גרינגער געמאַכט פאַר די בורזשואַזע אָפּאָזיציאָנס־פּאַרטייען צו באַוויליגען די אַרמיי־אויסגאַבען דערמיט, וואָס זי האָט דערלאָזט אָפּצוטיילען דעם געזעץ־פּראָיעקט פונ'ם אַלגעמיינעם בודזשעט. זי האָט צו די ביי־טראַגען און שטייערען געגעבען איהר ברכה אַלס די כלומר'שטע לאַסטען אויף די פאַרמעגליכע קלאַסען. זי האָט זיך אַרומגעיאָגט נאָך דער פאַרפיהרערישער „מאָדיפיצירטער פינאַנץ־פּאָליטיק" און דערווייל דורכגעלאָזט די געלעגענהייט צו קעמפען געגען דעם גע־פאַנצערטען קרעפטיגען רויבער, דעם אימפּעריאַליזם.

אָבער די זינד „במזיד" און „בשוגג" פון דער פּאַרטיי־פּראַקטיק זיינען געוואָרען די שטעלונג פון דער גאַנצער פּאַרטיי, אויסער עטליכע קליינינקע גרופּען, וואָס האָבען זי קריטיקירט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט איהרע קרעפטען ניט מאָביליזירט, כדי אָפּצושטעלען דעם אימפּעריאַליזם אין זיין געלויף נאָך מאַכט. און אַזוי האָט זי, פון איין זייט, פאַרזיכערט דעם אימפּעריאַליזם און מיליטאַריזם, אַז מען דאַרף זיך ניט שרעקען פאַר די פּראָלעטאַרישע מאַסען, אַז זיי, די מאַסען, וועלען ניט שטערען די מיליטאַריסטישע פּלענער. פון דער צווייטער זייט, זיינען די מאַסען אָפּ־

הענטיג געוואָרען פאַר דער דראָהענדער געפאַהר. קורץ גערעדט, די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט דערלאָזט, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַן אַטמאָספערע פון מלחמה־אילוזיעס וואָס האָט אין זומער פון 1914 ניט דערלאָזט קיין פּאָליטישען אָדער מאָראַלען ווידערשטאַנד פון די אַרבייטער מאַסען געגען דעם שרעקליכען פאַרברעכען פון דער מלחמה. לאָמיר ניט פאַרגעסען, אַז די שטעלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז דאַמאָלט באַהערשט געוואָרען פון דער פּאָליטיק פונ'ם „מאַרקסיסטישען צענטער", — די פּאָליטיק וואָס קאַרל קאַוטסקי פאַרטיידיגט אַליין אַלס דעם איינציגען באַדינג פון זיעג פאַר'ן פּראָלעטאַריאַט. און לאָמיר ווייטער ניט פאַרגעסען, אַז אָט דער כוון גורל פון דעם „ריינעם מאַרקסיזם" האָט מיט זיין העכסט ניט־מאַרקסיסטישער שטייער־טעאָריע געבויט דעם בריק פאַר דער רייכסטאַג־פראַקציע, כדי זי זאָל קענען לייכט אַריבערשפּאַנען און באַוויליגען די פאַרטיידיגונגס־שטייערן און אַנדערע איינקונפט־שטייערן. אונטער אַזעלכע אומשטענדען וואָלט דער עקזעקוטיוו קאָמיטעט געמוזט אַריבערשפּאַנען איבער זיין אייגענעם שאָטען, ווען ער זאָל געוואָלט אויסנוצען, אינ'ם קאַמף געגען אַ מפּעריאַליזם און מיליטאַריזם, די שטימונג פון די מאַסען, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער פראַנקפורטער באַאורטיילונג. דער שאָטען פון דעם שענדליכען באַנקראָט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דעם 4טען אויגוסט 1914 איז אַזוי ווי אַ פריהער פאַרלאָפען דעם וועג פון יענע פאַטירונגען, וואָס האָבען ראָזאַ לוקסעמבורג געבראַכט אין תפיסה אין פעברואַר 1914, און בולט אַרויסגעפיהרט דעם מוטיגען און אָפּפערווילליגען קאַמף פון דער גרויסער פּאָרקעמפערין פונ'ם סאָציאַליזם געגען דער צופוילטקייט אין זיינע אייגענע רייהען.

ווי עס איז נאָר באַקאַנט געוואָרען, אַז די סאָציאַל דעמאָקראַטישע פראַקציע אין רייכסטאַג האָט באַוויליגט דעם קריעגס־קרעדיט, האָט ראָזאַ לוקסעמבורג מיט עטליכע פריינד איהרע גלייך פאַנאַנדערגעוויקעלט די אויפשטאַנדס־פאָהן, געגען אָט דעם פאַרראַט צום אינטערנאַציאָנאַל און צום סאָציאַליזם. צוויי סבות האָבען ניט דערלאָזט, אַז אָט דער אויפשטאַנד זאָל באַקאַנט ווערען ווייט און ברייט. דער קאַמף האָט זיך געזאָלט אָנפאַנגען מיט אַ פּראָ־

טעסט געגען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פאַרשטעהער, וואָס האָ־בען באוויליגט דעם קריעגס־קרעדיט. דורכפיהרען האָט מען דעם פּראָטעסט געדאַרפט אַזוי, אַז די צענזור און דער באַלאַגערונגס־צושטאַנד זאָלען איהם ניט דערשטיקען ביים סאַמע אָנפאַנג. א הוץ דעם און קודם כל וואָלט ער אָהן שום ספק געוועןגעהאַט זיין באַ־דייטונג, ווען ער זאָל אין אָנפאַנג געוועןקומען אינ׳ם נאָמען פון א היבשער צאָהל גוט־באַקאַנטע סאָציאַליסטישע קעמפּער. מיר האָבען זיך דערפאַר באַמיהט אויסצודריקען דעם פּראָטעסט אין אַזא פאָרם, אַז מיט איהם זאָלען קענען מסכים זיין אַזוי פיעל, ווי נאָר מעגליך, פון די אָנגעזעהענע פיהרער, וואָס האָבען שאַרף און פאַר־ניכטענד קריטיקירט די פּאָליטיק פון 4טען אויגוסט אין דער רייכס־טאַג־פראַקציע אָדער אין קליינע גרופּען. די באַמיהונג האָט אונז געקאָסט פיעל קאָפּ־דרעהעניש, פּאַפּיר, טעלעגראַמען און צייט. אויסגעלאָזט האָט זי זיך מיט גאָרניט. פון אַלע שאַרפע און ביי־סענדע קריטיקער פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטישער מאַיאָריטעט האָט נאָר קאַרל ליעבקנעכט געוואַגט, צוזאַמען מיט ראָזא לוקסעמ־בורג, פראַנץ מעהרינג און מיר אַרויסצוטרעטען געגען דער געטצקע פון פּאַרטיי־דיסציפּלין, אויף וועמעס מזבח מען האָט מקריב געוועןכאַראַקטער און איבערצייגונג.

די טעג פון אויסערליכער שטילקייט זיינען אין דער אמת׳ען געוועןטעג פון פיבערהאַפטער פאַרבערייטונג צום קאַמף מיט׳ן שונא, א קאַמף ברוסט צו ברוסט. ראָזא לוקסעמבערג איז געוועןדי נשמה פון דער פאַרבערייטונג און שפּעטער פון דעם קאַמף. איהר קלאָרער בליק און געשיכטליכע ערקענטניס האָט פאַר די ניט־זיכערע און צוויי־פעלדיגע באַלויכטען דעם זיכערען וועג צום סאָציאַליזם אין דעם מיטען פון בלוטיגען נעבעל און כאַאָס פון דעם וועלט־קריעג. איהר אייזערנער, קיינמאָל ניט געבראָכענער מוט האָט געפיהרט פאָרווערטס די מידע און לאַנגזאַמע. איהר אָפּפערבערייטע געוואַגטקייט האָט היגעריסען די צוריקגעהאַלטענע און צושראָקענע. דער דרייסטער און שאַרפער גייסט, די הייסע הארץ, און דער אייזערנער ווילען פון דער „קליינער ראָזא“ איז געוועןדי איין גרויסע פאָהן פון דעם אויפשטאַנד פון ריינעם אינ־טערנאַציאָנאַליזם קעגען דעם מערדערליכען וועלט־קריעג און זיינע

באַגלייטער, דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם און בורג־פריעדען. קיין זאַך האָט ניט אָפּגעשטעלט ראָזאַ לוקסעמבורג, ניט קראַנקהייט, ניט דער באַלאַגערונגס־צושטאַנד, און אַפילו ניט דאָס ערגסטע, דאָס שווערסטע — די גלייכגילטיגקייט און אָמאָל אָפענער פאַרראַט פון די מאַסען. אַן וואָרט און אַן שריפט האָט זי געפיהרט אומאונטערבראָכען דעם קאַמף פאַר דער נשמה פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריער: זי האָט געזוכט אַרויסצורייסען איהר פון אונטער דער ווירקונג פון דעם נאַציאָנאַליסטישען קריעגס־סאָציאַליזם פון דער מערהייט־פּאַרטיי און פון אונטער דער וואַגעלדיגער, לאַנגזאַם־באַוועגענדער זיך אָפּאָזיציע, וואָס האָט זיך געגומען גרופּירען אַרום דער מינאָריטעט פון דער רייכסטאַג־פראַקציע מיט קאַוטסקי'ן אָן דער שפּיץ. דער ציעל פון איהר לײדענשאַפטליכען ווירקען איז געווען — צו באַקענען די פּראָלעטאַריער אויף דעם וועג פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם און אַריינצוציהען זיי אין פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף קעגען דעם אימפּעריאַליזם, לויט דעם ווי די היסטאָרישע סיטואַציע איז געוואָרען רייף און גינסטיג פאַר אַט דעם קאַמף.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט שוין געהאַט כמעט פאַרענדיגט דעם ערשטען נומער פון דעם „אינטערנאַציאָנאַל“, דעם אָרגאַן פון די סאָציאַליסטען, וואָס זיינען פאַרבליבען טריי צום סאָציאַליזם, ווען מען האָט זי געצוואונגען צו געהן אין תפיסה און אָפּקומען איהר פּסק. דאָס איז געווען פּונקט ערב אונזערער אַ רייזע, וואָס איך מיט איהר האָבען זיך געגרייט צו מאַכען קיין האָלאַנד. מיר האָבען דאָרט געוואָלט צוגרייטען די געפּלאַנטע אינטערנאַציאָנאַלע פרויען־קאָנפערענץ און בכלל שטאַרקער צוזאַמענבינדען די פעדים פון אינטערנאַציאָנאַלע באַציהונגען צווישען די חברים, סיי מענער, סיי פרויען, וואָס זיינען טריי געבליבען צו זייערע פּרינציפּען. און אַנשטאַט צו פאָהרען מיט ראָזאַ לוקסעמבורג צום האָלענדישען גרעניץ, האָב איך זי געמוזט באַזוכען אין דער באַרנים־גאַס טורמע. די אונערוואַרטעטע דורכפיהרונג פון'ם אורטייל האָט זיך ווי אַ בליץ אַריינגעשניטען אין אונזערע נאָהענטע קאַמף'ס־פּלענער. פונדעסטוועגען איז דער „יוניוס“ פּאַמפלעט פאַרטיג געוואָרען אין קנאַפּע צוויי חדשים אַרום. ראָזאַ לוקסעמבורג האָט ניט דערלאָזט דעם שונא

אָפּכאַפּן דעם אָטעם אפילו בעת זי איז געווען אין תּפיסה. מען האָט איהר ניט ערלויבט צו קעמפען. זי האָט אָבער מיט אַן עקשנות'דיגען מוט געענטפערט: „גאַנץ גוט, ערשט איצט וועל איך קעמפען!" איהר שטאַרקער ווילען האָט געמאַכט גייסטיג פריי דעם פלאַץ פון ערגסטע באַשרענקונגען. מען האָט איהר שטרענג פאַרבאָטען צו שרייבען איבער זאַכען, וואָס טראָגען אַ פּאָליטישען כאַראַקטער. זי האָט אָבער בסוד, אונטער די ערגסטע שוועריגקייטען, שטענדיג באַגלייט פון שפּיאָנען־אויג, אויסער דער צייט. ווען ס'איז איהר ערלויבט געווען צו באַשעפטיגען זיך מיט ליטעראַרישער אָדער וויסענשאַפטליכער אַרבייט, אָנגעשריבען איהר גרויסע, שאַרפע און ענדליכע פאַרנאַנדערגרעניצונגס־אַרבייט פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. זי האָט אויסגענוצט יעדע מינוט, יעדען שטראַל פון ליכט פאַר אַט דעם צוועק. איהר אינערליכער רוף צו דער גרויסער אַרבייט האָט זיך ניט צוגעהערט צו מיעדקייט אָדער קראַנקהייט. אַט דער רוף האָט איהר געהאָלפען איבערצוטראָגען דעם גרעסטען טייל פון אַט די צרות: פילע מאָל האָט מען איהרע נידאַנקען איבערגעריסען, זי איז קיין מאָל ניט געווען זיכער, אַז זי וועט איהר מאַנוסקריפּט ענדיגען און דערווייזען איהם אַריינצוברייגען פון דער טורמע אין דער ליכטיגער וועלט אַריין אין די זיכערע הענט פון איהרע פריינד.

אייף יענער זייט טורמע שטיקט די שווערע לופט פון דער וועלט־מלחמה, פיל מיט צושטערונג, אויסגעמישט מיט מיאוסע ריחות פון איינגעצאַהמטע פּראָפיט־זוכעניש און הויט־שינדעריי פון די בכבוד'יגע פּאַראַזיטען און באַשיצער פון דער בורזשואַזער אָרדנונג. עס ווערט אויפגערייצט און קינסטליך אויפגעבלאָזען דער „פאַרלאַנג צו זיגען" ביז צו אַ ווייס גליהענדער היץ. אַלע מיטלען זיינען כשר פאַר דעם צוועק: ליגען, געוואַלט, נידערטרעכטיגקייט. עס בראַדיעט די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מאָנאַטען איז מינאַטען אין דעם בלוטיגען ים פון ברודער־מאָרד; זי זאָגט נאָך מיט אַ הרימער מינע, ווי אַ גוטער תּלמיד אַלץ, וואָס די אימפּעריאַליסטישע בורזשואַזיע און איהר רעגירונג זאָגען, נאָר מיט אַ פּאָר אומנעלומפערטע ענדערונגען. זאָלצט דאָס צו מיט אַ הייליגער שבועה צו אינטערנאַציאָנאַלער סאָלידאַריטעט און טרעט דערביי

מיט די פיס אויף אַלע אידעאַלען פון דעם סאָציאַליזם. אויף יענער זייט טורמע הענגט ווי אַ גרויער געדיכטער וואָלקען די טעמפּקייט און תמ'עוואַטע נאַרישקייט פון די אַרבייטער, וואָס לאָזען זיך פאַר־שלעפּען דורך די אימפּעריאַליסטען צום טויט און חורבן, אַנשטאַט זיך געגענשטעלען מיט קראַפט און ציעל־באַוואוסטזיניגקייט. אין אַט דער שטיקענדער און ווערגענדער לופט פון יענע טעג האַט זיך די „יוניוס" שריפט דורכגעטראָגען ווי אַ פרישער קרעפטיגער ווינט פאַר דעם שטורם, וואָס רייניגט אַלץ און דערפרישט.

איהר באַדייטונג, די באַדייטונג פון דער שריפט איז נאָך גרע־סער געוועזען. זי איז אַליין געוועזען אַ טייל פון דעם רייניגונגס־שטורם, וואָס האָט צוריקגעבראַכט דעם באַוואוסטזיין צו דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און די דייטשע אַרבייטער האָבען נאָך אַמאָל געפונען דעם וועג צו דער היסטאָרישער אויפגאַבע פונ'ם פּראָלעטאַ־ריאַט — צו באַקעמפען דעם אימפּעריאַליזם און דעם קאַפּיטאַליזם און דורך דעם אינטערנאַציאָנאַלען קלאַסען קאַמף איינצופיהרען דעם סאָציאַליזם.

קלאָר, קרעפטיג און וויסענשאַפטליך האָט די בראָשורע אויס־געדריקט און געשאַפען די ווענדונג אינ'ם פּראָלעטאַריאַט צו דעם געפיהל און געדאַנק און ווילען, וואָס האָט פאַרכאַפּט די מאַסען צוערשט ערטערווייז און איינציגווייז און שפּעטער פולער און מיעפער, פאַראייניגענדיג אַלעמאָל גרעסערע גרופּען.

קאַרל קאַוטסקי, דער אָפיציעלער טעאָרעטיקער פון דער סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיע, איז פון אַ פיהרער געוואָרען אַ פאַרפיהרער. אין זיין באַגאַזש פון „מאַרקסיסטישע כּללים" האָט ער קיין איינעם אַפילו ניט געפונען, וואָס זאָל באַרעכטיגען דעם געמיינעם פאַרראַט פון דער פּאַרטיי־מאַיאָריטעט. פּונקט ווי אַמאָל דער דעלפישער אָראַקול, האָט ער אויך ערפינדען אַ צווייזייטיגע טעאָריע פאַר דעם סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל, וועלכער, האָט עס געהייסען, איז לכתחילה געווען אַ געצייג פאַר שלום און ניט פאַר מלחמה, און וועמעס פּרינציפּען עס האָבען איצט געזאָלט זיין, אַז „פּראָלע־טאַריער פון אַלע לענדער פאַראייניגט אייך" אַז „פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער קוילעט אויס איינער דעם אַנדערען!" אַלץ לויט די אומשטענדען. ווי אַ „חיה אין אַ ווילדערניש" האָט ער

אַרום־געבלאָנקעט צווישען די לופטיגע, לאָגישע קאַרטען־הייזער און למדנישע פּולפּולים, אַהער און אַהין, כּדי זיך און זיין אויטאָריטעט האַלטען אין אַ זיכערער פּאָזיציע געגענאיבער דער פּאָליטיק פון 4טען אויגוסט. זיין שפּעטערדיגע אָפּאָזיציע איז געווען ווידער־שפּרעכענד, פּרינציפּיעל ניט־זיכער און שוואַך. פון דער אַנדער זייט האָט אָבער ראָזאַ לוקסעמבורג, אין איהר „יוניוס פּאַמפלעט, אָט די פּאָליטיק געשלעפּט צום משפּט, און געטאָן עס קאָנסעקווענט, אומברחמנות׳דיג, צושמעטערענד. זי האָט באַוויזען דעם באַנקראָט, וואָס האָט קיין ביישפּיעל ניט אין דער געשיכטע, דעם באַנקראָט פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און די באַווייזען איהרע זיינען געווען ניט קיין וויסענשאַפטליכע כּללים, נאָר פעלזען־האַרטע פאַקטען. דעם באָדען פון די לעגענדען און די שלאָג־ווערטער, וואָס האָבען באַרעכטיגט דעם סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם האָט זי אונטערגע־גראָבען מיט דער אָנווייזונג אויף די אורזאַכען און קרעפטען, וואָס האָבען געפיהרט צו אַן אימפּעריאַליסטישע מלחמה, און זי האָט איינגעדעקט דעם כאַראַקטער און די ציעלען פון דער דאָזיגער מלחמה.

דער לייט־מאָטיוו פון דער יוניוס־בראָשורע ווערט אויסגע דריקט אין דעם פאָלגענדען זאַץ פון לעצטען קאַפּיטעל: „די געשיכטע פון דער איצטיגער מלחמה פאַנגט זיך אָן, ניט פון יולי 1914, נאָר צוריק מיט צעהנדליגער יאָהרען. פּאַדים צו פּאָדים איז דער קריעג געקניפּט און געפלאָכטען געוואָרען, ביז דער געדיכ־טער נעץ פון דער אימפּעריאַליסטישער וועלט־פּאָליטיק האָט, מיט דער נויטווענדיגקייט פון אַ נאַטור געזעץ, אַרומגעכאַפּט פינף ערד־טיילען. דאָס איז אַ קאָמפּליצירטע היסטאָרישע געשעהעניש, וועמעס וואָרצלען עס גרייכען צו די סאַמע יסודות פון דעם היינטיגען עקאָנאָמישען בנין, און די צווייגען ציהען זיך וויט־ווייט צו דער, קוים באַמערקבאַרער, קינפטיגער נייער וועלט“.

דער אימפּעריאַליזם, דאָס קינד פון דער קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג, טרעט אַרוים פאַר אונז מיט זיינע פאַרצווייגונגען און ווירקונגען ווי אַן אינטערנאַציאָנאַלע ערשיינונג, און שאַפט מיט זיין געוויסעלאָזער ברוטאַליטעט, מיט זיינע גיגאַנטישע און אונזעטיגע אַפּעטיטען, מיט זיינע אונגעהויער־גרויסע מאַכט־מיטלען, גאַנץ

אַנדערע וואונדער ווי די „פּיראַמידען פון מצרים אָדער די גאָטהישע קאַטהעדראַלען" לויט דעם אויסדרוק פון דעם „קאָמוניסטישען מאַניפעסט". ער גיט אַ נייעם און טיעפערען אינהאַלט צו דעם געגענזאַץ צווישען דייטשלאַנד און פראַנקרייך, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אין דעם קריעג פון 1870—71; ער ווישט אָפּ די אַלטע וועלט־פּאָליטישע ווידערשפּרוכען צווישען די אייראָפּעאישע גרויס־מאַכטען און שאַפט נייע קאָנפליקטען צווישען זיי; ער שלעפּט אַריין אין זיין מעכטיגען שטראָם די פאַראייניגטע שטאַאַטען און יאַפּאַן. אויסגעשמוצט און אויסגעווייקט אין בלוט, שפּאַנט ער איבער דער ערד, פאַרניכטעט אַלטע קולטורען און פּלינדערט אויס און פאַרשקלאַפט גאַנצע נאַציאָנען צום אייראָפּעאישען קאַפּיטאַל. דער אינטערנאַציאָנאַלער אימפּעריאַליזם זאַמעלט צונויף גאַנצע בערג מיט ברען־שטאָף פאַר דער וועלט־שריפה אין מצרים, סיריען, מאַראָקאָ, דרום און דרום־מזרח אַפריקע, קליין־אַזיען, אַראַביע, פּערסיע און כינאַ, אויף די אינזלען און ברעגען פון'ם פּאַסיפישען אָקעאַן און אויף די באַלקאַנען. נאָר דער דייטשער אימפּעריאַליזם, דער מוזינעק און דער צולאָזענסטער און ווילדעסטער, איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט דורך דעם פּראָוואָצירענדען אולטימאַטום פון עסטרייך צו סערביען אין 1914, אונטערגעצונדען דעם שייטער־הויפען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ציוויליזאַציע. איהם האָט אָהן אַן אָפּהאַלט געטריבען דער דורשט נאָך מיליאָנען פון דעם דייטשען פינאַנץ־קאַפּיטאַל, פאַרטראָטען דורך דער דייטשער באַנק, — די בעסט־קאָנצענטרירטע און בעסט־אָרגאַניזירטע אינסטיטוציע פון קאַפּיטאַליסטישע פינאַנצען אין דער וועלט — וואָס האָט געוואָלט עקספּלואַטירען טערקיי און קליין־אַזיען און די פּראָפּיט־זשעדנע־קייט פון דער וואַפען־אינדוסטריע; ער האָט זיין פרייהייט צו צושטערונג און חורבן געקראָגען פון ווילהעלם'ס אַבסאָלוטיזם און פון דער פּריוויליגער שוואַכקייט פון דער בורזשואַזער אָפּאָזיציע.

ראָזאַ לוקסעמבורג האָט, אין די גרעניצען פון איהר „יוניוס" פּאַמפלעט געמאָלען דעם אימפּעריאַליסטישען כאַראַקטער פון דער וועלט־מלחמה און איהרע ציעלען מיט אַזאַ אויסדריקליכע פולקייט און בילדליכקייט אַ דאַנק דעם וואָס שוין פריהער, אין איהר גרע־סערען און וויסענשאַפטליכען ווערק וועגען דער „אַנזאַמלונג פון

קאַפּיטאַלען", אגב אי גרונטאַוו אי ברילִיאַנט אָנגעשריבען, האָט זי ביז צו די סאַמע וואָרצלען אויסגעפּאָרשט דעם אימפּעריאַליזם און זיינע פּאַרצווייגונגען. נאָר בעת זי האָט אראָפּגעריסען פון דער וועלט־מלחמה איהר אידעאָלאָגישען בגד און נאַקעט זי ארויסגע־שטעלט פאַר דער וועלט ווי אַ געשעפטס־אונטערנעהמונג פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל, וואָס האַנדעלט מיט לעבען און טויט האָט זי אויך אָהן רחמים, שטיק נאָך שטיק צופּיצעלט דעם אידעאָ־לאָגישען מאַנטעל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאָליטיק פונ'ם 4טען אויגוסט. אין דער פרישער מאַרגען־לופט פון וויסענשאַפטלי־כער אויספאָרשונג וועגען דער גאַנצער היסטאָרישער ערשיינונג און אַלץ, וואָס האָט דערצו אַ שייכות, ווערען צופאַלען אַלע פּוסטע פּראַזען ווי „קאַמף פאַר דער ציוויליזאַציע", „קאַמף געגען צאַ־ריזם", „די פאַרטיידיגונג פון דעם פאַטערלאַנד" א. ז. וו. איבער־צייגענד באַווייזט ראָזאַ לוקסעמבורג, אַז ביי די היינטיגע אימפּע־ריאַליסטישע אומשטענדען, ווערט דער באַגריעף וועגען אַ באַשיי־דענעם און געגרעכטען קאַמף פאַר'ן פאַטערלאַנד אין גאַנצען אויס־געוועפּט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע מלחמה־פּאָליטיק האָט זיך ארויסגעצייגט אין איהר גאַנצער פּרימיטיווער העסליכקייט, אלס אַן אמת'ער באַנקראָט, אַלס דער אינערליכער אויסדרוק פון אַ סאָ־ציאַל־פּאַטריאָטישער ארבייטער־פּאַרטיי, מיט בירגערליכע אידעאַ־לען, וואָס האָט פאַרשאַכערט די שטאָלצע בכורה פון דעם פּראָלע־טאַריאַט פאַר נאָך אַ קלענערען פּרייז, ווי קאַוטסקי האָט געפאָדערט, פאַר דער קייזערליכער פראַזע: „איך וויים ניט פון קיין פּאַר־טייען, איך קען נאָר דייטשען", פאַר דער „עהרע" צו קריגען אַ פּלאַץ אין דעם נאַציאָנאַליסטישען שווינדעל און געזינדעל.

די באָאָבאַכטונגען און אויספיהרונגען אין דעם יוניוס־פּאַמפ־לעט וועגען דעם חוב און דער וויכטיגקייט פון סאָציאַליסטישער זעלבסט־קריטיק מעגען פאַרעכענט ווערען צווישען די וואונדער־ליכסטע, וואָס זיינען ווען עס איז ארויסגעקומען פון סאָציאַליס־טישען פיהלען און טראַכטען. איהרע ערנסטע איבערצייגונגען פאָדערען דאָ דעם העכסטען און שטרענגסטען מאַסשטאַב פאַר אונזערע האַנדלונגען אַלס סאָציאַליסטען און מיט דער קראַפט פון אַ נביא ווענדעט זי אונזער בליק צו די שטראַהלענדע פערס־

פּעקטיווען אין דער צוקונפט, וואָס דער סאָציאַליזם עפֿענט פאַר אונז. די אָנקומענדע גרויסע שטונדע פון דער נייער וועלט־עפּאָכע, מוז אינ׳ם פּראָלעטאַריאַט געפינען א העלדישען דור. וואָס דאַרף זיך ערציהען אויף דער אונברחמנות׳דיגער זעלבסט־קריטיק סיי פון די נצחונות און סיי פון די מפּלות אין דעם קאַמף פאַר׳ן ענדליכען נצחון פון דעם סאָציאַליזם. דער שלום פון דער יוניוס־שריפט שליסט צוזאַמען מיט דעם אָנהאַנג ווי איין גאַנצעם. זי באַטראַכט די וועלט־מלחמה אַלס דעם אָנפאַנג פון דער וועלט־רעוואָלוציע. אי דער נצחון אי די מפּלה אין דער היינטיגער גיגאַנטישער מלחמה מוזען זיין פאַטאַל פאַר די קעמפענדע צדדים, פאַר די קאַפּיטאַליסטישע גרופּען, און אויך פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט פון די באַטרעפענדע לענדער, און מוז אויף אַזאַ אופן פיהרען צום צוזאַמענברוך פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, פון דער קאַפּיטאַליסטישער קולטור, פיהרען אַט די אָרדנונג צום וועלט־משפּט פאַר׳ן רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל. דאָס האָט ראָזאַ לוקסעמבורג געשריבען אין מערץ און אַפּריל 1915, א צייט פריהער, איידער דער רוסישער פּראָלעטאַריאַט, געפיהרט פון די ענטשלאָסענע באָלשעוויקעס, האָט זיך אריינגעוואָרפען אין דער סאָציאַלער רעוואָלוציע; א היבשע צייט פריהער, איידער די ערשטע כוואַליעס פון דער רעוואָלוציע האָבען אָנגעזאָגט דעם צוזאַמענברוך פון דער מאָנאַרכיע אין דייטשלאַנד און פון דער צווייאייניגער מאָנאַרכיע פון די האַפּסבורגער אין עסטרייך. דאָס וואָס מיר האָבען פון דעמאָלט אָן איבערגעלעבט און דאָס וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט נאָך אַליין טיילווייז איבערגעלעבט איז א גלענצענדע באַשטעטיגונג פון דער שאַרפקייט און ריכטיגקייט פון איהר קוק אויף דער היסטאָרישער ענטוויקלונג, ווי זי האָט איהר געמאָלען אין דעם יוניוס־פּאַמפלעט.

אפּשר וועלען אייניגע לעזער, טאַקע צוליעב דעם אַליין, פאָדערען אָדער אפילו האָבען טענות, פאַרוואָס האָט די פאַרפאַסערין פון דעם פּאַמפלעט ניט אָנגעוויזען די מעגליכקייט פון א רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, פאַרוואָס האָט זי פאַרנאַכלעסיגט אָנצודייטען די קאַמפ׳ס־מיטלען און מעגליכע מעטאָדען אין דעם קומענדיגען רעוואָלוציאָנערען שטורם, וואָס האָט זיך שוין אָנגעפאַנגען צו באַווייזען. עס איז אמת, אַז אין 1915 האָט זיך פון דעם שרעקליכען

תהו־ובהו פון וועלט־מלחמה, שוין ארויסגעהויבען דער ריעז פון דער וועלט־רעוואלוציע. עס זיינען אבער דעמאלט נאך ניט געווען קיין סמנים, וואס זאלען אנדייטען ווען און וואו דער ריעז וועט אנפאנגען זיין טריאומף־מארש. די רוסישע רעוואלוציע האט געזאלט זיין די טעמא פון א צווייטער יוניוס־בראשורע, וועמעס הויפט שטריכען ראזא לוקסעמבורג האט אין איילעניש שוין געהאט אנגעציכענט. די מערדערליכע האנד פון דעם דייטשען קולטור־שפרייטענדיגען מיליטער האט ביי אונז אוועקגערויבט דאס געפלאנטע ווערק, וואס וואלט געווען דיסקוטירט און איבערגעשאצט די קאמף־מיטלען און מעטאדען פון דער רוסישער רעוואלוציע—זיכער ניט על פי תורת קאוטסקי, וואס וויל צופאסען די ענטוויקלונג צו זיינע אייגענע אנזיכטען. ניין, ראזא לוקסעמבורג׳ס בליק איז טריי דעם לעבעדיגען שאפענדען שטראם פון דער היסטארישער ענטוויקלונג. דער היסטארישער מאמענט פאדערט אלע מאל די פאסיגע פארמען פאר דער פאלקס־באוועגונג און שאפט אליין נייע, ביז איצט אונבאקאנטע קאמפס־מיטלען, באנייכערט דעם פאלקס־ארסענאל און רעכענט זיך ווינציג־וואס מיט די פארשריפטען פון פארטייען.

די וויכטיגסטע זאך פאר א רעוואלוציע איז ניט קיין בארג פון לעבערליכע כללים אדער טעכנישע רעצעפטען, נאר דער פאליטישער לאזונג דער קלארער באוואוסטזיין פון די אויפגאבען און די אינטערעסען פון דעם פראלעטאריאט. אין אנקלאנג מיט אזא בליק האט ראזא לוקסעמבורג שוין אמאל אונטערזוכט א פרובירטען קאמפס־מיטעל פון דעם ארבייטער־קלאס — דעם גענעראל סטרייק, אין וועלכען זי האט אנערקענט דעם ערשטען, לויט היסטארישער וויכטיגקייט, קאמפס־מיטעל, אלס די קלאסישע פארם פון דער פראלעטארישער באוועגונג און רעוואלוציאנערע צייטען. איהר בראשור מכח אט דער פראגע — א פיאנערען־ארבייט אין דער ריכטיגער אפשאצונג פון אט דעם קאמפס־מיטעל — האט געקראגען א באזונדערע באדייטונג אין די היינטיגע געשעהענישען; היינט דארף זי זיכער האבען מיליאנען לעזער און נאכפאלגער, זי פאראייניגט היינט זיכער מיליאנען אקטיווע קעמפער, גרייט זיי צו פאר רעוואלוציאנערע טאטען.

דער יוניוס פאמפלעט איז אַ באזונדער רייכער אוצר אין דער ירושה, וואָס ראָזא לוקסעמבורג האָט איבערגעלאָזט דעם דייטשען פראָלעטאריאט, דעם וועלט פראָלעטאריאט, פאר דער טעאָריע און פראַקטיק פון זיין קאמף פאר באפרייאונג. אָן אוצר וועמעס גלאנץ איז אַ שמערצליכע אָנדייטונג אויף דעם גרויסען פארלוסט, וואָס מיר האָבען געהאט אין איהר טויט. דאָס, וואָס דאָ ווערט געזאָגט וועגען אָט דעם אוצר איז אזא פארגלייך ווי למשל, די טרוקענע קלאַסיפיקאַציע פון צמחים צו דעם בליהענדען בלומען־גארטען. עס דוכט זיך, ווי ראָזא לוקסעמבורג האָט אָנגעטאפט איהר פריהצייטיגען טויט און האָט מיט אַלע איהרע לעצטע כחות איינגעפרעסט אין דעם יוניוס־פאמפלעט אַלץ וואָס איהר געניאַלע נאַטור האָט פארמאָגט — דעם וויסענשאַפטליכען זעלבסטשטענדיג־פארשענדען מוט פון דעם רעוואָלוציאָנערען קעמפער, די אינערליכע רייכקייט און גלענצענדען פארמעגען פון אויסדרוק פון דעם שטענדיג קעמפענדען קינסטלער. אַלע גוטע מעלות, מיט וועלכע די נאַטור האָט זי אַזוי באשאָנקען זיינען געקומען און זיך אויסגעשטעלט נעבען איהר, בעת זי האָט געשריבען אָט דאָס ווערק. געשריבען? פשוט געשריבען? אָך, ניין, וואָס זי האָט איבערגעלעבט אין די טיפענישען פון איהר נשמה. אין איהר בייסענדער קריטיק פון דעם סאָציאַל־דעמאָקראַטישען פארראט און אין איהר באגייסטערענדען אויסקוק אויף דער ווידער־באַזינונג און אָנפיהרענדע ראָל פון דעם פראָלעטאַריאַט אין דער רעוואָלוציע, אין איהרע געמאָסטענע און גלייכצייטיג צושמעטערענדע זאצען; אין געדאַנקען־גאַנג, וואָס איז ווי פון אייזען געהאַמערט און אין דעם בריליאַנטענעם סאַרקאַזם, אין די פּאָליטישע שפּראַך־פיגורען און אין דעם איינפאַכען און נאָבעלען פּאַטאָס — אין אַלעם דעם, פיהלט מען, אַז דאָס ווערק איז אָנגעזאַפּט מיט ראָזא לוקסעמבורג׳ס הייסען בלוט פון איהר האַרץ; מען פיהלט, אַז דאָרטען רעדט איהר אייזען־ווילען, אַז הינטער די ווערטער שטעהט ראָזא לוקסעמבורג מיט דעם פייער פון איהר רעוואָלוציאָנערען האַרצען און מיט דער שניידענדער לאָגיק פון איהר שאַרפען קאָפּ. דער „יוניוס״־פאַמפּלעט איז אויסערונג פון אַ גרויסער פּערזענליכקייט, וואָס האָט זיך אין גאַנצען איבערגעגעבען צו אַ גרויסער, צו דער גרעסטער זאַך.

אין דעם ווערק גריסט אונז ראָזא לוקסעמבורג פון איהר קבר אין פיהרט דעם אלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט נאָך מעהר ווי פריהער פון דעם היינטיגען יאָמערטאָל צום געבענשטען לאַנד פון סאָ־ציאַליזם.

נאָר אין דעם זעלביגען ליכט־קרייז וואָס אומרינגעלט איהר געשטאַלט טרעט אַרויס נאָך אַ גרויסע פערזענליכקייט, וואָס האָט זיך בכיון געהאַלטען אין שאָטען מיט דער עניוות וואָס רעדט זעהר פיעל פאַר איהר גרויסקייט. דאָס איז די פערזענליכקייט פון לעאָ יאָגיכעס־טישקאָ. מעהר ווי צוואַנציג יאָהר איז ער געווען פאַר־בונדען מיט ראָזא לוקסעמבורג אין זיינע אידעען און שאַפֿענס־ציעלען מיט אַ קראַפֿט, וואָס האָט קיין גלייכען ניט צו זיך — מיט דער גליהענדער ליידענשאַפֿט וואָס זיי ביידע האָבען געהאַט צו דער רעוואָלוציע. ניט קיין סך מענשען האָבען געקענט לעאָ יאָגיכעס'ן, און זעהר ווייניג האָבען געקענט אָפּשאַצען זיין גרויסע באַדייטונג ווי עס באַדאַרף צו זיין. געשיינט האָט ער צו זיין מעהר ניט ווי אַן אָרגאַניזאַטאָר, וואָס האָט איבערגעטראָגען אין דער פּראַקטיק ראָזא לוקסעמבורג'ס פּאָליטישע אידעען, זיכער אַן אָר־גאַניזאַטאָר פון ערשטען ראַנג. דאָס אַליין שעפּט ניט אויס אַלץ, וואָס ער, לעאָ יאָגיכעס, האָט אויפגעטאָן. אַ דאַנק זיין גרינד־ליכער און אַלגעמיינער בילדונג, אַ דאַנק זיין טיעפער און גרינד־ליכער באַקאַנטשאַפֿט מיט'ן וויסענשאַפֿטליכען סאָציאַליזם, אַ דאַנק זיין וואונדערבאַרען דיאַלעקטישען מוח, איז ער געווען דער עהר־ליכסטער קריטיקער פון ראָזא לוקסעמבורג און איהר אַרבייט; ער איז געווען איהר שטענדיגער וואַכזאַמער טעאָרעטישער און פּראַקטישער געוויסען; צייטענווייז האָט ער דער ערשטער דער־זעהן דאָס ווייטע און אָנגעוויזען דערויף. צייטענווייז האָט ער דער ערשטער געגעבען דעם נויטיגען שטויס, הגם ראָזא לוקסעמ־בורג איז פאַרבליבען די מעהר דורכדרינגענדע, די שאַרפערע אויפ־פאַסענדע און ווייט־זעהענדע. ער איז געווען איינער פון יענע שטאַרקע און נאָך זעהר זעלטענע מענליכע פערזענליכקייטען וואָס האָט געקענט לעבען זייט ביי זייט אין חבר'ישע באַציהונגען מיט אַ גרויסער ווייבליכער פערזענליכקייט און האָט דערביי ניט גע־פיהלט קיין לאַסט, קיין באַגרענצונג אויף זיין אייגענעם איך פון

איהר וואוקס און ענטוויקלונג. ער איז געווען אַן אײַדעלער רע־וואָלוציאָנער אין דעם פולסטען זין פון וואָרט, אָהן אַ שום ווי־דערשפרוך צווישען געדאַנק און טהאַט. זעהר פיעל פון לעאָ'ס בעסטע שטריכען זיינען פאַרקערפּערט אין ראָזאַ לוקסעמבורג'ס אַר־בייט. זיין גרויסע קריטישע עקשנות און שאַפענדע קריטיק האָ־בען פיעל בייגעשטייערט דערצו, אַז דער „יוניוס"־פאַמפלעט זאָל אַזוי שנעל געשאַפען ווערען און אַזוי מייסטערהאַפט. און נאָר אַ דאַנק זיין אייזערנעם ווילען האַט מען איהם געקענט אָפדרוקען און פאַרשפּרייטען אויף צולהכעיס די אַלע שוועריגקייטען פון דעם באַלאַגערונגס־צושטאַנד. די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען האָבען גע־וואוסט, וואָס זיי טוען, ווען זיי האָבען נאָך ראָזאַ לוקסעמבורג'ס מאָרד אויך דער'הרג'ט לעאָ יאָגיכעס — פאַר אַ כלומרשט געמאַכ־טען פאַרזוך צו אַנטלויפען פון דער זעלביגער טורמע, פון וועלכער ראָזאַ לוקסעמבורג'ס מערדער איז, אין אַ פּאָר וואָכען אַרום, אַרויס־געפאָרען אין אַן אויטאָמאָביל אין מיטען העלען טאָג.

דער „יוניוס"־פאַמפלעט איז געווען אַן אינדיווידועלע רעוואָ־לוציאָנערע טאַט. ער וועט זיכער אַרויסרופען רעוואָלוציאָנערע מאַסען־טאַט. דאָס איז אַ מין גייסטיגער דינאַמיט, וואָס וועט אויפרייסען און צושמעטערען די בורזשואַזע אָרדנונג.

מאַי, 1919.

[ווייטער קומט אַ גענויע איבערזעצונג פון צוויי וויכטיגסטע קאַפּיטלעך פון דעם „יוניוס"־פאַמפלעט: 1. פאַרטיידיגונג פון פאָטער־לאַנד און דער פּראָלעטאַריאַט; 2. פרידען און דער אינטערנאַציאָנאַל.]

1. פאַרטיידיגונג פון פאַטערלאַנד און דער פּראָ־לעטאַריאַט

מען פרעגט:

„אָבער, ווען אונז האָט דאָך ניט געלונגען צו פאַר־מיידען די מלחמה און ניט קוקענדיג אויף אונזער געגנערשאַפט האָט די מלחמה פאָרט אויסגעבראָכען און אונזער לאַנד שטעהט פּנים אל פּנים מיט דער געפאַר באַפאַלען צו ווערען פון פיינד־ליכע ארמעען, זאָלען מיר איבערלאָזען אונזער פאַטערלאַנד אומ־באשיצט? זאָלען מיר עס איבערגעבען אין די הענט פון שונא? פאָדערט ניט דער סאָציאַליזם, אז יעדע נאַציאָן זאָל האָבען אליין דאָס רעכט צו באַשטימען איהר שיקזאַל? מיינט דאָס ניט, אז יעדעם פאָלק האָט אַ רעכט, ניין, ריכטיגער געזאָגט, עס איז זיין פליכט צו פאַרטיידיגען זיין פרייהייט און אומאָפּהענגיגקייט? „ווען אונזער הויז ברענט, זאָלען מיר ניט טאָרען פריהער פארלעשען די פלאַמען, איידער מיר געפינען אויס דעם אונטערצינדער?"

די דאָזיגע ארגומענטען ווענגען דעם „הויז וואָס ברענט" זיינען אָהן אַן אויפהער איבערגעחזר'ט געוואָרען און ווערען איבערגע־חזר'ט אום צו פאַרטיידיגען די שטעלונג וואָס די סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע פון דייטשלאַנד און פראַנקרייך האָט גענומען צו דער מלחמה. אפילו אין די נייטראַלע לענדער האָבען אַזעלכע ארגומענ־טען פאַרנומען אַ באַדייטענדען אָרט, ווען די דאָזיגע שטעלונג איז דיסקוטירט געוואָרען. אין האָלאַנד זאָגט מען: אַ לעכערדיגען שיף ראַרף מען קודם כל פאַרריכטען.

איין זאַך אָבער האָבען די פייער־לעשער פון דעם „ברענענ־דיגען הויז" פאַרגעסען. דאָס איז, אז די פראַזע „פאַרטיידיגען דאָס פאַטערלאַנד" קאָן ביי אַ סאָציאַליסט קיינמאָל ניט הייסען צו

זיין קאַנאָנען־שפּייז אונטער דער קאַנאָנאַדע פון דער אימפּעריאַ־ליסטישער בורזשואַזיע.

איז באמת די אריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען אין אַ לאַנד דער גרעסטער שרעק, דער שרעקליכסטער אומגליק, פאַר וועלכען עס דאַרפען אַלע קלאַסען־קאָנפליקטען אין לאַנד איינגע־שטילט ווערען ווי דורך אַן איבערנאַטירליכען צויבער? האָט ניט די געשיכטע פון דעם מאָדערנעם קאַפּיטאַליזם באַוויזען אונז, אַז אין די אויגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט איז די אריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען אין אַ לאַנד בשום אופן ניט אַזאַ שרעקליכער אומגליק, ווי מען דערצעהלט אונז געוועהנליך? ווייזט אונז דען ניט די געשיכטע, אַז דאָס איז געווען איינער פון די ווירקזאַמע וואַפען, מיט וועלכע עס האָט זיך אַזוי אָפט און פריי באַנוצט די בורזשואַזיע אַנטקעגען איהר אינווענייגסטען שונא? האָבען ניט די פראַנצויזישע בורבאָנען און אַריסטאָקראַ־טען איינגעלאַדען פרעמדע אַרמעען צו באַקעמפען די יאַקאָבינער? האָט ניט די עסטרייכער קאָנטר־רעוואָלוציע פון 1849 איינגעלאַ־דען די פראַנצויזען געגען רוים און די רוסען געגען בודאַפּעסט? האָט ניט אין פראַנקרייך „די פּאַרטיי פון געזעץ און אָרדנונג“ אין יאָהר 1850 אָפען געסטראַשעט, אַז זי וועט איינלאַדען די קאָזאַקען אריינצודרינגען אין פראַנקרייך, אויב די נאַציאָנאַלע פאַרזאַמלונג וועט ניט נאָכגעבען איהרע פאָדערונגען? און האָט מען דען ניט, נאָכ'ן באַרימטען אָפּמאַך, וואָס זשול פּאַוור, טיער און קאָמפּאַני האָבען געשלאָסען מיט ביסמאַרק'ן, צולאָזען די איי־גענע אַרמעע און זיך פאַרזיכערט מיט דער הילף פון דער פרעמ־דער, פּרייסישער אַרמיי צו באַקעמפען די פּאַריזער קאָמונע? די דאָ־זיגע געשעהענים האָט באַוויזען קאַרל מאַרקס'ן מיט 45 יאָהר צוריק, אַז די „נאַציאָנאַלע מלחמות“ אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעל־שאַפט זיינען ניט מעהר ווי אַ שווינדעל. אין זיין באַרימטער ווענדונג צום גענעראַל־ראַט פון אינטערנאַציאָנאַל וועגען דעם אונ־טערגאַנג פון דער פּאַריזער קאָמונע, האָט ער געזאָגט:

„דאָס, וואָס נאָך דער גרעסטער מלחמה פון דער לעצטער צייט, האָבען די קריגספיהרענדע אַרמעען, די זיעגער און די באַ־זיעגטע, זיך פאַראייניגט אום געמיינשאַפטליך אויסצושלאַכטען

דעם פּראָלעטאַריאַט — דער דאָזיגער אומגלויבליכער פאַל באַ־ווייזט, ניט ווי ביסמאַרק האָט אונז געוואָלט מאַכען גלויבען, די ענדגילטיגע אומשטירצונג פון דער נייער סאָציאַלער מאַכט, — נאָר די פאָלשטענדיגע צופאַלונג פון דער בורזשואַזער געזעל־שאַפט. די גרעסטע העראָאישע טהאַט, וואָס די אַלטע אָרדנונג האָט געקאָנט אונטערנעמען, איז געווען די נאַציאָנאַלע מלחמה. איצט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז ניט מעהר ווי אַ שווינדעל צוגעגרייט פון דער רעגיערונג פאַר דעם איינציגען צוועק צו באַזייטיגען דערמיט דעם קלאַסען־קאַמף. עס איז אַ שווינדעל, וואָס ווייזט זיך אַרויס אין דער מינוט, ווען דער קלאַ־סען־קאַמף פלאַקערט זיך פּאַנאַנדער אין אַ בירגער־קריעג. קלאַסען־הערשאַפט קאָן זיך מעהר ניט באַהאַלטען אונטער אַ נאַציאָנאַלען מאַנטעל. די נאַציאָנאַלע רעגירונגען זיינען פאַראייניגט געגען דעם פּראָלעטאַריאַט".

אין דער קאַפּיטאַליסטישער געשיכטע איז די אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען און דער קלאַסען־קאַמף ניט קיין געגענגעזעצטע ערשיינונגען, ווי מען וויל אונז איינריידען, נאָר איינס איז דער מיטעל און דער אויסדרוק פון דעם צווייטען. אַזוי ווי די אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען איז די טרייע און אויסגעפּרו־בירטע וואַפע אין די הענט פון קאַפּיטאַל געגען קלאַסען־קאַמף, אַזוי האָט פון דער צווייטער זייט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די מוטיגע ציעלען פון קלאַסען־קאַמף זיינען שטענדיג געווען די ערפאָלגרייכ־סטע שטערונגען פאַר דער אַריינדרינגונג פון פרעמדע אַרמעען. פאַר אַ ביישפּיעל קענען דיענען די איטאַליענישע שטעדט פלאָרענץ און מילאַן מיט זייער ביטערען לאַנגען קאַמף געגען דער אונטערדריי־קענדיגער מאַכט פון דער קעניגליכער דינאַסטיע — די האָהענשטאַ־פענס. די שטורמישע געשיכטע פון די שטעדט באַווייזט, אַז דער קלאַסענקאַמף שוואַכט ניט אָפּ די פאַרטיידיגונגס־קראַפט פון פאָלק, נאָר פאַרקערט, עס ווייזט, אַז דער קלאַסען־קאַמף מאַכט מעגליך ווידערצושטעהן געגען יעדען דרוק פון אַן אויסערליכען שונא.

אַ קלאַסישער ביישפּיעל, וואָס גילט פאַר אַלע צייטען, איז די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציע. אין 1793 איז דאָס האַרץ

פון פראַנקרייך — פּאַריז — געווען אַרומגערינגעלט פון פרעמדע
אַרמעען. דאָך האָט זיך ניט פּאַריז און ניט פראַנקרייך אונטער־
געגעבן צו דער שטורמישער אַריינדרינגונג פון דער אייראָפּעאי־
שער קאָאַליציע; אין געגנטייל, זי האָט פאַראייניגט איהרע
קרעפטען געגען דער וואַקסענדער געפאַר און מיט גיגאַנטישען מוט
זיך געגענגעשטעלט געגען די אויסערליכע שונאים. אויב פראַנק־
רייך האָט אין יענער קריטישער צייט געקאָנט זיך שטעלען געגען
יעדער נייער פאַרייניגונג פון איהרע שונאים מיט אַן אומגלויב־
ליכען און אַלץ־וואַקסענדען קאַמפּס־גייסט, איז דאָס נאָר געווען
דערפאַר, וואָס דער אויסערליכער קאַמף האָט זיך צופלאַקערט
צווישען די פאַרשיידענע קלאַסען פון פראַנקרייך און אויפגעהויבען
דערמיט זייער קאַמף־גייסט. היינט, נאָך אַ גאַנצען יאָהרהונדערט
זעהט מען קלאָר, אַז בלויז די פאַרשטאַרקערונג פונ׳ם קלאַסען־
קאַמף, אַז בלויז אונטער דער דיקטאַטור פון פראַנצויזישען פאָלק
און זיין אומערשראָקענעם ראַדיקאַליזם האָבען געקענט געשאַפען ווע־
רען מיטלען און קרעפטען אין פראַנקרייך אַליין, גענוג צו פאַרטיי־
דיגען און אויפצוהאַלטען אַ ניי־געבאָרענע געזעלשאַפט געגען אַ
וועלט פון שונאים, געגען די אינטריגעס פון דינאַסטיעס, געגען
די פאַררעטערישע האַלטונג פון דער אַריסטאָקראַטיע, געגען די
פאַרזוכען פון די קלעריקאַלען, געגען דעם פאַרראַט פון מיליטאַ־
ריסטען, געגען דער אָפּאָזיציע פון די אייגענע פראָווינציעלע רע־
גירונגען און געגען די פאַראייניגטע אַרמעען און פלאָטען פון דער
קאַפּיטאַליסטישער אייראָפּאַ. די געשיכטע האָט אונז באַוויזען, אַז
ניט אונטער אַ בעלאַגערונגס־צושטאַנד, נאָר אין אַ צייט פון אומ־
פאַרמיידליכען קלאַסען־קאַמף וואַכט אויף דער גייסט פון זעלבסט־
אויפאָפּפערונג אין דער מאָראַלער קראַפט פון די מאַסען. די
געשיכטע האָט אונז באַוויזען, אַז דער קלאַסען־קאַמף איז די
בעסטע באַוואָרענונג און פאַרטיידיגונג געגען אַן אויסערליכען
שונא.

עס איז אמת ,אַז דער סאָציאַליזם גיט יעדען פאָלק דאָס
רעכט אויף זיין פרייהייט און זעלבסט־באַשטימונג פון זיין שיק־
זאַל. עס וואָלט אָבער געווען ניט רעכט פאַר סאָציאַליסטען
צו האַלטען די היינטיגע קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט אַלס דעם

אויסדרוק פון זעלבסט־באַשטימונג פון פעלקער. וואו איז דען דאָ אַ פאָלק וואָס האָט אליין דאָס רעכט צו באַשטימען די פאָרמען פון זיין נאַציאָנאַלער, פאָליטישער און געזעלשאַפטליכער עקזיסטענץ? אין דייטשלאַנד האָבען די פאָדערונגען פון פאָלק געפונען אַ קאָנקרעטען אויסדרוק אין דער דייטשער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַטיע פון 1808; די ערשטע קעמפער פון דייטשען פראָלעטאַריאַט, מאַרקס, ענגלעס, לאַסאַל, בעבעל און ליעבקנעכט האָבען פּראָקלאַמירט און געקעמפט פאַר אַ פאַראייניגטער דייטשער רעפובליק. פאַר די דאָזיגע אידעען האָבען די רעוואָלוציאָנערע כחות פון בערלין און וויען פארגאָסען זייער בלוט אויף די באַריקאַדען. אום דורכצופיהרען דאָס פּראָגראַם האָבען מאַרקס און ענגעלס געפאָדערט אַז פרייסען זאָל ערקלערען קריעג דעם צאַריזם. די הויפּטפאָדערונג זייערע אין דעם נאַציאָנאַלען פּראָגראַם איז געווען די אָפּשאַפונג פון דער האַפּסבורגער מאָנאַרכיע ווי אויך די אָבשאַפונג פון אַ צוויי טוץ קאַרליק־מאָנאַרכיעס אין דייטשלאַנד גופא. די אונטערדריקונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע, דער פאַרראַט פון דער דייטשער בורזשואַזיע געגען איהרע אייגענע דעמאָקראַטישע אידעאַלען, האָט געפיהרט צו ביסמאַרק׳ס רעזשים און צו זיין שאַפונג פון דאָס איצטיגע גרויסע פרייסען, פינף און צוואַנציג לענדער אונטער איין הערשאַפט — די דייטשע אימפּעריע. דאָס היינטיגע דייטשלאַנד איז געבויט אויף דעם קבר פון דער מערץ־רעוואָלוציע, אויף די חורבות פון דעם רעכט פון די דייטשע פעלקער אויף זעלבסט־באַשטימונג. די היינטיגע מלחמה, וואָס איהר ציעל איז צו שטיצען טערקיי און די האַפּסבורגער מאָנאַרכיע, צו שטאַרקען די דייטשע מיליטערישע אויטאָקראַטיע, איז אַ פאַרזוך צו באַגראָבען צום צווייטען מאָל די מערץ־רעוואָלוציאָנערען און דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם פון דעם דייטשען פאָלק. עס איז אַ טייוולישער שפּאַס פון דער געשיכטע, אַז סאָציאַל־דעמאָקראַטען, די יורשים פון די דייטשע פּאַטריאָטען פון 1848, זאָלען געהן אין דער מלחמה מיט דער פאָהן פון „זעלבסט־באַשטימונג פון נאַציאָנען“ אין זייערע הענט. אָבער, אפשר איז די דריטע פראַנצויזישע רעפּובליק מיט איהרע שוידערליכע אונטערדריקונגען אין איהרע קאָלאָניעס אין צוויי קאָנטינענטען דער אויסדרוק פון זעלבסט־באַ־

שטימונג פון פראַנצויזישען פאָלק? איז דאָס אפשר ענגלאַנד מיט איהר אינדיען? מיט איהר זיד־אַפריקאַנישער הערשאַפט פון אַ מיליאָן ווייסע איבער אַ באַפעלקערונג פון פינף מיליאָן שוואַרצע? אפשר איז דאָס גאָר טערקיי, אָדער די צאַרישע רוסלאַנד?

קאַפּיטאַליסטישע פּאָליטיקער, וואָס פאַרשטעהען אונטער דעם באַגריף „נאַציאָן“ בלויז די הערשאַפט פון פאָלק און די הערשענדע קלאַסען, קענען ריידען וועגען „דאָס רעכט פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג“ אין פאַרבינדונג מיט אַזוינע קאָלאָניאַלע מלוכות. פאַר אַ סאָציאַליסט איז קיין נאַציאָן ניט פריי, וועמענס נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ איז געבויט אויף דער פאַרשקלאַפונג פון אַנדערע פעלקער; פאַר אַ סאָציאַליסט זיינען קאָלאָניאַלע פעלקער אויך פעלקער, און, אַלס אַזעלכע — טיילען פון דעם נאַציאָנאַלען שטאַאַט. דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסט אנערקענט דאָס רעכט פון פרייע, אומאָפּהענגיגע פעלקער. בלויז דער סאָציאַליזם אַליין קאָן פאַרזיכערען זעלבסט־באַשטימונג פאַר פעלקער. דיזער שלאַג־וואָרט פון סאָציאַליזם איז, פונקט ווי די איבעריגע שלאַג־ווערטער פון סאָציאַליזם, ניט קיין ענטשולדיגונג פאַר די עקזיסטירענדע באַדינגונגען, נאָר אַן עמוד־האש, אַ טרייבקראַפט פאַר דער רעוואָלוציאָנערער, שאַפענדער, אַקטיווער פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט. אַזוי לאַנג ווי קאַפּיטאַליסטישע שטאַטען עקזיסטירען, ד. ה. אַזוי לאַנג ווי די אימפּעריאַליסטישע וועלט־פּאָליטיק באַשטימט און רעגולירט דאָס אינערליכע און אויסערליכע לעבען פון אַ נאַציאָן, אַזוי לאַנג קאָן ניט זיין קיין „נאַציאָנאַלע זעלבסט־באַשטימונג“ ניט אין צייט פון קריעג און ניט אין צייט פון פרידען.

אין דער היינטיגער אימפּעריאַליסטישער וועלט קאָן ניט זיין קיין מלחמה פאַר נאַציאָנאַלער זעלבסט־פּאַרטיידיגונג. יעדער סאָציאַליסט, וואָס בויט אויף דער דאָזיגער היסטאָרישער סביבה, וואָס וויל אָנפיהרען זיין ארבייט אין דעם איצטיגען וועלט־שטראָם פון היסטאָרישע געשעהענישען פון אַן ענג־נאַציאָנאַלען שטאַנדפּונקט, בויט זיין בנין אויף זאַמד.

ווען מען דיסקוטירט וועגען די אַלגעמיינע אורזאַכען פון דער פראַנקרייך, האָט די בורזשואַזע רעוואָלוציע אָפּגעשטעלט זיך אין

דייטשלאַנד האָט זיכער ניט קיין רעכט צו באַהויפּטען, אַז זי פיהרט אַ פאַרטיידיגונגס־קריעג, אָבער פראַנקרייך און ענגלאַנד האָבען ניט פיעל מעהר רעכט פאַר אַזאַ באַהויפּטונג. אויך זיי פאַרטיידיגען ניט זייער נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ. זיי פאַרטיידיגען געגען דעם דייטשען אָנפאַל זייער וועלט־מאַכט און זייערע אימפּעריאַליסטישע באַזיצונגען. אָהן צווייפעל זיינען די אָנפאַלען פון דעם דייטשען און עסטרייכישען אימפּעריאַליזם אין דעם אָריענט געװען די אורזאַכע פון דער מלחמה; אָבער דער פראַנצויזישער אימפּעריאַליזם, וואָס האָט איינגעשלונגען מאַראָקאָ און דער ענגלישער פאַרזוך צו פאַרכאַפּען מעסאָפּאָטאַמיען און די אַלע אַנדערע מיטלען, וואָס זיינען אויסגערעכענט געװען צו פאַרזיכערען זיך די הערשאַפט איבער אינדיען, די פּאָליטיק וואָס רוסלאַנד האָט געפיהרט אויף די באַלקאַנען, וועמעס ציעל עס איז געװען די פאַרכאַפּונג פון קאָנסטאַנטינאָפּעל, — דאָס זיינען אַלץ געװען צינדהעלצער, וואָס האָבען אָנגעצונדען די גרויסע שרפה, וואָס האָט ארומגעכאַפּט אייראָפּאַ. אויב די קאַפּיטאַליסטישע באַוואַפנונג האָט געשפּיעלט אַ ראָלע אין דער קאַטאַסטראָפע — פאַלט די שולד אויף אַלע נאַציאָנען גלייך. אויב דייטשלאַנד, דורך ביסמאַרק'ס טאַקטיק פון 1870, האָט געלייגט דעם גרונטשטיין פאַר דער אייראָפּעאישער קאָנקורענץ אין באַוואַפנונגען, איז די טאַקטיק פאָרטגעזעצט געװאָרען פון דער פראַנצויזישער צווייטער אימפּעריע און פון דער מיליטערישער קאָלאָניאַל־פּאָליטיק פון דער דריטער רעפּובליק מיט איהרע ערָאָבערונגען אין מזרח־אזיען און אין אפריקאַ.

די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען האָבען געהאַט אַ געוויסען גרונד צו ריידען וועגען „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג", ווייל ניט די פראַנצויזישע רעגירונג און ניט דאָס פראַנצויזישע פאָלק האָבען אין 1914 געזוכט קריעג. „היינט זיינען אַלע אין פראַנקרייך עהרליך און געוויסענהאַפט פאַר פרידען", האָט געזאָגט זשאַרעס אין דער לעצטער רעדע פון זיין לעבען, אויף אַ פאַרזאַמלונג אין בריסעל. דאָס איז געװען דורכאויס אמת און איז די פּסיכאָלאָגישע ערקלערונג פאַר דעם כעס פון די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען, ווען דער פאַרברעכערישער קריעג איז ארויפגעצוואונגען געװאָרען אויף זייער פאָלק. אָבער דער פאַקט איז נאָך ניט גענוג צו באַשטימען

די שטעלונג פון די סאָציאַליסטען צו דער וועלט־מלחמה אַלס אַ היסטאָרישע פּאַסירונג.

* *

*

אימפּעריאַליזם איז ניט באַשאַפען געוואָרען פון אַן איינציגען שטאַאַט, אָדער פון אַ גרופּע פון שטאַאַטען. עס איז אַ פּראָדוקט פון אַ באַשטימטער שטופע פון רייפקייט אין דער ענטוויקלונג פון קאַפּיטאַליזם, פון אַן אינערליכען אינטערנאַציאָנאַלען צושטאַנד, פון וועלכען קיין שום פאָלק קאָן זיך פרייוויליג ניט באַפרייען. בלויז פון דעם שטאַנדפּונקט איז מעגליך ריכטיג צו פאַרשטעהן די פראַגע פון „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג" אין דער איצטיגער מלחמה.

די נאַציאָנאַלע מלוכה, די נאַציאָנאַלע איינהייט און אונאָבהענגיגקייט, דאָס איז דער אידעען־פּאַנצער, אונטער וועלכען עס האָבען זיך אין דעם פאָריגען יאָהרהונדערט קאָנסטיטואירט די בורזשואזע מלוכות פון מיטעל־אייראָפּאַ. דער קאַפּיטאַליזם פאַרטראָגט ניט די אָרדנונג פון קליינע מלוכה'לעך און די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע צובּרעקלונג. אַן אונבאַדינגטער תנאי פאַר זיין ענטוויקלונג איז אַ וואָס ברייטערע, געשלאָסענער שטאַאַט און אַ געוויסע גייסטיגע קולטור. אָהן איהר איז אוממעגליך צו דערהויבען די נויטווענדיגקייטען פון דער געזעלשאַפט אויף דער הויך, וועלכע ענטשפּרעכט דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע, און עס קאָן אויך ניט עקזיסטירען דער מעכאַניזם פון דער הייגטיגער בורזשואזער קלאַסען־הערשאַפט. איידער דער קאַפּיטאַליזם האָט באַוויזען צו ענטוויקלען זיך צו דער גרויס פון אַ ווירטשאַפט, וועלכע נעהמט אַרום די גאַנצע וועלט, האָט ער זיך באַמיהט צו שאַפען פאַר זיך אַ פאַרמאַכט טעטיגקייט־פעלד אין די נאַציאָנאַלע גרענעצען פון דער מלוכה. דאָס דאָזיגע פּראָגראַם איז פאַרווירקליכט געוואָרען נאָר אין פראַנקרייך אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואָלוציע. נאָר מיט דער הילף פון אַ רעוואָלוציע איז עס מעגליך געווען דורכצופיהרען אויפ'ן פּאָליטישען און נאַציאָנאַלען מאַסשטאַב אָט דאָס דאָזיגע פּראָגראַם. אין גאַנץ אייראָפּאַ, אויסער פראַנקרייך, האָט די בורזשואזע רעוואָלוציע אָפּגעשטעלט זיך אין

האַלבען וועג, און דאָס פּראָגראַם פון קאַפּיטאַליזם איז נאָר טייל־ווייז פארווירקליכט געוואָרען. אַ לעבעדיגער באווייז דערפון איז: די דייטשע מלוכה און דאָס איצטיגע איטאַליען, די עקזיסטענץ פון עסטרייך־אונגארן און טערקיי ביז׳ן היינטיגען טאָג, די רוסישע מלוכה, די אַלוועלטליכע ענגלישע אימפעריע. דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם האָט נאָר געשפּיעלט די ראָלע פון אַ אידעאָלאָגישען אויסדרוק פון דער בורזשואזיע, וועלכע האָט זיך ענטוויקעלט און געשטרעבט צו פארכאַפּען די מאַכט אין לאַנד, ביז דעם מאָמענט, ווען זי האָט זיך מעהר אָדער ווייניגער באַפעסטיגט אין די גרויסע מלוכות פון מיטעל־אייראָפּאַ און זיך געשאַפען אין די דאָזיגע מלוכות די נויטיגע געצייג און באַדינגונגען פאר איהר הערשאַפט.

זייט דאַן האָט דער אימפעריאַליזם אינגאַנצען באַגראָבען דעם אַלטען בורזשואַז־דעמאָקראַטישען פּראָגרעס, מאַכענדיג פון דער אויסשפּרייטונג איבער די נאַציאָנאַלע גרעניצען, אָהן וועלכער ס׳איז אַכט אויף דער נאַציאָנאַלער איינינקייט, אַ פּראָגראַם פון דער בורזשואַזיע פון אַלע לענדער. די נאַציאָנאַלע פּראַזע איז, נאַטירליך, געבליבען. אָבער איהר פּאַקטישער רעאַלער אינהאַלט, איהר פונקציע איז פארביטען געוואָרען אויף איהר היפּוך: זי ווירקט נאָר אַלס שלעכטער צודעק פאר די אימפּעריאַליסטישע שטרעבונגען, אַלס קאַמפּס־רוף פון דער אימפּעריאַליסטישער קאָנקורענץ, אַלס איינציגער און לעצטער אידעאישער מיטעל, מיט דער הילף פון וועלכען מען קאָן פאַנגען די פאָלקס־מאַסען און באַוועגען זיי צו שפּיעלען די ראָלע פון האַרמאַטען־פלייש אין די אימפּעריאַליסטישע מלחמות.

די דאָזיגע אַלגעמיינע טענדענץ פון דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער פּאָליטיק באַווירקט, אַזוי ווי אַ בלינדער אַלוועלטיגער געזעץ, די פּאָליטיק פון באַזונדערע מלוכות, פּונקט ווי די אינטערעסען פון ווירטשאַפטליכער קאָנקורענץ דיקטירען צו יעדען באַזונדערען אונטערנעהמער די באַדינגונגען פון זיין פּראָדוקציאָן־טעטיגקייט.

לאָמיר אויף אַ ווייַלע אָננעמען, אום קלאָרער צו פארשטעהן דעם געשעפענסט פון „נאַציאָנאַלע מלחמות“, וואָס קאָנטראָלירט די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאָליטיק צו דער איצטיגער צייט, אַז

אין איינער פון די קעמפענדע מלוכות איז די מלחמה אין אָנפאנג געווען בלויז פאר נאציאָנאלער פארטיידיגונג. מיליטערישער ערפאָלג וואָלט גלייך געפאָדערט די פארנעמונג פון פרעמדער טעריטאָריע. אָבער די עקזיסטענץ פון איינפלוסרייכע קאפיטאליסטישע גרופען, וואָס זיינען פאראינטערעסירט אין אימפעריאליסטישע אָנעקסיעס, מוזען אין לויף פון דער מלחמה אויפוועקען אפעטיטען צו פארכאפען אלץ נייע לענדער. די אימפעריאליסטישע טענדענצען, וואָס זיינען אין אָנפאנג פון קריעג געווען, אָדער געקאָנט זיין, בלויז אין זייער עמבריאָ, וועלען אָננעמען א באשטימטען כאראקטער און פעסטשטעלען זייערע ציעלען און אויפגאבען. נאָך מעהר, דאָס סיסטעם פון פארבינדונגען צווישען די מיליטערישע מלוכות,, וואָס האָט געהאט צו זאָגען איבער די פּאָליטישע באציהונגען פון די דאָזיגע נאציאָנען אין לויף פון די פארגאנגענע דורות, מאכט אומפארמיידליך, אז יעדע פון די קריעגס־פיהרענדע לענדער זאָל, צוליעב דיין פארטיידיגונגס ציעלען, זעהן, אז די לענדער, וואָס זיינען מיט איהר פארבונדען זאָלען אריינגעצויגען ווערען אין דער מלחמה, אום איהר צו העלפען. ווען איין לאנד נאָכ'ן צווייטען ווערען אריינגעצויגען אין דער מלחמה, ווערען אומפארמיידליך נייע אימפעריאליסטישע קאָמבינאציעס באשאפען און אלטע צופאלען. אויף אזאָ'ן אופן האָט ענגלאנד אריינגעצויגען יאפּאן און כינא אין דער מלחמה און האָט נאָך מעהר פארשארפט די אָנגעצויגענע באציהונגען צווישען יאפּאָן און די פאראייניגטע שטאאטען, צווישען יאפּאָן און מעקסיקא, און דערמיט געשאפען א מעגליכקייט פאר נייע קאָנפליקטען אין דער צוקונפט. אריינברייגענדיג טערקיי אין דער מלחמה, האָט דייטשלאנד מיט דעם מיטגעבראכט, אז די פראגע פון קאָנסטאנטינאָפּעל, פון די באלקאנען און מערב אזיען זאָלען פארנעמען דעם אויבען־אָן אין דעם וועלט־קאָנפליקט. אפילו פאר דעם, וואָס האָט אין אָנפאנג פון קריג ניט פארשטאנען, אז דאָס איז א קריעג פאר אימפעריאליסטישע עראָבערונגען, מוז איצט קלאָר ווערען, אז וואָס מעהר די מלחמה פלאקערט זיך פארנאנדער, אלץ מעהר פארוואנדעלט זי זיך, פון זיך אליין, אויטאָמאטיש אין א מלחמה פאר וועלט־צוטיילונג. דאָס איז געווען קלאָר פון אָנפאנג אָן. דער וואקעלדיגער

גלייכגעוויכט פון קרעפטען צווישען די צוויי קעמפענדע צדדים, צווינגט יעדען צד, שוין פון ריין מיליטערישע מאָטיוועז, כדי צו פארשטארקען זיין אייגענע פּאָזיציע, אָדער צו פארהיטען זיך פון נייע אומגעריכטע אטאקעס, צו האלטען די נייטראלע לענדער אין צאַם דורך פארשפּרעכונגען און אָפּמאכונגען, ווי דאָס האָבען באַוויזען די דייטש-עסטרייכישע פארהאנדלונגען מיט איטאליען, רומעניען, בולגאריען, גריכענלאנד פון איין זייט און דער ענגליש-רוסישער אָפּמאַך פון דער צווייטער זייט. און ענדליך, דער קריעג מוז זיך ענטוויקלען אין א ריין אימפעריאליסטישען קריעג שוין צוליעב דעם אליין, וואָס יעדע פון די קריעגס-פיהרענדע מלוכות באזיצט קאָלאָניעס, און ווען אפילו די מלחמה האָט אין אָנפאנג גענומען האָבען א פארטיידיגונגס-כאראקטער, מוז זיך דער קאַמף פאר דעם שונא'ס קאָלאָניעס פארנאנדערברענען און פארוואנדלען דעם קריעג אין דעם, וואָס ער איז אין דער אמת: א קריעג פון אימפעריאליסטישע רעגירונגען פאר נייע עראָבערונגען.

* *

*

אזוי אַרום איז דער באַגריף פון דער באַשיידענער, אָרענטליכער, פּאַטריאָטישער פאַרטיידיגונגס-מלחמה, וועלכע בלאָנקעט זיך היינט אין דער פאָרשטעלונג פון אונזערע פּאַרלאַמענטאַריסטען און רעדאַקטאָרען, א ריינע איינבילדונג, וועלכע האָט ניט קיין שום היסטאָרישע אַרומנעהמונג פון גאנצען און איהר אָפּהענגיגקייט פון די וועלט-געשעהענישען. וועגען כאראקטער פון דער מלחמה באַשליסען ניט די פייערליכע ערקלערונגען און אַפילו ניט די אָרענטליכע פּלענער פון די אזוי גערופענע פיהרענדע פּאָליטיקער, נאָר די היסטאָרישע צוזאַמענשטעלונג פון דער געזעלשאַפט און איהר מיליטערישע אָרגאַניזאַציע. די סכעמע פון א ריינער „נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונגס-מלחמה“ וואָלט אפשר אויפ'ן ערשטען בליק געקאָנט אָנגעווענדעט ווערען בנוגע א מלוכה ווי די שווייץ. אָבער די שווייץ איז גראַד ניט קיין נאַציאָנאַלע מלוכה און דערצו איז זי ניט קיין טיפּ פון א היינטיגע מלוכה. איהר נייטראַלער וועזען, איהר לוקסוס אין הינזיכט פון דער מיליץ איז נאָר א נעגאַטיווע פּרוכט פון דעם בעהאַלטענעם מלחמה שטאַנד פון די מיליטערישע מלוכות,

וועלכע רינגלען זי אַרום. דערביי וועט זי זיך באַווייזען צו דערהאַלטען נאָר אַזוי לאַנג, ווי לאַנג זי וועט זיך קאָנען צומאַכען צו דעם דאָזיגען שטאַנד. ווי אַזוי אַזאַ נייטראַליטעט אין דער אַלוועלטליכער מלחמה ווערט אין איין אויגענבליק צוטראָטען דורך דעם שטיוועל פון אימפּעריאַליזם, באַווייזט דער גורל פון בעלגיען. דאָ געהען מיר איבער ספּעציעל צו באַטראַכטען די לאַגע פון די קליינע מלוכה׳לעך.

אַ פּשוט קלאַסישען ביישפּיעל פון דער „נאַציאָנאַלער מלחמה“ שטעלט איצט פאָר סערביען. אויב וועלכע ס׳איז מלוכה האָט אויפ׳ן גרונד פון אַלע אויסערליכע און פאָרמעלע טעמים דאָס רעכט אויף נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג, איז עס סערביען. אָנגעוואָרען די נאַציאָנאַלע איינינקייט דורך די אַנעקסיעס פון עסטרייך, בעדראָהט דורך עסטרייך אין נאַציאָנאַלען לעבען, ענדליך געצוואונגען דורך איהר צו דער מלחמה, פיהרט סערביען לויט אַלע מענשליכע השערות אַן אמת׳דיגע פאַרטיידיגונגס־מלחמה פאַר איהר עקזיסטענץ, פרייהייט, נאַציאָנאַלע קולטור. ווען ס׳זאָל זיין גערעכט די שטעלונג פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פראַקציע וואָלטען די סערבישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען, וועלכע האָבען אין בעלגראַדער פּאַרלאַמענט פּראָטעסטירט געגען דעם קריעג און אָפּגעוואָרפען דעם קריעגס־קרעדיט, געוועזען פּשוט פאַררעטער פון די לעבעדיגסטע אינטערעסען פון דעם אייגענעם פאַטערלאַנד. אין אמת׳ן האָבען זיך אָבער די סערבען לאַפּטשעוויטש און קאַצנעראָוויטש פאַרשריבען מיט גאָלדענע בוכשטאַבען אין דער געשיכטע פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם און האָבען גלייכצייטיג אַרויסגעוויזען אַ שאַרפען היסטאָרישען פאַרשטאַנד פאַר די אמת׳ע פאַרוויקלונגען פון דער מלחמה, און דערמיט האָבען זיי געגעבען אַן אונגעהויערען פאַרדינסט זייער לאַנד, דער זאַך פון אויפקלערען זייער פאָלק. פאָרמעל גענומען, פיהרט סערביען אַ פאַרטיידיגונגס־מלחמה. אָבער די טענדענצען פון איהר מאָנאַרכיע און פון די הערשענדע קלאַסען, פונקט אַזוי ווי די שטרעבונגען פון די הערשענדע קלאַסען אין אַלע היינטיגע מלוכות, בויגען זיך צו עקספּאַנסיע, צו פאַרשפּרייטען זיך, נישט זאָרגענדיג וועגען די נאַציאָנאַלע גרענעצען, צוליעב וואָס זיי נעהמען אָן אַן אַגרעסיווען כאַראַקטער. אַזוי בויגען זיך די טענ־

דענצען פון סערביען צום אַדריאַטישען ברעג, וואו זי האָט אויף די אַלבאַרישע בערג צו פיהרען אַן אמת'ן אימפּעריאַליסטישען קאַמף, דער רעזולטאַט פון וועלכען ס'וועט ענטשידען ווערען דורך די גרוי־סע מלוכות איבער סערביען. די הויפּט זאַך איז אָבער, וואָס פאַר'ן סערבישען נאַציאָנאַליזם שטעהט דער רוסישער אימפּעריאַליזם. סערביען איז נאָר אַ פּעהנדעל אויף דעם גרויסען שאַך־ברעט פון דער אַלוועלטליכער פּאָליטיק און דאָס באַטראַכטען די מלחמה אין סערביען אַליין ניט נעהמענדיג אין אַכט די פּאַרוויקעלטע באַדינ־גונגען, דעם אַלגעמיינעם גרונד פון דער אַלוועלטליכער פּאָליטיק ווערט אָן יעדען יסוד.

דאָס זעלבע איז נוגע אויך די לעצטע באַלקאַנער מלחמות. נעהמענדיג די זאַכען פאַרמעל און אַליין פאַר זיך, זיינען די באַל־קאַנישע מלוכות היסטאָריש געווען גערעכט, דורכפיהרענדיג דעם אַלטען דעמאָקראַטישען פּראָקוראַט פון דער נאַציאָנאַלער פּאָליטיק. אָבער נעהמענדיג די באַלקאַנישע מלחמות אין זייער רעאַלער היס־טאָרישער פאַרבינדונג, אַ דאַנק וועלכער דער באַלקאַן איז געוואָרען אַ נעסט פון דער אַלוועלטליכער אימפּעריאַליסטישער פּאָליטיק, זיינען אויך זיי אָביעקטיוו געווען ניט מעהר ווי אַ פראַגמענט פון די אַלגעמיינע צוזאַמענשטויסען, אַ פייער־פּונקט אין דער דאָזיגער פאַטאַלער קייט פון געשעהענישען, וועלכע האָבען מיט דער אונ'־רחמנות'דיגער נויטווענדיגקייט דערפיהרט צום איצטיגען קריעג. די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט טאַקי איינגעאָר־דענט אין באַזעל אַן ענטוזיאַסטישע אָוואַציע די באַלקאַנישע סאָ־ציאַליסטען פאַר זייער ענטשידענעם ווידערשטאַנד געגען מאָראַלי־שער און פּאָליטישער מיטווירקונג אין די באַלקאַנער מלוכות, ווי אויך פאַר'ן אָראָפּרייסען די מאַסקע פון זייער אמת'דיגער פיזאָ־נאָמיע. דערמיט האָט זיך אויך שוין לכתחילה פאַראורטיילט די שטעלונג פון די דייטשע און פראַנצויזישע סאָציאַליסטען אין דער איצטיגער מלחמה.

אָבער אין דער זעלבער לאַגע, ווי די באַלקאַנישע מלוכות, גע־פינען זיך איצט אַלע קליינע מלוכה'לעך, ווי למשל, אויך האָלאַנד. אויב אַ שיף האָט אַ לאָך, דאַרף מען קודם־כל קלערען וועגען פאַר־שטאָפּען דעם לאָך. און וועגען וואָס וואָלט דען באמת זיך געקאָנט

האַנדלען אין דעם קליינעם האָלאַנד, ווען נישט אין דער ריין־נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג, אין דער פאַרטיידיגונג פון דער עקזיסטענץ און אונאָבהענגיגקייט פון לאַנד. אויב מען זאָל נעהמען אין אַכט נישט מעהר ווי דעם מיין פון דעם האָלענדישען פאָלק, און אַפילו פון זיינע הערשענדע קלאַסען, האָט מען פאַר זיך אַ פראַגע פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג. אָבער די פּראָלעטאַרישע פּאָליטיק, וועלכע שטיצט זיך אויף היסטאָרישער באַטראַכטונג, קאָן זיך נישט ריכטען לויט דעם סוביעקטיווען מיין פון אַ געוויסען באַזונדערען לאַנד, זי מוז האָבען אַ אינטערנאַציאָנאַלע אָריענטאַציע אויפ'ן סמך פון אַלגעמיינעם קאָמפּלעקס פון די פאַרהעלטנישען אין דער וועלט־פּאָליטיק. אַזאַ קליינע מלוכה'לע ווי האָלאַנד, צ. ב., צי זי וויל עס צי ניט, איז נאָר אַ קליין רעדעלע אין דעם מעכאַניזם פון דער היינטיגער וועלט־פּאָליטיק און דיפּלאָמאַטיע. דאָס וואָלט גלייך קלאָר געוואָרען, ווען האָלאַנד זאָל פאַקטיש אַריינגעצויגען ווערען אין דעם שטורם פון דער וועלט־מלחמה. קודם כל, וואָלטען איהרע געגנער געפּרובט צו אַטאַקירען איהרע קאָלאָניעס. די מלחמה־פיהרונג דורך האָלאַנד וואָלט פון זיך אַליין זי געבראַכט צו אַ קאַמף פאַר דער דערהאַלטונג פון איהרע היינטיגע באַזיצונגען. די פאַרטיידיגונג פון דער נאַציאָנאַלער אונאָבהענגיגקייט פון די האָלאַנדער ביים ברעג פון צפון ים וואָלט דירעקט געפיהרט דערצו, אַז זיי זאָלען באַשיצען זייער רעכט צו באַהערשען די מאַלאַיער אויפ'ן אַרכיפּעלאַג אין מזרח־אינדיען. אָבער דערמיט ענדיגט זיך נאָך ניט דער מיליטאַריזם פון האָלאַנד. איבערגעלאָזט צו זיך אַליין, וואָלט זי ווי אַ נוס־שאָל צודריקט געוואָרען אין שטורם פון וועלט־קריעג. האָלאַנד וואָלט דעריבער, באַלד, אונאָבהענגיג פון איהר ווילען, געוואָרען אַ מיטגליד פון איינעם פון די פאַרבאַנדען פון די קעמפּפענדע מלוכות, און אַזוי אַרום וואָלט זי אויך געוואָרען אַ טרעגער און אַ געוועהר פון די ריין אימפּעריאַליסטישע טענדענצען.

דעם זעלביגען געדאַנק האָט אַרויסגעבראַכט קאַרל קאַאוטסקי ערשט מיט עטליכע יאָהר צוריק אין זיין פּאַמפּלעט „פּאַטריאָטיזם און די סאָציאַלדעמאָקראַטיע”, וואָס איז ערשינען אין 1907. דאָרטען לייענען מיר:

„הגם דער פאטריאָטיזם פון דער בורזשואזיע און פון דעם פראָלעטאריאט זיינען צוויי גאנץ פארשיידענע, פאקטיש־געגענזעצליכע ערשיינונגען, קאָן דאָך ענטשטעהן אזא לאגע, וועןביידע מינים פון פאטריאָטיזם זאָלען פאראייניגען זייערע כחות פאר א געמיינשאַפטליכער אקציע. דאָס קאָן אפילו אויך פאסירען אין צייט פון קריעג. די בורזשואזיע און דער פראָלעטאריאט פון א פאָלק זיינען גלייך פאראינטערעסירט אין זייער נאציאָנאַלער אונאָפהענגיגקייט, אין זעלבסט־באַשטימונג און אין דער באזייטיגונג פון אלערליי מינים אונטערדריקונג און עקספּלואטאציע אונטער א פרעמדער אויסלענדישער מאכט. אין די נאציאָנאלע צוזאמענשטויסען וואָס זיינען ארויסגעשפּרונגען פון אזעלכע אויסלענדישע פארזוכען צו אונטערדריקען א באטרעפענדע נאציע, האָט דער פאטריאָטיזם פון פראָלעטאריאט זיך אלעמאָל פאראייניגט מיט דעם פאטריאָטיזם פון דער בורזשואזיע. אָבער דער פראָלעטאריאט ווערט א כח, וואָס קאָן זיין געפעהרליך פאר דעם הערשענדען קלאָס בעת א גרויסער נאציאָנאלער אויפרודערונג־רעוואָלוציע קוקט ארויס פון הינטער יעדער גרויסער מלחמה, ווי דאָס האָט זיך אויסגעדריקט אין דער פאריזער קאָמונע פון 1871 און אין דעם רוסישען טעראָריזם נאָך דעם רוסיש־יאפאנישען קריעג.

„צוליעב דער אורזאכע איז די בורזשואזיע פון די מעהרסטע פעלקער אָפט מקריב איהרע נאציאָנאלע אינטערעסען ווען די באַשיצונג פון די דאָזיגע אינטערעסען שטעלט אין סכנה די מאכט פון דער בורזשואזיע: וואָרים די בורזשואזיע האסט און האָט מורא פאר רעוואָלוציע פיעל מעהר ווי זי ליעבט נאציאָנאלע אונאָפהענגיגקייט און גרויסמאכט. צוליעב דעם טעם איז די בורזשואזיע מקריב די פּוילישע אונאָפהענגינקייט און דערלאָזט, אז עס זאָלען פארבלייבען לעבען אזעלכע אָפּגעלעבטע און קינסטליך צונויפגעשטשאָבעטע פּאָליטישע פאראייניגונגען, ווי עסטרייך און טערקיי, הגם שוין א דור לאנג ווי זיי זיינען פארמשפט פארניכטעט צו ווערען. אין דער ציוויליזירטער אייראָפּא גיבען מעהר ניט קיין נאציאָנאלע קאמפען וואָס זאָלען פיהרען צו רעוואָלוציעס. די נאציאָנאלע פּראָבלעמען, וואָס קאָנען היינט ענטשיידען ווערען דורך א רעוואָלוציע אָדער דורך א קריעג, וועלען אין דער צוקונפט געלייזט ווערען

דורכ'ן זיעג פון פּראָלעטאַריאַט, אָבער דעמאָלט, אַ דאַנק דער אינ־טערנאַציאָנאַלער אחדות, וועלען זיי אָננעמען אַ גאַנץ אַנדער גאַנג ווי היינט, ווען די געזעלשאַפט געפינט זיך אין צושטאַנד פון עקס־פּלואַטאַציע און אונטערדריקונג. די נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען דאַר־פען מעהר ניט פאַרנעמען די אויפמערקזאַמקייט פון דעם אַרביי־טער קלאַס פון זיינע פּראַקטישע קאַמפען. אַנדערע פּראָבלעמען מוזען האָבען די גאַנצע כחות פון פּראָלעטאַריאַט.

„... און אינצווישען ווערט אַלץ זעלטענער די וואהרשיינליכ־קייט, אַז דער פּאַטריאָטיזם פון פּראָלעטאַריאַט און פון דער בור־זשואזיע זאָלען זיך פאַראייניגען צו באַשיצען די פרייהייט פון פאָלק".

און קאַוטסקי באַהויפּטעט, אַז די פראַנצויזישע בורזשואזיע האָט זיך פאַראייניגט מיט'ן צאַריזם און אַז רוסלאַנד איז ניט מעהר קיין סכנה פאַר מערב אייראָפּאַ, ווייל די רעוואָלוציאָנערע באַוועג־גונג האָט אָפּגעשוואַכט איהר מיליטערישע קראַפט:

„אונטער אַזעלכע אומשטענדען קאָן מען ניט ערוואַרטען אַז אין אַ קריעג צו פאַרטיידיגען נאַציאָנאַלע פרייהייט זאָלען זיך פאַר־אייניגען די בורזשואזיע און די פּראָלעטאַריער.

„... מיר האָבען געזעהן אַז איצטער קומט עס ניט צו דעם מין סכסוכים וואָס זיינען געווען אומפאַמיידליך צווישען שכנישע פעל־קער אין דעם 19טען יאָהרהונדערט. פעלקער וואָס האַלטען שטאַרק פון פרייהייט נעמען זיך ניט מעהר צום געוועהר, ווען די פרייהייט ווערט באַדראָהט. מיר האָבען געזעהן, אַז דער מאָדערנער מיליטאַ־ריזם פאַרטיידיגט ניט אין ערגיץ קיין פאָלקס־רעכט, נאָר ער שטעלט זיך איין אומעטום צו באַשיצען פּראָפיטען. די טעטיגקייט פון מיליטאַריזם איז ניט געציעלט צו באַשיצען די אונאָפּהענגיגקייט און די ניט־באַריהמבאַרקייט פון זיין אייגענער נאַציאָנאַליטעט, וואָס קיינער באַדראָהט ניט, נאָר די באַפעסטיגונג און אויסשפּריי־טונג פון קאָלאָני־באַזיצען, וואָס דיענען נאָר גרעסער צו מאַכען די פּראָפיטען פון קאַפּיטאַל. אין דער איצטיגער צייט קאָן קיין צו־זאַמענשטויס צווישען מלוכות ניט פיהרען צו אַזאַ מלחמה, וואו דער פּראָלעטאַריאַט זאָל פאַראינטערעסירט זיין צו שטיצען די בור־זשואזיע: אין געגענטייל ווי די אינטערעסען אַזוי די פליכט

וועלען דיקטירען דעם פּראָלעטאַריאַט ער זאָל ענערגיש באַקעמפּען די מלחמה".

האָבענדיג דאָס אַלץ אין זינען, וואָס דאַרף זיין די פּראַקטישע שטעלונג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין באַצוג צו דעם איצטיגען קריעג? זאָל זי ערקלערען, אַז, אַזוי ווי עס איז אַ פאַקט, אַז די מלחמה איז אַן אימפּעריאַליסטישע און קיין סאָציאַליסטישע זעלבסט־באַשטימונג האָבען מיר סיי־ווי־סיי ניט, אַנערקענען מיר ניט דעם קריעג און ווילען מיר זיך אונטערגעבען צום שונא? פּאַסיווער פאַטאַליזם קען ניט זיין די ראָלע פון אַ רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי, ווי די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע איז. זי טאָר זיך ניט איבערגעבען אין רשות פון דעם עקזיסטירענדען קלאַסען־שטאַאַט אונטער דער קאָמאַנדע פון די הערשענדע קלאַסען, און זי קען אויך ניט שטעהן, ווי אַ פּאַסיווער צוזעהער און וואַרטען ביז דער שטורעם וועט פאַראיבער.

די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מוז אָננעמען אַ פּראָגראַם פון אַקטיווער קלאַסען־פּאָליטיק, זי מוז אָננעמען אַ טאַקטיק, וואָס זאָל טרייבען די הערשענדע קלאַסען אין אַ סאָציאַלען קריזיס און שטורפּען דעם קריזיס אַלץ ווייטער און טיפער. דאָס איז די ראָל, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע דאַרף שפּילען אַלס די פאָרשטעהערין פון קעמפּענדען פּראָלעטאַריאַט. אַנשטאַט צו פאַרדעקען די אימפּעריאַליסטישע מלחמה מיט אַ פאַלשען מאַנטעל פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־פאַרטיידיגונג, דאַרף די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פאָדערען דאָס רעכט פון אמת'ער נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג און באַנוצען די פאָדערונג אַלס אַ וואָפע אין קאַמף געגען דער אימפּעריאַליסטישער מלחמה.

דער ערשטער און איינפאַכסטער זין פון נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג פאָדערט, אַז די נאַציע אַליין זאָל נעמען איהר זעלבסטשוץ אין די אייגענע הענט אריין. ניט קיין מיליטערישע קאַסטע איבער'ן קאָפּ פון פאָלק, נאָר אַ פאָלקס־מיליץ, קאָנטראָלירט פון פאָלק. ניט נאָר דאַרף די גאַנצע ערוואַקסענע מענליכע באַפעלקערונג זיין באַוואָפענט, נאָר אַלע ענטשיידונגען וועגען פריעדען און קריעג זאָלען באַשלאָסען ווערען פון פאָלק גופא. דער צווייטער תנאי פון נאַציאָנאַלען זעלבסטשוץ באַשטעהט אין דער אָפּשאַפונג פון יעדער

מין פון פּאָליטישע אונטערדריקונג, ווארים די גרעסטע מאָס פון פּאָליטישער פרייהייט איז אויך דער בעסטער פונדאַמענט פאַר נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג. די ערשטע פליכט פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע האָט זיך געזאָלט אויסדריקען און פעסטשטעלען אָט די פונדאַמענטאַלע מיטלען פון נאַציאָנאַלען זעלבסטשוץ.

פערציג יאָהר נאָכאַנאַנד האָבען מיר געבטאַרעט זיך צו איבערציינגען סיי די הערשענדע קלאַסען און סיי די מאַסען פון פּאָלק, אַז נאָר אַ פּאָלקס־מיליץ וואָלט פּעהיג געווען ווירקליך צו פאַרטיידיגען דאָס פאַטערלאַנד און מאַכען עס אונבאַזיעגבאַר. און דאָך, ווי נאָר עס איז געקומען די ערשטע פּראָבע, האָבען מיר איבערגעגעבען די פאַרטיידיגונג פון אונזער לאַנד אין די הענט פון דער שטענדיגער אַרמיי. מיר האָבען געלאָזען אונזער פאָלק ווערען קאַנאָנען פלייש — אונטער דער בייטש פון הערשענדען קלאַס. אונזערע פּראָלעטאַריער האָבען הפנים גאָר ניט באַמערקט, אַז די ברכות, וואָס זיי האָבען מיטגעגעבען די פאַטערלאַנדס פאַרטיידיגער צום פראָנט האָבען אָפען אויסגעדריקט זייער צושטימונג, אַז די פּרייסישע קייזערליכע אַרמיי איז די אמת'ע פאַרטיידיגערין פון פאַטערלאַנד. זיי האָבען הפנים ניט באַגריפען אַז דורך דער צושטימונג האָבען זיי געאָפּפערט מיט דעם שטיץ־פּונקט פון אונזער פּראָגראַם. זיי האָבען אויף אַזאַ אויפ'ן אינגאַנצען אויפגעגעבען די פּאָלקס־מיליץ. זיי האָבען פאַרניכטעט יעדע ווערט פון פערציג יאָהר אַגיטאַציע געגען דער שטענדיגער אַרמיי.

די גרויסע לעהרערס פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט האָבען געזעהן די פאַטערלאַנד־פאַרטיידיגונג גאָר אין אַן אַנדער ליכט. ווען דער פּאַריזער פּראָלעטאַריאַט, אַרומגערינגעלט מיט פרייסישע סאָלדאַטען, האָט אין 1871 גענומען די לייצעס פון דער רעגירונג אין זיינע הענט, האָט מאַרקס ענטוזיאַסטיש געשריבען :

„פּאַריז, וואָס איז דאָס וואוין־אָרט פון דער אַלטער רעגירונג, און אין דער זעלבער צייט דער סאָציאַלער צוציהונגס פּונקט פאַר דעם פראַנצויזישען אַרבייטער קלאַס, פּאַריז האָט זיך אויפגעהויבען אין אַ באַוואָפענטען אויפשטאַנד געגען דעם פאַרזוך פון מאַנסיער טיערס און זיינע יונקערס צוריק צושטעלען און צו פאַראייביגען די

מאַכט פון דער אַלטער אימפּעריאַליסטישער הערשאַפט. פּאַריז האָט געקענט מאַכען דעם ווידערשטאַנד נאָך דערפאַר, וואָס עס האָט ניט געהאַט מעהר קיין שטענדיגע אַרמיי, און אנשטאַט איהר האָט זיך דאָרט געפונען אַ פאָלקס־וואַך, וואָס איז הויפּטזעכליך באַשטאַנען פון אַרבייטער. עס איז געווען נויטיג צו מאַכען פון דער פאָלקס־וואַך אַ באַשטענדיגע איינריכטונג. און דער ערשטער אויפטו פון דער קאָמונע איז געווען די אונטערדריקונג פון דער אַרמיי און איהר אָרט האָט פאַרנומען דאָס באַוואָפענטע פאָלק... די קאָמונע איז געווען די אמת'ע פאָרשטעהערין פון אַלע געזונטע עלעמענטען פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט, ד. ה. אַן אמת'ע נאַציאָנאַלע רעגירונג, און פונקט אַזוי איז זי, אַלס פּראָלעטאַרישע רעגירונג, אַלס בראַווע קעמפּפערין פאַר דער באַפרייאונג פון אַרבייט, געווען אינטערנאַציאָנאַל אין פולען זין פון וואָרט. פּנים לפּנים מיט דער פּרייסישער אַרמיי, וועלכע האָט אַנעקסירט צוויי פראַנצויזישע פּראָווינצען פאַר דייטשלאַנד, האָט די קאָמונע אַנעקסירט די אַרבייטער פון דער גאַנצער וועלט פאַר פראַנקרייך". (אַ רעדע, געהאַלטען ביי דער אַלגעמיינער באַראַטונג פון אינטערנאַציאָנאַל) וואָס האָבען אָבער אונזערע לעהרערס געזאָגט וועגען דער ראָל, וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט געשפּילט אין דער יעצטיגער מלחמה? אין יאָהר 1892 האָט פרידריך ענגעלס אויסגעדריקט די פאָלגענדע מיינונג וועגען די הויפּט שטריכען פון דער שטעלונג, וואָס די פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען דאַרפען נעמען אין צייט פון אַ וועלט־מלחמה:

„אַ מלחמה אין וועלכער די רוסען און פראַנצויזען זאָלען אָנפאַלען אויף דייטשלאַנד וואָלט געמיינט אַ קאַמף אויף לעבען און טויט פאַר דער לעצטער. דייטשלאַנד וואָלט דאַן נאָר געקענט פאַרזיכערען איהר נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ דורך די שטאַרקסטע רעוואָלוציאָנערע מעטאָדען. די יעצטיגע רעגירונג וועט זיכער ניט ברענגען קיין רעוואָלוציע, אויב זי וועט ניט זיין געצוואונגען דערצו. מיר האָבען אָבער אַ שטאַרקע פּאַרטיי, וואָס קען זי צווינגען צו נעמען די נויטיגע שריטע, אָדער ווען נויטיג קען זי אינגאַנצען פאַרנעמען דאָס אָרט פון דער רעגירונג. מיר האָבען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי.

„מיר האָבען נאָך ניט פאַרגעסען דעם גלאָררייכען ביישפּיעל פון פראַנקרייך אין יאָהר 1793. עס קומט באַלד דער הונדערט־יעהריגער יאָהרעספעסט פון 1793. אויב רוסלאַנדס באַגעהר נאָך זיעג, אָדער דאָס שאָוויניסטישער אונגעדולד פון דער פראַנצויזישער בורזשואזי זאָל באַרהאַלטען דעם זיעגרייכען, הגם רוהיגען מאַרש פון די דייטשע סאָציאַליסטען, מעגט איהר זיין זיכער, אז די לעצטע וועלען זיין גרייט צו ווייזען דער וועלט, אז די דייטשע פּראָלעטאַריער פון היינט זיינען ווערט די פראַנצויזישע סאַנקוּלאָטען, אז 1893 וועט זיין ווערט 1793. און אויב די סאָלדאַטען פון העררן קאָנסטאַנס זאָלען שטעלען זייערע פיס אויף דער דייטשער ערד, דאַן וועלען מיר זיי באַגעגענען מיט די ווערטער פון דער מאַרסעליעזע:

„וואָס, די פרעמדע באַנדעס
וועלען פאַסען געזעצען
אין אונזער לאַנד, פאַר אונזערע היימען?"

„קורץ, וועלען מיר האָבען פרידען, וועט די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פאַרטיי זיין זיכער מיט א זיעג אין צייט פון א יאָהר צעהן. וועט אָבער קומען די מלחמה, וועט זי ענטוועדער ברענגען א זיעג אין צייט פון צוויי־דריי יאָהר, אָדער די פאַרטיי וועט אינגאַנצען רואינירט ווערען אויף וועניגסטענס, פופצעהן אָדער צוואַנציג יאָהר".

ווען ענגעלס האָט געשריבען די דאָזיגע ווערטער האָט ער זיך פאָרגעשטעלט א לאַגע, וואָס איז גאַנץ אַנדערש פון דער עקזיסטירענדער. ער האָט אין זינען געהאַט דעם אַלטען, רוסישען צאַריזם מיט אַלע זיינע געפאַהרען. מיר האָבען שוין אָבער ביינעוואוינט די גרויסע רוסישע רעוואָלוציע. נאָך מעהר, ער האָט געדענקט וועגען א ווירקליכע פאַרטיידיגונגס־קריעג. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט אז דייטשלאַנד ווערט באַפאַלען פון ביידע זייטען, פון מזרח און מערב, פון צוויי פיינדליכע מעכטע. ענדליך האָט ער אויך איבערגעשעצט דאָס פאַרטיגקייט פון די דייטשע באַדינגונגען פאַר א סאָציאַלער רעוואָלוציע. ווירקליכע קעמפּפער איבערשעצען זעהר אָפט דעם שנעלען גאַנג פון דער ענטוויקלונג. ניט

קוקענדיג דארויף, ווייזען ענגעלס'עם ווערטער מיט א מערקוויר־דיגער קלאָרקייט, אז ער האָט געמיינט נאַציאָנאלע פּארטיידיגונג אין סאָציאלדעמאָקראטישען זין. ער האָט בשום אופן ניט געמיינט די אונטערשטיצונג פון דער פּרייסישער יונקערשער, מיליטאריס־טישער רעגיערונג און איהר גענעראל־שטאב. ער האָט גערעדט וועגען רעוואָלוציאָנערע טאטען לויט דעם ביישפּיעל פון די יאקאָבי־נער פון פראנקרייך. געוויס, סאָציאליסטען דארפען פארטיידיגען זייער פאטערלאנד אין צייט פון א גרויסען קריזיס. און דאָ ליגט די שולד פון דער דייטשער סאָציאל דעמאָקראטישער רייכס־טאג־גרופּע. ווען די גרופּע האָט ערקלערט דעם 4טען אויגוסט, אז: „אין דער שעה פון געפאהר וועלען מיר ניט פארלאָזען אונזער פאטערלאנד“, האָט זי אין דעם זעלבען אָטעם אָפּגעלייקענט איהרע אייגענע ווערטער. אין דער ווירקליכקייט האָבען די סאָציאליסטען יא פארלאָזען זייער פאטערלאנד אין דער שעה פון דער העכסטער געפאהר. דער הייליגסטער חוב פון די סאָציאליסטען צו זייער לאנד איז געווען אויפצודעקען דעם אמת'ן כאראקטער פון קריעג און פאנאנדערצורייסען דעם נעץ פון אימפּעריא־ליסטישע און דיפּלאָמאטישע ליגענס, וואָס האָבען פארבלענדט די אויגען פון פאָלק. עס איז געווען זייער פליכט צו ריידען קלאָר און הויך צום דייטשען פאָלק, אז ווי די מלחמה זאָל זיך ניט ענ־דיגען, מיט א זיעג אָדער מיט א מפּלה, — אין ביידע פאלען וועט עס זיין פאטאל פאר איהם. די סאָציאליסטען האָבען געדארפט אויפהויבען זייער שטימע געגען דעם וואָס דאָס לאנד איז גע־שטעלט געוואָרען אין א קריעגס־צושטאנד. זיי האָבען געדארפט פאָדערען, אז דער פּארלאמענט זאָל זיין אָפען אין צייט פון קריעג, זיי האָבען געדארפט פאָדערען אז דער פּארלאמענט זאָל האָבען א קאָנטראָל איבער דער רעגירונג און דאָס פאָלק איבער'ן פּארלא־מענט; זיי האָבען געדארפט פאָדערען א באלדיגע אָפּשאפונג פון אלע פּאָליטישע אומגלייכהייטען, ווייל נאָר א פרייע פאָלק קאָן זיך רעגירען; מיט דאָס פּראָגראם פון מארקס, ענגעלס און לאסאל האָבען זיי געדארפט ארויסטרעטען געגען דעם קריעג, וואָס האלט זיך אויף די רעאקציאָנערסטע כחות פון אייראָפּא.

* *

*

די גרויסע היסטאָרישע שעה האָט, זעלבסטפאַרשטענדליך, געפאָדערט אַן איינשטימיגע פּאָליטישע האַנדלונג, אַ ברייטע, פעסטע פּראָגראַם, וואָס נאָר די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע קאָן געבען. אַנשטאַט דעם האָבען איהרע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרשטעהער באַוויזען זייער פּאָלשטענדיגען באַנקראָט. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט ניט אָנגענומען אַ פּאַלשע שטעלונג, — זי האָט איבערהויפּט ניט געהאַט קיין באַשטימטע שטעלונג. זי האָט אויפגעהערט צו עקזיסטירען אַלס אַ קלאַסען־פּאַרטיי, וואָס האָט איהר אייגענע וועלט־אַנשויאונג; זי האָט איבערגעלאָזען דאָס לאַנד, אָהן דעם מינדסטען פּראָטעסט, צו דעם שיקזאַל פון אַן אימפּעריאַליסטישער מלחמה אויסער'ן לאַנד און צו דער דיקטאַטור פון שווערד ביי זיך אין דער היים. ניין, נאָך מעהר, די פּאַרטיי האָט גענומען די פעראַנטוואָרטליכקייט פון קריעג אויף איהרע אייגענע פּלייצעס. אין איהר דעקלאַראַציע האָט די רייכסטאַג גרופּע געזאָגט: „מיר האָבען בלויז געשטימט פאַר דער פּאַרטיידיגונג פון אונזער לאַנד, מיר נעמען אָבער ניט אויף זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן קריעג". אין דער ווירקליכקייט איז עס געווען פאַרקערט. פאַר די מיטלען פון „נאַציאָנאַלער פּאַרטיידיגונג", ד. ה. פאַר דער אימפּעריאַליסטישער מאַסען אויסשלאַכטונג דורך די באַוואַפענטע כוחות פון דער מיליטערישער מאָנאַרכיע, האָבען די סאָציאַל־דעמאָקראַטען ניט געשטימט. די פראַגע פון בודזשעט איז אויף אַ האָר ניט געווען אָבהענגיג פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ווייל זי האָט געהאַט געגען זיך אַ פעסט־געשלאָסענע מעהרהייט פון דריי פערטעל פון דעם קאַפּיטאַליסטישען רייכסטאַג, וואָס איז באַשטאַנען פון די בורזשואַזע פּאַרטייען. די סאָציאַל־דעמאָקראַטען האָבען בלויז איין זאַך אויפגעטהאָן מיט זייער שטימען פאַר די קריגס־אויסגאַבען און דאָס איז, וואָס זיי האָבען דער קאַפּיטאַליסטישער מלחמה געגעבען אַ כלומר'שט דעמאָקראַטישען כאַראַקטער. שטיצענדיג די רעגירונג האָבען זיי דערמיט געהאָלפען איהר צו פאַרשפּרייטען ליגענס וועגען דער ווירקליכער לאַגע און די פּראָבלעמען פון קריעג.

„אָבער וואָס האָט די פּארטיי געדאַרפט טהאָן אז איהר געג־נערשאַפט צום קריעג זאָל האָבען א ווירקונג? האָט זי געדאַרפט רופען א גענעראַל סטרייק? האָט זי געדאַרפט אויפפאָדערען די סאָלדאטען, אז זיי זאָלען זיך ענטזאגען פון מיליטער דיענסט?“ אזעלכע פראגען זיינען פיעל מאָל געשטעלט געוואָרען. צו ענטפערען אויף זיי פשוט יאָ אָדער ניין וואָלט געווען פונקט אזוי לעכערליך ווי צו באשליסען, אז „ווען די מלחמה זאָל אויסברעכען, וועלען מיר מאַכען א רעוואָלוציע“. רעוואָלוציעס ווערען ניט געמאַכט און גרויסע פאָלקס־באוועגונגען ווערען ניט געשאַפען לויט רעצעפּ־טען פון פארטיי־פיהרער. א קליינע גרופּע פון קאָנספּיראטאָרס קאָן אָרגאניזירען א בונט אויף א באשטימטען טאָג, אויף א באַ־שטימטע שעה, און קאָן אין דער באשטימטער צייט געבען איהרע נאָכפאָלגער א צייכען אָנצוהויבען די אומרוהען. אָבער דורך אזוינע פּרימיטיווע מיטלען קאָנען אין א צייט פון א קריזיס ניט באשאַפען ווערען גרויסע פאָלקס־באוועגונגען. דער אַם בעסטען צוגעגרייטער מאסען־סטרייק קאָן צוזאמענברעכען אין דער זעלבער מינוט, וואָס די פיהרער געבען א סיגנאַל איהם אָנצופאנגען, ער קאָן דורכפאלען נאָך פאר דער ערשטער אטאקע. דער ערפאָלג פון גרויסע באוועגונגען איז אָפּהענגיג פון פיעלע עקאָנאָמישע, פּאָ־ליטישע און פּסיכאָלאָגישע פאקטאָרען. די רייבונגען צווישען די קלאַסען, די אינטעליגענץ פון די מאַסען, די שטאַרקייט פון דעם ווידערשטאנדס־גייסט — די אַלע פאקטאָרען וועלכע מען קאָן ניט אויסרעכענען, אָט די אַלע באדינגונגען קאָן ניט א פאַרטיי קינסט־ליך באשאפען. דאָס איז דער אונטערשייד צווישען גרויסע היסטאָ־רישע אויפטרייסלונגען און קליינע דעמאָנסטראציעס אין צייט פון שלום, וואָס א גוט דיסציפּלינירטע פּאַרטיי קאָן שטענדיג דורכפיה־רען און וועלכע טראָגען הויפּטזעכליך דעם כאראקטער פון פּאָרשטע־לונגען. דער גרויסער היסטאָרישער מאָמענט באשאַפט אליין די פאָרמען, וועלכע וועלען ברענגען די רעוואָלוציאָנערע באוועגונג צו אַן ערפאָלגרייכער ענדע. ער באשאַפט אליין די וואפען און באריי־כערט דעם ארסענאַל פון פאָלק מיט אזוינע וואפען, פון וועלכע מען האָט פריהער ניט געוואוסט.

נאַמס־געזעצען. אין יענער צייט האָבען מיליאָנען מענשען גע־גלויבט, אַז יעדער סאָציאַליסט האָט אין יאָהר 1870 געהאַנדעלט

וואָס די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז יאָ געווען אימשטאַנד צו געבען איז ניט לעבערליכע רעצעפּטען און פאָרשריפטען, נאָר אַ פּאָליטישען לאָזונג און אַ קלאָרקייט צו די פּאָליטישע פּראָבלעמען און אינטערעסען פון פּראָלעטאַריאַט אין צייט פון קריעג.

„וואָלטען די מאַסען פון פאָלק געשטיצט די סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע אין איהר געגנערשאַפט צום קריג?" אויף דער פראַגע קאָן קיינער ניט ענטפערען. דאָס איז אפילו ניט קיין וויכטיגע פראַגע. האָבען דען אונזערע פּאַרלאַמענטאַריער געפאָדערט פון די גענעראַלען פון דער פּרייסישער אַרמיי אַ פאַרזיכערונג פון זיעג, איידער זיי האָבען געשטימט פאַר דעם מלחמה בודזשעט? וואָס עס איז ריכטיג אין באַצוג צו מיליטערישע אַרמעען, איז אויך אמת אין באַצוג צו רעוואָלוציאָנערע אַרמעען. ווען די נויטוועני־דיגקייט פאָדערט עס, געהען זיי אין שלאַכט, ניט פאָדערענדיג קיין פאַרזיכערונג אויף ערפאָלג. אין ערגסטען פאַל וואָלט די סאָ־ציאַליסטישע פּאַרטיי געווען פאַר'משפט אויף פּאָליטישער אומ־טעטיגקייט אין די ערשטע מאָנאַטען פון קריעג.

זעהר מעגליך, אַז אונזער פּאַרטיי וואָלט געווען געליטען די שרעקליכסטע פאַרפאָלגונגען, ווען זי וואָלט געווען גענומען אַ וואַ־גענדע, פּרינציפּיעלע שטעלונג. זי וואָלט געווען געליטען פּונקט ווי עס האָבען געליטען ליעבקנעכט און בעבעל אין יאָהר 1870. אָבער, ווי זאָגט איגנאַטץ אוער אין זיין רעדע ביי דעם יאהרעס־פעסט פון זיעג פון סעדאַן אין יאָהר 1895: „וואָס מאַכט עס אויס. אַ פּאַרטיי וואָס דאַרף באַזיעגען די גאַנצע וועלט מוז הויך האַלטען איהרע פּרינציפּען, ניט רעכענענדיג זיך מיט אַלע סכנות וואָס דאָס קען ברענגען. האַנדלען אַנדערש הייסט — געהן פאַרלאָרען!"

„עס איז קיין מאָל ניט גרינג צו שווימען געגען שטראָם", זאָגט דער אַלטער ליעבקנעכט, „און ווען דער שטראָם איז דערצו נאָך אַזוי שטאַרק און שנעל ווי דער שטראָם פון ניאַגאַרע, איז דאָס שווימען געווים ניט לייכטער! אונזערע עלטערע גענאָסען גע־דענקען נאָך דעם האַס צו אונז אין יאָהר 1878, דאָס יאָהר פון אונזער גרעסטער נאַציאָנאַלער שאַנדע — די סאָציאַליסטישע אויס־

ווי א מערדער אדער א נידערטרעכטיגער פארברעכער; ביי דער מאכע איז דער סאציאליסט געווען בארדעכענט פאר א שונא פון פאלק און א פאררעטער. אזעלכע אויסברוכען פון דעם „פאלקס זעלע" ערשטוינען און באטויבען אונז, זיי צודריקען אונז ממש מיט זייער ווילדען כעס. מען פיהלט זיך הילפלאז ווי פאר א העכערער קראפט.

איהר האט פאר זיך ניט קיין ממשות'דיגען געגנער. עס איז ווי אן עפידעמיע, אין פאלק, אין דער לופט, איבעראל.

„דער אויסברוך פון 1878 קאן אבער ניט ווערען פארגליכען מיט דעם אויסברוך פון 1870. דאס איז געווען א ציקלאן פון מענשליכע ליידענשאפטען וואס ברעכט, בויגט און פארניכטעט אלעס וואס שטעהט איהם אין וועג; צו דעם קומט נאך די שרעקליכע מיליטערישע מאשין אין איהר פולען שוידערהאפטען גאנג; און מיר שטעהען צווישען די צודריקענדע אייזערנע רעדער, וועמעס באריהרונג עס מיינט אויגענבליקליכער טויט; מיר געפינען זיך צווישען אייזערנע ארעמס, וואס דראהען יעדע סעקונדע אונז אנצוכאפען. און ביי דער זייט פון דער ווילדער קראפט פון דעם פריי־געווארענעם גייסט שטעהט אזא פאלקאמענער מעכאניזם פון דער מארד־קונסט, וואס די וועלט האט נאך עד היום ניט געזעהן; און דער מעכאניזם איז אין פולען גאנג, יעדער קעסעל דער־היצט ביז צום פלאצען. אין אזא צייט, וואס קען באדייטען דער ווילען און די קראפט פון דעם איינצעלנעם? בפרט נאך ווען מען פיהלט, אז מען שטעלט נור פאר א קליינע מינאריטעט, אז מען קען זיך ניט פארלאזען אויף קיין שטיצע אין פאלק.

„אין יענער צייט איז אונזער פארטיי נאך געווען אין איהר ענטוויקלונגס־עפאכע. מיר זיינען געשטאנען פאר אזא ערנסטער פראבע, בשעת מיר האבען נאך ניט פארמאגט קיין ארגאניזאציע, וואס זאל אונז העלפען די פראבע צו באגעגנען. ווען די אנטי־סאציאליסטישע באוועגונג איז געקומען אין דעם יאהר פון שאנדע פאר דעם שונא און עהרע פאר דער סאציאל־דעמאקראטיע, דאן האבען מיר שוין געהאט א שטארקע, וויט־פארשפרייטע ארגאניזאציע. יעדער איינער פון אונז איז געווען געשטארקט פון דעם באוואוסטזיין אז ער וועט געפינען א מעכטיגע שטיצע אין דער

אָרגאַניזירטער באַוועגונג, וואָס איז געשטאַנען הינטער אונז. קיין מענש, אויב ער איז נאָר געווען ביים פולען זינען, האָט זיך ניט געקענט פאָרשטעלען אַז די פּאַרטיי וועט פאַלען.

„עס איז, אַלזאָ, ניט געווען קיין קלייניגקייט אין יענער צייט צו שווימען נעגען שטראָם. אָבער וואָס עס דאַרף געטאָן ווערען, מוז געטאָן ווערען. און מיר האָבען געסקריזשעט מיט די ציינער, שטעהענדיג פאַר דער אונפאַרמיידליכקייט. עס איז קיין צייט ניט געווען צו שרעקען זיך... בעבעל און איך... מיר האָבען אָהן שום ספק אויף קיין מאָמענט ניט פאַרטראַכט זיך וועגען דער וואַרנונג. מיר האָבען ניט אָפּגעטראָטען. מיר האָבען געמוזט בלייבען אויף אונזער פּאָסט, וואָס עס זאָל ניט געווען טרעפען!"

זיי זיינען געבליבען אויף זייער פּאָסט, און פערציג יאָהר האָט די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע געלעבט מיט דער מאָראַלער קראַפט, מיט וועלכער זי האָט זיך דאַן געשטעלט דאַגעגען איהרע שונאים

דאָס זעלבע וואָלט ווידער געשעהן. זי וואָלט גאָר־נישט אויפגעטאָן, אָבער זי וואָלט געראַטעוועט די עהרע פון דעם פּראָלעטאַריאַט. און טויזענדער און טויזענדער פּראָלעטאַריער, וואָס פאַלען איצט אין די טראַנשעען, ניט וויסענדיג פאַר וואָס, וואָלטען ניט געשטאָרבען אין גייסטיגער עלענדקייט, נאָר מיט דעם פולען באַוואוסטזיין, אַז דאָס, וואָס עס איז געווען זייער טייערסטען, די אינטערנאַציאָנאַלע וועלט-באַפרייענדע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, איז ניט געווען קיין פוסטער חלום.

די שטימע פון אונזער פּאַרטיי וואָלט געווען אַן ערפרישענ־דער ווינד אין דער אַלגעמיינער שאָוויניסטישער שכרות פון די מאַסען. זי וואָלט פאַרהיט דעם באַוואוסטזיניגען פּראָלעטאַריאַט פון דער מלחמה-משוגעת און זי וואָלט געמאַכט אונמעגליך פאַר'ן אימפּעריאַליזם צו פאַר'סם'ען און פאַרטונקלען די מוחות פון פאָלק.

און וואָס ווייטער די מלחמה וואָלט אָנגעגאַנגען, און וואָס שרעקליכער עס וואָלטען געוואַקסען די גרויזאַמקייטען פון קריעג אין די בלוט-בעדער פון אַלע לענדער פון אייראָפּאַ; וואָס שאַרפער און קלערער עס וואָלט זיך אַרויסגעצייגט די אמת'ע געשטאַלט פון דעם וועלט-אימפּעריאַליזם און וואָס געמיינער און אומפאַרשעמטער עס וואָלטען געוואַקסען די אַפּעטיטען פון די בלוט-דורשטיגע

מלחמה־שפּעקולאַנטען, — אַלס מעהר עהרליכע, פּראָגרעסיווע און מענשליכע טיילען פון פאָלק וואָלטען געקומען אונטער דער פאָהן פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וואָלט אין דעם ווילדען טאַנץ פון טויט און פאַרניכטונג געשטאַנען ווי אַ פעלז אין שטורמישען ים, זי וואָלט געווען דער עומד האש פון דעם גאַנצען אינטערנאַציאָנאַל, וואָס וואָלט געהיט און געפיהרט די אַרבייטער־באַוועגונגען אין אַלע לענדער פון דער וועלט. דער גרויסער מאָראַלער פּרעסטיזש פון די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטען וואָלט אין גאָר אַ קורצער צייט אויסגעאיבט זיין ווירקונג אויף די סאָציאַליסטען פון אַלע פעלקער. די באַוועגונג פאַר פרידען וואָלט זיך פאַרשפּרייט אומעטום און דער אַלגעמיינער פאַרלאַנג פאַר שלום וואָלט געבראַכט אַ סוף צו דער פעלקער־אויסשלאַכטונג.

זיכער איז דאָס געווען אַ ווירדיגע אויפגאַבע פאַר תלמידים פון מאַרקס, ענגעלס און לאַסאַל.

2. פרידען און דער אינטערנאַציאָנאַל.

ניט קוקענדיג אויף דער מיליטערישער דיקטאַטור און דער צענזור פון דער פּרעסע, ניט קוקענדיג אויף דעם ברודער־מאָרד פון דער מלחמה, ניט קוקענדיג אויף דער ניערלאַגע פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ענטשטעהט דאָך דער קלאַסענקאַמף אין זיין גאַנצער שטאַרקייט און ברעכט דורך דעם בורג־פרידען; פון דעם בלוט און רויך פון שלאַכטפעלד ערהויבט זיך די סאָלידאַריטעט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט. מיר מיינען ניט די שוואַכע פּראָבען מעכאַניש צו באַלעבען דעם אַלטען אינטערנאַציאָנאַל, אויך ניט די פאַרשפּרעכענס, וואָס לאָזען זיך הערען פון פאַרשיי־דענע זייטען צו שטעהן צוזאַמען נאָך דער מלחמה. ניין, טאַקע איצט אין דער מלחמה און פון דער מלחמה ענטשטעהט מיט נייער קראַפט דאָס באַוואוסטזיין, אַז די אַרבייטער פון אַלע לענדער האָ־בען איינעס און דעם זעלבען אינטערעס. די וועלט־מלחמה גופא ווידערלעגט אין גאַנצען די פאַלשע באַגריפען, וואָס זי האָט גע־שאַפען.

זיעג אָדער נידערלאַגע? דאָס איז דאָס שלאַג־וואָרט פון דעם אַלמעכטיגען מיליטאַריזם אין יעדען קעמפּענדען פאָלק באַזונדער,

און פונקט ווי א ווידער־קול ווידערהאלען עס די סאציאל־דעמאקראטישע פיהרער. זיעג אדער נידערלאגע איז געווארען די גרעסטע טרייב־קראפט פאר די ארבייטער פון דייטשלאנד, פראנקרייך, ענגלאנד און אנדערע לענדער, פונקט ווי דאס איז ביי די הערשענדע קלאסען פון יענע מדינות. אונטער דעם קראך פון די קאנאנען זינקען אלע פראלעטארישע אינטערעסען. זייער ארט פארנעמט דער באגעהר נאך זיעג פאר דעם אייגענעם לאנד און נידערלאגע פאר די אנדערע. און דאך וואס קען דער זיעג ברענגען פאר דעם ארבייטער?

לויט די אפיציעלע ערקלערונגען פון די סאציאל־דעמאקראטישע פיהרער, וועלכע זיינען אנגענומען געווארען אהן שום קריטיק, קומט אויס, אז א דייטשער זיעג וואלט מיינען פאר דער באפעלקערונג פון דייטשלאנד אן אונגעשטערטע, אונבאגרענעצטע אינדוסטריעלע ענטוויקלונג. א נידערלאגע אבער וואלט באדייטען אינדוסטריעלען אונטערגאנג.

אפילו אן אויבערפלעכליכער בעאבאכטער קען לייכט ארויסזעהן, אז דאס זיעגרייכסטע פאלק קען ניט ערווארטען קיין שאדענערזאץ וואס וועט זיך קענען פארגלייכען מיט די פארלוסטען וואס די מלחמה וועט ברענגען. נאך א זיעגרייכען אויסגאנג פון דער מלחמה וועט דאס דייטשע פאלק דארפען צאהלען די מלחמה־שולדען, פאר וועלכע דער פאטריאטישער פארלאמענט האט „געשטימט". ד. ה., דאס פאלק וועט דארפען נעמען אויף זיך אן אונגעהויערען יאך פון באשטייערונג און א פארשטארקטע מיליטערישע דיקטאטור. דאס וועלען זיין די איינציגע ממשות'דיגע רעזולטאטען פון דעם זיעג.

זאלען מיר זיך יעצט פארשטעלען די ערנסטע מעגליכע רעזולטאטען פון א נידערלאגע, וועלען מיר געפינען אז מיט דער אויסנאמע פון אימפעריאליסטישע אנעקסיעס וועט דאס בילד זיין פונקט דאס זעלבע. די ווירקזאמקייט פון דער מלחמה געהט אזוי ווייט און זי לאזט אזוינע טיעפע ווארצלען, אז דער מיליטערישער אויסגאנג קען גאנץ ווייניג ענדערען די ענדגילטיגע רעזולטאטען.

און לאמיר אפילו אננעמען, אז דאס זיעגרייכע פאלק וועט קענען אויסמיידען די גרויסע קאטאסטראפע ביי זיך אין לאנד און

וועט קענען ארויפוואַרפען דעם גאַנצען יאָך אויף די באַזיעגטע. קען דאַן די דייטשע ארבייטער באַוועגונג האָפען אויף אַן ער־פאָלגרייכער ענטוויקלונג אַזוי לאַנג ווי די טעטיגקייט פון די פראַנ־צויזישע, ענגלישע, בעלגישע און איטאַליענישע ארבייטער ווערט געשטערט דורך אינדוסטריעלען צוריקגאַנג ? די היינטיגע ארביי־טער באַוועגונג מיט איהר שווערען אַלטעגליכען קאַמף אין די גרוי־סע וועלט־אינדוסטריעס און מיט איהר מאַסען־אָרגאַניזאַציע שטיצט זיך דורכאויס אויף דער קאָאָפּעראַטיווער טעטיגקייט פון די ארבייטער פון אַלע קאַפּיטאַליסטישע לענדער. אויב די אר־בייטער־באַוועגונג זאָל בלייבען שטעהן שטיל אין די אַנדערע איי־ראָפּעאישע מדינות, אויב די דאָרטיגע פראָפעסיאָנעלע ארבייטער פאַראיינען זאָלען ווערען אָפּגעשוואַכט און אויף אַזאַ אופן זאָל ווערען אָפּגעשוואַכט די ווידערשטאַנדס־קראַפט פון ארבייט, וועט אויך די דייטשע ארבייטער באַוועגונג ניט קענען בליהען. פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט איז דער פארלוסט וואָס דער ארבייטער־קלאַס ליידט אין זיין אינוסטריעלען קאַמף פּונקט דער זעלבער, צי דער דייטשער קאַפּיטאַל פאַרשטאַרקט זיך אויף דעם חשבון פון דעם פראַנצויזישען, צי דער ענגלישער קאַפּיטאַל זאָל ווערען פאַר־שטאַרקט אויף דעם חשבון פון דעם דייטשען.

אצינד וועלען מיר זיך צוקוקען צו דער פּאָליטישער ווירקונג פון דער מלחמה.

א זיגע פאַר דייטשלאַנד וואָלט מיינען ערשטענס, אַז זי וואָלט צונעמען בעלגיע, אייניגע פראַנצויזישע קאָלאָניעס און אייניגע אַנ־דערע טעריטאָריעס אין מזרח און מערב ; זי וואָלט פאַרשפּרייט די האַפּסבורגער מאָנארכיע איבער א צאָהל נייע טעריטאָריעס ; זי וואָלט אויפגעשטעלט א פיקטיווע „גאַנצקייט" פון טערקיי אונטער דייטשען שוץ ד. ה. זי וואָלט פאַרוואַנדעלט אַזיע און מאַסעפּאָטאַמיע אין דייטשע פּראָווינצען. דאָס וואָלט מיינען א מיליטערישע און עקאָנאָמישע העגעמאָניע פון דייטשלאַנד און אייראָפּאַ. אַזאַ צו־שטאַנד וואָלט בשום אופן ניט קענען פיהרען צו קיין שטענדיגען גלייכגעוויכט אין דער וועלט פּאָליטיק. הגם די מלחמה וועט רואי־נירען אַלע איהרע אַנטיילנעמער און נאָך ערגער וועט עס זיין פאַר די באַזיעגטע, וואָלטען זיך דאָך די פאַרבערייטונגען פאַר א נייער

וועלט מלחמה אָנגעהויבען אויף מאָרגען נאָך דער פרידענס ערקלע־רונג. די פאָרבערייטונגען וואָלטען פאָרגעקומען אונטער ענגלאַנדס פיהרערשאַפט ארונטערצוואַרפען דעם יאָך פון דייטשען מיליטאַ־ריזם פון אייראָפּאַ און אזיע.

וואָלטען ווידער ענגלאַנד און פראַנקרייך ארויס די זיעגער וואָלט עס ווארשיינליך הייסען אַז דייטשלאַנד וואָלט פארלוירען א טייל פון איהרע קאָלאָניעס אזוי גוט ווי עלזאַס לאָטארינגען. דאָס וואָלט אויך ברענגען דעם באַנקראָט פון דעם דייטשען אַלוועלט־ליך־פּאָליטישען מיליטאַריזם. דאָס ווידער וואָלט מיינען די צופאַ־לונג פון עסטרייך אונגארן און די ליקווידירונג פון טערקיי. הגם די צוויי שטאאטען זיינען רעאַקציאָנער און זייער צופאַלונג איז גויטיג אין נאָמען פון פראָגרעס, איז דאָך אין דעם איצטיגען אַל־וועלטליכען פּאָליטישען צושטאַנד די צופאַלונג פון דער האַפּסבורגער מאָנארכיע און די ליקווידאַציע פון טערקיי זעהר ניט ווינשענס־ווערט.אזא צושטאַנד וואָלט ברענגען דערצו אַז די פעלקער פון יענע מדינות זאָלען פארהאַנדעלט ווערען צו דעם, וואָס צאָהלט דעם גרעסטען פּרייז — רוסלאַנד, ענגלאַנד, פראַנקרייך אָדער איטאַליע. א זיעג אויף דער זייט וואָלט דאריבער געפיהרט צו א לעבהאַפטער באוואפנונג ביי אַלע באַזיעגטע פעלקער — מיט דייטשלאַנד אַן דער שפּיצע. עס וואָלט געבראַכט די אבסאָלוטע הערשאַפט פון מילי־טאַריזם און רעאַקציע איבער גאַנץ אייראָפּאַ מיט א נייער מלחמה אַלס דעם ענדציעל.

אונטער אַזעלכע באַדינגונגען ווערט פאַר דעם אייראָפּעאישען ארבייטער קלאַס די פראַגע פון זיעג אָדער נידערלאַגע אַן אויסוואַל צווישען צוויי קלעפּ, אין פּאָליטישען זין פונקט ווי אין עקאָנאָמי־שען.

דער מוסר השכל וואָס דער פּראָלעטאַריאַט האָט צו לערנען פון דער מלחמה איז דער פּאָזיטיווער פאַקט, אַז עס לוינט פאַר איהם קיין מאָל ניט אָנצונעמען ווי א ווידער־קול דאָס שלאָגוואָרט „זיעג אָדער נידערלאַגע", ניט אין דייטשלאַנד און ניט אין פראַנקרייך, ניט אין ענגלאַנד און ניט אין עסטרייך. דאָס איז א שלאָגוואָרט וואָס קאָן האָבען א ממשותדיגע באַדייטונג נאָר פון דעם אימפּע־ריאַליסטישען שטאַנדפּונקט. פאַר יעדער גרויסער מאַכט האָט דאָס

צו באַדייטען דאָס געווינס אָדער דעם פאַרלוסט פון דער פּאָליטישער וועלט מאַכט, עס האָט צו באַדייטען אַנעקסיעס, קאָלאָניעס, מיליטערישע אויבערמאַכט.

פאַר דעם אייראָפּעאישען פּראָלעטאַריאַט אַלס קלאַס וועט דער זיעג אָדער די נידערלאַגע פון אירגענד וועלכער גרופּע, וואָס באַטייליגט זיך אין דער איצטיגער מלחמה זיין אַן אומגליק. די מלחמה אַן און פיר זיך, וואָס דער מיליטערישער אויסגאַנג זאָל ניט זיין, איז די גרעסטע נידערלאַגע פאַר דעם אַרבייטער קלאַס פון אייראָפּאַ. דער איינציגער מעגליכער זיעג וואָלט זיין ווען דער פּראָלעטאַריאַט זאָל דורך אינטערנאַציאָנאַלע רעוואָלוציאָנערע טעטיגקייט צווינגען די מעכטע אָפּצושטעלען די מלחמה און צו שליסען אַ שנעלען פרידען. נאָר אַזאַ זיעג וואָלט געקענט ווירקליך ראַטעווען בעלגיען און אויפשטעלען אַ דעמאָקראַטיע אין אייראָפּאַ.

* *
*

אַזוי אַרום ווערט דער כאַראַקטער פון דער מלחמה אין די באַזונדערע לענדער תמיד באַצייכענט נאָר דורך דער היסטאָרישער סביבה פון געגענוואַרטיגען אימפּעריאַליזם, און די דאָזיגע סביבה מאַכט, אַז איצט זיינען נאַציאָנאַלע פאַרטיידיגונגס־מלחמות בכלל אונמעגליך...

אין דער איצטיגער מלחמה קאָן נישט דער קלאַסען־באַוואוסטזיניגער פּראָלעטאַריאַט אידענטיפיצירען זיין זאַך מיט וועלכען ס'איז פון די מיליטערישע לאַגערען. אָבער צי בעדייט דאָס, אַז די פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט פאַרלאַנגט פון איהם צו האַלטען זיך ביים סטאַטוס קוואָ? אַז אונזער איינציגער טעטיגקייטס־פּראָגראַם איז דער פאַרלאַנג, אַז אַלץ זאָל בלייבען אַזוי, ווי ס'איז געווען פאַר דער מלחמה? פאַרקעהרט, די עקזיסטירענדע לאַגע איז דאָך קיינמאָל נישט געווען אונזער אידעאַל, זי האָט ניט אָפּגעשפּיגעלט אויך די זעלבסט־באַשטימונג פון די פעלקער. נאָך מעהר: די פריהערדיגע לאַגע קאָן מען שוין ניט אָפּראַטעווען, ווייל זי עקזיסטירט שוין ניט, אפילו ווען עס זאָלען בלייבען אומפאַרענדערט די פריהערדיגע נאַציאָנאַלע גרענעצען פון די מלוכות. די מלחמה

האָט ארויסגערופען נאָך דער פאָרמאַלער ליקווידאַציע פון איהרע פאָלגען געוואַלדיגע ענדערונגען אין דעם צוזאַמענשטעל און דער געגענזייטיגער אָפּשאַצונג פון די כחות. זי האָט אויך אומגעענדערט די פאַרבאַנדען און די סתירות, די מלחמה האָט אונטערגעגעבען א שאַרפער רעוויזיע די באַציהונגען פון די מלוכות צו אַנדערע און פון די קלאַסען אין דער געזעלשאַפט, זי האָט אויך א סוף געמאַכט צו אַזוי פיעל אַמאָליגע אילוזיעס און מאַכטען, האָט געשאַפען אַזעלכע שטאַרקע נייע שטראָמען און אַזעלכע נייע אויפגאַבען, אַז דער צוריקקעהר צום אייראָפּאַ פון פאַר'ן 4טען אויגוסט 1914 איז אַזוי ניט מעגליך, ווי ס'איז ניט מעגליך דער צוריקקעהר צו די פאַר־רעוואָלוציאָנערע באַדינגונגען נאָך א רעוואָלוציע, ווען זי ווערט אפילו אונטערדריקט. די פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט ווייסט ניט פון קיין אָפּטרעטען אויף צוריק, זי קאָן נאָר געהן פאָרווערטס, ארויסלויפען פאַר דעם וואָס עקזיסטירט, ווי אויך פאַר דער נייער לאַגע. נאָר אין דעם זין קאָן די אייגענע פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט זיך אַקעגענשטעלען ביידע אימפּעריאַליסטישע לאַגערען פון דער וועלט־מלחמה.

אָבער די דאָזיגע פּאָליטיק קאָן נישט באַשטעהן דעריין, אַז די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטייען (יעדע באַזונדער אָדער אַלע צוזאַמען) זאָלען צוזאַמענשטעלען אויף אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענצען פּראָיעקטען און זאָלען זיך קלוגען איבער רעצעפּטען פאַר דער בורזשואַזער דיפּלאָמאַטיע, אויף וועלכען אופן זי דאַרף שליסען דעם שלום, וועלכער זאָל מעגליך מאַכען א ווייטערדיגע פריעדליכע און דעמאָקראַטישע ענטוויקלונג. אַלע פאָדערונגען פון פולשטענדיגער אָדער טיילווייזער „ענטוואָפענונג“, מבטל מאַכען די געהיימע דיפּלאָמאַטיע, צוקלאַפּען די גרויסע מלוכות אויף קליינע נאַציאָנאַלע מלוכה־לעך — האָבען א פּשוט־אוטאָפּישען כאַראַקטער, כל־זמן די וועלט געפינט זיך אונטער דער הערשאַפט פון קאַפּיטאַל. צוליעב זיין הערשאַפט — באַזונדער ביים איצטיגען אימפּעריאַליסטישען קורס — קאָן דער קאַפּיטאַל זיך נישט אָפּזאָגען פון מיליטאַריזם, פון דער געהיימער דיפּלאָמאַטיע און צענטראַליסטישע פיעל־נאַציאָנאַלער מלוכה; דעריבער פיהרען אויך די באַטרעפענדע פּאָסטולאַטען, ווען זיי ווערען נאָר קאָנסעקווענט דורכגעפיהרט, אייגענט־

ליך צו איין פשוט׳ער „פאָדערונג״: באַזייטיגען די קאַפּיטאַליס־טישע קלאַסען־מלוכה. די פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט קאָן באַ־קומען פאַר זיך אויפּסניי דאָס געהעריגע אָרט ניט מיט דער הילף פון אוטאָפּיכטישע עצות און פּלענער, אויף וועלכען אופן עס וואָלט זיך געלאָזט דורך טיילווייזע רעפאָרמען מילדערען, פערגלעטען און צופּלאַטשען דעם אימפּעריאַליזם אין די ראַמען פון אַ בורזשואַזער מלוכה.

דאָס אייגענטליכע פּראָבלעם, וועלכען די וועלט־מלחמה האָט אָנגעוואָרפען די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, באַשטעהט אין דער פעהיגקייט פון די פּראָלעטאַרישע מאַסען צום קאַמף מיט׳ן אימפּע־ריאַליזם; פון דער לעזונג פון דעם פּראָבלעם איז אָפּהענגיג דער ווייטערדיגער גורל פון דער ארבייטער־באַוועגונג. דעם אינטערנאַ־ציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט פעהלען נישט קיין פּאָסטולאַטען, פּראָגראַ־מען און לאָזונגען, עס פעהלען איהם אָבער מעשים, ענטשידענער ווידערשטאַנד, פעהיגקייט צו אַטאַקירען דעם אימפּעריאַליזם אין ריכטיגען מאָמענט, גראָד בשעת דער מלחמה, און רעאַליזירען דעם אַלטען לאָזונג: „אַ מלחמה דער מלחמה!״ אָט דאָס איז דער ראָדוס, אָט וואו מען דאַרף שפּרינגען, אָט דאָס איז דער ווענ־דונגס־פּונקט אין דער פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט און פון איהר ווייטערדיגער צוקונפט.

דער אימפּעריאַליזם, צוזאַמען מיט זיין ברוטאַלער פּאָליטיק פון געוואַלד־טהאַט און מיט דער קייט פון כסדר׳דיגע געזעלשאַפט־ליכע קאַטאַסטראָפעס, וועלכע ער רופט ארויס, בילדעט זיכער פאַר די הערשענדע קלאַסען פון דער איצטיגער קאַפּיטאַליסטישער וועלט אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט. דעריבער וואָלט אויך געוועזען פאַ־טאַל, ווען דער פּראָלעטאַריאַט וואָלט פון איצטיגען קריעג ארויס־געטראָגען די שוואַכסטע האָפנונג און מיינונג, אַז ס׳איז מעגליך די ווייטערדיגע אידילישע און פרידליכע ענטוויקלונג פון קאַפּיטאַ־ליזם. אָבער פון דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט פון אימפּע־ריאַליזם קומט פאַר דער פּאָליטיק פון פּראָלעטאַריאַט נישט ארויס די פאָלגע, אַז זי דאַרף קאַפּיטולירען פאַר׳ן אימפּעריאַליזם, און פון איצט אָן וועגעטירען (לעבען אָהן מעשים) אין זיין שאָטען,

שפּייזענדיג זיך מיט די גוטווילינע ברעקלעך פון זיינע נצחנות.

דער פּראָצעס פון דער געשיכטליכער ענטוויקלונג קומט פאָר אויפ'ן וועג פון סתירות, און יעדע נויטווענדיגקייט ברענגט מיט זיך א צווייטע, וועלכע בילדעט איהר קאָנטראַסט. די קלאַסען־הערשאַפט פון דער בורזשואזיע איז אָהן ספק א נויטווענדיגקייט, אָבער אזא נויטווענדיגקייט איז אויך דער אויפשטאנד פון די אַרבייטער געגען איהם; דער קאַפּיטאַל בילדעט א געשיכטליכע נויטווענדיגקייט, אָבער אזא נויטווענדיגקייט בילדעט אויך זיין באַגרעבער, דער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריער; א היסטאָרישע נויטווענדיגקייט איז די אַלוועלטליכע מאַכט פון אימפּעריאַליזם, אָבער אויך אין אזא מאָס א נויטווענדיגקייט איז דאָס אַראָפּוואַרפען די דאָזיגע מאַכט דורך דעם פּראָלעטארישען אינטערנאַציאָנאַל. אויף יעדען שריט טרעטען ארויס צוויי היסטאָרישע נויטווענדיגקייטען, וועלכע באַקעמפּען זיך געגענזייטיג; און אונזער נויטווענדיגקייט טרעט אריין אין איהר רעכט מיט דעם מאָמענט, ווען איהר געגנערין, די קלאַסען־הערשאַפט פון דער בורזשואזיע, הערט אויף צו זיין א טרעגערין פון היסטאָרישען פּראָגרעס און ווערט א געפעהרליכער טאָרמאַז פון דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט. אין דער באַציהונג צו דער קאַפּיטאַליסטישער הערשאַפט האָט דאָס טאַקע באַוויזען די איצטיגע וועלט־מלחמה.

דאָס שטרעבען פון דעם קאַפּיטאַליזם נאָך אימפּעריאַליסטישע אויסשפּרייטונג, אַלס דער אויסדרוק פון זיין פאָלקאָמענסטער רייפקייט פאַר זיין אונטערגאַנג, האָט די עקאָנאָמישע טענדענץ צו פאַרוואַנדלען די גאַנצע וועלט אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער. דער קאַפּיטאַליזם זוכט ארונטערצוּוואַרפען אַלע אַלטע פאַרקאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָנס־מעטאָדען; ער זוכט צו אונטעריאָכען אַלע נאַטירליכע רייכטימער און אַלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען צום קאַפּיטאַל, און צו פאַרוואַנדלען די אַרבייטער מאַסען פון אַלע פעלקער און די לייב־אייגענע פונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען קאַפּיטאַל. פון מערב ביז מזרח, פון ווייטסטען דרום ביז'ן ווייטסטען צפון האַלט דער קאַפּיטאַליזם אין איין אויסראָטען די איבערבלייבענישען פון די אַלטע קאָמוניסטישע סאָציאַלע גרופּען, פון דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט,

פון דער פאטריארכאַלישער אָרדנונג און פון דער אַלטער האנט־
ארבייט פראָדוקציע. גאנצע פעלקער ווערען פארניכטעט, אַלטע צי־
וויליזאציעס ווערען נידערגעשלאָגען און זייער פּלאַץ פארנעמט דאָס
היינטיגע סיסטעם פון פראָפיט מאַכעריי. אָט דער גרויזאַמער זיעג־
מאַרש פון דעם קאפּיטאַליזם, באגלייט פון אַלע מיטלען פון אוי־
בערמאכט, רויבעריי און נידערטרעכטיגקייט האָט איין ליכטיגען
פּונקט. ער האָט געשאַפען דעם גרונד פאַר זיין אייגענער נידער־
לאַגע, ער האָט געשאַפען דאָס קאפּיטאַליסטישע סיסטעם, דאָס איינ־
ציגע נאָך וועלכען עס מוז פאָלגען די אַלוועלטליכע סאָציאַליסטישע
רעוואָלוציע. דאָס איז דער איינציגער קולטורעלער און פּראָגרע־
סיווער ווערט פון די אַזוי געררופענע גרויסע קולטור־ווערק וואָס זיי־
נען אריינגעבראַכט געוואָרען אין די פרימיטיווע לענדער.

פאַר די קאפּיטאַליסטישע עקאָנאָמיסטען און פּאָליטיקאַנען זיי־
נען אַזוינע זאַכען ווי אייזענבאַהנען, שוועבעלאָך, קאַנאַ־
ליזאַציע און דאָס גלייכען אמת'ע קולטור און פּראָגרעס.
ווען מען נעמט אָבער די אַלע צווייגען פון מאָדערנער ענט־
וויקלונג און מען פלאַנצט זיי אריבער אויף דעם באָדען פון פרימי־
טיווע באַדינגונגען באַדייטען זיי ניט קיין קולטור און ניט קיין
פּראָגרעס. די פעלקער וואָס דאַרפען אין איינער און דערזעלבער
צייט טרינקען פון דעם ביטערען בעכער פון ליידען און שרעק פאַר
צוויי פארשיידענע געזעלשאַפטליכע אָרדנונגען, איינע וואָס ווערט
אויפגעהאַלטען פון די טראַדיציאָנעלע לאַנד־אייגענטימערס, און די
אַנדערע פון די העכסט מאָדערנע ראַפינירטע קאפּיטאַליסטישע
עקספּלואַטאָרס, דאַרפען צו טייער באַצאָהלען פאַר אַזא קולטור
און פּראָגרעס. זיי ווערען שנעל רואינירט סיי עקאָנאָמיש, סיי
קולטורעל. אין היסטאָרישען זין קאָן דער קאפּיטאַליסטישער
זיעגעס־מאַרש איבער דער וועלט ווערען באַצייכענט אַלס פּראָגרעס
נאָר אויף אַזוי ווייט, אויף וויפיעל ער גרייט צו די מאַטעריעלע באַ־
דינגונגען פאַר דער פארניכטונג פון דעם קאפּיטאַליזם און דער אָפּ־
שאַפונג פון דער קלאַסענגעזעלשאַפט. אין דעם זין ווירקט אויך
דער אימפּעריאַליזם צו אונזער גונסטען.

דאָס בלוט וואָס איז פארגאָסען געוואָרען אין דער יוני שלאַכט
האָט נידערגעשלאָגען די פראַנצויזישע ארבייטער באַוועגונג אויף

אנדערטהאַלבען צעהנדליג יאָהר. די בלוט פאַרגיסונג פון דעם קאָמונע־פּאָגראָם האָט זי ווידער אַ שטוים געטאָן צוריק אויף מעהר ווי צעהן יאָהר. אצינד האָבען מיר פאַר זיך אַ פּאָגראָם וואָס די וועלט האָט נאָך קיין מאָל אזא ניט געזעהן. דער דאָזיגער פּאָגראָם פאַרקלענערט די ארבייטער באַפעלקערונג אין אַלע לענדער. עס בלייבען נאָר די פרויען, די אַלטע לייט און די פאַרקריפּעלטע... דאָס איז אַ בלוט פאַרגיסונג וואָס דראָהעט צו מאַכען בלוטלאָז די אייראָפּעאישע ארבייטער באַוועגונג.

נאָך אזא מלחמה און די האָפנונג פון דעם סאָציאַליזם וועט באַגראָבען ווערען אונטער די חורבות פון דער אימפּעריאַליסטישער גרויזאַמקייט. דאָס מיינט מעהר ווי די אכזריות'דיגע פאַרניכטונג פון לייעוש און די קאטהעדראַלע פון ריימס. דאָס איז אַ קלאַפּ ניט דער קאַפּיטאַליסטישער ציוויליזאַציע פון דער פאַרגאַנגענהייט, נאָר דער סאָציאַליסטישער ציוויליזאַציע פון דער צוקונפט; אַ טויט־קלאַפּ פאַר דער קראַפט וואָס טראָגט אין זיך די צוקונפט פון דער מענשהייט, די איינציגע קראַפט וואָס איז בכוח צו ראַטעווען די קאָסטבאַרע אוצרות פון דער פאַרגאַנגענהייט און זיי אריבער־טראָגען אין אַ בעסערער געזעלשאַפטס אָרדנונג. דאָ ווייזט דער קאַפּיטאַליזם ארויס סמנים פון טויט, עס ציינט זיך ארויס אז ער האָט מקריב געווען זיין היסטאָרישע עקזיסטענץ באַרעכטיגונג, אז זיין הערשאַפט איז מעהר ניט פאַראייגבאַר מיט דעם צושטאַנד פון דער וועלט.

אָבער דאָ איז אויך דער באַוויז אז די מלחמה איז ניט נאָר מאָרד נאָר אויך זעלבסטמאָרד פאַר דעם אייראָפּעאישען ארבייטער קלאַס. די סאָלדאַטען פון דעם סאָציאַליזם, די ארבייטער פון ענג־לאַנד, פראַנקרייך, דייטשלאַנד, איטאַליע און בעלגיע מאָרדען איי־נער דעם צווייטען, פאָלגענדיג דעם באַפעהל פון דעם קאַפּיטאַליזם. זיי שטעכען איינער דעם צווייטען אריין דאָס קאַלטע פאַרניכטענדע אייזען אין דער ברוסט; זיי וואַקלען זיך איבער זייערע אייגענע קברים, שטיקענדיג איינער דעם צווייטען צום טויט.

„דייטשלאַנד, דייטשלאַנד איבער אַלעס", „עס לעבע די דעמאָ־קראַטיע", „עס לעבע דער צאַר און די שקלאַפעריי", „צעהן טויזענד

לייוועגטענע פּאַלאַטקעס, גאַראַנטירט לויט די קאָנטראַקטען", „הונ־דערט טויזענד פונט חזיר פעט", „אַ סובסטיטוט פאַר קאַפע, קען באַלד צוגעשטעלט ווערען"... דיווידענדען וואַקסען — אַרבייטער פאַלען; און מיט יעדען איינעם געהט אַראָפּ אין קבר אַ קעמפער פאַר דער צוקונפט, אַ סאָלדאַט פון דער רעוואָלוציע, אַ באַפרייער פון דער מענשהייט פון דעם קאַפּיטאַליסטישען יאָך.

דער שגעון וועט זיך ניט אָפּשטעלען, דער בלוטיגער גיהנם־קאַשמאַר וועט ניט אויפהערען ביז די אַרבייטער פון דייטשלאַנד, פראַנקרייך, רוסלאַנד און ענגלאַנד וועלען ניט ערוואַכען פון זייער שכור'ן שלאָף; ביז זיי וועלען איינער דעם צווייטען ניט גרייכען אַ ברודער האַנט און וועלען דערטרונקען דעם בעסטיאַלישען כאָר פון מלחמה אַגיטאַטאָרען און דאָס הייזעריגע קול פון די קאַפּיטאַליסטי־שע ווילדע חיות אין דעם מעכטיגען רוף פון אַרבייט, „פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך!"

ד ר י ט ע ר ט י י ל

די דייטשע רעוואָלוציע

(די פּראָגראַם־רעדע אויף דעם גרינדונגס־צוזאַמענפאָהר פון דער „ספּאַרטאַקוס"־פּאַרטיי און אויסגעוועהלטע פּאָליטישע אַרטיקלען)

עמיצער האָט געזאָגט: ליעבקנעכט — דאָס האַרץ פון דער רעוואָלוציע, לוקסעמבורג — דער קאָפּ פון דער רעוואָלוציע. דאָס איז ניט קיין גוזמא אָדער רעדנערישע פראַזע. ראָזאַ לוקסעמבורג איז אָהן ספק געווען דער קאָפּ פון דער רעוואָלוציע אויף וויפיעל די רעוואָלוציע איז געווען און געשטרעבט צו זיין אַ סאָציאַלע רעוואָלוציע. די פּאָר לייט־אַרטיקלען פון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס פּען און די פּאָר חדשים רעוואָלוציע, און ניט מעהר, וואָס איז איהר באַשערט געווען דורכצומאַכען, באַווייזען דעם ריזיגען פלאַמענדען גייסט, וואָס די דער'הרג'עטע פיהרערין פון די דייטשע אַרבייטער האָט געהאַלטען אין באַזיץ פון איהר געניאַלען קאָפּ. און די רעדע פאַר דעם גרינדונגס־צוזאַמענפאָהר פון דעם „ספּאַרטאַקוס"־בונד איז דער גאַנצער באַווייז, ווי גוט די רעאַקציע האָט געוואוסט, וואָס זי טוט, ווען זי האָט ראָזאַ לוקסעמבורג אָפּגעראַמט פון וועג. זאָל דאַ פאַרצייכענט ווערען אַ קליינע איינצעלהייט, אַ קליינע אָבער אַ באַדייטונגספולע.

אויף דעם דאָזיגען צוזאַמענפאָהר, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען ערב די וואַהלען צו דער דייטשער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג, האָט ראָזאַ לוקסעמבורג פאַרטיידיגט דעם פאָרשלאַג, אַז די אַרבייטער זאָלען אַנטייל נעמען אין די וואַהלען. קאַרל ליעבקנעכט האָט פאַרטיידיגט די זעלביגע שטעלונג. אָבער דער צוזאַמענפאָהר האָט כמעט איינשטימיג פאַרוואָרפען דעם פאָרשלאַג. דאָס איז דעמאָלט געווען אין דעם סאַמע שפּיץ פון דעם אויפשוואונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע. די האַנדלונג אין פרט פון צוטרייבען די אַל־רוסישע גרינדונגס־פאַרזאַמלונג (אוטשרעדיטעלנאָיע סאָבראַניע) איז נאָך פריש געווען אין זכרון, עס איז דאָך אַזוי לייכט נאָכצופאָלגען ביישפּיעלען. די אַרבייטער האָבען ניט גענומען ראָזאַ לוקסעמבורג'ס (און קאַרל ליעבקנעכט'ס) עצה. ערשט מיט צוויי יאָהר שפּעטער האָט די דייטשע קאָמוניסטישע פּאַרטיי (ספּאַרטאַקאַנער) באַשלאָסען צו פאַרריכטען דעם אַלטען פעהלער און אַנטייל צו נעמען אין די וואַהלען צום דייטשען פּאַרלאַמענט (רייכסטאַג).

די עטליכע פאָלגענדיגע אַרטיקלען ווייזען העל און קלאָהר די פּאָליטישע פּערזענליכקייט פון ראָזאַ לוקסעמבורג.

י. ב. ס.

אויפרוף צום אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט

פּראָלעטאַריער! מענער און פרויען ארבייטער! גענאָסען!

די רעוואָלוציע איז אויף דעם דייטשען באָדען, די סאָלדאַטען־מאַסען, וואָס מ׳האָט פיער יאָהר געטריבען אויף די שלאַכטפּעלדער זיינען פיער יאָהר אויסגעשלאַכטעט געוואָרען צוליב די קאַפּיטאַליסטישע פּראָפּיטען, און די ארבייטער־מאַסען, וואָס זיינען פיער יאָהר עקספּלואַטירט, געדריקט און פאַרהונגערט, האָבען רעוואָלטירט. דער שרעקליכער אינסטרומענט פון אונטערדריקונג — דער פּרייסישער מיליטאַריזם, די בייטש פון דער מענשהייט — ליעגט אַ צובראָכענער. די שולדיגע פון דער דאָזיגער מלחמה, דער קאַיזער און דער קרוינפּרינץ זיינען אַנטלאָפען פון לאַנד. סאָוויעטען פון ארבייטער און סאָלדאַטען זיינען איבעראַל געגרינדעט געוואָרען.

פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, מיר באַהויפּטען ניט, אַז אין דייטשלאַנד האָט שוין דער ארבייטער קלאַס די גאַנצע מאַכט, אַז די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע האָט שוין פאָלשטענדיג געזיעגט. אין דער רעגיערונג זיצען נאָך די אַלע סאָציאַליסטען, וואָס האָבען אין אויגוסט 1914 פאַרלאָזען אונזער טייערסטען באַזיץ, דעם אינטערנאַציאָנאַל; וואָס האָבען פיער יאָהר פאַרראַטען דעם דייטשען ארבייטער קלאַס און גלייכצייטיג דעם אינטערנאַציאָנאַל.

אָבער, פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, איצט רעדט צו אייך דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט אַליין. מיר גלויבען, מיר האָבען דאָס רעכט צו אַפּעלירען צו אייך אין זיין נאָמען. פון דעם ערשטען טאָג אָן זינט די מלחמה האָט זיך אָנגעהויבען האָבען מיר זיך אָנגעשטרענגט צו טאָן אונזער אינטערנאַציאָנאַלע פליכט און מיר האָבען באַקעמפּט די פאַרברעכערישע רעגיערונג מיט אַלע אונזערע

קרעפטען און געשטעמפעלט זי אַלס די איינציגע וואָס איז געווען ווירקליך שולדיג אין דער דאָזיגער מלחמה.

איצט, אין דעם מאָמענט, זיינען מיר גערעכטפערטיגט פאַר דער געשיכטע, פאַר דעם אינטערנאַציאָנאַל, פאַר דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט. די מאַסען זיינען ענטוזיאַסטיש מסכים מיט אונז, אַלע ברייטערע שיכטען פון פּראָלעטאַריאַט באַגרייפען, אַז עס האָט שוין געשלאָגען די שעה פון דער קאַפּיטאַליסטישער הערשאַפט.

אָבער דיזע גרויסע פראַגע קאָן ניט דורכגעפיהרט ווערען בלויז מיט די קרעפטען פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט אַליין. דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט קאָן קעמפען און זיגען, אפּעלירענדיג צו דער סאָלידאַריטעט פון דעם אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט.

חברים פון אַלע קריעגספיהרענדע לענדער, מיר ווייסען גאַנץ גוט אייער לאַגע. מיר ווייסען גאַנץ גוט, אַז אייערע רעגירונגען זיינען די זיעגער אין דער מלחמה, זוכען צו פאַרבלענדען די אויגען פון פאָלק מיט דעם אויסערליכען גלאַנץ פון נצחון. מיר ווייסען, אַז אַ דאַנק דעם ערפאָלג פון מערדעריי געלינגט זיי צו מאַכען פאַרגעסען די ציעלען פון דער מערדעריי.

מיר ווייסען אָבער אויך עפּעס וואָס אַנדערש. מיר ווייסען, אַז אויך אין אייערע לענדער האָט דער פּראָלעטאַריאַט געבראַכט די גרעסטע קרבנות, אַז די פּראָלעטאַריער אין אַלע לענדער זיינען מיעד פון דעם מורא'דיגען מענשען־מאָרד, אַז די פּראָלעטאַריער וואָס קערען זיך אום צוריק פון דער מלחמה געפינען אין זייערע אָרימע היימען נויט און דחקות, בעת עטליכע קאַפּיטאַליסטען האָבען פונ'ם בלוט פון די מאַסען אויפגעבויט ריזיגע פאַרמעגענס.

דער אימפּעריאַליזם פון אַלע לענדער ווייס ניט פון קיין „פאַרשטענדיגונג", ער ווייס נאָר פון איין רעכט — קאַפּיטאַליסטישע פּראָפיטען; ער ווייס נאָר פון איין שפּראַך — די שפּראַך פון געווער; ער ווייס נאָר איין מעטאָדע — גוואַלט־טאַט. איצט רעדט ער אין אַלע לענדער, אין אייערע אַזוי גוט ווי ביי אונז, וועגען „אַ ליעג פון נאַציאָנען", וועגען „רעכט פון קליינע נאַציאָנען", וועגען „זעלבסטבאַשטימונג". ער געברויכט בלויז די געוועהנליכע ליגנערישע פראַזען פון די הערשער, אום איינצושלעפערען די וואַכזאַמקייט פון די פּראָלעטאַריער.

פראָלעטאריער פון אלע לענדער! די איצטיגע מלחמה מוז זיין די לעצטע! דאָס מוזען מיר אויספיהרען אלס פליכט צו די 12 מיליאָן אויסגעשאָכטענע קרבנות, צו אונזערע קינדער, צו דער מענשהייט.

איירָאָפּע איז רואינירט געוואָרען דורך דיזער מערדערליכער מלחמה. 12 מיליאָן הרוגים באַדעקען די אימה'דיגע סצענעס פון די אימפּעריאַליסטישע מערדערייען. די בליהענדע פון דער יוגענד, די בעסטע מאַנשאַפט איז פאַרצעהרט. די פּראָדוקטיווע כחות פון דער מענשהייט זיינען פאַרשוועגדט. די מענשהייט איז פאַרבלוטיגט במעט צום טויט פון אזא אומגעהערטען בלוט־פאַרלוסט. זיעגער און באַזיעגטע שטעהען אויפ'ן לאַנד פון אָפּגרונט. די מענשהייט איז אין געפאַהר פון דעם שרעקליכסטען הונגער, פון א שטילשטאַנד פון דעם גאַנצען פּראָדוקציאָנס מעכאַניזם, פון מגפות, פון דעגענעראַציע.

די גרויסע פאַרברעכער זיינען די הערשענדע קלאַסען, זיי אליין זיינען ניט אימשטאַנד צו קאָנטראָלירען דאָס, וואָס זיי האָבען אליין באַשאַפען. די בעסטיע פון קאַפּיטאַל, וואָס האָט אַנגעצונדען דעם העלישען וועלט־בראַנד, איז ניט בכח איהם איינצולעשען,, איינצושטעלען אָרדנונג, צו פאַרזיכערען ברויט און אַרבייט, פרידען און ציוויליזאַציע, גערעכטיגקייט און פרייהייט פאַר דער געפייניגטער מענשהייט.

דאָס וואָס די הערשנדע קלאַסען טוען איצט וועגען שלום און גערעכטיגקייט איז דאָס נאָר א פאַרבערייטונג פאַר ברוטאַלער מאַכט פון וועלכער עס שטעקט שוין ארויס איהר קאָפּ די טויזענטקעפּיגע שלאַנג פון אונטערדריקונג, פון האַס און פון נייע בלוטיגע מלחמות.

נאָר סאָציאַליזם קאָן אויפטאָן די גרויסע ארבייט פאַר איינגיגען פרידען, היילען די טויזענטער וואונדען פון וועלכע די מענשהייט בלוטיגט, צו איבערבויען אלעס, וואָס איז רואינירט און צוטראַמפּעלט געוואָרען — פעלדער, וועלדער, גערטנער, בנינים — און אָרגאַניזירען אלע פּראָדוקטיווע קרעפטען, ארויסרופען די מאָראַלע ענערגיע ביי דער מענשהייט, איינשטעלען סאָלידאַריטעט אנשטאָט האַס, האַרמאָניע און רעספּעקט צו יעדען מענשען.

דערפאר וועגדען מיר זיך צו אייך, דערפאר רופען מיר צו אייך: ערוואכט צום קאמף! ערוואכט צו טעטיגקייט! די צייט פון פוסטע מאניפעסטאציעס, פּלאַטאָנישע רעזאָלוציעס און שעהן־קלינגענדע פראזען — איז אריבער! די צייט פאר טעטיגקייט איז געקומען. זאָל דער אינטערנאציאָנאל ווערען טעטיג! מיר בעטען אייך אויסצוועהלען סאָוויעטען פון ארבייטער און סאָלדאטען איבעראל. זיי זאָלען פארכאפּען די פּאָליטישע מאכט און צוזאמען וועלען מיר באפעסטיגען דעם פריעדען.

ניט לאָיד־דזשאָרדזש און פּואנקארע, ניט סאָנינאָ, ווילסאָן און ערצבערגער אָדער שיידעמאן קאָנען אויפריכטיג מאכען שלום. שלום דארף געמאכט ווערען אונטער דער פלאַטערענדער פאָהן פון דער סאָציאַליסטישער וועלט־רעוואָלוציע.

ראָזא לוקסעמבורג,
קלאַרא צעטקין,
קאַרל ליעבקנעכט,
פראנץ מעהרינג.

ווי איך פאַרשטעה דעם סאָציאַליזם

די פּראָלעטארישע רעוואָלוציע, וואָס קומט איצט פאָר, קאָן ניט האָבען קיין אנדער ציעל און קיין אנדער רעזולטאַט, ווי נאָר ברענגען דעם סאָציאַליזם. פאַר אָט דעם צוועק מוז דער ארבייטער קלאַס קאָנצענטרירען יעדע פּאָליטישע מאכט אין זיינע הענט. פאַר אונז, סאָציאַליסטען, איז פּאָליטישע מאכט נאָר אַ מיטעל צום ציעל. דער ציעל, פאר וועלכען מיר ווילען זיך באנוצען מיט אָט דער מאכט, איז ראַדיקאַל צו ענדערען דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע סיסטעם.

היינט געהערט דאָס גאַנצע רייכטום פון לאַנד, די גרעסטע און בעסטע טיילען פון לאַנד, די מינען און ווערקשטאַטען און פאבריקען, צו אַ קליינער צאָהל יונקערם און פּריוואַטע קאַפּיטאַליסטען. די גרויסע מאַסע ארבייטער באַקומט פון די יונקערם און

קאַפּיטאַליסטען אַ הונגער לוין פאַר זייער שווערע אַרבייט. דער ציעל פון דער איצטיגער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציע איז צו בע־רייכערן אַ קליינע צאָהל לעדיג־געהער.

אַט דער צושטאַנד מוז אָפּגעשאַפט ווערען. דאָס גאַנצע רייכ־טום פון דער געזעלשאַפט, דאָס לאַנד און די ערד, מיט אַלע אוצרות, וואָס ליגען באַהאַלטען אין איהר אָדער אויף איהר אויבערפלאַך, אַלע פאַבריקען און ווערקשטאַטען, מוזען אַרויסגענומען ווערען פון די הענט פון די עקספּלואַטאַטאָרען און גע־מאַכט ווערען פאַר דאָס געמיינשאַפטליכע אייגענטום פון פאָלק. די ערשטע פליכט פון אַן אמת'ער אַרבייטער רעגיערונג איז צו נאַציאָנאַליזירען די וויכטיגסטע פּראָדוקציאָנס מיטלען דורך אַ רייהע דעקרעטען און צו שטעלען זיי דירעקט אונטער אַן עפענט־ליכע קאָנטראָל. דאָס איז דער ערשטער אמת'ער שריט און דער שווערסטער אין דער איבערבויאונג פון אונזער פּראָדוקציאָנס סיס־טעם אויף אַ נייעם באַזיס.

איצט ווערט די פּראָדוקציאָן אין יעדער באַזונדער פאַבריק קאָנטראָלירט פון די פּריוואַטע קאַפּיטאַליסטען נאָך זייער פאַר־שטאַנד. די אייגענטימער באַשטימען, וואָס זאָל פּראָדוצירט ווע־רען, ווי אַזוי, וואו, ווען, און ווי אַזוי די פאַבריקאַטען זאָלען פאַר־קויפט ווערען. די אַרבייטער קאָנען אין די אַלע זאַכען גאָרניט זאָגען. זיי זיינען נאָר לעבעדיגע מאַשינען אויסצופיהרען ספּע־ציעלע פּראָצעסען.

אונטער אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע וועט דאָס אַלץ מוזען געענדערט ווערען. דער פּריוואַט אייגענ־טימער פאַרשווינדט. דער ציעל פון פּראָדוקציאָן איז ניט מעהר צו בערייכערן איינצעלנע, נאָר צופרידענצושטעלען די בעדערפ־נישען פון דער געמיינדע, פאַר אָט דעם ציעל מוזען רעאָרגאַני־זירט ווערען די פאַבריקען, ווערקשטאַטען און פאַרמס אין איינ־קלאַנג מיט דעם נייעם שטאַנדפּונקט.

ערשטענס, אויב דער ציעל פון פּראָדוקציאָן איז צו פאַרזי־כערען אַן אַנשטענדיגע לעבען פאַר יעדען, באַזאָרגען יעדען מיט גענוג שפּייז, קליידונג און באַפּרידיגען די העכערע שטרעבונגען אויך, דאַן מוז די פּראָדוקטיוויטעט פון אַרבייט בעדייטענד פאַר־

גרעסערט ווערען. די פעלדער מוזען ברענגען א סך תבואות, די פאבריקען מוזען אָננעמען די בעסטע פּראָצעסען און מאַשינען. אונזערע מינען פון קויהלען און מעטאַלען מוזען ענטוויקעלט ווערען צו ברענגען די גרעסטע רעזולטאַטען. דעריבער מוז די סאָציאַליזירונג ארומכאַפּען צוערשט אונזערע גרעסטע אינדוסטריעלע און אגריקולטורעלע אונטערנעמונגען. מיר דארפען ניט און ווילען ניט אָפּנעמען דאָס אייגענטום פון קליינעם פארמער און קליינעם בעל מלאכה, וואָס ווענדען אָן זייער פּרייע ארבייטס קראַפט אויף א שטיקעל ערד אָדער אין א ווערקשטאַט. מיט דער צייט וועלען זיי פּרייוויליג צושטעהן צו אונז, ווען זיי וועלען איינזעהען דעם פאָרצוג פון סאָציאַליזם איבער פּריוואַט אייגענטום.

צווייטענס, אויב אַלע מיטגליעדער פון דער געזעלשאַפט דארפען לעבען אַן אנשטענדיג לעבען, מוז יעדער ארבייטען. נאָר די וואָס טוען א נוצליכע ארבייט פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט, צי איינפאַכע, צי קוואַליפיצירטע, צי אינטעלעקטועלע ארבייט, האָבען א רעכט צו פאָדערען, אז די געזעלשאַפט זאָל באפרידיגען אַלע זייערע פערנינפטיגע בעגעהרען. א לעדיג לעבען, ווי די רייכע עקספּלואַטאַטאָרען פיהרען איצט, וועט מעהר ניט ערלויבט ווערען. ארבייט וועט זיין געצוואונגענע פאַר אַלע וואָס קאָנען ארבייטען, נאַטירליך מיט דער אויסנאַם פון יונגע קינדער, אַלטע מענשען און אינוואַלידען. די געזעלשאַפט מוז זאָרגען וועגען די, וואָס קאָנען ניט ארבייטען, אָבער דאָס טאָר ניט זיין די מיזעראַבעלע צדקה, ווי איצט, נאָר א געניגענדע פאַרזאָרגונג. די קינדער זאָלען ערצויגען ווערען אויף קהל'שע קאָסטען, די אַלטע זאָלען האָבען א באקוועמע היים, און פאַר די קראַנקע זאָלען זיין די בעסטע שפּיטאָלען און מעדיצינישע הילף.

דריטענס, דער זעלבער ציעל, דאָס וואוילזיין פון דער גאַנצער געזעלשאַפט, פאָדערט די מעגליכסט ווירקזאַמע באַנוצונג פון די פּראָדוקציאָנס מיטלען און ארבייט און די גרעסטע עקאָנאָמיע אין זייער געברויך. די איצטיגע פערשווענדערישע בענוצונג פוןביידע זאַכען מוז אויפהערען. נאַטירליך, וועט יעדע קריעגס־פּראָדוקציאָן אויפהערען; ווייל א סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט דארף ניט האָבען קיין געצייג צו הרג'ענען מענשען. אנשטאַט דעם וועלען די

קאָסטבארע מאטעריאלען און ארבייט, וואָס ווערען איצט פארברויכט אין מאכען געוועהר און אמוניציאָן און קריעגס שיפען און באזאָרגען זיי מיט שפייז און מעדיקאמענטען, פערברויכט ווערען אויף ניצליכע זאכען. אויך וועלען די לוקסעס אינדוסטריען פארשווינדען, פונקט ווי די אינדוסטריען וואָס האָבען צו טאָן מיט מאָדע און עקסטראוואגאנטע געשמאקען פון די רייכע. פערזענליכע דיענסט וועט ווערען א זאך פון דער פערגאנגענהייט; יעדע ארבייט וואָס ווערט דאָ פארברויכט, וועט געפינען א ניצליכערע און בעסערע אנווענדונג.

ווען מיר וועלען באשאפען א פאָלק פון דעם ארבייטער, וואו יעדער וועט ארבייטען נאָר פאר דעם וואוילזיין פון אלעמען, וועט די ארבייט אליין ענדערען איהר גייסט און נאטור. היינט איז פאר דעם פראָלעטאריער די ארבייט אויפ׳ן פעלד און אין פאבריק, אין ווערקשטאט און אין קאנטאָר מעהרסטענטיילס א לאַסט און ניט אינטערעסאנט. מענשען געהען ארבייטען ווייל זיי מוזען, ווייל אנדערש וועלען זיי ניט האָבען וואָס צו עסען. אין א סאָציאליסטישער געזעלשאפט, וואו אלע ארבייטען פאר דעם געמיינשאפטליכען וואוילזיין, איז נאטירליך אז די ארבייטס באדינגונגען זאָלען באשיצען דאָס געזונט און זאָלען צוגעבען חשק צו ארבייטען אין דעם העכסטען גראד. די ארבייטס שטונדען וועלען זיין גענוג קורץ, אז דער ארבייטער זאָל ניט דארפען ארבייטען איבער זיינע כחות. דער אָרט, וואו די ארבייט וועט געטאָן ווערען, וועט זיין אָנציהענד און געזונט. יעדער מעגליכער שריט וועט גענומען ווערען צו בייטען די ארבייטען און געבען די ארבייטער א מעגליכקייט צו רוהען. און אויף אזא אופן וועט יעדער טאָן זיין טייל ארבייט מיט צופרידענהייט און פערגניגען.

אָבער אזעלכע גרויסע רעפאָרמען פאָדערען ערשט־קלאסיגע פיהרער. היינט שטעהט דער קאפיטאליסט מיט זיין קנוט הינטער דעם ארבייטער, אליין אָדער דורך זיינע פארטרעטער, די פאָרלייט אָדער פארוואלטער. הונגער טרייבט דעם פראָלעטאריער אין פאבריק אָדער צום גרויסען פעלד, אין ווערקשטאט אָדער אין קאנטאָר. דער אייגענטימער זעהט, אז זיינע ארבייטער זאָלען ניט פאר־

שווענדען זייער צייט; אז מאַטעריאַלען זאָלען ניט ווערען מיסברויכט; אז גוטע און עהרליכע ארבייט זאָל געטאָן ווערען.

אין דער געזעלשאַפט, וואָס איז אָרגאַניזירט אויף א סאָציאַליסטישען יסוד, וועט דער אייגענטימער מיט זיין קנוט פארשווינדען. די ארבייטער זיינען פרייע און גלייכע מענשען, וואָס ארבייטען פאַר זייערע אייגענע נוצען, פאַר זייער אייגענע טובה. דאָס מיינט, אז זיי מוזען פרייוויליג, פלייסיג ארבייטען, ניט פארשווענדען קיין מאַטעריאַלען, וואָס איז קהל'שע אייגענטום, און אויספיהרען זייערע אויפגאַבען אויף דעם בעסטען אופן. יעדע סאָציאַליסטישע אונטערנעמונג מוז נאַטירליך האָבען איהרע טעכנישע פיהרער, וואָס פארשטעהן די ארבייט, וואָס דארף געטאָן ווערען, און וואָס גיבען די נויטיגע עצות און אָנווייזונגען, אז די מאשין זאָל ארבייטען גלאַט, די ארבייט זאָל זיין גוט פארטיילט, און די פראָדוקציאָן זאָל זיין וואָס גרעסער. דאָס מיינט, אז די ארבייטער מוזען פרייוויליג און געהאָרכזאַם און עהרליך אויספיהרען די אָנווייזונגען, וואָס ווערען זיי געמאַכט. זיי מוזען אָנהאַלטען די דיסציפּלין און די גוטע אָרדנונג. זיי טאָרען ניט דערלאָזען קיין רייבונגען און צומישונג.

מיט איין וואָרט, דער ארבייטער אין א סאָציאַליסטישען שטאַאט מוז באַווייזען, אז ער קאָן ארבייטען פלייסיג און רעגעלמעסיג, ניט ווערענדיג אָנגעטריבען פון הונגער און ניט האָבענדיג איבער זיך דעם קאַפּיטאַליסט אָדער זיין אויפזעהער. ער מוז אַליין אָנהאַלטען די דיסציפּלין און טאָן זיין בעסטעס. דאָס אַלץ פאָדערט זעלבסט־קאָנטראָל, אינטעלעקטועלע רייפקייט, מאָראַל ערנסטקייט. דאָס פאָדערט א געפיהל פון זעלבסט אכטונג און פעראַנטוואָרטליכקייט. דאָס באַדייט א אינערליכע ווידערבאַלעבונג פון דעם פּראָלעטאַריאַט.

סאָציאַליזם וועט קיינמאָל ניט זיין ערפאָלגרייך אין א פאָלק פון פוילע, לייכטזיניגע, עגאָאיסטישע, ניט דענקענדע און גלייכגילטיגע מענשען. א סאָציאַליסטישע געמיינדע מוז האָבען מיטגלידער, וואָס וועלען ערפילען זייער פליכט מיט ענטוזיאַזם און איבערגעבענהייט פאַר דעם געמיינשאַפטליכען וואוילזיין, מיטגלידער, וואָס זיינען אָנגעפילט מיט דיענסטווילינגקייט און ליעבע צו

זייערע מיטמענשען, וואָס האָבען מוט און אויסדויער און זיינען גרייט פאַר די שווערסטע אויפגאַבען.

מיר דאַרפען אָבער ניט פאַרלירען עטליכע יאָהר־הונדערטער אָדער צעהנדליגער יאָהרען ביז אַ נייע מענשליכע ראַסע וועט געבאָרען ווערען. דער פּראָלעטאַריאַט באַקומט דעם נויטיגען אידעאַליזם און אינטעלעקטועלע רייפקייט אין דעם רעוואָלוציאָנערען קאַמף. מוט און אויסדויער, אַ קלאָרער פאַרשטאַנד און זעלבסטאָפּפערונג זיינען די אייגענשאַפטען, וואָס די רעוואָלוציע אַליין קולטיווירט. ווען מיר מאַכען גוטע רעוואָלוציאָנערען, מאַכען מיר סאָציאַליסטישע ארבייטער פון דער צוקונפט, אויף וועלכע עס וועט אויפגעשטעלט ווערען דער פונדאַמענט פון אַ נייער אָרדנונג.

אונזערע יונגע ארבייטער ווערען פריהער פון אַלץ אויפגעפאָדערט אויפצונעמען די גרויסע אויפגאַבע. זייער דור וועט זיכער לייגען דעם אמת'ן פונדאַמענט פון אַ סאָציאַליסטישען שטאַאַט, עס איז זייער פליכט צו ווייזען, אַז זיי זיינען פּאַסיג צו נעמען אויף זיך די גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט פון די פּיאָנערען פון דער מענשליכער צוקונפט. די גאַנצע אַלטע וועלט מוז אומגעוואָרפען ווערען, און אַ גאַנץ נייע וועלט מוז אויפגעשטעלט ווערען, אָבער מיר טוען דאָס, ווי עס שטעהט אין דעם ליעד:

„די איינציגע זאַך וואָס מיר דאַרפען האָבען, מיין פרוי, מיין קינד, צו זיין אַזוי פריי ווי די פויגלען, איז צ י י ט ".

אָה! ווי דייטשיש די רעוואָלוציע איז

(ערשינען אין דער בערלינער „רויטע פאָן", דאָס אָרגאַן פון די ספּאַרטאַקער, דעם 18טען נאָוו. 1918).

מיר בעטען ניט קיין „אַמנעסטיע" און ניט קיין באַגנאַדיגונג פאַר די פּאָליטישע קרבנות פון דעם אַלטען רעזשים. מיר פ אָ ד ע ר ע ן דאָס רעכט אויף פרייהייט, קאַמף און רעוואָלוציע פאַר די הונדערטער אויפריכטיגע און איבערגעבענע מענער און פרויען, וואָס פּלאָגען זיך אין די געפענגעניסען, ווייל זיי האָבען געוואַגט צו קעמפען פאַר פרייהייט, פרידען און סאָציאַליזם. זיי

האָבען דאָס געוואגט צו טאָן אונטער דער הערשאפט פון דער אימ־פעריאַליסטישער שווערד, און הגם די הערשאפט פון די פארברע־כערישע אימפעריאַליסטען קומט שוין צו ענדע, זיינען זיי נאָך דערווייל אַלע פריי. מיר שטעהען ווידער שולטער צו שולטער, גרייט צום קאמף פאר אונזער זאך. באפרייט האָבען אונז ניט די שיידעמאַן סאָציאַליסטען מיט זייערע בורזשואזע שותפים און פרינץ מאקס בראש. די פראָלעטארישע רעוואָלוציע האָט פאַ־נאַנדערגעעפענט די טירען פון אונזערע תפיסות.

אין יענע אומעדיגע געביידעס איז אָבער פאראַן אַן אַנדער קאטעגאָריע אומגליקליכע איינוואוינער, וועמען מען האָט אין גאַנצען פארגעסען. קיינער קימערט זיך ניט וועגען די טויזענדער בלאַסע, אויסגעמאטערטע געשטאַלטען פון די, וואָס פלאגען זיך אין די געפענגניסען און טוען תשובה פאר קהל׳ישע זינד און פארברעכענס.

און דאָך זיינען זיי אויך די אומגליקליכע קרבנות פון דעם זעלבען שענדליכען געזעלשאפטליכען רעזשים, געגען וועלכען די רעוואָלוציע ווערט אָנגעפירט. אויך זיי, יעדענפאַלס פיעלע פון זיי, זיינען די אָפּפערס פון דער אימפעריאַליסטישער מלחמה, וואָס האָט געהאָלפען פארשארפען זייער נויט און ליידען ביז זיי האָבען עס מעהר ניט געקענט איבערטראָגען. מיט אַ ברוטאַלער בעס־טיאַליטעט האָבען זייערע מאטערנישען אין זיי ערוועקט אַלע בייזע אינסטינקטען וואָס שלומערען אין די שוואַכע און דעגענירירטע נאַטורען.

אויך אין דעם פאל האָט זיך די בורזשואזע גערעכטיגקייט ארויסגעוויזען אַלס אַ נעץ דורך וועלכער די רויבערישע האיפיש קענען זיך לייכט ארויסכאפּען, ווערענד פאר דער קליינינקער הילפ־לאָזער סארדעלקע וואָס וואַגט זיך אוועקצולאָזען הינטער דעם תחום פון קאפּיטאַליסטישען געזעץ האָט די נעץ קליינינקע אונ־דערבארימדיגע לעכלאך. די מיליאָנערסקע מלחמה־פּראָפיטירערס זיינען ארויס אינגאַנצען פריי, אָדער זיי זיינען אָפּגעקומען מיט באַצאָלען לעכערליך קליינע שטראף געלט. די קליינע גנבים אָבער האָבען באַקומען אחריות׳דיגע שטראפען.

אַט די אַלע שטיף־קינדער פון דער געזעלשאַפט הונגערען אַצינד און ציטערען פון קעלט אין די ניט באַהייצטע תפיסה קאַמערלאַך. זייענדיג אין אַ שרעקליכער גייסטיגער אונטערדריקונג נאָך פיער יאָהר מלחמה, קוקען זיי אַרויס אויף רחמנות, אויף הילף.

אומזיסט וואַרטען זיי. אַלס גוטער פאָטער צו זיין לאַנד האָט דער לעצטער פון די האהענצאָלערס אינגאַנצען פאַרגעסען די אַלע אומגליקליכע. ער איז געווען צופיעל פאַרנומען מיט מאַסען־הריגות און מיט צוטיילען דאָס מלחמה־רויב. צייט די לעצטע פיער יאָהר, זינט לוּאָווען איז געפאַלען איז ניט געווען קיין איין באַדייטענדע אַמנעסטיע, אַפילו ניט אין דעם גרעסטען יום־טוב פון די דייטשע שקלאַפען, דעם „קייזער׳ס געבורטסטאַג“.

עס בלייבט דעריבער פאַר דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע גרינגער צו מאַכען דאָס טרויעריגע לעבען הינטער די תפיסה־ווענט כאָטש מיט אַ קליינעם שטראַל פון רחמנות; צו פאַרלייכטערען אַביסעל די גרויזאַמקייטען פון די שטראָפען; צו פאַרניכטען דאָס באַרבאַרישע סיסטעם פון דיסציפּלינירען דורך קערפּערליכע שטראָף, — דאָס סיסטעם פון שמידען אין קייטען; צו פאַרבעסערען אויף וויפיעל מעגליך די בענעמונג פון די וועכטער, די מעדיצינישע אויפפּאַסונג, דאָס עסען און די אַרבייטס באַדינגונגען. דאָס באַרבאַרישע סיסטעם פון קערפּערליכער באַשטראָפונג, וואָס אָטעמט מיט קלאַסען גייסט און קאַפּיטאַליסטישער גרויזאַמקייט מוז אויסגעריסען ווערען מיט די וואָרצלען. עס מוז זאָבאַלד איינגעפירט ווערען אַ סיסטעם פון געפענגענים רעפאָרמען. געוויס קען מען ניט איינפירען קיין ווירקליך פרייע סיסטעם פון קרימינאַלע באַהאַנדלונג, אַ סיסטעם וואָס זאָל אין יעדער הינזיכט האַרמאָניזירען מיט די ציעלען און דעם גייסט פון אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפטס אָרדנונג. אַזאַ סיסטעם קאָן נאָר אויפגעבויט ווערען אויף דעם פונדאַמענט פון אַ נייער אינדוסטריעלער און סאָציאַלער אָרדנונג. ווייל, נאָך אַלעמען איז סיי דאָס פאַרברעכען, סיי די שטראָף אַ פאָלגע פון די עקזיסטירענדע געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען. אָבער איין באַשטימטען מיטעל קאָן מען שוין גלייך אָננעמען; די טויט־שטראָף, דער ערגסטער פלעק אין די

רעאקציאנערע שטראף געזעצען פון דער אימפעריאליסטישער דייטשלאנד מוז גלייך אפגעשאפט ווערען. פארוואס אייכען זיי זיך ניט צו מיט דער דאזיגער ארבייט אין דער ארבייטער און סאלדאטען רעגירונג? זאגט איהר, הערען לעדעבור, דאעומיג, בארטה, האט ניט פון אייערט וועגען געלעבט דער נאבעלער באקאריע, וואס האט שוין אריבער צוויי הונדערט יאהר צוריק אויף אלע ציוויליזירטע שפראכען פארדאמט די שענדליכע טויט־שטראף? איהר האט קיין צייט ניט. איהר האט טויזענדער זארג, שוועריגקייטען, אויפגאבען, צו וועלכע איהר מוזט שענקען אייער אויפמערקזאמקייט. אהן צווייפעל! אבער נעמט נאר אייערע זייגערס אין די הענט. זעהט, ווי לאנג עס וועט ביי אייך געדויערען צו עפענען די ליפען און ארויסזאגען: „דערמיט ווערט די טויט־שטראף אפגעשאפט“. אדער איז עס מעגליך אז אזא פראגע קאן צווישען אייך ארויסרופען לאנגע דעבאטען? איז עס מעגליך אז אין אזעלכע פונדאמענטאל וויכטיגע פראגען זוכט איהר צו פארוויקלען דעם הויפט פונקט אין א לאנגען מאנטעל פון פארמאליטעטען, חשבנות וועגען קאמפעטענץ און אויטאריטעט און די אלע אנדערע טומלען און נארישקייטען פון די פארגאנגענע צייטען?

א! ווי דייטשיש אט די לעצטע רעוואלוציע איז! ווי ניכטער, ווי פעדאנטיש, אהן לעבען, אהן גלאנץ, אהן גרויסקייט! די פארגעסענע פראגע פון טויט־שטראף איז נאר א קליינער, איינצעלנער פאל. אבער די קלייניגקע פאסירונגען ווייזען דעם אינערליכען גייסט פון דער גאנצער זאך!

נעמט די געשיכטע פון דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציע. נעמט צום ביישפיעל דעם טרוקענעם מינעי! קאנט איהר עס לעזען און ביי אייך זאל ניט שטארקער קלאפען דער פולס און ברענען דער קאפ? און ווען איהר האט זיך גענומען לעזען, קענט איהר אוועקלעגען דעם בוך ביז איהר האט ניט געהערט, ווי דער לעצטער מעכטיגער קלאנג פון די וואונדערליכע פאסירונגען שטארבט אפ? עס קלינגט ווי א גיגאנטישע סימפאניע פון בעטהאווען; א ווילדער שטורם אויף דעם ים פון דור דורות, גרויס, וואונדערבאר אין איהרע נצחנות און אין איהרע נידערלאגען, אין איהר ערשטען נאיווען אויפזידען אזוי גוט ווי אין לעצטען

קרעכץ פון איהר אָפּשטאַרבען. און אַצינד, ביי אונז דאָ אין דייטשלאַנד! מיר גלויבן עס אויף יעדן שריט, סיי אין גרויסע זאַכן, סיי אין קליינע: זיי זיינען נאָך אַלץ די אַלטע, איבער־געבליבענע געגנער פון דער אַלטער, טויטער און באַגראָבענער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, ביי וועמען דאָס קליינע פּאָליטיקאַנטל איז אַלץ און דער מענש, דער גייסט איז גאָרניט. מען דאַרף ניט פאַרגעסן אַז וועלט־געשיכטע קען ניט געמאַכט ווערן אָהן גייסטיגע גרויסקייט, אָהן טיפער מאָראַלישער שטימונג, אָהן ברייטן שוואונג. ווען ליבקנעכט און איך האָבן פאַרלאָזן די גאַנץ פריינדליכע וועלט, וואו מיר זיינען געווען געוואוינט לעצ־טענס צו פאַרברענגען אונזער צייט, און אונזערע ליידנס־געפערטען — זיינע פאַנגעגאַלעע הויזחברים און מיינע אָרעמע טייערע פּראָסטיטוטקעס, און גנבטעס צווישן וועמען איך האָב פאַר־בראַכט דריי און האַלב יאָהר, האָבן אונז נאָכגעקוקט מיט טרויע־ריגע, בלינקענדיגע אויגען — האָבן מיר זיי פאַרשפּראָכן אין נאָמען פון אַלעס וואָס אונז איז הייליג, און טייער: —

מיר וועלן אייך ניט פאַרגעסן!

מיר פאָדערן פון דעם פאַרוואַלטונגס קאָמיטעט פון דעם אַרבייטער־ און סאָלדאַטען ראַט פון דייטשלאַנד אַ זאָפאָרטיגע פאַרלייכטערונג פון די באַדינגונגען פאַר אַלע אַרעסטירטע פון די פאַרשידענע שטראָף־איינריכטונגען פון דייטשלאַנד!

מיר פאָדערן אַז טויט־שטראָף זאָל גלייך אויסגעשטריכן ווערן פון די דייטשע שטראָף־געזעצן.

אין די פיער יאָהר פון אימפּעריאַליסטישען מאַסען־מאָרד האָבן זיך געגאָסען טייכען בלוט. אַצינד מוזען מיר זעהן יעדען טראָפּען פון דער שאַצבאַרער פליסיגקייט עהרליך און היטען אין קרישטאָלענע כלים. ניט געבונדענע, רעוואָלוציאָנערע ענערגיע און ברייטהאַרציגע מענשליכקייט — דאָס זיינען, דער אָטם און דאָס לעבען פון דעם סאָציאַליזם. די וועלט מוז ווערען איבער־געקערט, אָבער יעדע טרער וואָס ווערט אומזיסט פאַרגאָסען איז אַ שאַנדע און שמאַך. ווען איינער צוטרעט אַ אָרעמען וואָרם דורך אונפאָרזיכטיגקייט, מעג ער זיך דאַן אַפּילו איילען צו ערפילען די וויכטיגסטע פליכטען, באַגעהט ער אַ גרויסען פאַרברעכען.

ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט!

ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט יאָ, ספּאַרטאַקוס איז באַזיעגט געוואָרען! דער רעוואָלוציאָנערער פּראָלעטאַריאַט האָט געהאַט אַ נידערלאַגע. הונדערטער פון אונזערע בעסטע זיינען אויסגעהרג׳עט געוואָרען; הונדערטער פון אונזערע פּאַרטרויענסוועטסטע האָט מען אריינגעוואָרפען אין געפענגנים.

יאָ, זיי האָבען געהאַט אַ נידערלאַגע, ווייל די מאַטראָזען און סאָלדאַטען פון דער פּאָלקס־מיליץ, אויף וועמען זיי האָבען זיך אַממעהרסטען פאַרלאָזען, זיינען אַוועק פון זיי. און זייער קראַפט, די קראַפט פון דער פּאָלקס־מיליץ איז פּאַראַליזירט געוואָרען צוליב דער שוואַכקייט און אונענטשלאָסענהייט פון זייערע פיהרער.

יאָ, זיי זיינען באַזיעגט געוואָרען, ס׳איז געווען אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט צו זעהן זיי באַזיעגט.

די צייט איז נאָך ניט רייף געווען.

אָבער דער קאַמף איז געווען אומפאַרמיידליך; עס וואָלט געווען אַן אומעהרענהאַפטע נידערלאַגע אונטערצוגעבען אָהן אַ קאַמף צו די רעגירונגס־קרעפטען די פאָהן פון דער רעוואָלוציע, איהר עהרע און איהר האָפנונג.

יאָ, מיר זיינען באַזיעגט געוואָרען! אָבער מאַנכע נידערלאַגעס זיינען נצחונות, מחמת מאַנכע נצחונות קאָסטען מעהר בלוט פון דער גרעסטער נידערלאַגע.

יעדער טראָפּען בלוט פון אַ מאַרטירער־טויט וועט זיין אַ זריעה פאַר אַ צוקינפטיגען קעמפער אין צוקינפטיגע נצחונות.

די לעבעדיגע קרעפטען פון דער רעוואָלוציע רופען אַרויס אין יעדער נידערלאַגע דעם מוט און ווילען צו נייער אַקציאָן. די נידערלאַגע פון דער רעוואָלוציע טראָגט אין זיך דעם צוזאָג פון נצחון.

די זיעגער פון היינט האָבען אויסגעפיהרט זייערע שענדליכע

טהאַטען פאַר זייער שענדליכען ציעל, וועמעס אורטייל זיי האָבען שוין פאַרזיגעלט. זיי זיינען שוין געפאַנגענע פון די זעלביגע עלע־מענטען, וועלכע זיי האָבען אויסגענוצט אין קאַמף געגען אונז.

די פראַנצויזישע בורזשואַזיע פון 1848 און 1871 האָט אויפ־גענומען מיט אָפענע אָרעמס די מערדער פון פאָלק. די דייטשע בורזשואַזיע דאַרף דאָס ניט, זיי האָבען אלס זייערע באַשיצער די סאָציאַליסטען פון דער מעהרהייטס־גרופּע.

די פּראָלעטאַריער פון לענדער טרייסלען זיך שוין אָב מיט שרעק און מיט פאַראַכטונג פון יענע, וואָס האָבען געוואַגט אויסצושטרעקען זייערע הענט צו דעם „אינטערנאַציאָנאַל", — זייערע בלוטיגע הענט.

די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע וועט זיך אויפהויבען ווי אַ ריעז. די ספּאַרטאַקאַנער האָבען פיעל געלערנט פון דער איצטי־גער נידערלאַגע. זיי וועלען מעהר ניט בויען אויף סאָציאַליסטען אונטער אַ שוואַכער, ניט־ענטשלאָסענער פיהרערשאַפט. זיי זיינען שוין אויסקורירט פון צוטרוי צו דער אומאָפּהענגיגער פּאַרטיי, וועלכע האָט זיי פאַרלאָזען אין דער מינוט פון סכנה. אליין, אָהן הילף האָבען זיי געקעמפט פאַר צוקינפטיגע נצחונות.

דאָס שלאָגוואָרט: די באַפרייאונג פון דעם אַבריימער קלאַס מוז זיין די זאַך פון די ארבייטער אליין, האָט געקראָגען אַ נייע באַשטעטיגונג און אַ פיעל גרעסערע באַדייטונג אין דעם מוסר־השכל פון דיזער וואָך.

מיר האָבען ניט דערזערטירט; מיר זיינען נאָך אויפ'ן פּלאַץ און מיר וועלען אויפ'ן פלאַץ פאַרבלייבען. ווייל דער ענדליכער זיעג וועט זיין אונזערער, ווייל „ספּאַרטאַקוס" מיינט ליכט און גייסט, הארץ און נשמה, טעטיגקייט דורך אַ פּראָלעטאַרישער רע־וואָלוציע. ספּאַרטאַקוס באַצייכענט אַלע צרות, אַלע בענקעניסען פון פּראָלעטאַריאַט נאָך ציוויליזאַציע, ער איז פאַר סאָציאַליזם און פאַר אַן אַלגעמיינע רעוואָלוציע.

היינט הערט איהר נאָר דעם גערויש פון וואולקאַן. מאָרגען וועט דער זעלביגער וואולקאַן באַגראָבען אונזערע שונאים אונטער זיין זודיגען שטראָם פון פייער און אַש.

„אין בערלין איז אלץ רוהיג"

(דער לעצטער ארטיקעל פון ראָזא לוקסעמבורג, ערשיענען אין „די רויטע פאָהן" 11טען יאנואר 1920).

„אין ווארשע איז אלעס רוהיג", האט ערקלערט מיניסטער סאבאסטיאני אין דעם פאריזער דעפוטאטען קאמער אין יאָהר 1831, ווען די חילות פון סוואווראָווען זיינען אריין אין דער פוילי־שער הויפט־שטאָט, נאָכדעם ווי זיי האָבען געשטורעמט פראג, א פאָר־שטאָדט פון ווארשע, און האָבען אָנגעהויבען דאָרט זייער תליון־ישע ארבייט איבער דעם אויפגעשטאנענעם פאָלק.

„אין בערלין איז אלעס רוהיג", לאָזט פייערליך וויסען די בורזשואזע פרעסע, לאָזען וויסען עבערט און נאָסקע, לאָזען וויסען די אָפּיצירען „פון דער זיעגרייכער ארמיי" וועלכע די בורזשו־אזע מאסע באגריסט מיט שמחה דורך פארנאנדערגעוויקעלטע פאָהנען און מיט „הורא"־געשרייען. דער רוהם און עהרע פון דער גערמאנישער וואפע איז געךעטעט פאר דער וועלט־היסטאָריע. צו־שלאָגענע אויף די פעלדער פון פלאנדריען און אין די ארגאָנען, האָבען זיי צוריקגעשטעלט זייער רעפוטאציע דורך דעם וואס זיי האָבען אָבגעהאלטען א זיעג איבער 3000 ספארטאקען אין דער געביידע פון „פאָרווערטס". די טעג פון דעם ערשטען בעריהמטען אריינטריט פון די גערמאנישע ארמעען אין בעלגיען, די טעג פון גענעראל פאָן־עמיך, דער בעזיעגער פון ליעזש, זיינען פארבלייכט געוואָרען נעגען די העלדישע אויפטואונגען פון רעינהארטען און קאָ. אויף די גאסען פון בערלין. די דער'הרג'עטע פ א ר ל א מ ע נ ־ ט א ר ע ר, וועלכע האָבען געוואָלט פיהרען אונטערהאנדלונגען וועגען איבערגעבען דעם „פאָרווערטס", זיינען אזוי צוקאליעטשעט געוואָרען מיט די פריקלאָדען פון די ביקסען, אז מען קאָן ניט דער־קענען וועמעס קערפערס זיי זיינען. די געפאנגענע זיינען אזוי צו־

שאסען געווארען, אז די ווענט זיינען באשפריצט מיט זייער מארך. זעהענדיג אזעלכע גלארייכע טהאטען, ווערט דען אימיצער דער־מאהנען ווענען די שענדליכע נידערלאגעם וואס זיי האבען געליטען אין קריעג מיט די פראנצויזען, ענגלענדער און אמעריקאנער? „ספארטאק״ — איז דער דאזיגער שונא און בערלין — איז יענער ארט, וואו אונזערע אפיצירען קאנען זיגען. דער „ארבייטער״ נאסקע — איז דער גענעראל, וועלכער קאן אבהאלטען א זיעג דארט, וואו גענעראל לודענדארף האט זיך ארויסגעצייגט אונפעהיג.

ווער דערמאנט זיך אן די פאר׳שיכור׳טע נצחונות פון די וואס האבען איינגעשטעלט ארדנונג אין פאריז, ווער דערמאנט זיך אן די וואקכאנאליעם פון דער בורזשואזיע איבער די קערפערס פון די קעמפער פאר דער קאמונע, אט די זעלבע בורזשואזיע וואס האט אזוי שענדליך קאפיטולירט פאר די פרייסען און האט איבערגעגע־בען די הויפט־שטאט דעם אויסערן שונא? דערפאר אבער וואס פאר א פייערדיגע מענליכקייט האט עס ארומגעכאפט די בורזשו־אזע זיהן׳דלאך, די גאלדענע יוגענד, די העררען אפיצערען געגען די שלעכט באוואפענטע, הונגעריגע פאריזער פראלעטאריער, געגען זייערע שוצלאזע פרויען און קינדער. מיט וואס פאר אן אייפער האבען אט די זיהן פון מארס, וואס האבען געקניעט פאר דעם אויסערען שונא, ארויסגעצייגט זייער העלדישקייט אויספיהרענדיג זייער טהיריש־מערדערליכע גערעכטיגקייט איבער די שוצלאזע גע־פאנגענע און באזיעגטע

„אין ווארשא איז אלץ רוהיג״. „אין פאריז איז אלץ רוהיג״. „אין בערלין איז אלץ רוהיג״. אט דאס זיינען די באריכטען פון די „ארדנונגס היטער״, וועלכע געהען אריבער יעדען האלבען יאהר־הונדערט פון איין צענטער פון וועלט־קאמף אין א צווייטען. און פייערענדיג זייער „זיעג״ באמערקען זיי גאר ניט, אז אן „ארדנונג״ וואס ווערט אונטערגעהאלטען דורך פעריאדישע בלוטיגע שחיטות, געהט אונאויפהערליך צו איהר היסטארישער באשטימונג, צו איהר מפלה.

וואס האט מיט זיך פארגעשטעלט די לעצטע „ספארטאקישע וואך״ אין בערלין, וואס האט זי אונז געגעבען, און וואס לערנט זי אונז? זייענדיג נאך אין קאמף, אין מיטען פון דער זיעגרייכען

וואויען פון דער קאָנטר־רעוואָלוציע, דאַרף דער רעוואָלוציאָנערער פּראָלעטאַריאַט זיך אָפּגעבען אַ חשבון וועגען דאָס וואָס האָט פּאַסירט, ער דאַרף אַלעס וואָס איז פאָרגעקומען און די פאָלגען דערפון אָבמעסטען מיט דעם גרויסען היסטאָרישען מאַסשטאַב. די רעוואָלוציע טאָר נים פערלירען קיין צייט; איבער די אָפענע קברים, איבער די „נצחונות" און „מפּלות" טראָגט זי זיך ווייטער צו איהרע גרויסע ציעלען. נאָכצופאָלגען באַוואוסטזיניג נאָך איהרע וועגען איז די ערשטע אויפגאַבע פון די קעמפער פאַר דעם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם. איז ביי דיזען צוזאַמענשטויס געווען מעגליך אַ פאָלשטענדיגער זיעג פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאַריאַט, איז געווען מעגליך די אַרונטערוואַרפונג פון די עבערטס און שיידעמאַנס און דער איינשטעלונג פון אַ סאָציאַליסטישער דיקטאַטור? זיכער נים, ווען מען זאָל מיט ישוב הדעת אַרומטראַכטען די אַלע מאָמענטען וועלכע האָבען אין דיזער פראַגע אַן ענטשיידענע באַדייטונג. דער קרענקליכער פּלאַץ אין דער רעוואָלוציע, אין דעם אַנגעגעבענעם מאָמענט, איז די נים גענוגענדע רייפקייט פון די סאָלדאַטסקע מאַסען, וועלכע ערלויבען נאָך אַלץ אַז די אָפיצירען זאָלען זיי אויסנוצען פאַר פיינדליכע צום פאָלק, קאָנטר־רעוואָלוציאָנערע ציעלען. דאָס אַליין איז שוין אַ גענוגענדער בעווייז דערפון, אַז אין דיזען צוזאַמענשטויס איז אַ פעסטער זיעג פאַר דער רעוואָלוציע געווען אונמעגליך. פון דער אַנדערער זייט איז דיזע אונרייפקייט פון די סאָלדאַטסקע מאַסען דער אַלגעמיינער סימפּטאָם פון דער אַלגעמיינער אונרייפקייט פון דער דייטשער רעוואָלוציע.

דער דאָרף, פון וואַנען עס קומט אַ באַדייטענדער טייל פון די סאָלדאַטסקע מאַסען, איז פּונקט ווי פריהער נאָך זעהר ווייניג באַריהרט פון דער רעוואָלוציע. בערלין איז נאָך ביז איצט כמעט איזאָלירט פון איבעריגען דייטשלאַנד. אמת, די רעוואָלוציאָנערע צענטרען פון דער פּראָווינץ — אין רהיינישען געגענד, אין בראָנשווייג, אין סאַקסאָניען, אין ווירטעמבערג — זיינען מיט'ן גוף און נשמה אויפ'ן זייט פון בערלינער פּראָלעטאַריאַט. נאָר אַלץ פעהלט נאָך יענע איינשטימיגקייט פון די האַנדלונגען, וועלכע זאָלען זיין בכח באַדייטענד פאַרגרעסערען דעם אַנגריף און קלאַפּ

פון די בערלינער ארבייטער מאסען. דערצו איז דער עקאָנאָמישער קאמף, דער הויפּט וואולקאנישער קוואַל, פון וועלכען עס ציהט זיין חיונה דער רעוואָלוציאָנערער קלאסען־קאמף דערוויל אין דער ערשטער שטופע פון ענטוויקלונג.

פון דעם אלעמען פאָלגט, אז אין איצטיגען מאָמענט האָט מען ניט געקאָנט ערוואַרטען קיין פעסטען זיעג. איז פון דעם צו דרינגען, אז דער קאמף פון דער לעצטער וואָך איז געווען א „טעות"? יע, אויב עס זאָל אין אלגעמיין זיין מעגליך צו רעדען וועגען א פאָרבערייטעטען ארויסטריט, וועגען אַן אזוי גערופענעם אויפשטאנד. וואָס זשע האָט געדיענט פאר דעם אויסגאנגס מאָמענט פון דער לעצטער קאמף־וואָך? ווי אין אלע פריהערדיגע צופעלע, ווי דעם 6טען דעצעמבער, דעם 24טען דעצעמבר — די גראָבע פראָוואָקאציע פון דער רעגירונג. ווי יענע בלוט־באָד וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף די אונבאוואָפענטע דעמאָנסטראַנטען אויף דער שאָסענער גאס, ווי יענע שחיטה פון די מאטראָסען, אזוי איז איצט דער פארזוך אויף דעם בערלינער פאָליציי־פּרעזידיום געווען די אורזאכע פון אלע נאָכפאָלגענדע געשעהענישען. א רעוואָלוציע ארבייט ניט נאָך א פאָראויסגעזעהענעם פּלאַן, אויף אַן אָפענעם קאמפס־פּלאַץ, נאָך א טעכנישען פּלאַן פון „סטראַטעגען". איהרע שונאים ווייזען אויך ארויס איניציאטיווע, זיי צווינגען זי געוועהנליך ארויס נאָך מעהר, ווי די רעוואָלוציע זעלבסט.

שטעלענדיג זיך נעגען דעם פאַקט פון דער חוצפה'דיגער פּראָוואָקאציע פון די עבערטס און שיידעמאנס, זיינען די רעוואָלוציאָנערע ארבייטער געווען געצוואונגען צו נעהמען זיך פאר דעם געוועהר.

יע, די עהרע פון דער רעוואָלוציע האָט געפאָדערט א באלדיגען, ענערגישען צוריקשטויס געגען דיזען אָנפאַל. ווען ניט וואָלט די קאָנטר־רעוואָלוציע געוואָרען ערמוטיגט צו ווייטערדיגע אָנגריפען און די רעוואָלוציאָנערע רייהען פון פּראָלעטאריאט און דער מאָראלער קרעדיט פון דער דייטשער רעוואָלוציע אין אינטערנאציאָנאל וואָלטען שטארק געשעדיגט געווען.

דער באַלדיגער ווידערשטאַנד איז אויסגעוואַקסען אין די בערלינער אַרבייטער מאַסען מיט אַזאַ פאַרשטענדליכער ענערגיע, אַז שוין פון די ערשטע מאָמענטען איז דער מאָראַלער זיעג געוועזען אין גאַנצען אויפ'ן זייט פון דער „גאַס“.

נור אַזוי איז שוין דער אינגוועניגסטער לעבענס געזעץ פון דער רעוואָלוציע ניט אָפּצושטעלען זיך אונטעטיג און פּאַסיוו ביי דאָס דערגרייכטע. דער בעסטער מיטעל אין קאַמף איז אַ שטאַרקער, מעכטיגער געגען־קלאַפּ. אָט דיזער רעגעל פון יעדען ראַנגלען זיך איז אָנווענדבאַר אויף יעדען טריט פון אַ רעוואָלוציע. דאָס איז זעלבסטפערשטענדליך און צייגט אָן אויף אַ געזונטען אינסטינקט, אויף דער לעבעדיגער אינערליכער מאַכט פון בערלינער פּראָלעטאַריאַט, דאַריבער האָט ער זיך ניט באַרוהיגט בלויז מיט דעם צוריקקעהרען פון אייכהאָרן צו זיין פּאָסטען. ער האָט אינסטינקטיוו אָנגעהויבען פאַרנעהמען די אַנדערע ארויסהעלפער פון דער קאָנטער־רעוואָלוציע: די בורזשואַזע פּרעסע, די אָפיציעלע וואָלף־ביוראָ, דעם „פאָרווערטס“. דיזע אַלע שריטע פון די אַרבייטער מאַסען זיינען געוועזען די רעזולטאַטען פון דעם אינסטינקטיווען באַוואוסטזיין, אַז די קאָנטער־רעוואָלוציע פון איהר זייט וועט זיך אויך ניט באַרוהיגען מיט דער געליטענער ניעדערלאַגע, נור וועט זוכען ביז'ן סוף אויסצופּרובירען די קרעפטען פון ביידע צדדים.

דאָ שטעהען מיר אויך פאַר דעם גרויסען היסטאָרישען געזעץ פון רעוואָלוציע, אָן וועלכען עס ווערען צוקלאַפּט די אַלע קלוגע רייד און כלומרשטע וויסענשאַפטען פון יענע קלייניקע „רעוואָלוציאָנערען“ פון דעם טיפּ פון די אונאַבהענגיגע, וועלכע זוכען אין יעדען קאַמף אָן אויסרייד אויף אָפּצוטרעטען. עס איז גענוג בלויז קלאָהר פעסטצושטעלען די גרונד־פּראָבלעמע פון אַ רעוואָלוציע — און אין דיזער רעוואָלוציע איז עס דאָס ארונטערוואַרפען פון דער עבערט־שיידעמאַן רעגיערונג, אַלס די ערשטע שטערונג צו דעם גאַנג פון סאָציאַליזם. און דיזע גרונד־פּראָבלעמע טרעט יעדען מאָל ארויס מיט איהר גאַנצער לעבענס־קראַפט. יעדער באַזונדערער עפּיזאָד פון קאַמף, ווי אַן אונפערמיידליכער געזעץ פון דער נאַטור, רוקט ארויס דיזע פּראָבלעם אין איהר גאַנצער פולקייט, ווי פיעל

די רעוואָלוציע זאָל זיין ניט צוגעגרייט צו איהר לעזונג, ווי אונגינסטיג עס זאָלען פאַר דעם ניט זיין די אַרומיגע באַדינגונגען. „אַרונטער מיט עבערט־שיידעמאַן", דיזער לאָזונג טרעט אונפאַרענדערליך אַרויס ביי יעדען רעוואָלוציאָנערען קריזיס, אַלס די אייציגע פאָרמולע וואָס איז אין זיך כולל די אַלע איבעריגע קאָנפליקטען, און אין דעם כח פון אינערליכער אָביעקטיווער לאָגישקייט פאַרשאַרפט דיזער לאָזונג, צי מען וויל עס צי ניט, ביז צום לעצט יעדער באַזונדער עפּיזאָד פון קאַמף.

צוליעב דיזען ווידערשפּרוך, צווישען די האַרבקייט פון דער אויפגאַבע און די ניט גענוגענדע באַדינגונגען פאַר איהר לעזונג, קומט דערפאַר פאָר אין די ערשטע פאַזען פון דער רעוואָלוציאָנערער ענטוויקלונג, אַז באַזונדערע עפּיזאָדען פון רעוואָלוציאָנערען קאַמף פאַרענדיגען זיך מיט אַ נ י ע ד ע ר ל אַ ג ע. אָבער אַ רעוואָלוציע איז די איינציגע פאָרמע פון מלחמה, וואו דער ענדליכער זיעג קאָן צוגעגרייט ווערען בלויז דורך אַ גאַנצער רייהע פון „ניעדערלאַגעס".

וואָס באַווייזט אונז די גאַנצע היסטאָריע פון רעוואָלוציעס און סאָציאַליזם אין אונזערע צייטען? דער ערשטער פלאַקער פון קלאַסען קאַמף אין אייראָפּאַ: דער אויפשטאַנד פון די ליאָנער וועבער אין 1830 האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ שווערער ניעדערלאַגע. די טשאַרטיסטישע באַוועגונג אין ענגלאַנד — מיט אַ שווערער ניעדערלאַגע. דער אויפשטאַנד פון דעם פּאַריזער פּראָלעטאַריאַט אין די יוני־טעג פון 1848 האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ גרוילּיכער ניעדערלאַגע. די פּאַריזער קאָמונע האָט זיך געשלאָסען מיט אַ שרעקליכער ניעדערלאַגע. דער גאַנצער וועג פון סאָציאַליזם — אויף וויפיעל מען רעדט וועגען רעוואָלוציאָנערען קאַמף — איז אויסגעשפּרייט אויסשליסליך מיט ניעדערלאַגעס.

און פונדעסטוועגען פיהרט אָט דיזעלבע היסטאָריע, טריט נאָך טריט, צו אַן ענדליכען זיעג. וואו וואָלטען מיר איצט געהאַלטען אָהן דיזע „ניעדערלאַגעס", פון וועלכע מיר שעפען די היסטאָרישע געניטקייט, ערפאַהרונג, כח און אידעאַליזם? איצט, ערב דער לעצטער שלאַכט אין דעם פּראָלעטאַרישען קלאַסען־קאַמף, פאַרלאָזען מיר זיך טאַקי אויף יענע ניעדערלאַגעס, וועלכע אַלע ביז

איינע זיינען פאַר אונז וויכטיג, פון וועלכע יעדע איז אַ טייל פון אונזער איצטיגער מאַכט און באוואוסטזיניגקייט.

דער רעוואָלוציאָנערער קאַמף איז אין דער הינזיכט פונקט דער געגענזאַץ פון דעם פּאַרלאַמענטאַרישען קאַמף. מיר אין דייטש־לאַנד האָבען אין צייט פון פיער צעהנדליגע יאָהר געהאַט דורכאויס פּאַרלאַמענטאַרישע „זיעגע", מיר זיינען טאַקי אויף אַן אמת גע־גאַנגען פון איין זיעג צו אַ צווייטען. אָבער אין דעם סך הכל, ביי דער גרויסער היסטאָרישער פּראָבע, דעם 4טען אויגוסט 1914 — אַ פאַרניכטענדע פּאָליטישע און מאָראַלע ניעדערלאַגע, אַן אונגע־הערטער דורכפאַל, אַ אונפאַרמיידליכער באַנקראָט. רעוואָלוציאָנען האָבען ביז איצט אונז געגעבען בלויז ניעדערלאַגעס, אָבער דיזע אונפערמיידליכע ניעדערלאַגעם זיינען די זיכערסטע גאַראַנטיע פאַר דעם צוקונפטיגען לעצטען זיעג.

אמת, בלויז אונטער א י י ן באַדינגונג. די פראַגע איז וועגען דעם, אונטער וועלכע אומשטענדען האָט יעדען מאָל געטראָ־פען אַ ניעדערלאַגע: איז דאָס געקומען פון דעם, וואָס די קאַמפס־ענערגיע פון די מאַסען, וועלכע האָט זיך אָנגעשטויסען אויף די ניט גענוג רייפע היסטאָרישע פאָרבאַדינגונגען, אָדער זשע פון דעם, וואָס די רעוואָלוציאָנערע טאַטען אין זיך זעלבסט זיינען פּאַראַלי־זירט געוואָרען צוליעב זייער האַלבקייט, ניט־געוואַגטקייט אָדער פון אינערליכער שוואַכקייט.

קלאַסישע ביישפּיעלע פון ביידע פאַלען איז פון איין זייט די פראַנצויזישע רעוואָלוציע פון פעברואַר, און פון צווייטען זייט די דייטשע מערץ־רעוואָלוציע. די העלדישע טאַטען פון 1848 זיינען געוואָרען אַ לעבעדיגער קוואַל פון קלאַסישער ענערגיע פון דעם גאַנצען אַלוועלטליכען פּראָלעטאַריאַט. די אָרעמקייט פון דער גערמאַנישער רעוואָלוציע פון מאַרטש איז ניט אוועק ווייט פון דעם גאַנצען גאַנג פון דער דייטשער ענטוויקלונג אין איצטיגע צייטען. זיין ווירקונג האָט זיך ארויסגעצייגט אין דער גאַנצער היסטאָריע פון דער אָפיציעלער גערמאַנישער סאָציאַל דעמאָקראַטיע ביז האַרט פון די לעצטע געשעהענישען פון דער גערמאַנישער רעוואָלוציע, ביז דעם נאָר־וואָס איבערגעלעבטען טראַגישען קריזיס.

ווי ערשיינט די ניעדערלאַגע פון דער אזוי גערופענער „ספּאַר־טאַקישע וואָך“ פון דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישען געזעץ? איז עס געוועזן א ניעדערלאַגע פון א שטורמדיגער רעוואָלוציאָנערער ענערגיע, בעת די ארומיגע באַדינגונגען זיינען געוועזן ניט רייף גענוג, אָדער ווייל די טאַטען זיינען געוועזן שוואַך און האַלבע.

אי דאָס ערשטע אי דאָס צווייטע. דער צווייענדיגער כאַראַקטער פון דיזען קריזיס, דער ווידערשפּרוך צווישען דעם שטאַרקען, ענטשיעדענעם, קעמפּפענדען ארויסטריט פון די בערלינער מאַסען און די אונענטשיידענהייט, לאַנגזאַמקייט און האַלבקייט פון די בערלינער פיהרער, איז דער באַזונדער אויס־צייכענדער שטריך פון דעם לעצטען עפּיזאָד.

די פיהרער האָבען זיך ארויסגעוויזען צו זיין ניט אויף דער נויטיגער הויך. אָבער פיהרער קאָנען און מוזען ווידער געשאַפען ווערען דורך די מאַסען זעלבסט און פון דער מיטע פון די מאַסען. די מאַסען זיינען דער ענטשיעדענער עלעמענט, זיי זיינען יענער פעלז, אויף וועלכען עס וועט זיך אָנשפּאַרען דער ענדליכער זיעג פון דער רעוואָלוציע. די מאַסען זיינען אין גאַנצען געוועזן אויף זייער הויך, זיי האָבען אומגעווענדעט די „ניעדערלאַגע“ אין א רינגעלע פון יענע היסטאָרישע ניעדערלאַגעס, וועלכע זיינען דער שטאָלץ און די מאַכט פון דעם אַלפּעלקערליכען סאָציאַליזם. און דאַריבער בליהט זיך פון דיזער „ניעדערלאַגע“ פאַרנאַנדער דער קומענדער נצחון.

„אין בערלין איז אַלץ רוהיג“. איהר האַרט־קעפּיגע לאַקעיען! אייער „רוהיגקייט“ איז אויפגעבויט אויף זאַמד. די רעוואָלוציע וועט שוין מאָרגען זיך ווידער „דערהויבען אין דער הויך“ און מיט טרומייטען־שאַלען וועט זי זיך צו אייער שרעק לאָזען וויסען:

איך בין געוועזן. איך בין דאָ. איך וועל זיין.

אַ געוואַגטער שפּיעל

געשריבען אין דעצעמבער, 1918

די גאַנצע דייטשע פּרעסע אָנהויבענדיג מיט דער „קרייצ־ציימונג" און ענדיגענדיג מיט'ן „פאָרווערטס" לאָזט ניט אויס פון מויל די ווערטער „טעראָר", „העצעריי", „אַנאַרכיע", „דיקטאַטור" און דעסגלייכען.

די באַזיצענדע קלאַסען האָבען אין צייט פון טויזענדער יאָהרען זיך קיין מאָל ניט אָפּגעשראָקען פאַר קיין נידערטרעכטיגקייט און קיין גוואַלדטאַט געגען זייערע שקלאַפען, ווען יענע פלעגען ארויסווייזען וועלכען עס איז ווידערשטאַנד. דאָס איז אַלעס געטאָן געוואָרען אום אָפּצוהיטען די הייליגע „אָרדנונג"; אום צו באַשיצען דאָס פּריוואַט אייגענטום און די קלאַסענהערשאַפט. און איצער שרייען זיי וועגען דער רציחה און דעם טעראָר פון די שקלאַפען. טיער און קאַוואַניאַק האָבען אויסגעקוילעט צענדליגע טויזענדער פּאַריזער ארבייטער, מענער, פרויען און קינדער אין דער יוני שלאַכט פון 1848, און נאָכדעם האָבען זיי די וועלט פאַרשריען וועגען די „גרויליטאַטען" פון דער פּאַריזער קאָמונע.

רעווענטלאָו, פרידבערג, ערצבערגער און אַנדערע האָבען אפילו קיין פינטעל ניט געטאָן מיט'ן אויג בשעת זיי האָבען אַנדערטהאַלבען מיליאָן דייטשע מענער און בחורים געטריבען צום שלאַכט אום די נייע קאָלאָניען לאַנגווי און בריעי צו עראָבערען. און אצינד שרייען זיי וועגען „טעראָר", וועגען דער „שרעקענהערשאַפט" מיט וועלכער עס דראָהט די דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט. און מיט זיי אין איין הייזעריגען כאָר שרייען אויך די שיידעמאַנס און עבערטס, וועלכע האָבען פיער יאָהר כסדר געהאָלפען אין דער און אין דיזער רעוואָלוציע איז דאָס ארונטערוואַרפונג פון דער שרעקליכסטער בלוט פאַרגיסעניש, וואָס די מענשהייט האָט ווען עס איז בייגעוואוינט.

די הערשאַפטען וואָלטען געמעגט דורכבלעטערען זייער אייגענע געשיכטע.

טעראָר און שרעקענהערשאַפט האָבען אין די בירגערליכע רעוואָלוציעס גראָד געשפּילט אַ גאַנץ באַשטימטע ראָל. אין דער גרויסער ענגלישער, אַזוי גוט ווי אין דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָט די הינריכטונג פון קעניג געמיינט דעם וועלט־געשיכטליכען ברוך מיט דעם פעאָדאַליזם. דאָס איז געווען אַ זעלבסטפאַרשטענדליכע טאַט פון דער בירגערליכער געזעלשאַפט, וואָס האָט דאַן געשטרעבט צו מאַכט. טאַפּענדיג איהר וועג האָט זיך די בירגערליכע געזעלשאַפט אין לויף פון דער רעוואָלוציע אַרויפגעאַרבייט אויף דער לאַגע פון דער אַלטער מאַכט אין שאַרפען געגענזאַץ צו דעם, וואָס זי איז געווען בשעת די רעוואָלוציע האָט זיך אָנגעהויבען. ווען דעם הענקערס האַק האָט אַ בליטשטשע געטאָן איבער דעם קאָפּ פון קאַרל סטואַרט, און אויף דער גילאָטינע זיינען געהאַנגען די פאַרשטאָפּטע קעפּ פון די בורבאָנען, האָט די בירגערליכע געזעלשאַפט, וועלכע איז, אַליין ניט וויסענדיג, אַריינגעצויגען געוואָרען אין דער רעוואָלוציע, אָנגעהויבען גלאַנצען אין איהר אייגענער פעאָדאַלער הערשאַפט.

די שרעקענהערשאַפט פון די יאַקאָבינער אין פראַנקרייך איז געווען ניט מעהר ווי אַ פאַרצווייפעלטער פאַרזוך פון דעם ראַדיקאַלען בירגערטום איינצושטעלען זיין דויערענדע הערשאַפט אין פראַנקרייך. געשיכטליך איז אָבער דאַן ערשט די גרויס בורזשואַזיע געווען באַרופען אַריינצוטרעטען אין איהר הערשאַפט איבער גאַנץ אייראָפּאַ. דאָס איז געווען אַ פאַרזוך צו האַלטען די גרויסע רעוואָלוציע ביי איהרע אידעאָלאָגישע ווערטער, פרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט — געגען דעם רעאַלען אינהאַלט פון דער פראַזע: די הערשאַפט פון דער אינדוסטריע און פון דעם פינאַנסקאַפּיטאַל. דאָס איז געווען אַ פאַרזוך פון דעם קליינבירגערטום צו ראַנגלען זיך פאַר דער מאַכט, נאָך דעם ווי זייער שטורמדיגע ראָל אין דעם קאַמף צו געווינען די מינימאַל פאָדערונגען פון דער בירגערליכער רעוואָלוציע איז געווען אויסגעשפּילט. אַ דורכגאַנגספאַזע פון דער רעוואָלוציע האָבען זיי געזוכט צו מאַכען פאַר זייער ענדציל, די פראַזע — פאַר דעם אינהאַלט און די הילפס־מיטלען — פאַר דעם צוועק. דער טעראָר פון די יאַקאָבינער האָט אַלזאָ אויך געדינט דערצו אַז די קלאַסען אין דער בירגערליכער

געזעלשאַפט האָבען זיך אָנגעהויבען פאַנאַנדערצוטיילען און צו פאַרשטעהן זייערע אייגענע אויפגאַבען.

מיט איין וואָרט: טעראָר און שרעקענהערשאַפט זיינען אין די בירגערליכע רעוואָלוציעס געווען אַ מיטעל צו צושטערען געשיכטליכע איליוזיעס אָדער צו פאַרטיידיגען האָפנונגסלאָזע אינטערעסען געגען דעם שטראָם פון דער געשיכטע.

אַ דאַנק דער טעאָריע פון דעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם, איז דער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריאַט אריינגעטראָטען אין זיין רעוואָלוציע אָהן שום איליוזיעס. ער האָט אַ פאַרטיגען שטאַנדפּונקט אויף די קעצטע פאָלגען פון זיין היסטאָרישער מיסיע; ער פאַרשטעהט די געגענזאַצען, וועלכע מען קען ניט אריבערשפּרייזען און ער קומט מיט אַ טיפער שנאה צו דער גאַנצער בירגערליכער געזעלשאַפט. ער טרעט אריין אין דער רעוואָלוציע ניט אום צו יאָגען זיך נאָך אוטאָפּיסטישע לופטשלעסער געגען דעם גאַנג פון דער געשיכטע, נאָר אום אויסצופיהרען דאָס געבאָט פון דער געשיכטליכער שטונדע. דערביי שטיצט ער זיך אויף דעם אייזערנעם מעכאַניזם פון דער מענשליכער ענטוויקלונג. ער קומט פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם.

עס איז פאַר איהם דאריבער ניט נויטיג ערשט צו צושטערען זיינע אייגענע איליוזיעס דורך בלוטיגע גוואַלדטאַטען. ער דאַרף ערשט ניט גראָבען דעם אבגרונד צווישען זיך און דער בירגערליכער געזעלשאַפט. וואָס ער דאַרף, איז די גאַנצע פּאָליטישע מאַכט פון שטאַאט. איין מאָל וועט ער די מאַכט באַזיצען, וועט ער זי באַנוצען אום דורכאויס אָפּצושאַפען דאָס קאַפּיטאַליסטישע פּריוואַט אייגענטום, די לוינשקלאַפעריי און די בירגערליכע קלאַסענהערשאַפט. ער וועט אויפבויען אַ נייע סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט אָרדנונג.

עס זיינען אָבער היינט פאַראַן אַנדערע וואָס נויטיגען זיך דרינגענד אין טעראָר, שרעקענהערשאַפט און אַנאַרכיע. דאָס זיינען אַלע פּאַראַזיטען פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט, וואָס ציטערען פאַר זייער פאַרמעגען, זייערע פּריווילעגיעס צו מאַכען פּראָפיטען און זייער רעכט צו הערשען. זיי מאַכען עס אַלערליי בלבולים אויף דעם סאָציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט און באַשול־

דיגען איהם אין אויסגעטראַכטע העצערייען און אַנאַרכיע. זיי טוען דאָס מיט דעם צוועק פריי צו לאָזעןווירקליכע אַנאַרכיע און ווירקליכע העצערייען דורך זייערע פאַרשידענע אַגענטען. אויף אַזאַ אופן ווילען זיי אונטערדריקען די פּראָלעטאַרישע רעוואָלוציע. אין דעם כאַאָס האָפען זיי צו פאַרניכטען די סאָציאַליסטישע דיקטאַטור. און אויף די חורבות פון דער רעוואָלוציע ווילען זיי אויף אייביג אָוועקשטעלען די קלאַסענדיקטאַטור פון קאַפּיטאַל.

דאָס קאַפּיטאַל און זיין עקזיסטענץ־קאַמף זיינען די נשמה פון די איצטיגע העצעס געגען דעם רעוואָלוציאָנערען אַוואַנגאַרד פון דעם ארבייטער קלאַס.

די אָפּהענגיגע סאָציאַלדעמאָקראַטיע איז זייער ווערקצייג. די באַציהונגען צווישען די דינער און זייערע בעל־הבתים האַלטען אָן די גאַנצע צייט פון דער רעוואָלוציע, און סיי די הערשער, סיי די דינער האָבען אויסגעהעפט דעם רויטען צייכען אויף זייערע קליידער.

דאָס צענטראַל אָרגאַן פון דער אָפּהענגיגער סאָציאַלדעמאָקראַטיע, דער „פאָרווערטס“ איז אַצינד דאָס צענטראַל אָרגאַן פון דער קאָנטר־רעוואָלוציאָנערער יאַגד אויף די מיטגלידער פון דעם ספּאַרטאַקוס בונד.

מיט א קאַלטבלוטיגען געלעכטער קוקען מיר אַרונטער פון דעם געשיכטליכען לייכט־טורעם אויף דער גאַנצער פאָרשטעלונג. מיר באַטראַכטען די שפּיל, די אַקטיאָרען, דעם רעזשיסאַר און די ראָלען.

„וואָס דענקט מען אָבער ווען די מאַסען פון דעם רעוואָלוציאָנערען פּראָלעטאַריאַט טאָן דאָן, ווען די העצעס וועלען גרייכען זייער צוועק, ווען מען וועט נאָר וואַגען צו לעגען א האַנט אויף די וועמען זיי האָבען אויף זייערע הענט אַרויסגעטראָגען פון געפענגניס און זיי אַנערקענט אַלס זייערע פיהרער? ווער וועט דאַן האָבען דער כוח צו פּרעדיגען קאַלטבלוטיגקייט צו די דאָזיגע מאַסען...

איהר, הערען בורזשוען, און איהר „פאָרווערטס“ לייט, דינער

עס איז א געוואגטע שפּיל. צו דער דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט, צו דעם סאָציאַליזם געהערען דער טאָג און די שטונדע. ווער עס שטעלט זיך אין פראָנט פון דעם שטורמוואַגען פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, דער וועט בלייבען ליגען אויף דער ערד מיט צוריבענע גלידער.

דאָס פּראָגראַם פון דער רעוואָלוציע

אַ רעדע, וואָס ראָזאַ לוקסעמבורג האָט געהאַלטן ביי דעם גרינדונגס־פּאַרטייטאָג פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי פון דייטשלאַנד (ספּאַרטאַקוס־בונד) אין בערלין, דעם 29—31טען דעצעמבער, 1918.

פּאַרטיי גענאָסען און גענאָסינען! ווען מיר קומען היינט צו באַשפּרעכען און אָנצונעמען אונזער פּראָגראַם, איז עס ניט נאָר דערפאַר, ווייל מיר האָבען זיך גערעכטען קאָנסטיטואירט אַלס נייע, זעלבסטשטענדיגע פּאַרטיי און אַ נייע פּאַרטיי מוז אָננעמען אַ פּראָגראַם. היינט קומען מיר באַשפּרעכען אונזער פּראָגראַם אויף דעם גרונט פון די גרויסע היסטאָרישע פּאַסירונגען פון יעצטיגען מאָמענט. דער פאַקט איז, אַז מיר שטעהען אַצינד פאַר אַ מאָמענט, ווען דאָס סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּראָגראַם פון דעם אַרבייטער־קלאַס מוז געשטעלט ווערען אויף אַ נייעם באַזיס. פּאַרטיי גענאָסען, מיר מוזען היינט צוקניפּען אונזער פּראָגראַם צום זעלבען פאָדים, מיט וועלכען מאַרקס און ענגעלס האָבען מיט זיבציג יאָהר צוריק געשפּינט דעם קאָמוניסטישען מאַניפעסט. ווי אייך איז באַקאַנט, באַהאַנדעלט דער קאָמוניסטישער מאַניפעסט דעם סאָציאַליזם און די דורכפיהרונג פון דעם סאָציאַליסטישען ענדציעל אַלס די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע פון דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע. דאָס איז געווען דער שטאַנדפּונקט פון מאַרקס'ן און ענגעלס'ן אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע אין 1848. אויך אין אינטערנאַציאָנאַלען זיין האָבען זיי עס באַטראַכט אַלס דעם באַזיס פון פּראָלעטאַרישער אַקטיוויטעט.

אין יענער צייט האָבען זיי ביידע, אַזוי גוט ווי אַלע אַנדערע גייסטיגע פיהרערס פון דער פּראָלעטאַרישער באַוועגונג געגלויבט, אַז פאַר זיי איז געשטאַנען די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע איינצופיהרען דעם סאָציאַליזם. זיי האָבען געדענקט, אַז אַלעס וואָס פאָדערט זיך איז דורכצופירען די פּאָליטישע רעוואָלוציע, צו פאַרכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט פון שטאַאַט און דאַן קאָן מען דעם

סאָציאַליזם גלייך פאַרוואַנדלען אין פלייש און בלוט. שפּעטער, ווי איהר ווייסט, האָבען מאַרקס און ענגעלס אַליין זיך גענומען רע־ווידירען דיזען שטאַנדפּונקט, און האָבען איהם ערקלערט אַלס פאַר־עלטערט.

אָבער ווי קלינגען די פּאַראַגראַפען וואָס זיי האָבען געהאַלטען פאַר פאַרעלטערט? דאָס לעזען מיר אין קאָמוניסטישען מאַני־פעסט:

„דער פּראָלעטאַריאַט וועט באַנוצען זיין פּאָליטישע הער־שאַפט מיט דעם ציעל ביסלעכווייז אַרויסצורייסען דעם גאַנצען קאַפּיטאַל פון דער בורזשואַזיע, צו קאָנצענטרירען אַלע פּראָדוק־ציאָנס־אינסטרומענטען אין די הענט פון דעם שטאַאַט, ד. ה. אין די הענט פון דעם פּראָלעטאַריאַט, וואָס איז אָרגאַניזירט אַלס אַ הערשענדער קלאַס, און אַזוי שנעל ווי מעגליך צו פאַרמעהרען די מאַסע פון די פּראָדוקציאָנס־קרעפטען.

„דאָס קען, פאַרשטעהט זיך, צוערשט דערגרייכט ווערען נאָר דורך אַ דעספּאָטישער אריינמישונג אין דעם אייגענטומס־רעכט און אין די בורזשואַזע פּראָדוקציאָנס־פאַרהעלטניסען, דורך אַזעלכע מיטלען, הייסט עס, וועלכע קענען אויסווייזען פון עקאָנאָמישען שטאַנדפּונקט פאַר צו שוואַכע און צו אונזיכערע, נאָר וואָס וועלען אָבער אין פאַרלויף פון דער באַוועגונג זיך אַליין אַריבערוואַקסען און וועלען אונפאַרמיידליך מוזען ברענגען צו דער איבערבויאונג פון דער גאַנצער פּראָדוקציאָנס־ווייזע.

„די מיטלען וועלען, פאַרשטעהט זיך, זיין פאַרשיידען אין פאַרשיידענע לענדער.

„דאָך אין די פּאָרטגעשריטענסטע לענדער וועלען בכלל קאָ־נען אָנגעווענדעט ווערען די פאָלגענדע מיטלען:

„1) די עקספּראָפּריאַציע פון דעם ערד־פאַרמעגען און די פאַרווענדונג פון דער ערד־רענטע אויף די הוצאות פון דער מלוכה.

„2) אַ גרויסער פּראָגרעסיווער אָדער שטופּענווייזער שטייער אויף הכנסות.

„3) די אָפּשאַפונג פון דעם ירושה־רעכט.

„4) די קאָנפיסקאַציע פון די פאַרמעגענס פון אַלע אַנטלאָ־פענע און געגען־רעוואָלוציאָנערען.

„5) די צענטראַליזירונג פון דעם קרעדיט אין די הענד פון דעם שטאַאט דורך אַ נאַציאָנאַל־באַנק מיט אַ מלוכה קאַפּיטאַל און מיט דעם אויסשליסליכען שטאַאט־מאָנאָפּאָל פון קרעדיט אין דעם גאַנצען לאַנד.

„6) צענטראַליזירען די טראַנספּאָרט־מיטלען אין די הענד פון דעם שטאַאט.

„7) אויסברייטען די צאָהל פאַבריקען און פּראָדוקציאָנס־מיטלען וואָס זאָל געהערען צו דעם שטאַאט, און פּרוכטבאַר מאַכען די ווּיסטע לענדרייען און אויסבעסערען די באַארבייטבאַרע ערד נאָך איין אַלגעמיינעם פּלאַן.

„8) איינפיהרען, אַז אַלע זאָלען מוזען גלייך אַרבייטען, און אָרגאַניזירען אינדוסטריעלע אַרמעען, באַזונדערס פאַר די פעלד־אַרבייטען.

„9) פאַראייניגען די פעלד־אַרבייט מיט דער אינדוסטריע, אָננעמען מיטלען, אַז ס'זאָל ביסלעכווייז באַזייטיגט ווערען דער אונטערשייד צווישען שטאָדט און דאָרף דורך אַ צוועקמעסיגער פאַרטיילונג פון דער באַפעלקערונג איבער'ן לאַנד.

10) די ערציהונג פון אַלע קינדער אויף דעם חשבון פון דער מלוכה אין עפענטליכע שולען. אָפּשאַפען די פאַבריק־אַרבייט פון קינדער אין איהר איצטיגער פאָרם. פאַראייניגען די ערציהונג מיט דער מאַטעריעלער פּראָדוקציע, און א. וו., און א. וו.“

ווי איהר זעהט, זיינען דאָס, מיט ווייניגע אויסנאַמען, די זעלבע אויפגאַבען פאַר וועלכע מיר שטעהען היינט: די דורכפיהרונג און די פאַרווירקליכונג פון דעם סאָציאַליזם. פון דער צייט, ווען יענע פּראָגראַם איז צונויפגעשטעלט געוואָרען, זיינען פאַרביי־געגאַנגען זיבציג יאָהר פון קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. די היסטאָרישע דיאַלעקטיק האָט אונז געפירט דערצו, אַז מיר קומען היינט צוריק צו דער זעלבער אויפפאַסונג, וועלכע מאַרקס און ענגעלס האָבען שפּעטער ערקלערט פאַר אַ טעות. די קאַפּיטאַליס־טישע ענטוויקלונג האָט אונז געבראַכט דערצו אַז דאָס וואָס איז דאַן געווען אַ טעות איז איצינד געוואָרען אַן אמת. היינט האָבען מיר די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע דורכצופיהרען דאָס, וואָס מאַרקס און ענגעלס האָבען געדענקט דורכצופיהרען אין 1848.

צווישען יענעם אָנפאַנגס־פּונקט פון דער ענטוויקלונג און אונזער היינטיגער אויפגאַבע ליגט ניט נאָר די גאַנצע ענטוויקלונג פון דעם קאַפּיטאַליזם, נאָר אויך די ענטוויקלונג פון דער סאָציאַליס־טישער ארבייטער באַוועגונג. העכער פון אַלע שטעהט די דייטשע אַרבייטער באַוועגונג אַלס די אָנפירערין פון דעם מאָדערנעם פּראָ־לעטאַריאַט. די ענטוויקלונג איז פאָרגעקומען אין אַן אייגענאַר־טיגער פאָרמע. נאָך דעם ווי מאַרקס און ענגעלס זיינען ענטוישט געוואָרען פון דער רעוואָלוציע פון 1848 און האָבען אויפגעגעבען דעם שטאַנדפּונקט, אַז דער פּראָלעטאַריאַט איז אין דער לאַגע דעם סאָציאַליזם דירעקט צו פאַרווירקליכען, זיינען אין יעדען לאַנד באַזונדער ענטשטאַנען סאָציאַל־דעמאָקראַטישע, סאָציאַליסטישע פּאַרטייען וואָס האָבען אָנגענומען אַ גאַנץ אַנדער שטאַנדפּונקט. דער טעגליכער קליינליכער קאַמף אויף דעם פּאָליטישען און ווירט־שאַפטליכען געביט איז ערקלערט געוואָרען אַלס די אונמיטעלבאַרע אויפגאַבע פון דער באַוועגונג. דאָס אויסבילדען פון פּראָלעטאַ־רישע אַרמעען, וועלכע זיינען באַרופען צו פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם, ווען די קאַפּיטאַליסטישע ענטוויקלונג וועט ברענגען דערצו, איז ניט געשטאַנען אַלס הויפּט אויפגאַבע. אַט דער אַי־בערבייט, דאָס אוועקשטעלען דאָס סאָציאַליסטישע פּראָגראַם אויף גאָר אַן אַנדער באַזיס, האָט אין דייטשלאַנד אָנגענומען אַ טיפּישע פאָרמע. ביז אין איהר צוזאַמענברוך, דעם 4טען אויגוסט, 1914, איז פאַר דער דייטשער סאָציאַלדעמאָקראַטיע געווען מאַסגעבענד דאָס ערפורטער פּראָגראַם. אין יענעם פּראָגראַם פאַרנעמען די זאָגענאַנטע מינימאַל פאָדערונגען דעם אויבען־אָן און דער סאָציאַ־ליזם ווערט אוועקגעשטעלט אַלס ווייטער ענדציעל, ווי אַ שטערן וואָס לייכט פון דער ווייטענס. עס הענגט אָבער אַלעס אָפּ ניט פון דעם וואָס אין פּראָגראַם איז געשריבען נאָר פון דעם, ווי מען פאַרשטעהט דאָס געשריבענע. די פאָררעדע, וואָס פריעדריך ענגעלס האָט אין יאָהר 1895 געשריבען צו מאַרקס'עס „קלאַסען־קאַמפען אין פראַנקרייך“, ווייזט ווי דאָס פּראָגראַם איז פאַרשטאַנען געוואָרען.

צוריקבליקענדיג אויף דעם יאָהר 1848, באַהויפּטעט ענגעלס, אַז דער שטאַנדפּונקט פון שטעהן אונמיטעלבאַר פאַר אַ סאָציאַ־

ליסטישער רעוואָלוציע איז א פאַרעלטערטער. דאַן זעצט ער פאָר:

„די געשיכטע האָט אונז אַלעמען, וואָס האָבען אַזוי געדענקט, גענעבען אונרעכט. זי האָט פאַר אונז קלאָר געמאַכט דעם פאַקט, אַז די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג אין איירָאפּא איז נאָך דאַמאַלסט ווייט ניט פאַרטיג געווען צו באַזייטיגען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציע. זי האָט דאָס באַוויזען דורך דער עקאָנאָמישער רע־וואָלוציע וואָס האָט זייט 1848 ארומגעכאַפּט דעם גאַנצען קאָנ־טינענט. דורך דער צייט האָט זיך שטאַרק ענטוויקעלט די איג־דוסטריע אין פראַנקרייך, עסטרייך, אונגאַרן, פּוילען און לעצטענס אויך אין רוסלאַנד. דייטשלאַנד ווידער האָט זיך אין דער היגזיכט אזא רוק געטאָן, אַז זי איז געוואָרען אַן אינדוסטריעלע לאַנד פון ערשטען ראַנג. דאָס אַלעס איז פאָרגעקומען אויף א קאַפּיטאַליס־טישער גרונדלאַגע, פון וועלכער מען האָט אין 1848 נאָך גאָר ניט געוואוסט."

ריידענדיג ווייטער וועגען דעם ווי מיר זיינען אין דייטשלאַנד פון רייכסטאַג־וואהל ביז רייכסטאַג־וואהל געוואַקסען אין די מי־ליאָנען, שליסט ענגעלס פאָלגענדעס:

„מיט דעם וואָס מיר האָבען זיך אזוי ערפאָלגרייך באַנוצט מיט דעם אַלגעמייגעם שטימרעכט איז ענטשטאַנען גאָר א נייער ארט פון פּראָלעטאַרישען קאַמף און ער האָט זיך וואָס א מאָל אַלץ ווייטער ענטוויקעלט. מען האָט אויסגעפונען, אַז ווען דער אַר־בייטער קלאַס באַקומט זיינע פאָרשטעהער אין די שטאַאַטס־איינ־ריכטונגען, אין וועלכע עס אָרגאַניזירט זיך די הערשאַפט פון דער בורזשואַזיע, באַקומט ער ווייטערע מעגליכקייטען דיזע איינ־ריכטונגען צו באַקעמפען. מען האָט זיך אָנגעהויבען באַטייליגען אין די וואהלען צום לאַנדטאַג, געמיינדעראַטען און אינדוסטריעלע געריכטען. וואו נאָר די פּראָלעטאַרישע באַפעלקערונג איז געווען גרויס גענוג, האָט מען גענומען שטרייטען מיט דער בורזשואַזיע פאַר יעדען אמט. און אזוי איז עס געשעהן אַז די בורזשואַזיע און די רעגירונג האָבען זיך אָנגעהויבען פיעל מעהר שרעקען פאַר דער געזעצליכער טעטיגקייט פון דער ארבייטער פּאַרטיי ווי פאַר

דער אונגעזועצליכער, זיי האָבען מורה פאַר די וואהל־ערפאָלגען מעהר ווי פאַר די אויפשטאַנדען."

און ווייטער קריטיקירט ענגעלס אויספיהרליך די אילוזיעס, אַז דער פּראָלעטאַריאַט קען ביי די איצטיגע קאַפּיטאַליסטישע פאַרהעלטניסען איבערהויפּט עפּעס ערגרייכען דורך דעם אָפענעם אויפשטאַנד, דורך דער רעוואָלוציע.

איך גלויב אַז ביי היינטיגען טאָג געפינען מיר זיך אין אַ רעוואָלוציע, אַ גאַסען־רעוואָלוציע מיט אַלע קלאַפּער־געציייג. עס איז דעריבער שוין צייט צו שיידען זיך מיט דער אויפפאַסונג, וועלכע איז ביז לעצטענס געווען אָפיציעל אָנגענומען אין דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. די דאָזיגע אויפפאַסונג איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דעם וואָס מיר האָבען דערלעבט די פּאַסירונגען פון דעם 4טען אויגוסט 1914. (זעהר ריכטיג!)

איך וויל דערמיט ניט זאָגען אַז ענגעלס איז פערזענליך שולדיג אין דעם גאַנג פון דער ענטוויקלונג אין דייטשלאַנד. איך זאָג נאָר, אַז דאָס איז אַ קלאַסיש צונויפגעשטעלטער דאָקומענט, וואָס ווייזט די אויפפאַסונג וואָס האָט געלעבט אין דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אָדער נאָך מעהר — וואָס האָט געטויטעט די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

מיט זיינע גרויסע קענטניסע אויף דעם געביט פון מיליטאַריזם, באַווייזט אויך ענגעלס, אַז ביי דער היינטיגער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, די גרויסע שטעדט אין דעם מיליטאַריזם איז עס אָן אונזין צו דענקען, אַז דער ארבייטער קען מאַכען אַ רעוואָלוציע אויפ'ן גאַס און ארויסקומען דער זיעגער. די שטעלונג האָט געבראַכט צוויי רעזולטאַטען. ערשטענס האָט מען אָנגעהויבען קוקען אויף דעם פּאַרלאַמענטאַרישען קאַמף, ווי אויף אַ געגענזאַץ צו דירעקטער פּראָלעטאַרישער אַקציאָן און אויף דעם איינציגען מיטעל פון קלאַסענקאַמף. פון דעם איז ארוים דער ריינער נאָר־פּאַרלאַמענטאַריזם. צווייטענס איז, מערקווירדיגער ווייזע, די גוואַלדיגע אָרגאַניזאַציע פון קלאַסענשטאַאַט, דער מיליטאַריזם, וואָס טוט אָן קאָמפּראָמיס־מאַנטלען אויף פּראָלעטאַרישע קינדער, ערקלערט געוואָרען אַלס ניט צוגענגליך פאַר וועלכער עס איז סאָ־

ציאַליסטישער ווירקונג. יענע פאָררערע רעדט וועגען דעם, אז בּיי דער היינטיגער ענטוויקלונג פון די ריעזענאַרמייען איז עס אן אונזין צו דענקען, אז די אַרבּייטער קענען פאַרטיג ווערען מיט די סאָלדאַטען וואָס באזיצען אַלע לעצטע טעכנישע קאַמף־מיטלען. לויט דער באַהויפּטונג קומט אויס, אַז ווער עס ווערט נאָר אַ סאָלדאַט מוז גלייך און אויף אימער ווערען אַ שטיצע פאַר דעם הערשענדען קלאַס. אונזער איצטיגע ערפאַרונג ווייזט אונז אַז דאָס איז דורכאויס אַ טעות.

פאַרטייגענאָסען, ווי איך האָב שוין פריהער באַמערקט, שטעהען מיר היינט ווידער דאָרט, וואו מאַרקס און ענגעלס זיינען געשטאַנען אין 1848, ווען זיי האָבען צום ערשטען מאָל פאַנאַנדערגעוויקעלט די פאָן פון אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם. מיר זיינען צו דער שטעלע געקומען דורך דעם גאַנג פון דער היסטאָרישער דיאַלעקטיק און מיר זיינען היינט רייכער מיט גאַנצע 70 יאָהר קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג. אַמאָל האָט מען רעווידירט די טעות׳ען און די אילוזיעס פון דעם יאָהר 1848 און באַשלאָסען אז דער פּראָלעטאַריאַט האָט נאָך אַן אונענדליך ווייטע שטרעקע פאַר זיך ביז דער סאָציאַליזם וועט פאַרווירקליכט ווערען. נאַטירליך, האָט קיין ערנסטער טעאָרעטיקער קיין מאָל ניט אָנגעגעבען קיין זיכערען טערמין, ווען דער קאַפּיטאַליזם וועט צוזאַמענברעכען. אָבער מען האָט יעדענפאַלס געדענקט אַז די שטרעקע איז נאָך זעהר אַ לאַנגע. דאָס זעהט מען אַרויס פון יעדער צייל פון יענער פאָררעדע, וואָס ענגעלס האָט געשריבען אין 1895. נו, אַצינד קענען מיר שוין מאַכען דעם חשבון. אין פערגלייך מיט דער ענטוויקלונג פון דער אַרבּייטער באַוועגונג איז די פאַרגאַנגענע צייט גאָר אַ קורצע, ניט אמת? 70 יאָהר פון גרויס־קאַפּיטאַליסטישער ענטוויקלונג זיינען גענוג געווען צו ברענגען אונז אזוי ווייט, אַז היינט קענען מיר אָפּשאַפען דעם קאַפּיטאַליזם. יא, נאָך מעהר: מיר זיינען בּיי היינטיגען טאָג ניט נאָר אין דער לאַגע צו לייזען דיזע אויפגאַבּע, און דאָס איז ניט נאָר אונזער פליכט צום אַרבּייטער קלאַס, נאָר די לייזונג איז היינט די איינציגע רעטונג פאַר דער גאַנצער מענשליכער געזעלשאַפט.

(לעבהאַפטע צושטימונג.)

וואָס האָט דען, פּאַרטיי גענאָסען, דער קריג איבערגעלאָזען פאַר דער בירגערליכער געזעלשאַפט אויסער אַ באַרג מיט חורבות? פאָרמעל ליגען נאָך די אָנגעזאַמעלטע פּראָדוקציאָנס־מיטלען אין די הענט פון דעם הערשענדען קלאַס. דאָס ווייסען מיר גאַנץ גוט. אָבער וואָס קענען זיי דערמיט אויפטאָן? זייערע קאָנוואולסיווע פאַרזוכען צוריק אויפצושטעלען דאָס סיסטעם פון עקספּלואַטאַציע דורך נייע בלוטבעדער קען צו גאָרנישט פיהרען, אויסער אַנאַרכיע. מיר זיינען אַזוי ווייט געקומען אַז היינטיגען טאָג שטעהט די מענשהייט פאַר דער ברירה: אָדער אונטערגאַנג אין אַנאַרכיע, אָדער רעטונג דורך סאָציאַליזם. אויף דעם באָדען פון קלאַסענהערשאַפט אין קאַפּיטאַליזם קענען די בירגערליכע קלאַסען בשום אופן ניט געפינען קיין אויסגאַנג פון די פאָלגען, וואָס דער וועלטקריג האָט געבראַכט. און אַזוי איז עס געקומען דערצו אַז מיר האָבען דערזעהן דעם אמת וועלכען מאַרקס און ענגעלס האָבען אין קאָמוניסטישען מאַניפעסט אוועקגעשטעלט, אַלס דעם וויסענשאַפטליכען גרונט פון דעם סאָציאַליזם. דאָס איז די באַהויפטונג, אַז דער סאָציאַליזם איז געוואָרען אַ נויטווענדיגקייט ניט בלויז דערפאַר וואָס דער פּראָלעטאַריאַט וויל מעהר ניט לעבען אונטער די אַלטע באַדינגונגען, וואָס די קאַפּיטאַליסטישע קלאַסען שטעלען זיי. נאָר ווען דער פּראָלעטאַריאַט זאָל ניט ערפילען זיין קלאַסען־פליכט און פאַרווירקליכען דעם סאָציאַליזם, שטעהט אונז אַלעמען פאַר אַ פאָלקאָמענער אונטערגאַנג. (לעבהאַפטע צושטימונג.)

גו, פּאַרטיי גענאָסען, דאָס איז די אַלגעמיינע גרונדלאַגע, אויף וועלכער אונזער פּראָגראַם, וואָס מיר דאַרפען היינט אָננעמען, איז געבויט. איהר וועט דאָס געפינען אין דער בראָשורע „וואָס וויל דער ספּאַרטאַקוסבונד?" עס שטעהט אין דירעקטען געגענזאַץ צו דעם ערפורטער פּראָגראַם; עס איז געגען דעם אַז די מינימאַל־פאָדערונגען וואָס עס שטעלט אַרויס דער ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער קאַמף, זאָלען אָפּגעטיילט ווערען פון דעם סאָציאַליסטישען ענד־ציעל וועלכער רופט זיך מאַקסימאַל־פּראָגראַם. אין געגענזאַץ דערצו ליקווידירען מיר די רעזולטאַטען פון די לעצטע 70 יאָהר ענטוויקלונג און פון די פאָלגען פון דעם וועלט־

קריג דורך דעם וואָס מיר ערקלערען: פאַר אונז איז מעהר ניטאָ קיין מינימאַל־ און קיין מאַקסימאַל־פּראָגראַם, דער סאָציאַליזם איז איינס און דאָסזעלבע. דאָס איז דער מינימום וועלכען מיר דאַרפען דורכפיהרען ביים איצטיגען מאָמענט. (זעהר גוט!)

גענאָסען, אונזער היינטיגער פּאַרטיי־טאָג, וועלכער, איך בין שטאָלץ צו זאָגען, איז דער קאָנסטיטואירענדער פּאַרטיי־טאָג פון דער איינציגער רעוואָלוציאָנערער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי פון דעם דייטשען פּראָלעטאַריאַט, פאַלט, צופעליג אָדער ניט צופעליג, צוזאַמען מיט א ווענדעפּונקט אין דער ענטוויקלונג פון דער דייטשער רעוואָלוציע. מען מעג זאָגען, אַז מיט די פּאַסירונגען פון די לעצטע טעג ענדיגט זיך די אָנפאַנגס־עפּאָכע פון דער דייטשער רעוואָלוציע, און אצינד טרעטען מיר אריין אין א צווייטער פאַזע פון איהר ענטוויקלונג. עס איז אונזער אַלעמענס פליכט צו באַציהען זיך קריטיש צו אונזערע אייגענע האַנדלונגען און אויך צו מאַכען א קריטישען אַנאַליז פון אַלעם, וואָס איז געשאַפען און געלייסטעט אזוי גוט ווי פאַרנאַכלעסיגט געוואָרען אין אונזער באַוועגונג. אַזאַ קריטיק וועט זיין פאַר אונז א קוואַל פון טיפער פאַרשטעהן די צוקינפט און וועט אונז העלפען בעסער דורכצופירען אונזערע אויפגאַבען. אצינד ווילען מיר וואַרפען אַן אַנאַליטישען בליק אויף דער אָקאָרשט פאַרענדיגטער פאַזע פון דער רעוואָלוציע!

איהר אויסגאַנגספּונקט איז געווען דער 9טער נאָוועמבער. די רעוואָלוציע פון 9טען נאָוועמבער איז געווען פול מיט אונפעהיגקייט און קראַפטלאָזיגקייט. און עס איז קיין וואונדער ניט. די רעוואָלוציע איז געקומען נאָך פיער יאָהר קריג, פיער יאָהר אין וועלכע דער דייטשער פּראָלעטאַריאַט האָט, א דאַנק דער ערציהונגסשול פון דער סאָציאַלדעמאָקראַטיע און די פרייע געווערקשאַפטען, אזוי אָפּגעלייקענט און צו שאַנד געמאַכט זיינע סאָציאַליסטישע אויפגאַבען, ווי דאָס איז נאָך קיינמאָל אין קיין לאַנד ניט געטאָן געוואָרען. אַלס מאַרקסיסטען און סאָציאַליסטען שטעהען מיר אויף דעם שטאַנדפּונקט פון היסטאָרישער ענטוויקלונג. אַרויסגעהענדיג פון דיזען שטאַנדפּונקט, קען מען ניט ערוואַרטען

אַז אין דעם זעלבען דייטשלאַנד, וואו מיר האָבען געזעהן דאָס פֿורכטבאַרע בילד פֿון 4טען אויגוסט 1914 און די 4 יאָהר וואָס זיינען פֿאַראיבער זינט דאַן, זאָל פֿלוצלונג דעם 9טען נאָוועמבער 1918 אויסברעכען אַ גרויסאַרטיגע, קלאַסענבאַוואוסטע און ציעלבאַוואוסטע רעוואָלוציע. דאָס וואָס מיר האָבען דורכגעלעבט דעם 9טען נאָוועמבער איז געווען דריי פֿערטעל מעהר דער צוזאַמענברוך פֿון דעם אימפּעריאַליזם, ווי דער זיעג פֿון אַ נייעם פּרינציפּ. (צושטימונג.) עס איז פּשוט געקומען דער מאָמענט ווען דער אימפּעריאַליזם האָט געמוזט צוזאַמענברעכען ווי אַ ריזיגער זייל וואָס איז אינוועניג דורך און דורך צופֿוילט. דאָס וואָס איז געקומען נאָך דעם צוזאַמענברוך איז געווען אַ מעהר אָדער וועניגער כאַאָטישע, פּלאַנלאָזע און זעהר וועניג באַוואוסטזיניגע באַוועגונג.

דער איינציגער רעטענדער פּרינציפּ, וואָס האָט געהאַט אַ באַשטימטען און פֿאַראייניגענדען ווערט, האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם לאָזונג: דאָס בילדען פֿון ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. דאָס איז דאָס שטיכוואָרט פֿון דער רעוואָלוציע, וואָס האָט אויף איהר גליך געלייגט אַ שטעמפּעל פֿון אַ פּראָלעטאַרישער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, ניט קוקענדיג אויף דער גאַנצער אונפֿעהיגקייט און שוואַכקייט פֿון דעם ערשטען מאָמענט. ווען מען קומט צו אונז מיט פֿאַרלוימדונגען געגען די רוסישע באָלשעוויקעס, דאַרפֿען מיר קיינמאָל ניט פֿאַרגעסען צו ענטפֿערען: וואו האָט איהר זיך געלערנט דעם אלף־בית פֿון דער הייניטיגער רעוואָלוציע? פֿון די רוסען האָט איהר איבערגענומען די ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. (צושטימונג.) יענע לייטע, וואָס שטעהען היינט אויפֿ'ן שפּיץ פֿון דער אַזוי גערופֿענער סאָציאַליסטישער רעגירונג און באַטראַכטען עס אַלס די פֿליכט פֿון זייער אַמט צו פֿאַרניכטען די רוסישע באָלשעוויקעס, האַנט אין האַנט מיט די ענגלישע אימפּעריאַליסטען, באַשטעהען פֿאָרמעל אויף ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. זיי מוזען דערמיט אַנערקענען אַז די רוסישע רעוואָלוציע איז געווען יענע, וואָס האָט אַרויסגעשטעלט די ערשטע לאָזונגען פֿאַר אַ וועלט־רעוואָלוציע. מיר זיינען זיכער, און יעדער איינער קען עס אַליין אַרויסזעהן פֿון דער איצטיגער

לאַגע, אַז אין וואָס פאַר אַ לאַנד די פראָלעטאַרישע רעוואָלוציע זאָל זיך ניט דורכברעכען, דייטשלאַנד איינגעשלאָסען, איבעראַל וועט דער ערשטער שריט זיין דאָס בילדען פון ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. (זעהר ריכטיג!)

גראַד אין דעם ליגט דער אינטערנאַציאָנאַלער צוזאַמענבונד פון אונזער טעטיגקייט. דאָס איז דאָס שטיכוואָרט, וואָס טיילט אונזער רעוואָלוציע פאָלשטענדיג אָפּ פון אַלע פריהערדיגע בירגערליכע רעוואָלוציעס. עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר די דיאַלעקטישע ווידערשפּרוכען אין וועלכע די איצטיגע רעוואָלוציע (אַזוי גוט ווי אַנדערע רעוואָלוציעס) באַוועגט זיך, אַז שוין דעם 9טען נאָוועמבער, ווען זי האָט געוויסערמאַסען ארויסגעלאָזט איהר נעבורטס־געשריי, איז גלייך געפונען געוואָרען דער לאָזונג וואָס פיהרט אונז ביז צום סאָציאַליזם: ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. אַרום דעם דאָזיגען וואָרט גרופּירט זיך אַלעס. די רעוואָלוציע האָט דעם לאָזונג געפונען אינסטינקטיוו, טראָצדעם וואָס דעם 9טען נאָוועמבער איז זי נאָך געווען אַזוי צוריקגעשטאַנען. אַ דאַנק דער אונפעהיגקייט, שוואַכקייט, מאַנגעל אין אייגענער איניציאַטיווע און קלאָרקייט איבער איהרע אויפגאַבען, האָט עס די רעוואָלוציע געבראַכט אַזוי ווייט אַז אויפ'ן צווייטען טאָג האָט זי פאַרלאָרען אַ האַלב פון דער מאַכט וואָס זי האָט דעם 9טען נאָוועמבער ערָאָבערט. און דאָך איז געבליבען דער לאָזונג: ארבייטער און סאָלדאַטען־ראַטען. דאָס ווייזט, פון איין זייט, אַז די היינטיגע רעוואָלוציע שטעהט אונטער דעם מעכטיגען געזעץ פון דער היסטאָרישער נויטווענדיגקייט, וואָס פאָדערט, אַז מיר זאָלען שריט נאָך שריט קומען צו אונזער ציעל טראָץ אַלע שוויריגקייטען, אונקלאָרקייט און אינערע אונפאָלקאָמענהייט. פון דער אַנדערער זייט, ווען מען פאַרגלייכט דיזען קלאָרען, דייטליכען לאָזונג מיט די פּאַקטישע האַנדלונגען וועלכע האָבען זיך אָן איהם אָנגעקניפּט מוז מען זאָגען: מיר האָבען דערווייל נאָר געזעהן די ערשטע קינדערשריט פון דער רעוואָלוציע. זי האָט נאָך גוואַלדיג פיעל צו לייסטען און אַ וויטען וועג דורכצוגעהן, אום צו קומען צו דער פאַרווירקליכונג פון איהרע ערשטע לאָזונגען.

פאַרטיי־גענאָסען, עס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר דער

ערשער עפּאָכע פון דער רעוואָלוציע. דאָס מוזען מיר זיך מיט פולען באוואוסטזיין קלאָר מאכען. אין דעם ליגט די מאכטלאָזיגקייט, באוואוסטלאָזיגקייט און האַלבקייט פון דער רעוואָלוציע. עס איז געווען דער ערשטער שטאַפּעל פון אַן איבערקערעניס וואָס איהרע הויפּט אויפגאַבען ליגען אויף דעם עקאָנאָמישען געביט: אַ שנעלע איבערבייטעניש פון די ווירטשאַפטליכע פאַרהעלטניסען. די רעוואָלוציע איז געווען נאַאיוו, אומבאוואוסטזיניג ווי אַ קינד. זי האָט געטאַפּט דעם וועג, אליין ניט וויסענדיג וואוהין זי געהט. ווי געזאָגט, דאָס איז געווען נאָר אַ פּאָליטישע רעוואָלוציע?

ערשט די לעצטע וואָכען האָבען פּלוצלונג אָנגעהויבען אויסצוברעכען סטרייקס. און אַצינד ווילען מיר אַט וואָס זאָגען:

עס ליגט גראָד אין עצם פון דער דאָזיגער רעוואָלוציע, וואָס די סטרייקס וואַקסען וואָס מעהר און מעהר, וואָס זיי מוזען ווערען דער מיטעלפּונקט, די הויפּטזאַך פון דער רעוואָלוציע. דאַמאָלס ווערט עס אַן עקאָנאָמישע רעוואָלוציע און דורך דעם אויך אַ סאָציאַליסטישע רעוואָלוציע. דער קאַמף פאַר דעם סאָציאַליזם קען אָבער אויסגעקעמפט ווערען נאָר ווען די מאַסען שטעלען זיך אונמיטעלבאַר, ברוסט געגען ברוסט, מיט דעם קאַפּיטאַליזם, יעדער ארבייטער געגען זיין אייגענעם אונטערנעמער אין זיין ספּעציעלען פאַך. נאָר דאַן וועט עס זיין אַ סאָציאַליסטישע רעוואָלוציע.

די גערדאַנקענלאָזיגקייט שטעלט זיך עס אָבער אנדערש פאָר. מען האָט געדענקט, אַז עס איז נאָר נויטיג ארונטערצוּוואַרפען די אַלטע רעגיערונג און אויף איהר אָרט ארויפזעצען אַ סאָציאַליסטישע, דאַן וועט מען ארויסלאָזען דעקרעטען און אויף אַזאַ אופן איינפירען דעם סאָציאַליזם. דאָס איז געווען ניט מעהר ווי אַן אילוזיע. דער סאָציאַליזם קען ניט און וועט ניט איינגעפירט ווערען דורך דעקרעטען, ווען אפילו זיי זאָלען ארויסגעלאָזט ווערען פון דער אויסגעצייכענטסטער סאָציאַליסטישער רעגירונג. דער סאָציאַליזם מוז געשאַפען ווערען דורך די מאַסען, דורך יעדען איינצעלנעם ארבייטער. דאָרט, וואו מען שמידט איהם אין קייטען פון קאַפּיטאַל, דאָרט מוזען די קייטען צובראָכען ווערען. נאָר דאָס איז סאָציאַליזם, נאָר אויף אַזאַ אופן קען מען ברענגען דעם סאָציאַליזם.

אין וואָס איז די אויסערע פאָרם פון דעם קאַמף פאַר דעם סאָציאַליזם ? דאָס איז דער סטרייק. און דעריבער זעהען מיר, אַז אין דער צווייטער עפּאָכע פון דער רעוואָלוציע טרעט אַרויס אין פאָדערגרונט די עקאָנאָמישע פאַזע פון איהר ענטוויקלונג. איך וויל דאָ אויך באַטאָנען : מיר, פון ספּאַרטאַקוס־בונד, די קאָמוניסטישע פּאַרטיי פון דייטשלאַנד, זיינען די איינציגע אין גאַנץ דייטשלאַנד, וואָס שטעהען אויף דער זייט פון די סטרייקענדע, קעמפענדע אַרבייטער. מיר זיינען שטאָלץ צו מאַכען די באַהויפּטונג און קיינער קען עס ניט אָפּלייקענען. (זעהר ריכטיג !) איהר האָט געלעזען און געזעהן ווי די אומאָפּהענגיגע פּאַרטיי האָט זיך פאַרהאַלטען צו די סטרייקס. עס איז דורכאויס ניט געווען קיין אונטערשייד צווישען דער שטעלונג פון „פאָרווערטס“ און פון דער „פרייהייט“. מען טענה'ט צום אַרבייטער : איהר מוזט זיין פלייסיג, סאָציאַליזם הייסט א סך אַרבייטען. און דאָס זאָגט מען בשעת דאָס קאַפּיטאַל פיהרט נאָך די גרענדע ! ניין, ניט דורך דעם ברענגט מען דעם סאָציאַליזם, נאָר דורך ענערגישען באַקעמפען דעם קאַפּיטאַליזם. אַלע פאַרטיידיגען איהם אָבער, אָנהויבענדיג מיט די ערגסטע אויפהעצערם און ענדיגענדיג מיט דער אומאָבהענגיגער פּאַרטיי און דער „פרייהייט“. די איינציגע אויסנאַמע איז אונזער קאָמוניסטישע פּאַרטיי. אָט די פאַקטען ווייזען קלאָר, אַז אַלעס וואָס שטעהט ניט אויף אונזער קאָמוניסטישען באָדען, קעמפט היינט צוטאָג אויפ'ן שאַרפסטען אופן געגען די סטרייקס.

פון דעם אַלעם פאָלגט, אַז אין דער קומענדער רעוואָלוציאָנס־עפּאָכע וועלען די סטרייקס ניט נאָר האַלטען אין איין אויסברייטען זיך, נאָר זיי וועלען ווערען דער מיטעלפּונקט פון דער רעוואָלוציע און זיי וועלען צוריקשטופּען די ריין פּאָליטישע פראַגען. איהר וועט זעהן אַז עס וועט קומען אַן אומגעהויערע פאַרשאַרפונג אין דער לאַגע פון ווירטשאַפטליכען קאַמף. ווייל דערמיט קומט די רעוואָלוציע אויף א שטעלע וואו די בורזשואַזיע פאַרשטעהט ניט קיין שפּאַס. די בורזשואַזיע קען זיך לאָזען נאַרען אויפ'ן פּאָליטישען געביט, וואו א מאַסקעראַד איז נאָך מעגליך, וואו אַזעלכע לייט ווי עבערט און שיידעמאַן קענען נאָך אַרויסטרעטען מיט סאָ־

ציאַליסטישע אויפשריפטען. דאָס איז אָבער ניט מעגליך דאָרט, וואו עס געהט אין פּראָפּיט. דאָרט וועלען די עבערט־שיידעמאַן לייט האָבען איין ברירה, צו מאַכען אַ סוף צו די סטרייקס אום ניט דערשטיקט צו ווערען דורך דער סטרייק־באַוועגונג. ווען ניט זייגען די הערען עבערט־שיידעמאַן אויסגעשפּיעלט. איך גלויב אַז זייערע פּאָליטישע האַנדלונגען וועלען אויך גאַנץ שנעל פיהרען דערצו, אַז זיי וועלען אויסגעשפּיעלט ווערען. די הערען עבערט־שיידעמאַן פיהלען זיך שטאַרק געטראָפען דערפון, וואָס זיי האָבען ביי דער בורזשואזיע ניט געפונען באַזונדער פיעל צוטרויען. די בורזשואזיע וועט זיך נאָך איבערלייגען צי זי זאָל אָנטאָן דאָס קעניגליכע פוטער אויף דעם פּראָסטען, אויפגעקומענעם עבערט. אַז עס וועט קומען דערצו, וועט מען זאָגען: עס איז ניט גענוג צו האָבען בלוט אין די פינגער, מען דאַרף האָבען בלויע בלוט אין די אָדערען (זעהר גוט!). און אַז עס וועט שוין קומען אַזוי ווייט, וועט מען זיך באַרעכענען: אַז מיר ווילען האָבען אַ קעניג, דאַרפען מיר ניט האָבען קיין אויפגעקומענעם פּראָסטאַק, וואָס וועט זיך אפילו ניט וויסען ווי צו האַלטען אַלס קעניג. (דער עולם איז צופרידען.)

אַזוי, פּאַרטייגענאָסען, שטופּען עס די הערען עבערט־שיידעמאַן דערצו אַז עס זאָל זיך ענטוויקלען אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג. זיי וועלען ניט אויסלעשען די פלאַמען פון דעם עקאָנאָמישען קלאַסענקאַמף און זיי וועלען די בורזשואזיע ניט צופרידען שטעלען. זיי וועלען זיך ענטוועדער אריינוואַרפען מיט זייער הילף צו די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען, וואָס מאָביליזירען איצט זייערע כחות פאַר אַ פאַרצווייפעלטען קאַמף פאַר הערר גראָענער און פאַר דער מיליטער־דיקטאַטור פון הינדענבורג, אָדער זיי וועלען זיך מוזען אונטערגעבען צו אַנדערע קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע כחות.

עס לאָזט זיך גענוי ניט באַשטימען און עס קענען ניט געמאַכט ווערען קיין פּאָזיטיווע פאָראויסזאָגונגען וועגען דעם וואָס עס מוז יעצט קומען. אָבער עס געהט דאָך אונז ניט אָן די אויסערע פאָרמען, אונז אַרט ניט ווען אַ געוויסער מאָמענט וועט אָנקומען. פאַר אונז איז גענוג צו וויסען די הויפּטליניען פון דער ווייטערער ענטוויקלונג, און זיי געהען אויף דעם פאָלגענדען וועג: נאָך דער

ערשטער פאזע פון דער רעוואָלוציע, ווען אין פאָדערגרונט שטעהט דער פאָליטישער קאמף, קומט א פאזע פון א פארשטארקטען, הויפטזעכליך עקאָנאָמישען דראנג, וואָס וועט פריהער אָדער שפּע־טער אומשטירצען די עבערט־שיידעמאַן רעגירונג.

וואָס בלייבט אַלזאָ צו טאָן פאר דער עבערט־שיידעמאַן אָדער אירגענד וועלכער אַנדערער אזוי גערופענער סאָציאלדעמאָקראטי־שער רעגירונג וואָס וויל בלייבען ביים רודער? איך האָב געזאָגט, אז די פּראָלעטארישע מאסע האָט זיך ארויסגעגליטשט פון זייערע הענט, די סאָלדאטען קען מען שוין אויך מעהר ניט נוצען אַלס קאנאָנען־פלייש. אָבער, וואָס וועלען די אָרימע מענשען טאָן אום ווי עס איז צו ראטעווען זיך? עס בלייבט זיי נאָר איין געלעגענהייט. און, פּארטייגענאָסען, ווען איהר לייענט די היינטיגע פרעס נאכריכטען דאַן קענט איהר קלאָר זעהן וואו עס שטעהען די לעצטע רעזערווען וואָס די דייטשע קאנטר־רעוואָלוציע קלייבט זיך ארויסצופירען געגען אונז, ווען עס וועט קומען די צייט דערצו. איהר האָט אַלע געלייענט, אז די דייטשען זיינען אין ריגא ארויסגעטראָטען מיט די ענגלענדער. פּארטייגענאָסען, איך האָב גענוג דאָקומענטען ביי מיר אין דער האנט דורך וועלכע מיר קענען ווארפען אַן איבערבליק אויף דעם וואָס קומט אַצינד פאר אין ריגא. די גאַנצע זאַך קומט ארויס פון דער אויבערקאָמאַנדאָ פון דער 7טער ארמיי, האנט אין האנט מיט דעם הערר אויגוסט ווינניג, דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראט און געווערקשאפטספיהרער. מען האָט אונז כסדר איינגעשמועסט אַז עבערט און שיידעמאַן זיינען נעבעך די אָפּפער פון די עליים. עס איז שוין אָבער וואָכען לאַנג, זינט דעם אָנהויב פון דער רע־וואָלוציע, ווי דער „פאָרווערטס" זוכט צו באווייזען אז עס איז דער וואונש פון די עליים צו דערשטיקען די רוסישע רעוואָלוציע. איי־גענטליך פיהרט מען אויף אזא אופן ארויף די עליים אויף דעם ריכטיגען געדאנק. פון די דאָקומענטען זעהען מיר גאַנץ קלאָר, ווי דאָס אַלעס ווערט געטאָן אויף דעם חשבון פון דעם רוסישען פּראָ־לעטאריאט און דער דייטשער רעוואָלוציע.

איהר האָט מיט א צייט צוריק געלעזען וועגען דער „אייזער־נער דיוויזיע", וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין די באַלטישע

פּראָווינצען מיט דעם אויסדריקליכען ציעל צו באַקעמפען די באָל־שעוויקעס. עס איז ניט געווען קלאָר, וואָס פאַר אַ שטעלונג די עבער־שיידעמאַן רעגירונג האָט גענומען דערצו. אצינד ווייסען מיר אַז טאַקע די רעגירונג גופא האָט געמאַכט דעם פאָרשלאַג צו גרינדען אַזאַ דיוויזיע.

עס איז קלאָר, גענאָסען, אַז די אַלע האַנדלונגען, דאָס גרינ־דען אייזערנע דיוויזיעס און דאָס פאַרבינדען זיך מיט דעם ענג־לישען אימפּעריאַליזם באַדייט קיין אַנדער זאַך ניט ווי דאָס צו־גויפּקלייבען די לעצטע רעזערווען צו דערשטיקען די דייטשע סאָ־ציאַלדעמאָקראַטישע באַוועגונג. מיט דעם איז אָבער אויך פאַר־קניפּט די קאַרדינאַלע פראַגע, — די פראַגע פון די פרידענס־אויס־זיכטען. וואָס אַנדערש קענען מיר זעהן אין די אַלע אָפּמאַכען ווי דאָס ווידער־אויפוועקען צום קריעג? אין דייטשלאַנד שפּילען די אַלע האַלונקען אַ קאָמעדיע. כלומרשט טוען זיי אַלעס צו ברענ־גען פרידען, און מיר שטערען זיי מיט דעם וואָס מיר רופען ארויס די אונצופרידענקייט פון די עליים. און אין דער זעלבער צייט גרייטען זיי מיט זייערע אייגענע הענט צו דאָס ווידער־אויפפלאַמען פון דעם קריעג אין מזרח, נאָך וועלכען עס וועט מוזען קומען דער קריעג אין דייטשלאַנד. דאָ האָט איהר אַלזאָ נאָך אַ לאַגע וואָס פיהרט צו אונזער שאַרפען פאַנאַנדערגעהן זיך. אינאיינעם מיט דעם סאָציאַליזם און די אינטערעסען פון דער רעוואָלוציע וועלען מיר אויך מוזען פאַרטיידיגען די אינטערעסען פון דעם וועלט־פרידען. דאָס וועט זיין אַ באַשטעטיגונג פון דער זעלבער טאַק־טיק וואָס מיר, די ספּאַרטאַקוס ליט האָבען פאַרטראָטען די גאַנצע פיער יאָהר פון קריעג. פרידען מיינט די וועלט־רעוואָלוציע פון דעם פּראָלעטאַריאַט! עס איז ניטאָ קיין אַנדער וועג ווירקליך צו ברענגען און צו פאַר־זיכערען דעם פרידען, ווי דער זיעג פון סאָ־ציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט. (לעבהאַפטע צושטימונג).

איך האָב אויך געפּרובירט צו דערווייזען, אַז די רעוואָלוציע פון 9טען נאָוועמבער איז געווען ניט מעהר ווי אַ פּאָליטישע, בשעת זי האָט געמוזט ווערען הויפּטזעכליך אַן עקאָנאָמישע. זי איז אָבער אויך געווען דורכאויס אַ שטאָדטישע רעוואָלוציע. דאָס דאָרף איז נאָך ביז אצינד געבליבען כמעט אומבאַרירט. עס איז אַן

אונזין צו דענקען אַז מען קען דעם סאָציאַליזם פּאַרווירקליכען אָהן די ערד־אַרבייטער. פון שטאַנדפּונקט פון סאָציאַליסטישער ווירט־שאַפט קען מען איבערהויפּט ניט איבערבויען די אינדוסטריע, ווען מען זאָל זי ניט פאַרבינדען מיט אַ סאָציאַליסטיש־אָרגאַניזירטער לאַנד־ווירטשאַפט. דער וויכטיגסטער געדאַנק פון אַ סאָציאַליס־טישער געזעלשאַפט איז צו באַזייטיגען די געגענזאַצען און די צו־ריסענקייט צווישען שטאָדט און דאָרף. אַט די צוריסענקייט, די ווידערשפּרוכען, די געגענזאַצען זיינען אַ ריין־קאַפּיטאַליסטישע ער־שיינונג, וועלכע מוז אויפגעגעבען ווערען גלייך ווי מיר שטעלען זיך אויף אַ סאָציאַליסטישען שטאַנדפּונקט. אויב מיר מיינען עס ערנסט מיט אַ סאָציאַליסטישער אומבייטונג, מוזען מיר גלייך ווענדען אונזערע אויגען צו דעם דאָרף פּונקט אַזוי גוט ווי צו די גרויסע אינדוסטריעלע צענטרען, און אין דער הינזיכט האַלטען מיר נאָך ליידער אפילו ניט ביים אָנהויב פון אָנהויב. אַצינד מוזען מיר זיך גאַנץ ערנסט נעמען צו דער זאַך, ניט נאָר דערפאַר וואָס מיר קענען ניט בויען קיין סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט אָן דעם ערד אַרבייטער, נאָר אויך דערפאַר וואָס צווישען די לעצטע רעזערוועו פון דער קאָנטער־רעוואָלוציע האָבען מיר געגען זיך איין זעהר וויכטיגען רעזערוו, און דאָס איז דאָס בויערטום. טאַקע דערפאַר וואָס דאָס פּויערטום איז נאָך ביז אַצינד געבליבען אומ־באַרירט, קען עס דיענען אַלס רעזערוו פאַר דער בורזשואַזיע. אַזוי שנעל ווי די פלאַמען פון דעם סאָציאַליסטישען סטרייק וועלען זיך גוט צוברענגען וועט די בורזשואַזיע מאָביליזירען דאָס בויער־טום, די פאַנאַטישע אָנהעננערם פון פּריוואַט אייגענטום. געגען דער דאָזינער קאָנטער־רעוואָלוציאָנערער מאַכט איז ניטאָ קיין אַנדער מיטעל, ווי אַריינצוברייננגען דעם קלאַסענקאַמף אין דאָרף אַריין, אום דאָס קליינבויערטום, דער ערדלאָזער פּראָלעטאַריאַט זאָל זיך ניט לאָזען מאָביליזירען. (בראַוואָ! און אַפּלאָדיסמענטען.)

פון דעם זעהען מיר וואָס מיר האָבען צו טאָן אום פאַראויס צו זיכערען דעם ערפאָלג פון דער רעוואָלוציע. פאָלגענדע דאַרפען זיין אונזערע נעקסטע אויפגאַבען: פאַר אַלעמען מוזען מיר אייג־פירען דאָס סיסטעם פון אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. הויפּט־זעכליך מוזען מיר זעהן אין דער צוקונפט אויפבויען די אַרבייטער־

ראַטען אין אַלע ריכטונגען. דאָס וואָס מיר האָבען איבערגענומען פון דעם 9טען נאָוועמבער איז נאָר אַ שוואַכער אָנהויב, און ניט דאָס אַליין — מיר האָבען אין דער ערשטער פּאַזע פון דער רעוואָלוציע צוריק פאַרלאָרען גרויסע מאַכט־מיטלען. איהר ווייסט דאָך, אַז די קאָנטר־רעוואָלוציע האָט זיך גענומען אונטערדריקען דאָס סיסטעם פון אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען. אין העססען זיינען די דאָזיגע ראַטען איבערהויפּט צושטערט געוואָרען דורך דער קאָנטר־ערוואָלוציאָנערער רעגירונג, און אין אַנדערע ערטער האָט מען ביי זיי אָפּגענומען די מאַכט. מיר מוזען ניט בלויז דאָס אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען סיסטעם אויפבויען, מיר מוזען אויך זעהן די ערד־אַרבייטער און די קליינבויערען אריינציהען אין די ראַטען. מיר מוזען באַקומען די מאַכט, און די פראַגע פון באַקומען די מאַכט מוז פאַרגעלייגט ווערען אין די פאָלגענדע פראַגען: וואָס טוט, וואָס קען און וואָס זאָל טאָן יעדער אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַט אין גאַנץ דייטשלאַנד? (בראַוואָ!)

דאָרט ליגט די מאַכט. מיר מוזען פון אונטען אָרויף עגבערען דעם בירגערליכען שטאַאט דערמיט וואָס מיר וועלען אומעטום מעהר ניט צוריסען, נאָר פאַראייניגען די עפענטליכע מאַכט, די געזעצגעבונג און די פאַרוואַלטונג און זי ברענגען אין די הענט פון די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען.

פּאַרטייגענאָסען, דאָס פעלד וואָס מיר דאַרפען צואַקערען איז גוואַלדיג גרויס. מיר מוזען אַרבייטען פון אונטען אַרויף. מיר מוזען די אַרבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען געבען אַזאַ מאַכט, אַז ווען די עבערט־שיידעמאַן אָדער אַן עהנליכע רעגירונג וועט פאַלען זאָל דאָס זיין ניט מעהר ווי אַ שלוס־אַקט. די מאַכט־ערבערונג דאַרף ניט קומען אויף איין מאָל נאָר שריט ביי שריט. דאָס קענען מיר ערריכען דורך דעם וואָס מיר וועלען אריינדרינגען אין דעם בירגערליכען שטאַאט ביז מיר וועלען פאַרנעמען אַלע שטעלעס און דאָן וועלען מיר זיי פאַרטיידיגען מיט ציינער און נעגעל. לויט מיין אויפפאַסונג און לויט דער אויפפאַסונג פון אַנדערע מיינע נאָהענטע פאַרטיי גענאָסען מוז אויך דער עקאָנאָמישער קאַמף געפירט ווערען דורך די אַרבייטער־ראַטען.

די אַרבייטער־ראַטען מוזען באַקומען די גאַנצע מאַכט אין

שטאַאַט. נאָך דיזער ריכטונג מוזען מיר ארבייטען. עס פארשטעהט זיך שוין אליין, אז איין מאָל פארגעבען מיר זיך מיט אזא אויפגאַבע, דאַרפען מיר זיך רעכנען מיט אַ קאָלאָסאַלער פארשאַרפונג פון דעם קאַמף. מיר וועלען דאַרפען קעמפען שריט אויף שריט, ברוסט קעגען ברוסט, אין יעדען שטאַאַט, אין יעדער שטאָדט, אין יעדען דאָרף, אין יעדער געמיינדע אום שטיק נאָך שטיק אוועק־צורייסען די מאַכט מיטלען פון שטאַאַט ביי דער בורזשואזיע און זיי איבערגעבען צו די ארבייטער־ און סאָלדאטען־ראַטען. דערצו מוזען אונזערע פארטיי גענאָסען און די ארבייטער ערשט ווערען געשולט. אַפילו דאָרט וואו עס זיינען שוין פאראַן ארבייטער־ און סאָלדאַ־טען־ראַטען פעהלט נאָך דאָס באַוואוסטזיין וואָס דער באַרוף פון דיזע ראַטען איז (זעהר ריכטיג!).

מיר מוזען ערשט אויסלערנען די מאַסען אז דער ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַט מוז ווערען דער הויב־שטאַנג פון דער שטאַאַט מאַשינעריע אין אַלע ריכטונגען. אז ער מוז איבערנעמען יעדע איינריכטונג און זיי אַלע פירען דורך דעם זעלבען קאַנאַל פון סאָ־ציאַליסטישער איבערקערעניש. אַפילו די יעניגע ארבייטער, וואָס זיינען שוין אַצינד אָרגאַניזירט אין די ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען זיינען דאָך דערוויילי מיילען ווייט דערפון. נאַטירליך זיי־נען פאראַן אויסנאַמען, איינצעלנע קליינע מינדערהייטען פון ארביי־טער, וואָס פערשטעהען קלאָר זייער אויפגאַבע. דער מאַנגעל און באַוואוסטזיניגקייט איז אָבער ניט קיין חסרון, עס איז אַ נאָרמאַלע ערשיינונג. די מאַסע מוז זיך לערנען אויסאיבען איהר מאַכט דורך אַזעלכע איבונגען גופא. קיין אַנדער מיטעל דאָס צו עררייכען איז ניטאָ. צום גליק זיינען מיר שוין אריבער געוואַקסען יענע צייט, ווען מען האָט גערעדט וועגען סאָציאַליסטישער שולונג פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט. — פאַר די מאַרקסיסטען פון קאַוטסקיס חדר עק־זיסטירט נאָך, ווייזט אויס, יענע צייט ביז היינטיגען טאָג. צו גע־בען די פּראָלעטאַרישע מאַסען סאָציאַליסטישע שולונג הייסט: האַלטען פאַר זיי פאָרטראַגען און פארשפּרייטען צווישען זיי בראָ־שורען און פלוג בלעטער. ניין, די סאָציאַליסטישע פּראָלעטאַרישע שול דאַרף דאָס אַלעס ניט. זיי וועלען באַקומען זייער שולונג דורך דער ארבייט גופא. (זעהר ריכטיג!)

אין דעם פאַל הייסט עס: אין אָנהויב איז געווען די טאַט. אין דער טאַט מוזען זיך די ארבייטער־ און סאָלדאַטען־ראַטען פיה־לען בארופען צו ווערען די איינציגע עפענטליכע מאַכט אין גאַנצען רייך. נאָר אויף אַזאַ אופן קענען מיר צוגראָבען די ערד, אום זי זאָל זיין גרייט צו דער איבערקערעניש וואָס וועט קרוינען אונזער ווערק.

אונטען, וואו דער איינצעלנער אונטערנעמער שטעהט געגענ־איבער זיינע לוינשקלאַפען; אונטען, וואו די אָנגעשטעלטע פון דער פּאָלטישער קלאַסען־הערשאַפט שטעהען געגענאיבער די מאַסען, דאָרט מוזען מיר שריט ביי שריט אוועקרייסען די מאַכט ביי די איצטיגע הערשער און זי אריינגעמען אין אונזערע הענט. ווען איך שילדער אזוי די זאַך קומט דער פּראָצעס ארוים אַ פּיעל לענגערער ווי מען איז גענייגט זיך איהם פאָרצושטעלען. איך גלויב, עס איז אַ סך געזונטער פאַר אונז אז מיר זאָלען קלאָר ארויסזעהן אַלע שוועריגקייטען און פאַרפּלאָנטערונגען פון דער רעוואָלוציע. איך האָף אז די שילדערונג פון די אַלע שוועריגקייטען ווירקט אויף אייך אויף דעם זעלבען שטייגער ווי אויף מיר. ניט עס שוואַכט אָפּ אייער ענערגיע און אייער קאַמפּסמוטיגקייט, נאָר אין געגענטייל: וואָס גרעסער די אויפגאַבע אַלץ מעהר וועלען מיר זיך אָננעמען מיט אַלע כוחות זי דורכצופיהרען. און מיר דאַרפען ניט פאַרגעסען אז די רעוואָלוציע פאַרשטעהט ווי צו טאָן איהר ארבייט מיט אונגע־הויערער שנעלקייט. איך נעם זיך ניט אונטער נביאות צו זאָגען ווי לאַנג דער פּראָצעס דאַרף נעמען. ווער פון אונז חשבנ׳ט עס, ווע־מען קימערט עס, אבי נאָר מיר זאָלען דערלעבען די ארבייט דורכ־צופירען! די הויפּט זאַך איז, מיר זאָלען קלאָר און דייטליך וויסען, וואָס מיר האָבען צו טאָן. און איך האָף, אז איך האָב מיט מיינע שוואַכע קרעפטען אייך איינינערמאַסען אָנגעוויזען אויף די הויפּט־שטריכען פון דער ארבייט וואָס ליגט פאַר אונז. (שטורמישע אַפּלאָ־דיסמענטען.)

פ ע ר ט ע ר ט י י ל

ר. לוקסעמבורג—די אומבאקאנטע

(פריוואט־בריעף פון געפענגניס צו פרוי ליעבקנעכט)

בריעף פון געפענגניס

(די פאָלגענדע בריעף האָט ראָזאַ לוקסעמבורג געשריבען צו סאָפיע ליעבקנעכט, פרוי פון קאַרל ליעבקנעכט, אין יאָהר 1917, פון די גע־פענגניסען אין בערלין, ווראָנקע און ברעסלאַו, וואו זי האָט זיך דעמאָלט געפונען.)

לייפציג, דעם 7טען יולי, 1916.*

מיין ליבע קליינע סאָניא!

ס׳איז היינט א דריקענדע פייכטע היץ, ווי מייסטענס אין לייפציג, — איך פארטראָג אזוי שלעכט די לופט דאָ. אין דער פריה בין איך געזעסען צוויי שעה אין פּאַרק ביים טייך און גע־לייענט גאַלסוואָרדי׳ס „דער רייכער מאַן“.** דאָס איז א גלענ־צענדע זאַך. אן אַלטע פרוי האָט זיך אוועקגעזעצט נעבען מיר, האָט א קוק געטאָן אויף דער פאָדערבלאַט, און א שמייכעל גע־טאָן: „דאָס מוז זיין א פיינער בוך. איך לייען אויך גערן ביכער.“ איידער איך האָב זיך אוועקגעזעצט לייענען האָב איך ארומגע־קוקט די ביימער און קוסטען. אַלץ באַקאַנטע זאַכען — האָב איך פעסטגעשטעלט מיט צופרידענהייט. די באַריהרונג מיט מענשען באַפרידיגט מיך, דאַנגען, ווייניגער; איך גלויב איך וועל זיך באַלד צוריקקעהרען אין אן איינזאַמער הייל, ווי דער הייליגער אַנטאָני, אָבער — „אָהן נסיונות“. זייט מונטער און רוהיג.

די קינדער הערצליכע גרוסען.

ראָזאַ.

בערלין, דעם 5טען אויגוסט, 1916.

(געפענגניס אין דער באַרנומשטראַסע)

מיין ליבע קליינע סאָניא!

היינט, דעם פינפטען אויגוסט, האָב איך באַקומען אייערע צוויי בריעף צוזאַמען: איינעם פון דעם 11טען יולי (!!) און

---

*דאָס איז דער איינציגער בריעף פון די פרייהייט. דעם 10טען יולי, 1916, איז ראָזאַ לוקסעמבורג אַרעסטירט געוואָרען.

** Galsworthy, "The Man of Property."

דעם צווייטען פון דעם 23טען יולי. איהר זעהט, אז די פּאָסט צו מיר געהט לאַנגער ווי נאָך ניו יאָרק. איך האָב אויך באַקומען די ביכער, וואָס איהר האָט מיר געשיקט, און פאר זיי דאַנק איך אייך פון דעם גאַנצען הארצען. עס טוט מיר אָבער וועה, וואָס איך האָב אייך געמוזט פארלאָזען אין אייער איצטיגער לאַגע. ווי גערן וואָלט איך מיט אייך ווידער שפּאַצירט אין פעלד אָדער געקוקט פון דעם קיך־פענסטער אויף דעם זון־אונטערגאַנג... פון סעלמי האָב איך באַקומען אַן אויספירליכע קאַרטע מיט דער רייזע־בעשרייבונג. אַלעמען דאַנק איך אויך פאַר סעלדערלין. אָבער איהר מאָרט ניט אַזוי פיעל שמייסען מיט געלט פאַר מיינעטוועגען, דאָס פּאַרשאַפּט מיר שמערץ. פאַר אַלע גוטע זאַכען אַ הערצליכען דאַנק. שרייבט באַלד, וועל איך עס אפשר באַקומען נאָך היינטיגען חודש. איך דריק אייך וואַרם די האַנד. בלייבט מונ־און לאָזט זיך נישט זיין געדריקט. איך בין אין די געדאַנקען ביי אייך. גריסט פיעל מאָל קאַרל'ען און די קינדער.

אייער

ראָזאַ.

פּיער לאָטי איז וואונדערבאַר. די אַנדערע האָב איך נאָך ניט געלייענט.

ווראָנקע, דעם 8טען אויגוסט, 1916.*

ליעבע סאָניטשקא!

ווי עס טוט מיר וועה וואָס איך קאָן ביי אייך איצט ניט זיין! די זאַך איז פאַר מיר געוועזן אַ שווערער קלאַפּ.. אָבער, איך בעט אייך, האַלט דעם קאָפּ פון אויבען. ס'וועט נישט זיין אַזוי שלעכט ווי עס זעהט אויס. איצט מוזט איהר אָבער אַוועקפאָרען ערגעץ וואו אויסער'ן שטאָדט, וואו ס'איז גרין און שעהן און וואו איהר קאָנט זיך ערהאָלען. עס האָט קיין זין ניט ווייטער צו בלייבען זיצען דאָ און אָנווערען אייער געזונט. ביז צו דער לעצטער

---

*געשריבען דעם טאָג, ווען קאַרל ליבקנעכט איז אין דער צווייטער אינסטאַנץ פאַראורטיילט געוואָרען צו פיער יאָהר געפענגניס.

אינסטאַנץ קאָנען ווידער וואָכען פאַרגעהן. איך בעט אייך, פאָהרט באַלד אוועק... פאַר קאַרל'ען וועט עס אויך זיין אַן ערלייכטערונג צו וויסען, אַז איהר זענט אַוועקגעפאָהרען זיך ערהאָלען. איך דאַנק אייך טויזענד מאָל פאַר אייערע ליעבע שורות פון דעם 10טען און פאַר די גוטע מתנות. קומענדען פריהלינג וועלען מיר זיכער צוזאַמען אַרומשפּאַצירען אין פעלד און אין דעם באָטאַנישען גאָרטען, איך פרעה זיך שוין איצט דערמיט. איצט אָבער, אַרויס פון דאַנען, סאָניטשקאַ! קאָנט איהר אפשר פאָהרען צום ים און געניסען אַביסעל פון דעם דרום קלימאַט? איידער איהר פאָהרט אוועק, וואָלט איך אייך אומבאַדינגט געוואָלט זעהן. ווענדט זיך נאָך אַן ערלויבניש אין דער קאָמאַנדאַטור. שרייבט באַלד עטליכע ווערטער. בלייבט רוהיג און מונטער טראָץ אַלעמען. איך נעהם אייך אַרום.

ר.

טויזענט הערצליכע גרוסען פאַר קאַרל'ען.

איך האָב באַקומען ביידע קאַרטלעך פון העלמי און באָבי און זיי האָבען מיך זעהר דערפרעהט.

ווראָנקע, דעם 21טען נאָוועמבער, 1916.

מיין קליינע, ליעבע סאָניטשקאַ!

איך האָב אויסגעפונען פון מאַטילדע, אַז אייער ברודער איז געפאַלען אין שלאַכט. איך בין אויפגעטרייסעלט פון דעם קלאַפּ, וואָס האָט אייך ווידער געטראָפען. וואָס אייך קומט אויס אַריבערצוטראָגען פאַר דער לעצטער צייט! און איך קאָן אפילו ביי אייך נישט זיין, אייך צו טרייסטען און דערוואַרימען!... אויך בין איך אומרוהיג וועגען אייער מוטער, ווי אַזוי זי וועט אַריבערטראָגען אָט דעם נייעם אומגליק. דאָס זיינען שווערע צייטען, און מיר האָבען אַלע צו פאַרצייכענען אַ לאַנגע ליסטע פון פאַרלוסטען אין לעבען. יעדען חודש קאָן מען אַ צט, ווי ביי סעוואַסטאָפּאָל, צעהלען פאַר אַ יאָהר. איך האָף, אַז איך וועל אייך גאָר אין גיכען קאָנען זעהן, איך בענק נאָך דעם מיט'ן גאַנצען האַרצען. ווי אַזוי האָט איהר באַקומען די נאַכריכט וועגען אייער ברודער, דורך אייער

מוטער אָדער דירעקט? און וואָס הערט איהר וועגען דעם אנדערען ברודער אייערען? איך וואָלט אַזוי וועלען אייך שיקען עפּעס דורך מאַטילדע, אָבער איך האָב לײדער דאָ גאָרניט, א חוץ דעם קליינעם בונטען טיכעלע. לאַכט זיך פון דעם ניט אויס. דאָס שיק איך עס צו זאָגען אייך, אַז איך האָב אייך זעהר ליעב. שרייבט באַלד עטליכע ווערטער, ווייל איך וויל וויסען אין וואָס פאַר א צושטאַנד איהר געפינט זיך. גריסט טויזענד מאָל קאַרל'ען. איך נעהם אייך אַרום הערצליך.

אייער

ראָזאַ.

ווראָנקע, יאַנואַר דעם 13טען, 1917.

. . . אַך, היינט איז געווען א מאָמענט, וואָס איך האָב ביטער געשפּירט. דער פייף פון דעם לאָקאָמאָטיוו 19 מינוט נאָך דריי האָט מיר געלאָזט וויסען, אַז מאַטילדע איז אָפּגעפאָהרען, און ווי א חיה אין שטייג בין איך געלאָפען הין און צוריק אויף מיין „שפּאַצירגאַנג“ אין הויף, און מיין הארץ האָט זיך צוזאַמענגעדריקט פון וועהטאָג, וואָס איך קאָן אויך ניט אַרויס פון דאַנען. אָה, נאָר אַרויס פון דאַנען! אָבער עס מאַכט נישט. מיין הארץ האָט באַלד געקריגען א בעפעהל זיך צו בערוהיגען און עס האָט זיך אָוועקגעלייגט ווי א גוט־דרעסירטער הונט. לאָמיר נישט רעדען וועגען מיר.

סאָניטשקאַ, ווייסט איהר, וואָס מיר וועלען טאָן, ווען די מלחמה וועט זיין פאַריבער? איך וויים, אַז איהר טרוימט מיט מיר צו פאָהרען נאָך איטאַליע דאָס איז ביי אייך דאָס העכסטע. אָבער מיין פּלאַן איז אייך אָוועקצושלעפּען נאָך קאָרסיקאַ. דאָס איז נאָך מעהר ווי איטאַליע. דאָרט פאַרגעסט מען אייראָפּאַ, אם ווענינגסטען מאָדערנע אייראָפּאַ. שטעלט אייך פאָר דעם ברייטען הערויאישען לאַנדשאַפט מיט די שטרענגע קאָנטורען פון די בערג און די טאָלען; אויבען — בלויז צאַרט־גרויע, נאַקעטע פעלזען־מאַסען, אונטען — פּרעכטיגע אָליווען, לאָרבערקירשען, און אוראַלטע קאַשטאַנען־בוימער. און איבער אַלעם דעם — א פּאָר־

וועלטליכע שטילקייט, קיין מענשען־קול, קיין פויגעל־רוף, בלויז א טייבעלע מורמעלט ערגעץ וואו צווישען די שטיינער, אדער אין דער הויך שפּילט זיך דער ווינט מיט די פּעלזען־שפּיצען — נאָך דער זעלבער ווינט, וואָס האָט געבלאָזען אָן די זעגלען פון אָדיסעי. און די מענשען וואָס איהר טרעפט דאָרט זיינען ווי דער לאנדשאפט. פּלוצים, צום ביישפּיעל, באווייזט זיך א קאראוואן אויף דעם געדרעהטען, שמאָלען בארג־וועג. די קאָרסען געהן אימער איינער הינטער דעם צווייטען אין לאנגע, אויסגעצויגענע קאראוואנען, נישט אין מענגען ווי אונזערע פּויערען. פאָראויס לויפט געוועהנליך א הונט, נאָך איהם געהט לאנגזאם א ציג אָדער א קליינער אייזעל געלאָדען מיט זעקלעך קאשטאנען, דאן פאָלגט א מול, אויף וועלכען עס זיצט א פרוי מיט גראד־אראָפּהענגענדע פּיס און מיט א קינד אין איהרע אָרעמס. זי זיצט גראד, שלאנק, אומבאוועגליך, ווי א קיפּאריס. נעבען איהר געהט א בערדיגער מאַן, מיט א רוהיגער פעסטער האלטונג. ביידע שווייגען. מען קאָן שווערען, אז דאָס איז די הייליגע פאמיליע. און אזוינע סצענען טרעפט איהר דאָרט אויף יעדען שריט. יעדען מייל מאָל פלעגען זיי אויף מיר מאכען אזא גרייפענדען איינדרוק, אז מיר האָט זיך געוואָלט פאלען אויף די קניען, ווי מיר ווילט זיך אלע מאָל ווען איך זעה פאר זיך פאָלקאָמענע שעהנהייט. דאָרט איז די ביבעל לעבעדיג און די ביבלישע וועלט. מיר מוזען אהין פאָהרען און טאקי אזוי ווי איך האָב געטאָן: צופוס דעם גאנצען אינזעל דורכגעהן. יעדע נאכט אויף אנאנדער אָרט רוהען, יעדען זון־אויפגאנג באגריסען וואנדערנדיג. געפעלט דאָס אייך? איך וואָלט גליקליך וועגען אייך צו ווייזען די דאָזיגע וועלט. . .

לייענט א סך, איהר מוזט אויך גייסטיג פאָראויס געהן און איהר קאָנט דאָס — איהר זענט נאָך פריש און בויגזאם. און איצט מוז איך שליסען. זייט מונטער און רוהיג.

אייער

ראָזא.

וואָנקע, פעבּרואַר דעם 18טען, 1917.

. . . שוין אַ לאַנגע צייט בּין איך ניט געווען אַזוי ער־שיטערט ווי פון מאַרטאַ׳ס קורצען בּאַריכט וועגען איהר בּאַזוך בּיי קאַרל׳ען, ווי זי האָט איהם געטראָפען הינטער די גראַטעס און ווי דאָס האָט אויף איהר געווירקט. פאַרוואָס האָט איהר דאָס בּאַהאַלטען פון מיר? איך האָב אַן אַלט רעכט, אַ חזקה, איינטייל צו נעהמען אין אַלצדינג, וואָס אייך טוט וועה, און איך בּאַשטעה אויף מיין רעכט. די זאַך האָט מיך לעבּהאַפט דערמאָנט אין מיין ערשטען ווידערזעהן זיך מיט מיין בּרודער פאַר צעהן יאָהרען אין דער וואַרשעווער פעסטונג. דאָרט פיהרט מען אויף אַריין אין דאָפּעלטען דראָטענעם שטייג, ד. ה., אַ קליינער שטייג שטעהט פריי אין אַ גרעסערען שטייג און דורך די דראָטענע ווענט דאַרפט איהר רעדען מיט דעם געפאַנגענעם. אַזוי ווי דאָס איז געווען בּאַלד נאָך מיין זעקס־טאָגיגען הונגער סטרייק, בּין איך געווען אַזוי שוואַך, אַז אונזער פעסטונגס־קאָמענדאַנט האָט מיך כמעט אַריינ־געטראָגען אין דעם שפּרעך־צימער און איך האָב זיך געמוזט מיט בּיידע הענט אָנהאַלטען אָן די דראָטען, וואָס האָט נאָך פאַרשטאַרקט דעם איינדרוק פון אַ ווילדער חיה אין זאָאָלאָגישען גאָרטען. די שטייג איז געשטאַנען אין אַ צימליך פינסטערען צימער און מיין בּרודער האָט געדריקט זיין געזיכט צום דראָט. „וואו בּיזטו?“ האָט ער געהאַלטען אין איין פרעגען און געווישט די טרערען פון די אויגען, וואָס האָבען איהם געשטערט מיך צו זעהן. ווי גערן, מיט וואָס פאַר אַ פרייד וואָלט איך איצט געזעסען דאָרט אין דעם ליקויער שטייג אויף קאַרל׳ס פּלאַץ!

אַ דאַנק פאַר גאַלזוואָרדי׳ס בּוך. איך האָב איהם נעכטען פאַרענדיגט לייענען און פרעה זיך זעהר דערמיט. דער דאָזיגער ראָמאַן געפעלט מיר ווענינגער ווי „דער רייכער מאַן“. און גראַדע דערפאַר וואָס די סאָציאַלע טענדענץ איז דאָרט אַזוי בּולט. אין אַ ראָמאַן זוך איך נישט קיין טענדענץ נאָר קינסטלערישען ווערט. און אין דער דאָזיגער בּאַציהונג שטערט מיר אין די „וועלט־בּרידער“ *) דאָס, וואָס גאַלזוואָרדי איז צו קלוג און וויציג. דאָס

Galsworthy, "Fraternity." *

וועט איך וואונדערען. אבער ס'איז דער זעלבער טיפ ווי בערנארד שאו און אויך ווי אסקאר ווײלד, א טיפ וואס איז איצט שטארק פארשפרייט אין דער ענגלישער אינטעליגענץ: א זעהר געשייטער, פארפיינטער אבער בלאזירטער מענש, וואס באטראכט אלצדינג אין דער וועלט מיט א סקעפטישען שמייכעל. די פיינע איראנישע באמערקונגען, וואס גאלזוואָרדי מאכט מיט אן ערנסטען פנים וועגען זיינע אייגענע כאראקטערען, מאכען מיך אפט צו לאכען אין דער הויך. אבער פונקט ווי גוט־ערצויגענע און אנגעזעהנע מענשען שפאטען קיינמאל ניט אדער זעלטען איבער זייער סביבה, אפילו ווען זיי באמערקען אלעס וואס איז דארט לעכערליך, אזוי איראניזירט נישט דער אמת'ער קינסטלער איבער זיינע אייגענע שאפונגען. גאנץ פארשטענדליך, מאניטשקא, אז דאס שליסט נישט אויס דעם גרויסען סטיל פון סאטירע! צום ביישפיעל „עמאנועל קווינט" פון גערהארט האופטמאן אין די בלוטיגסטע סאטירע אויף דער מאדערנער געזעלשאפט, וואס איז אין די לעצטע הונדערט יאהר געשריבען געווארען. אבער האופטמאן אליין לאכט נישט אפ דערביי. ער שטעהט צום שלום מיט ציטערנדע ליפען און מיט ברייט־אפענע אויגען פול מיט טרערען. גאלזוואָרדי, פארקערט, ווירקט אויף מיר מיט זיינע קלוגע, וויציגע צווישען־באמערקונגען, ווי א שכן ביים טיש, וועלכער דערצעהלט מיר אויפ'ן אויער עפעס א סקאנדאל יעדען מאל ווען א נייער גאסט קומט אריין אין זאל.

. . . היינט איז ווידער זונטאג. דער טויטליכסטער טאג פאר געפאנגענע און איינזאמע. איך בין טרויעריג, אבער איך ווינש מיט'ן גאנצען הארצען, אז איהר און קארל זאלט דאס ניט. שרייבט באלד ווען און וואוהין איהר פאהרט ענדליך זיך צו ערהאלען.

איך נעהם אייך ארום הערצליך און גריס די קינדער.
אייער

ראזא.

אפשר קאן פּ.ב. מיר שיקען נאך עפעס גוטס? אפשר עפעס פון ט. מאנן? איך בין נאך מיט איהם ניט באקאנט. נאך איין ביטע: די זאָן הויבט אן מיך צו רופען אויף דער פרייהייט. אפשר

קאָנט איהר מיר שיקען אין בריעף־קאָנווערט איין מעטער דינעם שווארצען שלייער מיט צישטרייטע שווארצע פּונטעלען? פיעלע דאנקען פאָראוים.

ווראָנקע, דעם 19טען אַפּריל, 1917.

איך האָב זיך נעכטען הערצליך געפרעהט איבער אייער קארטע־גרוס, הגם ער האָט געקלונגען אזוי טרויעריג. ווי איך וואָלט איצט געוואָלט זיין ביי אייך און אייך ווידער ברענגען צום לאכען ווי דאן ווען מען האָט קארל'ען ארעסטירט! געדענקט איהר נאָך? מיר האָבען ביידע דאן אזוי הארציג געלאכט און קאפּעע פירס־טענהאָף, אז מיר האָבען אויף זיך געצויגען אלעמענ'ס אויפמערק־זאמקייט. ווי שעהן איז דאָס דעמאָלט געווען טראָץ אלעם! אונזער טעגליכע שפּאציר־רייזע אינדערפריה אין אַן אויטאָמאָביל אויף דעם פּאָטסדאמער פּלאַץ, דאן די רייזע צום געפענגניס דורך דעם בליהענדען טיער־גאָרטען, דורך דער שטילער לעהרטער שטראַ־סע. צוריקוועגס איז ביי אונז שוין געווען אַ מוז זיך אָפּצושטעלען אין דער פירסטענהאָף קאפּע און דערנאָך ביי מיר אין זידענדע, וואו אלעם איז געווען אין מאַי פּראכט. און די געמיטליכע שטונ־דען אין מיין קיך, ווי איהר און מימי האָבען ביי דעם ווייס־גערעק־טען טישעל געדולדיג געווארט אויף די רעזולטאטען פון מיין קאָך־קונסט (געדענקט איהר נאָך די פיינע „אריקאָ ווער אַ לאַ פּאריזיען"?) און צוזאמען מיט דעם אלעם האָב איך אַ לעבהאַפטע ערינערונג פון אומפארענדערליך שעהנעם, ווארימען וועטער, ווען מען ערלעבט אם פולסטען דאָס פריידיג פריהלינג־געפיל. דאן אין אָוונט מיין באזוך ביי אייך, און אייער ליעבען קליינעם צימער. איך האָב אייך אזוי ליעב אלס הויז־פרוי, ווען איהר שטעהט מיט אייער מיידעלשער פיגור ביים טיש און דערלאנגט טיי. און שליסליך, שפּעט ביי נאכט, אונזער געגענזייטיגע באגלייטונג אהיים דורך די דופטיגע, פינסטערע גאסען. געדענקט איהר די כשוף'דיגע לבנה־נאכט אין זידענדע, ווען איך האָב אייך באגלייט אַ היים, און שפּיצען פון די הייזער מיט זייערע שטרענגע שווארצע קאָנ־טורען האָבען אין דעם הינטערגרונד פון דעם זיסען הימעל־בלוי אויסגעקוקט ווי פארצייטיגע ריטער?

סאָניושאַ, איך וואָלט אַזוי וועלען שטענדיג זיין מיט אייך, אייך צעשטרייטען, מיט אייך צו פּלוידערען אָדער שווייגען און אייך נישט לאָזען אַריינפאַלען אין יאוש? איהר פרעגט אין אייער בריעף: „פאַר וואָס איז דאָס אַלעס אַזוי?" קינד, „אַזוי" איז דאָס לעבען אַלעמאָל. עס נעהמט אַריין ליידען און שיידונג און בענקען. מען מוז דאָס אַלעס נעהמען צוזאַמען און געפונען פאַר גוט. איך וועניגסטענס טו אַזוי. נישט דורך אָנגעזאַמעלטער חכמה, נאָר פשוט ווייל מיין נאַטור איז אַזאַ. איך פיהל אינסטינק־טיוו, אַז דאָס איז דער איינציג ריכטיגער אַרט צו נעהמען דאָס לעבען און איך פיעל מיך דעריבער ווירקליך גליקליך אין יעדער לאַגע. אין מיין לעבען פעהלט מיר קיין אַנדער זאַך אויסער דעם וואָס איז געווען און וואָס איז. ווען איך זאָל נאָר קאָנען אויך אייך ברענגען צו אַזאַ לעבענס־אויפפאַסונג!

איך האָב אייך נאָך ניט געדאַנקט פאַר קאַרל׳ס בילד. ווי דערפרעהט איהר האָט מיך דערמיט! דאָס איז ווירקליך געווען די שענסטע געבורטסטאָג־מתנה וואָס איהר האָט מיר געקאָנט שיקען. עס שטעהט אין גוטע ראַמען אויף דעם טיש פאַר מיר און פאַר־פאָלגט מיך איבעראַל מיט זיינע בליקען. (איהר ווייסט דאָך, עס זיינען דאָ בילדער וואָס קוקען אויף אייך וואו איהר זאָלט זיי נישט אַוועקשטעלען.) דאָס בילד איז זעהר געלונגען. ווי קאַרל מוז זיך איצט פרעהן איבער די נאַכריכטען פון רוסלאַנד! אָבער אויך איהר פערזענליך האָט גרונד זיך צו פרעהען: איצטער וועט שוין נישט זיין קיין אָפּהאַלט פאַר אייער מוטער׳ס רייזע צו אייך. האָט איהר שוין וועגען דעם געטראַכט? פאַר אייערטוועגען ווינש איך זס זאָל באַלד ווערען זוניג און וואַרם. דאָ שטעהט נאָך אַלעס אין קנאָספּען און נעכטען האָבען מיר געהאַט שניי־גרויפּען. ווי זעהט עס אויס אין מיין „דרום לאַנדשאַפט" אין זידענדע? פאַר אַ יאָהרען זיינען מיר ביידע דאָרט געשטאַנען ביים פּאַרקאַן און באַוואונדערט דאָס גרינגע גראָז און בוימער...

מאַטערט זיך נישט אויס מיט שרייבען בריעף. איך וועל אייך שרייבען אַ סך, פאַר מיר אָבער איז גענוג ווען איהר שיקט מיר אַ קורצען גרוס אויף אַ פּאָסטקאַרטעל. פאַרברענגט פיעל אין.

דרויסען, ארבייט אין גאָרטען. זייט רוהיג און מונטער, ליעבסטע. אַלעס וועט גוט זיין.

איך נעהם אייך ארום פיעל מאָל און הערצליך.

אייער

ראָזא.

ווראָנקע, דעם 2טען מאַי, 1917.

פאָריגען אפריל, אויב איהר געדענקט, האָב איך אייך ביידען גערופען דורכ'ן טעלעפאָן, צעהן א זייגער אין דער פריה, צו קומען אין דעם באָטאַנישען גאָרטען און צוזאַמען הערען דעם נאַכטיגאַל, וועלכער האָט אָפּגעגעבען א גאַנצען קאָנצערט. מיר זיינען דער־מאָלט געזעסען שטיל, אויף שטיינער, פארבאהאַלטען צווישען די געדיכטע קוסטען, נעבען א קליינעם רוישענדען וואסערעל. נאָך דעם נאַכטיגאַל האָבען מיר אָבער פּלוצים דערהערט אַ איינטאָ־ניגען קלאָגענדען רוף, וועלכער האָט געקלונגען אומגעפעהר ווי „גלי־גלי־גלי־גליך!“ איך האָב געזאָגט, אַז דאָס האָט געקלונ־גען ווי אַ זומפּ־פויגעל אָדער ווי אַ וואסער־פויגעל, און קאַרל האָט איינגעשטימט, אָבער מיר האָבען נישט געקאָנט אויסגעפונען וואָס פאַר אַ פויגעל דאָס איז געווען. שטעלט אייך פאָר, דעם זעלבען רוף האָב איך פּלוצים דערהערט דאָ גאַנץ נאָהענט פון מיר, מיט עטליכע טעג צוריק אין דער פריה. מיין הארץ האָט געקלאַפּט פון אומגעדולד אויסצוגעפינען ווער דאָס איז געווען. איך האָב נישט גערוהט ביז איך האָב היינט אַלעס אויסגעפונען: דאָס איז נישט קיין וואסער־פויגעל, נאָר אַ גרויער פיקהאָלץ. ווען ער איז אין געפאהר, זוכט ער צו איבערשרעקען זיינע פאַרפאָלגער מיט קאָמישע באוועגונגען פון קערפּער און קאָפּ. ער לעבט בלויז פון מוראשקעס, יועלכע ער זאַמעלט אָן אויף זיין קלעפּיגען צונג. די שפּאַניער האָבען איהם דערפאַר אַ נאָמען געגעבען „האָרמינוווערא“—מוראשקע־פויגעל. מעריקע האָט וועגען דעם פויגעל פערפאַסט אַ פיין גע־דיכט און הוגאָ וואָלף האָט צוגעפאַסט מוזיק דערצו. איך פיהל ווי איך האָב געקראָגען אַ מתנה זינט איך האָב אויסגעפונען ווער

דער פויגעל איז מיט דער דער קלאַגענדער שטים. אפשר וואָלט איהר דאָס אויך געשריבען קארל'ען, עס וועט איהם פרעהען.

וואָס איך לייען? הויפּטזעכליך נאַטור־וויסענשאַפטליכע זאַכען: די געאָגראַפּיע פון פלאַנצען און חיות. נעכטען האָב איך גראַדע געלייענט איבער די אורזאַכען, וואָס האָבען פאַרטריבען די זינג־פויגלען פון דייטשלאַנד. דאָס איז איבער דער אַלץ פאַרגרעסערטער וואַלד־קולטור, גאַרטען־קולטור און אַקערבוי, וועלכע האָבען ביי די פויגלען צוגענומען די נאַטירליכע באַדינגונגען פאַר נעסטען און נאַהרונג. מיר האָט עס זעהר וועה געטאָן, ווען איך האָב דאָס געלייענט. נישט דאָס אַרט מיך, וואָס די מענשען האָבען אָנגעוואָרען דעם פויגעל־געזאַנג — דאָס בילד פון דעם שטילען, אומפאַרמיידליכען אונטערגאַנג פון אַט די שוצלאָזע קליינע באַשעפענישען האָט מיר אַזוי וועה געטאָן, אַז איך האָב געמוזט וויינען. עס דערמאָנט מיך אין אַ רוסישען בוך פון פּראָפעסאָר סיבער איבער דעם אונטערגאַנג פון די רויט־הויטיגע אין צפון־אַמעריקא, וואָס איך האָב נאָך אין ציריך געלייענט. זיי ווערען פון די קולטור־מענשען פונקט אַזוי פאַרטריבען און אויסגעראָטען פון זייער באָדען טריט נאָך טריט און ווערען פאַר'משפט צו אַ שטילען, גרויזאַמען אונטערגאַנג.

איך בין איצט מסתמא אין אַ נאַטירליך קראַנקען צושטאַנד, ווייל אַלצדינג גרייפט מיך אַזוי טיעף. אָבער ווייסט איהר וואָס? אָפטמאָל האָב איך דעם געפיהל, אַז איך בין נישט קיין ריכטיגער מענש, נאָר אַ פויגעל אָדער אַ חיה אין מענשען־געשטאַלט. אינערליך פיהל איך זיך מעהר אין דער היים אין אַ גאָרטען אָדער אין פעלד צווישען גראָז און ברעמז־פליגען, ווי — אויף מיין פּאַרטייצוזאַמענפאָהר. אייך קאָן איך דאָס אַלעס דערצעהלען — איהר וועט מיך גלייך נישט באַשולדיגען אין פאַראַט צום סאָציאַליזם. איהר ווייסט, אַז טראָץ דעם האָף איך צו שטאַרבען אויף דעם פּאָסטען: אין די גאַסען־שלאַכטען אָדער אין געפענגניס. אָבער מיין אונערליכער „איך" געהערט מעהר צו די קאָהל־מאַיזען (פויגלען) ווי צו די „גענאָסען". און נישט דערפאַר וואָס איך געפין אין דער נאַטור אַן אָפּרוה, אַן עיר מקלט, ווי אַזוי פיעל אינערליך־באַנקראָטירטע פּאָליטיקער. אין געגענטייל, איך געפין אויך אין

דער נאַטור, אויף יעדען שריט און טריט, אַזוי פיעל גרויזאַמעס, אַז עס טוט מיר זעהר וועה. איך קאָן, צום ביישפּיעל, נישט פאַר־געסען פון די פאָלגענדע קליינע איבערלעבעניש: פאָריגען פריהלינג בין איך געגאַנגען אין מיין שטילער, ליידיגער גאַס, אַ היים פון אַ פעלד־שפּאַציער, ווען איך האָב אויף דער ערד באַמערקט אַ דונ־קעלען קליינעם פלעק. איך האָב זיך אָנגעבויגען און דערזעהן יזן אומאויסדריקליכע טראַגעדיע: אַ גרויסער מיסט־קעיפער (זשוק) איז געלעגען אויף דעם רוקען און הילפלאָז זיך געוועהרט מיט די פיס געגען אַ גאַנצען הויפען קליינע מוראַשקעס וועלכע האָבען אויף איהם ארומגעווירבעלט און איהם — געגעסען לעבעדיגערהייט! מיך האָט דאָס געשווידערט. איך האָב ארויס־גענומען מיין טאַשען־טיכעל און גענומען פאַרטרייבען די ברוטאַלע בעסטיען. אָבער זיי זיינען געווען אַזוי פרעך און האַרטנעקיג, אַז איך האָב געמוזט אויספעכטען מיט זיי אַ לאַנגען קאַמף, און ווען איך האָב ענדליך באַפרייט דעם ליידענדען און איהם אוועקגע־לייגט ווייט אויפ׳ן גראָז, זיינען שוין ביי איהם צוויי פיס געווען אָפּגעפרעסען... איך בין אוועקגעלאָפען מיט דעם פיינליכען גע־פיהל, אַז איך האָב איהם געטאָן אַ זעהר צווייפעלהאַפטע טובה.

איצט זיינען שוין די טעג לענגער און די דעמערונגען (פאַר־נאַכט) זיינען לאַנג. ווי ליעב איך האָב די דאָזיגע צייט! אין זידענדע האָב איך געהאַט אַ סך אַמזעלען (שוואַרצפויגלען). דאָ זעה איך איצט ניט און האָב ניט קיינע. דעם גאַנצען ווינטער האָב איך געשפּייזט אַ פּאָאַר, און איצט זיינען זיי פאַרשוואונדען. אין זידענדע פלעג איך אַרום אָט דער צייט ארומגעהן איבער די גאַסען. ס׳איז אַזוי שעהן, ווען נאָך אין דעם פיאָלעטען טאָג־ליכט צינדען זיך פלוצים אָן ראָזיגע גאַז־פלאַמען אין די לאַמטערנעס און קוקען נאָך אוים אביסעל פרעמד אין דער דעמערונג, ווי זיי וואָל־טען זיך אַליין נאָך אביסעל געשעמט. דורך דער גאַס געהט דאַן פאַרביי אין איילעניש אַן אומדייטליכער געשטאַלט פון אַ פאַר־שפּעטיגטער וואַש־פרוי אָדער אַ דינסט־מיידעל, וואָס איילט זיך צום בעקער אָדער קרעמער. די שוסטער־קינדער, מיט וועמען איך בין געווען בעפריינדעט, פלעגען זיך שפּיעלען אין גאַס אין דער

פינסטער, ביז די ענערגישע שטימען פון דער עק גאס האבען זיי אריינגעבראכט אין הויז אריין. ארום דער צייט פלעגט אלע מאל זיין אן אמזעל־פויגעל, וואס האט קיין רוה נישט געקאנט געפינען. ער פלעגט פלוצים מיט א געראויש אריבערפליהען פון איין בוים אויף א צווייטען. און איך בין געשטאנען דא אין מיטען גאס, געצעהלט די שטערען און גארנישט געוואלט א היים געהן פון דאנען, פון דער שטילער, צארטער לופט אין דעמערונג, וואו דער טאג און די נאכט האבען זיך אזוי ווייך צוזאמענגעגאסען.

סאניושא, איך וועל אייך אין גיכען ווידער שרייבען. זייט רוהיג און מונטער. אלעס וועט גוט זיין, אויך מיט קארל׳ען. אויף ווידערזעהן, ביז צום נעכסטען בריעף.

איך נעהם אייך ארום.

אייער

רָאזא.

ווראנקע, דעם 19־טען מאי, 1917.

. . . ווי שעהן ס׳איז דא איצט! אלעס גרינט און בליהט. די קאשטאנען־בוימער זיינען פריש און העהליך באפוצט. די יאהאניס־בעערען האבען אלע שטערענדלאך, די ציער־קירשען בליהען שוין און דער פוילבוים וועט באלד בליהען. איך האב היינט פון לואיזע קאוטסקי, וועלכע האט מיך בעזוכט, געקראגען א הויפען „פארגעס־מיך־ניט" און „שטיף־מאמעלאך", און איך האב זיי אליין איינגעפלאנצט. צוויי רונדע קלומפען און א גראדע ליניע צווישען זיי, בייטענדיג — א „פארגעס־מיך־ניט" און א „שטיף־מאמעלע". אלעס שטעהט אזוי פעסט. איך טרוי קוים מיינע אויגען, ווייל איך האב צום ערשטען מאל אין מיין לעבען געפלאנצט און אלעס איז אזוי געלונגען. גראדע אויף פפינגסטען*) וועל איך האבען אזוי פיעל בלומען פאר מיין פענסטער!

דא זיינען איצט דא א מאסע פויגעל, נייע. אלע טאג באקען איך זיך מיט א פויגעל, וואס איך האב נאך קיינמאל פריהער

---

*) א קריסטליכער מנהג־יום־טוב ארום שבועות־צייט. — איבערז.

ניט געזעהן. אָך, געדענקסט איהר נאָך דעמאָלט אין דעם באָטאַני־שען גאָרטען מיט קאַרל'ען אין דער פריה, ווען מיר האָבען געהערט דעם נאַכטיגאַל? מיר האָבען דאָרט אויך געזעהן א גרויסען בוים, וועלכער איז געווען אינגאַנצען אָהן בלעטער, אָבער געדיכט באַ־דעקט מיט קליינע ווייסע בליטען. מיר האָבען זיך דאן געבראָכען דעם קאָפּ, וואָס דאָס איז געווען פאַר א בוים, ווייל ס'איז געווען קלאָר, אַז דאָס איז נישט קיין פרוכט־בוים און די בליטען זיינען אויך געווען אומגעוועהנליכע. איצט ווייס איך! דאָס איז א זיל־בערפּאַפּעל און יענע בליטען זיינען נישט געווען קיין בליטען נאָר יונגע בלעטלאַך. דער אויסגעוואַקסענער בלאַט פון דעם זילבער־פּאַפּעל איז ווייס בלויז אויף דער אונטערשטער זייט, פון אויבען איז ער טונקעל־גרין; די יונגע אָבער זיינען אויףביידע זייטען באַדעקט מיט א ווייסען פּוך און לייכטען אין דער זון ווי ווייסע בליטען. אַזא זילבערפּאַפּעל שטעהט דאָ אין מיין גערטענדעל און אויף איהם זיצען אַלע זינג־פייגלען. יעגעם טאָג זענט איהר ביידע ביי מיר געווען אין אָווענט, געדענקט איהר נאָך? ס'איז געווען אַזוי שעהן; מיר האָבען עפּעס געלייענט אין דער הויך און שפּעט באַנאַכט, ווען מיר האָבען זיך געזעגענט — דורך דעם אָפענעם פענסטער האָט נעפּלאַסען הימעלישע לופט געמישט מיט זשאַסמין־דופט — האָב איך אייך פאָרגעלייענט יענע שפּאַנישע ליעד, וואָס איך האָב אַזוי ליעב:

> Gepriesen sei, durch wen die Welt erstund
> Wie trefflich schuf er sie nach allen Seiten,
> Er schuf das Meer mit endlos tiefem Grund.
> Er schuf die Schiffe, die hinuebergleiten;
> Er schuf das Paradies mit ewigem Licht,
> Er schuf die Erde—und Dein Angesicht! . . .

אָך, סאָניטשקאַ, ווען איהר האָט דאָס נישט געהערט אין וואָלף'ס מוזיק, ווייסט איהר נישט וויפיעל ליידענשאַפט עס ליגט אין די לעצטע צוויי ווערטער.

איצט, בעת איך שרייב דאָס, איז א גרויסע פליעג אריינגע־פלויגען אין מיין צימער און פיעלט איהם אָן מיט א טיעפען זשומען.

ווי שעהן דאָס איז, ס'אַרא טיעפע לעבענספרייד עס ליגט אין אַט דעם זאַטען טאָן, וועלכער וויברירט פון פליים און זומער־היץ אין בלומענדופט.

אייער

ראָזאַ.

וראָנקע, דעם 23טען מאַי, 1917.

. . . . אייער לעצטער בריעף פון דעם 14טען איז שוין דאָ געוועזן ווען איך האָב מיינעם אַפּגעשיקט. מיך פרעהט זעהר ווי־דער מיט אייך אין פריהלינג צו זיין, און מיר ווילט זיך אייך שי־קען אַ ווארימען פּפינגסטען־גרוס! „פּפינגסטען, דאַס ליעבליכע פעסט, וואַר געקאָמען“, אַזוי הויבט אָן געטע'ס ריינעקע פוקס. פאַר אַ יאָהרען אין דער צייט האָבען מיר מיט מאַטילדע געמאַכט די שעהנע רייזע נאָך ליכטענראַדע, וואו איך האָב פאַר קאַרל'ען געקליבען עירען־בלומען און געפונען דעם וואונדערבאַרען צווייג מיט בירקען־רינגלעך. אין אָוועגט זיינען מיר ווי די „דריי ערדלע פרויען פון ראַווענאַ“ געגאַנגען מיט רויזען אין די הענט שפּאַצי־רען אויף דעם זידענדער פעלד. . . . דאָ בליהט שוין דער פלידער, ערשט היינט אויפגעגאַנגען. ס'איז דאָ אַזוי וואַרים, אַז איך טראָג מיין לייכטעסטע קלייד. טראָץ דער זון און דער וואַרימקייט זיינען אָבער מיינע פייגעלעך אַנשוויגען געוואָרען. זיי זיינען מסתמא אַלע פאַרנומען מיט די יונגלינגע. די „זי“ען זיצען אין די נעסטען און די „ער“ען האָבען אַ פולען שנאָבעל מיט אַרבייט צו קריגען נאַהרונג פאַר זיך און דער פאַמיליע. זיי מאַכען זייערע נעסטען מעהרסטענס אין פעלד אָדער אויף די גרויסע ביימער, אין מיין גערטענדעל, וועניגסטענס, איז איצט שטיל; נאָר דאָ און דאָרט הערט מען אַ קורצען רוף פון דעם נאַכטיגאַל, אָדער דער גרינ־לינג מאַכט זיינע קלאַפּענדע טריט, אָדער שפּעט ביינאַכט שמעטערט נאַכאַמאָל דער בוכפונק. מיינע בלוימאַיזען (פויגעל) קוקט מען מעהר אין די אויגען ניט אָן. בלויז איין קורצען גרוס האָב איך פלוצים באַקומען נעכטען פון איין בלוימאַיז און דאָס האָט מיך

גאַנץ ערשיטערט. די בלוימאַיז איז נישט קיין שטענדיגער פויגעל ווי די קאַהלמאַיז, זי קומט צו אונז ערשט ענדע מערץ. זי האָט זיך צוערשט אויפגעהאַלטען ניט ווייט פון מיין פענסטער, פלעגט ברענגען מיט זיך חבר׳טעס און צוזאַמען פלייסיג זינגען איהר לע־בערליכען „ציציבע״. איך האָב יעדען מאָל געמוזט לאַכען און ענטפערען מיט דעם זעלביגען „ציציבע״. אָנפאַנג מאַי איז זי פאַרשוואונדען מיט די איבעריגע פאַר קינפּעט צייט. איך האָב וואָכענלאַנג זי נישט געזעהן און ניט געהערט. נעכטען דערהער איך פלוצים פון אַריבער דער געמויערטער וואַנט, וואָס טיילט אָפּ אונזער הויף פון אַ צווייטער געפענגניס־טעריטאָריע, דעם באַקאַנטען גרוס, אָבער אַזוי פאַרענדערט, קורץ אין איילעניש דריי מאָל נאָכאַנאַנד: „ציציבע, ציציבע, ציציבע.״ דאַן איז געוואָרען שטיל. מיר האָט דאָס הארץ צוזאַמענגעדריקט: אַזוי פיעל איז געלע־גען אין דעם איילענדען רוף, — אַ גאַנצע קליינע פויגעל־געשיכטע. דאָס איז געווען אַן ערינערונג פון איהר זייט וועגען דער שעהנער צייט פון לעבענספרייד אין פאַר־פריהלינג, ווען זי האָט דעם גאַנ־צען טאָג געזונגען און געשפּיעלט. איצט אָבער דאַרף מען דעם גאַנצען טאָג פליהען און זאַמלען פליגעלעך פאַר זיך און דער פאַמיליע. דעריבער בלויז אַ קורצער גרוס: „איך האָב קיין צייט ניט, דער פריהלינג איז באַלד צו ענד, ציציבע, ציציבע, ציציבע!״ גלויבט מיר, סאָניושאַ, אַז אַזאַ קליינער פויגעל־רוף, אין וועלכען עס ליגט אַזוי פיעל אויסדרוק, קאָן מיך אַזוי טיעף ערגרייפען. מיין מוטער, וועלכע האָט געהאַלטען די ביבעל צו־זאַמען מיט שילער׳ען פאַר דעם העכסטען קוואַל פון חכמה, האָט פעסט און שטייף געגלויבט, אַז שלמה המלך האָט פאַרשטאַנען די שפּראַך פון די פויגלען. איך האָב דאַן געשמייכעלט מיט דער גאַנצער איבערלעגענהייט פון מיינע 14 יאָהר אין אַ נאַטורוויסענ־שאַפטליכער בילדונג איבער מיין מוטער׳ס נאַאיוויטעט. איצט בין איך אַליין ווי שלמה המלך: איך פאַרשטעה אויך די שפּראַך פון די פויגלען און די חיות. נאַטירליך, ניט אַזוי ווי זיי וואָלטען געברויכט מענשליכע שפּראַך, נאָר איך פאַרשטעה די פאַרשידענע נואַנסען און עמפּינדונגען, וואָס זיי ליינען אריין אין זייערע קולות. נאָר פאַר דעם רויען אויער פון אַ גלייכגילטיגען מענשען

איז דער פויגעל־געזאנג אלע מאל איינער און דערזועלבער. ווען מען האט ליעב די לעבעדיגע באשעפענישען און מען פארשטעהט זיי געפינט מען א גרויסע פארשידענארטיגקייט פון אויסדרוק, א פיעלפאכיגקייט, א גאנצע שפראך. אויך דאס אלגעמיינע פאר־שטומען איצט נאר דעם לארם פון פאר־פריהלינג. איך ווייס אז אויב איך וועל דא נאך זיין אין הערבסט, און ווארשיינליך וועט דאס זיין דער פאל, וועלען אלע מיינע פריינד ווידער צוריק־קומען צו מיין פענסטער זוכען עסען. איך פרעה זיך שוין באצייטענס מיט דער קאהלמאיז, מיט וועלכער איך האב זיך באזונדערס באַ־פריינדעט.

סאניושא, איהר זייט ערביטערט איבער מיין לאנגען ארעסט און איהר פרעגט „ווי קומט עס אז מענשען זאלען מעגען ענט־שיידען איבער אנדערע מענשען, צו וואס איז דאס אלעס?" ענט־שולדיגט מיר, אבער איך האב זיך געמוזט הויך צולאכען דאס לייענענדיג. ביי דאסטאיעווסקי אין די „ברידער קאראמאזאוו" איז פאראן א מאדאם כאכלאקאווא, וועלכע פלעגט שטעלען פונקט אזעלכע פראגען און האט אויף זיי קיין ענטפער נישט געקאנט קריגען. איידער אבער זי האט געפרואווט געפינען אן ענפער אויף איין פראגע איז זי שוין אריבערגעשפרונגען צו א צווייטער. מיין פייגעלע, די גאנצע קולטור־געשיכטע פון דער מענשהייט, וועלכע דויערט שוין, לויט באשיידענע שעצונגען, צוואנציג יאהרהונדערטער, איז באגרינדעט אויף „ענטשיידונג פון מענשען איבער מענשען", וואס האט טיעפעווארצלען אין די מא־טעריעלע לעבענס באדינגונגען. בלויז די ווייטערע פייניגליכע ענט־וויקלונג קאן דאס אלעס ענדערען, און מיר זיינען גראדע איצט די עדות פון אזא פייניגליכען קאפיטעל. איהר פרעגט: „צו וואס איז דאס אלעס?" „צו וואס" איז איבערהויפט נישט קיין באַ־גריף פאר דעם לעבען און זיינע פארמען. צו וואס לעבען בלוי־מאיזען אויף דער וועלט? איך ווייס עס ווירקליך נית, אדער איך פרעה זיך, וואס עס לעבט איינע אזא און געפין זיסען טרייסט ווען פון דער אנדער זייט וואגט הער איך א ווייטען „צי־צי־בע".

איהר איבערשאַצט איבריגענס מיין „קלאָרען שכל“. מיין אי־נערליכער גלייכגעוויכט און מיין גליקזעליגקייט ווערען ליידער צו־שטערט פון דעם לייכטסטען שאָטען, וואָס פאַלט אויף מיר, און איך לייד דאַן זעהר פיעל, בלויז איך באַזיץ די אייגענטימליכקייט צו פאַרשטומען אין אַזאַ צייט. בוכשטעבליך, סאָניטשקאַ, איך קאָן דאַן קיין וואָרט ניט ברענגען אויף די ליפּען. צום ביישפּיעל, אין די לעצטע טעג בין איך שוין געוועזן אַזוי רוהיג און מונטער. די זון האָט מיך געפרעהט; מאָנטאָג אָבער האָט מיך ארומגעכאַפּט אַן אייז־קאַלטער שטורם־ווינט און מיט אַמאָל איז מיין שטראַלענ־דע מונטערקייט פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דעם טיעפסטען יאָמער. און ווען פאַר מיין נשמה וואָלט דאָס גליק גופא געשטאַנען, וואָלט איך נישט געקאָנט קיין איין טאָן ברענגען אויף מיינע ליפּען, איך וואָלט העכסטענס בלויז מיט שטומע בליקען געקאָנט זיך קלאָגען אויף מיין פאַרצווייפלונג. מיר קומט ווירקליך אוים גאַנץ זעלטען צו רעדען, וואָכענלאַנג הער איך נישט מיין אייגענע שטים, און דאָס איז אייגענטליך דער גרונד, פאַרוואָס איך האָב געפּאַסט דעם הערזאָאישען באַשלוס ניט צו לאָזען מיין מימי זאָל מעהר קומען אהער. דאָס ציגעלע איז צוגעוואוינט צו מונטערקייט און לעבען, זי האָט ליעב ווען איך זינג און לאַך און יאָג זיך נאָך איהר איבער אַלע צימערען. זי וועט דאָ אומעטיג ווערען. איך לאָז זי דערוי־בער זיין ביי מאַטילדע. מאַטילדע קומט צו מיר אין עטליכע טעג ארום, און איך האָף ווידער אַמאָל צו זיך קומען. אפשר וועט פּפינגסטען אויך פאַר מיר זיין „דאָס ליעבסטע פעסט“. סאָניטש־קאַ, זייט מיר מונטער און רוהיג, אַלעס וועט נאָך גוט זיין, גלויבט מיר. גריסט הערצליך קאַרל׳ען. איך נעהם אייך ארום פיעל מאָל.

אייער

ראָזאַ.

ווראָנקע, ענדע מאַי, 1917.

סאָניושאַ, ווייסט איהר וואו איך געפין זיך אַצינד, פון וואַנען איך שרייב אייך דיזען בריעף? איך זיץ אין גאָרטען! איך האָב מיר ארויסגעבראַכט אַ קליין טישעל און איך זיץ צווישען

די גרינגע קוסטען. רעכטס פון מיר געפינען זיך קוסטען מיט יאַ־גאָדעס וואָס שמעקען ווי געווירצען, לינקס, איבער מיר, גרייבען זיך די יונגע, שלאַנקע קאַשטאַנען בוימער זייערע ברייטע, גרינע הענט, און אַנטקעגען מיר רוישט לאַנגזאַם דער גרויסער, ערנס־טער און מילדער קליאַן מיט זיינע ווייסליכע בלעטער. אויף דעם פּאַפּיר, אויף וועלכען איך שרייב אַצינד טאַנצען ארום די לייכטע שאָטענס פון די בלעטער, אומרינגעלט מיט העלער זונען־שיין, און פון די מיט רעגען פייכטע בלעטער פאַלען די טראָפּענס אויף מיין געזיכט און מיינע הענט. אין דער געפענגניס־קירכע דאַ־ווענט מען. די טעמפּע קלאַנגען פון דעם ארגעל דרינגען אנ־דייטליך ארויס און זיי ווערען פאַרדעקט פון דעם רויש פון די בוימער און דעם העלען געזאַנג פון די פויגלען, וועלכע זיינען היינט אין א מונטערער שטימונג. פון ערגעץ וויים רופט די קור־קושע. ווי שעהן דאָס איז! ווי גליקליך איך בין צו שפּירען דעם רויש פון דעם לעבען ארום און ארום. איז אייך באַקאַנט די סצענע אין וואַגנערס „מייסטערזינגער“, די פאָלקס־סצענע, וואו א רייך קאָלירטע מענגע מענשען קלאַפּען פריילין מיט די הענט און רופען: יאָהאַנעסטאַג! יאָהאַנעסטאַג! און אַלעס פאַנגט פּלוצלונג אָן צו טאַנצען א פּראַכטפולען וואַלץ? אין אַזאַ שטי־מונג קאָן מען קומען די לעצטע טעג.

וואָס איך האָב נעכטען דורכגעלעבט! איך מוז עס אייך דער־צעהלען. אינדערפריה האָב איך אין וואַנעצימער אויפ'ן פענסטער געפונען א גרויסע זומער־פויגעלע. שוין א פּאָר טעג ווי עס האָט ביז צום טויט געפּלאַטערט אויף די האַרטע שויבען; נאָר מיט די פליגעלאַך האָט עס געוויזען שוואַכע סמנים פון לעבען. ווי איך האָב עס באַמערקט האָב איך זיך שנעל צוריק אָנגעטאָן, ציטערענדיג פון אונגעדולד. איך האָב ארויפגעקלעטערט אויף דעם פענסטער און האָב עס פאָרזיכטיג גענומען אין דער האַנט. עס האָט זיך ניט געווערט דאַגעגען און איך האָב געדענקט, אז עס מוז זיין טויט. איך האָב עס אוועקגעלעגט אויף דער ראַהם פון מיין פענסטער אום עס זאָל קומען צו זיך. עס האָט נאָך געהאַט אין זיך אַביסעלע לעבען, אָבער עס איז געבליבען ליגען

שטיל. דאַן האָב איך דעם אונטערגעלעגט אַ פּאָר בלימלאַך צו עסען. גראד דאַן האָט זיך דערהערט דאָס זינגען פון אַ פויגעל. ניט ווילענדיג האָב איך געזאָגט אין דער הויך: „הער זיך איין, ווי לוסטיג דאָס פייגעלע זינגט, דאַן וועט זיך מוזען דאָס לעבען צוריקקערען צו דיר!" איך האָב זיך אליין גע־מוזט צולאכען פון דיזען שפּרוך צו דעם האלב־טויטען שמעטערלינג און איך האָב געטראכט: פּארלוירענע ווערטער! אָבער ניין — אין אַ האלבער שעה ארום האָט זיך דאָס חיה'לע ערהאָלט, עס האָט זיך אָנגעהויבען צו באַוועגען אהין און אהער און ענדליך איז עס לאַנגזאַם ארויסגעפלויגען! ווי איך האָב זיך דאָס גע־פרייט וואָס איך האָב עס אָפּגעראַטעוועט! וואָס איך האָב דורכ־געלעבט!

נאָכמיטאג בין איך ווידער אוועק אין גאָרטען, וואו איך פארברענג פון 8 אינדערפריה ביז 12, (דאַן רופט מען מיך עסען) און ווידער פון 3 ביז 6. איך האָב ארויסגעקוקט אויף דער זון. איך האָב געפיהלט אז זי מוז, זי מוז זיך נאָך באַווייזען. זי האָט זיך אָבער ניט באַוויזען און עס איז מיר געוואָרען טרויעריג. איך בין ארומגעגאַנגען אין גאָרטען און איך האָב דערזעהן עט־וואָס ־ערקווירדיגעס. עס איז געווען אַ לייכטער ווינט און אויף דער ווייסער קליאָן האָבען זיך צופלאַטערט די רייפע קעצישע עקען, די זאמען זיינען זיך צופלויגען און אָנגעפילט די לופט ווי מיט שנעה פליטערלאך און בארעקט די ערד און דעם גאַנצען הויף. עס האָט אויסגעזעהן אזוי גייסטערהאפט ווי דער זילבערפלאָם האָט געפלאַטערט! דער ווייסער קליאָן בליהט שפּעטער ווי אַלע אַנדערע בוימער מיט קעצישע עקען, און אַ דאַנק דעם, וואָס דער בוים האָט אזא מאַסע זאמען און זיי צופליהען זיך פריי און ווייט, שפּראָצען די קליינינקע פלאַנצען פון אַלע שפּאַלטען צווישען די שטיינער און די ציגלען פון מויער.

ארום זעקס אזייגער בין איך ווי געוועהנליך ווידער אמאָל געוואָרען איינגעשפּארט. טרויעריג, מיט אַ געדריקטער שטימונג בין איך געזעסען אויף דעם פענסטער. די לופט איז געווען זעהר שטיקענד. הויך, שווינדלענדיג הויך, אונטער די ווייסע וואָלקענס

וואָס האָבען געשוועבט אויף דעם בלוי־פאַרביגען הינטערגרונט, זיינען מונטער ארומגעפלויגען די שוואַלבען, און עס האָט זיך געדוכט אַז מיט זייערע שפּיציגע פליגלען האָבען זיי געשניטען די לופט ווי מיט שערען. באַלד איז אָבער דער הימעל געוואָרען טונקעל, אַלעס איז שטום געוואָרען און עס האָט זיך אויפגעהויבען אַ שטורם — אַ קורצער קרעפטיגער שטורם, מיט אַ גוס־רעגען. דער דונער האָט אַזוי שטאַרק געקראַכט אַז אַלעס האָט געציטערט. נאָך דעם איז געקומען אַ בילד, וואָס איך וועל קיין מאָל ניט פאַרגעסען. דער שטורם איז באַלד פאָראיבער. דער הימעל האָט זיך באַדעקט מיט אַ איין־פאַרביגער דיקער גרויקייט. אַ טעמפּע, בלאַסע, געשפּענסטליכע דעמערונג האָט זיך פּלוצלונג אַראָפּגעלאָזען אויף דער ערד. עס האָט אויסגעזעהן, ווי אַ געדיכטער גרויער שלייער זאָל הענגען איבער אַלעס. דער רעגען איז לאַנגזאַם געפאַלען אויף די בלעטער, דער בליץ האָט איינינגע מאָל אַ פלאַם געטאָן מיט פּורפּור־רויטער פאַרב אין דער בלייענער גרויקייט, און ווידער און ווידער האָט זיך פון ווייטענס געהערט דאָס רעווען פון דעם דונער. עס האָט געקלונגען ווי דער רויש פון די לעצטע, שוואַכע כוואַליעס ווען עס ברויזט און קאָכט דער ים. און אינמיטען דער געשפּענסטליכער שטימונג האָט זיך פּלוצלונג פאַר מיין פענסטער אויף אַ בוים באַוויזען דער נאַכטיגאַל! אינמיטען פון רעגען, בליץ און דונער האָט זיין שטימע געקלונגען ווי אַ גלאָק, ער האָט געזונגען ווי באַרוישט, ווי באַ'כשפ'ט, ער האָט געוואָלט איבערשרייען דעם דונער, מיט ליכט פאַרגיסען די דעמערונג. איך האָב אין מיין לעבען אַזעלכע שעהנע קלאַנגען ניט געהערט. אויף דעם הינטערגרונט פון די בייטענדע־זיך בלייענע און פּורפּורנע פאַרבען האָט זיין געזאַנג געווירקט ווי לייכטענדע זילבער פליטערלאַך. דאָס איז געווען אַזוי געהיימניספול, אַזוי אונבאַגרייפליך שעהן, אַז ניט ווילענדיג האָב איך איינינגע מאָל ווידערהאָלט דעם לעצטען פערז פון געטהע'ס אַ געדיכט: „אָ וואָרסט דו דאָ!“...

אימער אייערע

ראָזאַ.

וואָראָנעזש, דעם 1־טען יוני, 1917.

. . . די אַרכידעען איבערהויפּט קען איך גוט; אין דעם וואונדערבארען געוואוקס־הויז אין פראַנקפורט־אַם־מיין, וואו אַ גאַנצע אָפּטיילונג איז אָנגעפילט מיט זיי, האָב איך זיי דעמאָלט פלייסיג שטודירט עטליכע טעג נאָכאַנאַנד, נאָך מיין פּראָצעס, ווען איך האָב געקראָגען אַ יאָהר. איך געפין אין זייער לייכטער גראַ־ציע, אין די פאַנטאַסטישע, אומנאַטירליכע פאָרמען עטוואָס ראפפי־נירטעס, דעקאַדענטישעס. זיי ווירקען אויף מיר ווי די צירליכע, געפּודרעטע מאַרקיזען פון ראָקאָקאָ. איך באַוואונדער זיי מיט אַן אינערליכען ווידער־געפיהל, מיט אַ געוויסער אומרוהיגקייט, ווייל מיין נאַטור איז איבערהויפּט צואווידער אַלץ וואָס איז דע־קאַדענטיש און מחוץ לדרך הטבע. פיעל מעהר פרייד פאַרשאַפט מיר, צום ביישפּיעל, דער איינפאַכער לייבעניצאָהן, וועלכער האָט אזוי פיעל זון אין זיין פאַרב, עפּענט זיך אזוי ווי איך, פול און דאַנקבאַר צו דער זון־ליכט און פון דעם קלענסטען שאָטען פאַר־שליסט ער זיך אין זיך.

וואָס פאַר אָווענטען איצט, און וואָס פאַר פאַרנאַכטען! געכ־טען איז אַן אומבאַשרייבליכער צויבער געלעגען אויף אַלצדינג. דער הימעל איז שפּעט נאָך דעם זון־אונטערגאַנג געווען פאַרשמירט מיט לייכטענדער אָפּאַל־פאַרב און מיט שטרייפען פון אומבאַ־שטימטער פאַרב, פונקט ווי אַ גרויסער פּאַלעט, אויף וועלכען דער מאָהלער האָט נאָך אַ טאָג פלייסיגער ארבייט אָפּגעווישט מיט אַ ברייטען שטריך זיין פּענזעל אום צו געהן צו רוה. די לופט איז געווען עטוואָס שטיקענד, ווי פאַר אַ שטורם; עפּעס אַ לייכטע, האַרצקלעמענדע שפּאַנונג. די קוסטען זיינען געשטאַנען איינגאַנ־צען באַוועגונגסלאָז; דער נאַכטיגאַל האָט זיך נישט געלאָזט הע־רען, אָבער דער אונערמיעדליכער „גאָרטען־שפּאָטער“ מיט דעם שוואַרצען קעפּעל איז נאָך ארומגעשפּרונגען צווישען די צווייגען און שריל געשריען. אַלעס האָט ווי געוואַרט אויף עפּעס. איך בין געשטאַנען ביים פענסטער און אויך געוואַרט — גאָט ווייסט אויף וואָס. נאָך דעם „איינשלוס“ זעקס אַ־זייגער, האָב איך צווישען הימעל און ערד אויף גאָרנישט צו וואַרטען...

ראָזאַ.

ווראָנקע, דעם 20טען יולי, 1917.

סאָניטשקא, מיין ליבלינג, אַזוי ווי איך מוז דאָ פאַרבלייבען לענגער ווי איך האָב ערוואַרטעט, שיק איך אייך נאָך אַ גרוס פון ווראָנקע. ווי האָט איהר עס געקענט דענקען, אַז איך וועל אייך מעהר קיין בריעף ניט שרייבען! און מיין באַציהונג צו אייך האָט זיך גאָרניט געביטען און עס קאָן זיך גאָר ניט בייטען. איך האָב ניט געשריבען, ווייל איך האָב געוואוסט, אַז זינט דעם אָפּ־פאָרען פון עבענהאוזען זייט איהר אימער געווען פאַרנומען מיט טויזענדערליי זאַכען. און טיילווייז האָב איך אויך דערפאַר ניט געשריבען, וואָס איך בין ניט געווען אויפגעלעגט דערצו.

אַז מען שיקט מיך קיין ברעסלאו ווייסט איהר דאָך. דאָ האָב איך זיך שוין היינט אינדערפריה געזעגענט מיט מיין גאָר־טענדעל. דאָס וועטער איז גרוי, שטורעמדיג און רעגענדיג, אויפ׳ן הימעל יאָגען זיך צוריסענע וואָלקענס, דאָך האָב איך שטאַרק הנאה געהאַט פון מיין פריהמאָרגענדיגען שפּאַצירגאַנג. איך האָב זיך געזעגענט מיט דער שמאָלער געפלאַסטערטער סטעשקע אַרום דעם מויער. כמעט ניין מאָנאַטען האָב איך אויף דער סטעשקע אַרומגעשפּאַצירט, אַזוי אַז איך בין שוין גוט באַקאַנט מיט יעדער שטיינדעל און מיט יעדער גרעזעל, וואָס וואַקסט אַרויס פון צווי־שען די שטיינער. וואָס מיך האָט באַזונדער אינטערעסירט אין די פלאַסטער שטיינער זיינען געווען די בונטע קאָלירען, רויטליך, בלויליך, גרין און גרוי. אין דעם לאַנגען ווינטער, ווען עס בענקט זיך אַזוי נאָך אַביסעל לעבעדיג גרינס, האָבען מיינע פאַרבענק־הונגעריגע אויגען אין די שטיינער געזוכט קאָלירען און שעפּפערישע אַנרעגונג. און אַצינד ערשט ווען דער זומער איז געקומען קאָן מען צווישען די שטיינער זעהן אַזוי פיעל אייגענאַרטיג און אינ־טערעסאַנט לעבען! מאַסען ווילדע בינען און וועספּען־פליגען וואוינען דאָ. צווישען די שטיינער בוירען זיי אויס גוס־גרויסע רונדע לעכער און טיפע דורכגאַנגען. דערביי וואַרפען זיי די ערד פון אינוועניג אַרויף אויף דער אויבערפלאַך און לעגען עס אויף אין גאַנץ היבשע קופּקעס. דאָרט לעגען זיי זייערע אייער און מאַכען וואַקס און ווילדען האָניג. שטענדיג האַלטען זיי אין איין אַרומפליהען און אַריינשלעפּען זאַכען, און בשעת איך

געה שפּאַצירען מוז איך זיין זעהר פאָרזיכטיג ניט צו שעדיגען די אונטערערדישע וואוינונגען. די מוראשקעס לויפען ארום 'הין און צוריק און דערביי ציהען זיי אוים זייערע פעדעם אויף אזא גראַדער ליניע ווי זיי זאָלען מיט זייערע קערפּערם פיהלען דעם מאַטעמאַטישען גנזוגע אז די גראדע ליניע איז די קורצסטע פאַר־בינדונג צווישען צוויי פונקטען. (א געזעץ פון וועלכער די פּרי־מיטיווע פעלקער האָבען גאָרניט געוואוסט.) מאָסען אומקרויט וואקסט אַרום דעם מויער. איין גרעזעלע פאַרוועלקט און צופליהט זיך פון ווינט, און שוין זעהען זיך ווייטער קנאָפּסען. דאָן איז פאַראַן אַ גאַנצער דור פון יונגענקע בוימעלאַך, וואָס האָבען ערשט היינטיגען פרילינג, פאַר מיינע אויגען, אַרויסגעשפּראָצט אויף'ן מיטען וועג אָדער אַרום דעם מויער. אָט איז אַ קליינע אַקאַציע, תּפנים זי איז אַרויסגעוואַקסען פון די זאַמען פון אַן אַלטען בוים, וועלכען מען האָט ניט לאַנג איבערגעפלאַנצט. דאָ שטעהען איי־ניגע קליינע קליאָנען, וואָס האָבען זיך אויך ערשט אין מאַי באַוויזען אויף דער וועלט, זיי זיינען שוין רייך באַרפוצט אין גרין־ווייסע בלעטער, וואָס וויגען זיך אזוי שעהן אין שטורם, פּונקט ווי די אַלטע בלעטער. וויפיעל מאָל האָב איך דורכגעמאָסטען זייער וועג, וויפיעל פאַרשיידענעם האָב איך דערביי דורכגעפיהלט און דורכ־געטראַכט! אין שטרענגען ווינטער, נאָך אַ פרישען שנעהפאַל, האָב איך מיר אָפּט דורכגעטראָטען אַ וועג מיט מיינע פים, און דער־ביי האָט מיך באַגלייט מיין געליבטע, קליינע קרויט־מויז. איך האָב געהאָפּט אַז אין הערבסט וועל איך זי צוריק אויפזוכען. זי וועט מיך שוין אָבער מעהר ניט געפינען, ווען זי וועט צוריק קו־מען צום באַקאַנטען אָרט אויפ'ן פענסטער, אום דאָרט איהר שפּייז צו באַקומען. אין מערץ, ווען דער פראָסט האָט מיט אַמאָל אָנגעהויבען צו לאָזען, האָט זיך מיין אויסגעטראָטענער וועג פאַר־וואַנדעלט אין אַ טייכעל. איך געדענק ווי אונטער דעם שפּיל פון ווינט זיינען אויף דעם וואַסער געוואָרען קליינינקע וועלען און די ציגעל פון דעם מויער האָבען זיך לעבהאַפט אָפּגעשפּיגעלט אין זיי. דאַן איז ענדליך געקומען דער מאַי און לעבען מויער האָט זיך באַוויזען דאָס ערשטע פיילכען, וועלכעם איך שיק אייך אַצינד.

ווען איך האָב היינט אזוי ארומגעוואנדערט און נאָכגע־טראכט, האָט מיר די גאנצע צייט געקלאפט אין קאָפּ געטהע׳ס פּערז:

Merlin der Alte im leuchtenden Grabe
Wo ich als Jüngling gesprochen ihn habe.

איהר ווייסט וואס עס קומט ווייטער. נאטירליך האָט דאָס געדיכט גאָר קיין צוזאמענהאנג ניט מיט מיין שטימונג און מיט דעם, וואס קומט אין מיר פאָר. מעהר ניט, די מוזיק פון די ווער־טער און דער צויבער פון דעם געדיכט האבען מיך בארוהיגט. איך ווייס אליין ניט, ווי עס קומט, אז א שעהן געדיכט, באזונדער געטהע׳ס, האָט אויף מיר אימער א טיפע ווירקונג ווען איך פיהל זיך שטארק אויפגערעגט אָדער ערשיטערט. עס איז כמעט א פי־זיאָלאָגישע ווירקונג. איך פיהל ווי איך זאָל מיט ברענענדע דור־שטיגע ליפען טרינקען א טייערע משקה וואס קיהלט פון אינ־ווענינ און מאכט געזונט סיי דעם גוף סיי די נשמה. דאָס גע־דיכט פון דעם וועסט־אָסטליכען דיוואן, וואס איהר דערמאָנט אין אייער לעצטען בריעף איז מיר ניט באקאנט. זייט אזוי גוט און שרייבט עס איבער פאַר מיר. נאָך איין געדיכט וואָלט איך שוין לאנג וועלען האבען און אין מיין באנד פון געטהע איז עס ניטאָ, איך מיין „בלומענגרוס“. דאָס איז א קליינינקער געדיכט פון א פיער אָדער זעקס צייליען, איך געדענק עס פון וואָלף׳ס מוזיק, וואס האָט געקלונגען אונבאשרייבליך שעהן. דער שלום־פערז האָט זיך געלעזען אומגעפעהר אזוי:

"Ich habe sie gepflücket
In heisser Sehnsuchtsqual,
Ich habe sie ans Herz gedrücket,
Ach wohl ein tausendmal!"

Heinrich Heine.

מיט דער מוזיק קלינגט עס אזוי הייליג, צארט און אומשול־דיג, ווי דאָס נידערקניען אין א שטומען געבעט. איך געדענק שוין אָבער ניט דעם טעקסט און וואָלט איהם זעהר וועלען קריגען.

נעכטען ביינאכט, אזוי ארום ניין דעם זייגער האָב איך ביי־געוואוינט נאָך א פּראכטפולע שוישפּיל. פון מיין סאפא האָב איך

באַמערקט אַ ליכטיגע ראָזיווע אָפּשפּיגלונג אויף'ן פענסטער. דאָס האָט מיך איבערראַשט, ווייל דער הימעל איז געווען גאַנץ גרוי. איך בין צוגעלאָפען צום פענסטער און בין פאַרשטיינערט געוואָרען. אויף דעם איין־קאָלירטען גרויען הימעל האָט זיך פון מערב ווי אַ טורם ערהויבען אַ גרויסער וואָלקען, קאָלירט אין איבערערדיש שעהנער ראָזאַ־פאַרב. ער איז געווען איינער אַליין, אָפּגעטיילט פון אַלע אַנדערע וואָלקענס, ער האָט אויסגעזעהן ווי אַ שמייכעל, ווי אַ גרוס פון דער אומבאַקאַנטער ווייטקייט. איך האָב פריי אָפּגעאָטעמט און, ניט ווילענדיג האָב איך אויסגעשטרעקט ביידע הענט צום צויבערהאַפטען בילד. ווען עס גיבען אַזעלכע פאַרבען און אַזעלכע פאָרמען, איז דאָס לעבען שעהן און לעבענסווערט, ניט אמת? איך האָב זיך מיט די אויגען איינגעגעסען אין דעם ליכטיגען בילד און האָב געשלונגען יעדען ראָזיווע שטראַל, ביז איך האָב זיך ענדליך אַליין געמוזט צולאַכען פון זיך. ליבער גאָט, דער הימעל און די וואָלקענס און דאָס גאַנצע לעבענס שעהנקייט בלייבט דאָך ניט אין ווראָנקע, וואָס איך דאַרף זיך מיט זיי געזעגנען. ניין, זיי געהען מיר נאָך און וועלען אימער זיין מיט מיר, וואו איך זאָל זיך ניט געפינען.

אין גיכסטען וועל איך אייך שרייבען פון ברעסלאַו. קומט צו מיר אַהין אַזוי שנעל ווי איהר קאָנט. גריסט הערצליך קאַרל'ן.

איך אומאַרם אייך. צום ווידערזעהן אין מיין נייעטען געפענגנים.

אייער טרייע

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 2טען אויגוסט, 1917.

מיין ליבע סאָניטשקאַ:

אייער בריעף האָב איך ערהאַלטען דעם 28טען. דאָס איז זעווען די ערשטע נאַכריכט וואָס איז דאַ צוגעקומען צו מיר פון דער אויסערער וועלט, און איהר קאָנט זיך פאַרשטעלען, ווי איך האָב זיך איבער איהם דערפרייט. מיין איבערציהען זיך האָט איהר

דורכאויס גענומען צו טראַגיש און איהר זאָרגט צופֿיעל וועגען מיר... ווי אייך איז באַקאַנט, נעם איך אָן אַלע ווענדונגען פֿון שיקזאַל מיט דער נויטיגער גלייכגילטיגקייט. איך האָב זיך שוין דאָ גוט איינגעלעבט. היינט האָב איך באַקומען מיינע קאַסטענס מיט ביכער פֿון ווראָנקע. באַלד וועלען מיינע צוויי קאַמערלאַך זיין אויסגעפּוצט מיט בילדער און ביכער און פֿאַרשידענע קליי־ניגקייטען, וואָס איך שלעפּ אימער אַרום מיט זיך. עס וועט אויסזעהן פּונקט אַזוי אַנגענעם און געמיטליך, ווי עס איז געוועזען אין ווראָנקע, און מיט דאָפּעלטער לוסט וועל איך זיך נעמען צו מיין אַרבייט. וואָס מיר פֿעהלט דאָ, איז די רעלאַטיווע באַוועגונגס־פֿרייהייט, וואָס איך האָב דאָרט געהאַט. דאָרט איז די פֿעסטונג געווען אָפֿען דעם גאַנצען טאָג, בשעת דאָ זיץ איך אימער פֿאַרשפּאַרט. דאַן די פּראַכטפֿולע לופֿט, דער גאָרטען און איבער אַלעס די פֿויגלען! איהר האָט קיין אַהנונג ניט ווי איך בייגק נאָך זייער געזעלשאַפֿט. אָבער דאָס אַלעס איז, נאַטירליך, צו דערליידען, און באַלד וועל איך מסתמא אין גאַנצען פֿאַרגעסען, אַז עס איז מיר דאָרט געווען בעסער ווי דאָ. די גאַנצע אומגעבונג דאָ איז כמעט די זעלבע, ווי אין באַרנימשטראַסע. עס פֿעהלט נאָר דער שעהנער לאַזאַרעט־הויף, וואו איך פֿלעג כמעט יעדען טאָג מאַכען נייע באָטאַנישע אָדער זאָאָלאָגישע ענטדעקונגען. דאָ, אין דעם גרויסען געפּלאַסטערטען הויף, וואו איך געה יעדען טאָג שפּאַצירען, לאָזען זיך קיינע „ענטדעקונגען" ניט מאַכען. בשעת מיין שפּאַציר גאַנג קוק איך אימער אַרונטער אויף די גרויע פּלאַסטער שטיינער, אום ניט צו באַגעגענען דעם בליק פֿון די גע־פֿאַנגענע וואָס זיינען באַשעפֿטיגט אין הויף. זייערע שאַנדע־אַנצוגען מאַכען מיך אימער שלעכט פֿיהלען. תמיד קאָן מען צווישען זיי געפֿינען אַ פּאָר, וועמעס עלטער, געשלעכט און אינדי־ווידועלע ציגע זיינען כמעט אינגאַנצען אָפּגעווישט אונטער דעם שטעמפּעל פֿון דער טיפֿסטער מענשליכער דעגראַדאַציע. אָבער, ווי איך זאָל ניט זוכען אוועקצוקוקען פֿון זיי ציהען זיי צו מיין בליק מיט אַ מין שמערצליכען מאַגנעטיזם. עס געבען אויך אוּ־מעטום איינצעלנע געשטאַלטען, וועמען עס קען אַפֿילו דער גע־פֿענגניס אַנצוג ניט פֿאַרדאַרבען. אַזוי האָב איך דאָ אין הויף

ענדעקט א יונגע ארבייטערקע, וועמעס שלאנקע קליינע פארמען, דער קאָפּ, וואָס איז מיט א טוך ארומגעבונדען און דער שטרענגער פּראָפייל דערמאָנען א געשטאלט פון מילעי. עס איז א פארגעניגען צוצוקוקען מיט וואָס פאר לייכטע גראציעזע באוועגונגען זי שלעפּט די שווערע לאסטען. איהר מאָגער געזיכט מיט דער פעסט אָנגעצויגענער הויט און קרייד־ווייסען קאָליר דערמאָנט מיך אין די טראגישע מאסקען פון פּיעראָט. אָבער מיינע טרויעריגע קאָמישע ערפארונגען מיט אזעלכע פיעל פארשפּרעכענדע געשטאלטען האָבען מיך אויסגעלערענט צו וואכען פון זיי. אין בארנימשטראסע האָב איך אמאָל ענדעקט א געפאנגענע, וועלכע האָט ווירקליך געהאט א קעניגליכען געשטאלט און האָט זיך אויך געהאלטען, ווי עס פאסט פאר אזא אויסזעהן. ווי מיר האָט זיך געדוכט האָט אויך דאָס „אינערליכע“ אין איהר ענטשפּראָכען דעם אויסזעהן. דערצו איז זי נאָך געקומען צו מיר אין צימער איינהייצען דעם אויווען. נאָך צוויי טעג האָט זיך ארויסגעוויזען אז הינטער דער שעהנער מאסקע איז געווען אזא מאסע נארישקייט און נידערטרעכטיגקייט, אז איך האָב זיך אימער געמוזט פארקוקען ווען איך האָב זי באגעגענט. איך האָב זיך דאן געטראכט אז ווענערא פון מילאן האלט הונדערטער יאָהרען לאנג אויף איהר רעפּוטאציע, אלס די שענסטע פרוי, נאָר דערפאר, וואָס זי שווייגט אימער. וואָלט זי געעפענט איהר מויל, וואָלט אפשר דער גאנצער צויבער אוועק צום טייוועל.

אנטקעגען מיר געפינט זיך דאָס מענער־געפענגניס, א טונקעלער, טרויעריגער בניון פון רויטע ציגעל. אָבער גלייך איבער'ן מויער זעה איך די גרינע שפּיצען פון פארשיידענע בוימער; א גרויסער שווארצער קליאָן וואָס מאכט א שטארקען טומעל, ווי נאָר דער ווינד הויבט אָן צו בלאָזען, און א רייהע העלערע ביימלאך פון וועלכע די געלע סטרוצלעס הענגען ארונטער. די פענסטער קומען ארויס אויף נאָרד־וועסט, אזוי אז איך קען אָפּט זעהן די שעהנע אווענד־וואָלקענס, און, ווייסט איהר, איינער אזא ראָזיווער וואָלקען איז אָפּט גענוג מיך צו ענטציקען און פאר אלעס צו באלוינען. אָט יעצט, דריי אוהר אין אווענד (אין דער ווירקליכקייט איז עס זיבען) איז די זון נאָר וואָס ארונטערגעזונקען הינטער דעם דאך פון מענער געפענגניס. זי שיינט נאָך העל דורך די גלעזלאך, מיט

וועלכע דער דאך איז באפוצט, און דער גאנצער הימעל האט א גאלדענע שיין. איך פיהל מיך זעהר גוט און — איך ווייס אליין ניט פארוואס — איך מוז שטיל פאר זיך אונטערזינגען די אוואַ־כאריא פון גונא. (איהר קאנט דאס גוט.)

מיין בעסטען דאנק פאר די איבערגעשריבענע געדיכטען פון געטהע. „די בארעכטיגטע מענער" איז זעהר שעהן, הגם מיר געפעלט עס ניט שטארק.

איך וויל אייך נאך בעטען ביי א געלעגענהייט פאר מיר אי־בערצושרייבען „אנאקרעאנס גראב". קאנט איהר עס גוט? איך האב עס נאטירליך ערשט דורך הוגא וואלף'ס מוזיק ריכטיג פאר־שטאנען; אין ליעד מאכט עס אן ארכיטעקטאנישען איינדרוק; עס דוכט זיך אז מען זעהט פאר זיך א גריכישען טעמפעל.

אט די מינוט האב איך געמאכט א קליינע פאוזע, אום דעם הימעל צו באטראכטען. די זון איז שוין פיעל טיעפער הינטער דעם מויער פארזונקען. הויך, הויך שטרעבען, ווייס גאט וואוהין, שטיל־צונויפגעלאפענע מיריאדען קליינע וואלקענדלאך; ארום און ארום האבען זיי א זילבערנע שיין און אין מיטען זיינען זיי צארט גרוי. אלע שטיקלאך, וואס רייסען זיך אוועק געהען נאך נארד. עס ליגט אין זיי אזוי פיעל זארגלאזיגקייט און אזא ליבער שמייכעל, אז איך מוז מיט זיי מיטלאכען. ווי קאן מען מיט אזא הימעל זיין „בייז" אדער קליינליך? פארגעסט קיין מאל ניט ארום צוקוקען זיך ארום זיך, דאן וועט איהר אימער זיין „גוט".

מיך וואונדערט ניט, וואס קארל וויל א בוך וועגען פויגעל־געזאנג. פאר מיר איז די שטימע פון דעם פויגעל אונטרענבאר פון זיין לעבען און זיינע געוואוינהייטען. מיך אינטערעסירט נאר דאס גאנצע, ניט קיין אפגעריסענע דעטאלען. גיט איהם א גוטען בוך וועגען טיער־געאגראפיע, דאס וועט איהם זיכער אנ־רעגען. האפענטליך וועט איהר מיך שנעל באזוכען. אזוי שנעל ווי איהר קריגט די ערלויבניש, טעלעגראפירט מיר.

איך אומארם אייך פיעל מאל

אייער

ראזא.

נאט פארגיב מיר. אכט זייטען האב איך אנגעשריבען. זאל דאס מאל זיין גענוג. א דאנק פאר די ביכער.

ווראָנקע, מיטען נאָוועמבער, 1917.

מיין געליבטע סאָניטשקאַ!

איך האָף באַלד צו האָבען אַ געלעגענהייט אייך ווידער צו שיקען אַ בריעף, און איך נעהם זיך מיט בענקעניש צו דער פען. ווי לאַנג איך האָב זיך געמוזט באַגעהן אָהן דער ליבער געוואוינ־הייט מיט אייך אַם וועניגסטען אויף דעם פּאַפּיר צו פּלוידערען! אָבער עס איז נישט געגאַנגען. די ווייניגע בריעף וואָס איך האָב געקאָנט שרייבען, האָב איך געמוזט שיקען צו האַנס ד.,* וועל־כער האָט אויף זיי געוואַרט. איצט איז דאָס אַלעס פאַראיבער, מיינע לעצטע צוויי בריעף האָב איך שוין געשריבען צו אַ טויטען; איינעם האָב איך שוין צוריק געקראָגען. דעם פאַקט קען איך נאָך אַלץ נישט אומפאַסען. אָבער לאָמיר בעסער נישט רעדען פון דעם. אין אַזעלכע זאַכען וויל איך אַליין מיט זיך האַנדלען, און און דערנאָך „טרייסטען" מיך מיט רחמנות־ווערטער, ווי נ. האָט עס געטאָן, רעגט עס מיך שרעקליך אויף. איך קאָן אייך גאָר ניט זאָגען ווי פיעל. אַז מיינע נאָהענטסטע פריינט זאָלען מיך נאָך אַלץ אַזוי ווייניג קענען און אַזוי אונטערשעצען, אַז זיי באַגרייפען ניט, אַז דאָס בעסטע און פיינסטע אין אַזעלכע פאַלען איז איינפאַך און קורץ, אין צוויי ווערטער, מיר לאָזען וויסען: ער איז טויט — אָט דאָס קרענקט מיך.

. . . סאַראַ שאָד וואָס עס פאַרגעהן די חדשים און די יאָה־רען, און וועלכע מיר וואָלטען געקאָנט צוזאַמען דורכלעבען אַזוי פיעל שעהנע שעה, טראָץ אַלע שרעקליכקייטען, וואָס קומען פאָר אויף דער וועלט. איהר ווייסט, סאָניטשקאַ, וואָס לענגער דאָס דויערט און וואָס מעהר דאָס נידערטרעכטיגע, וואָס פאַסירט יע־דען טאָג, איבערשטייגט אַלע גרעניצען און מאָסען, אַלץ רוהיגער און פעסטער ווער איך. ווי צו אַ נאַטור־ערשיינונג, צו אַ פאַרניכ־טענדען שטורם ווינט, אַ פאַרפלייצונג, אַ ליקוי חמה, ווענדט

*דר. האַנס דיפענבאַך, איינער פון ראָזאַ לוקסעמבורג'ס בעסטע פריינט, איז געפאַלען אין דער מלחמה.

מען ניט אָן קיין מאָראַלען מאַסשטאַב, אַזוי דאַרף מען באַטראַכ־
טען די איצטיגע געשעהענישען אַלס עטוואָס געגעבנעס, אַלס אַ
געגענשטאַנד פאַר פאָרשונג און ערקענטניש.

דאָס זיינען מסתמא אָביעקטיוו די איינציג מעגליכע ווע־
גען פון דער געשיכטע, און מען מוז זיי נאָכפאָלגען נישט פאַר־
לירענדיג די הויפּט ריכטונג. איך פיהל, אַז די גאַנצע מאָראַלישע
בלאָטע, אין וועלכער מיר געהען ביז איבער די קניען, דאָס גאַנצע
גרויסע טעות־הויז אין וועלכען מיר לעבען, וועט מיט אַמאָל, פון
היינט אויף מאָרגען, ווי דורך אַ צויבער, פאַרוואַנדעלט ווערען אין
דעם היפּוך פון דעם וואָס איז איצט, קאָן פאַרוואַנדעלט ווערען
אין עטוואָס גרויסעס און העלדענהאַפטעס, און — אויב די מלחמה
וועט דויערען נאָך אַ פּאָאַר יאָהר — וועט עס מוזען פאַרוואַנדעלט
ווערען. לייענט אַנאַטאָל פראַנס'עס „לע דיאָ אָן סואַף“ (די געטער
זיינען דורשטיג) איך באַטראַכט דאָס פאַר אַ גרויס ווערק הויפּט־
זעכליך דערפאַר, ווייל מיט אַ געניאַלען בליק ציינט עס אָן אויף
דאָס אַלמענשליכע: זעהט, פון אַזעלכע יאָמער־געשטאַלטען און
אַזעלכער אַלטעגליכער קליינינקייט ווערען אין דעם ענטשפּרעכענדען
מאָמענט אין דער געשיכטע געמאַכט די ריזענהאַפטע מאָנומענטאַלע
געשעהענישען. אין די געזעלשאַפטליכע ערשיינונגען מוז מען
אַלצדינג נעהמען ווי אין פריוואַטען לעבען: רוהיג און מיט אַ
מילדען שמייכעל. איך גלויב פעסט דעריין, אַז נאָך דער מלחמה
אָדער צום ענד פון דער מלחמה וועט אַלעס אָננעהמען אַ ריכטיגע
ווענדונג, אָבער פריהער מוזען מיר דורכמאַכען די פעריאָדע פון די
שרעקליכסטע מענשליכע ליידען.

* *

*

מיינע לעצטע ווערטער וועקען אין מיר אויף אַנאַנדער פאַר־
שטעלונג, אַ פאַקט, וואָס מיר ווילט זיך אייך איבערגעבען,
ווייל ער איז מיר פאָרגעקומען אַזוי פּאָעטיש און ריהרענד. איך
האָב נישט לאַנג געלייענט אַ וויסענשאַפטליך ווערק איבער די
פויגעל־וואַנדערונגען — אַן ערשיינונג, וואָס איז ביז אַהער געווען
כמעט אַ רעטעניש. עס איז באַאָבאַכטעט געוואָרען, אַז די פאַר־

שידענע מינים, וועלכע זיינען געוועהנליך דם־שונאים און פרעסען אויף איינע די אַנדערע, מאַכען די גרויסע רייזע נאָך דרום צוזאַמען, פליהען פרידליך איינע נעבען די אַנדערע איבער דעם ים. נאָך עגיפּטען קומען יעדען ווינטער גוואַלדיגע מענגען פויגלען, וועלכע שוועבען אין דער הויך ווי וואָלקענס און פאַרטונקלען דעם הימעל. אין די דאָזיגע מענגען געפינט מען צווישען די אָדלערס, קאָרשונען, יאַסטרעבען און אַנדערע מינים רויב־פויגלען טויזענטער זינג־פויגלען, ווי לאַרכען, נאַכטיגאַלען, און גאָלד־היהנדעלאַך, וועלכע פליהען אָהן אַנגסט און מורא צווישען זייערע לעבענס־פיינד. אויף דער רייזע שיינט אַלזאָ אָנשוויגען צו ווערען דער „געטליכער אינסטינקט" צו הערשען, אַלע שטרעבען געמיינזאַם צו דעם זעלבען ציל און פאַלען האַלב טויט פון מידקייט ביי די ברעגען פון ניל, כדי דאָרט זיך צו פאַנאַנדערטיילען אין מינים און לאַנדסמאַנשאַפטען. יאָ, נאָך מעהר, מען האָט באָאָבאַכטעט, אַז אויף דער דאָזיגער רייזע „איבער דעם גרויסען טייך" טראָגען גרויסע פויגלען פיעלע קליינע פויגעלאַך אויף זייערע רוקענס. איז דאָס נישט רייצענד?

. . . איך בין איצט פאַרטיפט אין געאָלאָגיע. איהר דענקט מסתמא, אַז דאָס איז אַ טרוקענע וויסענשאַפט, אָבער דאָס איז אַ טעות. איך לייען זי מיט פיבערהאַפטען אינטערעס און ליידענשאַפטליכער באַפרידיגונג. זי פאַרברייטעט קאָלאָסאַל דעם גייסטיגען האָריזאָנט און שאַפט אַזאַ איינהייטליכע, אַלץ־אומפאַסענדע פאָרשטעלונג פון דער נאַטור, ווי קיין אַנדער וויסענשאַפט. איך וואָלט אייך וועלען אַ סך דערצעהלען וועגען דעם, אָבער דערצו מוזען מיר זיך קאָנען דורכרעדען, צוזאַמען שפּאַצירען אין דער פריה איבער די זידענדער פעלדער אָדער אין אַ שטילער לבנה נאַכט זיך באַגלייטען איינע די אַנדערע אַ היים עטליכע מאָל הין און צוריק. וואָס לייענט איהר? ווי האַלט עס מיט דער לעסינג לעגענדע? איך וויל איהר זאָלט מיר אַלצדינג דערציילען! שרייבט, יוען עס שרייבט זיך, אויף דעם זעלבען וועג, אָדער ווענינגסטענס אויף דעם אָפיציעלען וועג, נישט דערמאָנענדיג דעם דאָזיגען בריעף. איך צעהל אין דער שטיל די וואָכען ביז איך וועל אייך ווידער זעהן. דאָס וועט דאָך זיין באַלד נאָך ניי־יאָהר? נישט אמת?

וואס שרייבט קארל? ווען וועט איהר איהם ווידער זעהן? גריסט איהם טויזענט מאל פון מיר. איך נעהם אייך ארום און דריק אייך פעסט צו האנט, מיין ליעבע, ליעבע סאָניטשקא! שרייבט באלד און א סך.

אייער

ראזא.

ברעסלאו, דעם 24טען נאוועמבער, 1917.

. . . איהר האט א טעות, אז איך בין געגען די מאדערנע דיכטער אלס א כלל. אין דעם משך פון וואסערע 15 יאהר האב איך דעהמעל'ן געלייענט מיט באגייסטערונג, וועלכע ס'איז זאך זיינע. „אויפ'ן טויטען בעט פון א געליבטער פרוי" — איך האב א טונקעלע ערינערונג — האט מיך ענטציקט. ארנא האלץ'עס „פאנטאזוס" קאן איך נאך איצט אויף אויסווענינ. יאהאן שלאפ'ס „פריהלינג" האט מיך דעמאלט הינגעריסען. דאן בין איך אוועק פון זיי און זיך צוריקגעקעהרט צו געהטע און מעריקע. האפמאנש־טאל'ן פערשטעה איך נים. מיט געארג'ען בין איך נים בעקאנט. ס'איז אמת: ביי זיי אלעמען האב איך אביסעל מורא פאר דער מייסטערהאפטער באהערשונג פון פארם, די פאעטישע אויס־דרוק־מיטלען, און דעם פעהלען פון א גרויסער עדעלער וועלט־אנ־שויאונג דערביי. דער דאזיגער מאנגעל קלינגט אפ אזוי לעער אין מיין נשמה, אז די שעהנע פארם קוקט מיר אוים ווי א קאריקאטור, ווי א גרימאסע. זיי גיבען געוועהנליך וואונדערבארע שטימונגען, אבער שטימונגען מאכען נאך נים קיין מענשען.

סאניטשקא, די אוונטען זיינען איצט אזוי צויבערהאפט, ווי אין פריהלינג. פיער א זייגער גאה איך ארונטער אין הויף, עס ווערט שוין פינסטער, און איך זעה די העסליכע אומגעבונג איינגע־הילט אין דעם געהיימניספולען שלייער פון דער טונקעלקייט. דער הימעל לייכט מיט זיין העלער בלויקייט און עס שווימט ארויף די זילבערנע קלארע לבנה. ארום יענער שעה פליהען פארביי הויך איבער דעם הויף הונדערטער ווראנעס, אויף זייער וועג צו די ווייטע פעלדער, צו דעם „שלאפבוים" וואו זיי נעכטיגען. זיי פליהען שים ווייכע, לייכטע פליגעל־שטרייכען און ביטען זיך מיט מערק־

ווירדיגע רופען — גאַנץ אַנדערש ווי דער שאַרפער „קראַה" מיט וועלכען זיי יאָגען זיך בייטאָג נאָך רויב. איצט קלינגט זייער רוף איינגעהאַלטען און ווייך, אַ טיעפער האַלז קלאַנג, וואָס ווירקט אויף מיר ווי אַ מעטאַלענער קוגעל. און אין ווען אַ סך פון זיי בייטען זיך מיט אָט דעם „קראַ־קראַ" ווייזט זיך מיר אויס, אַז דאָס שפּיעלען זיי זיך און וואַרפען איינע צו דער צווייטער מעטאַלענע קוגלען וועלכע שוועבען אין דער לופט. ס'איז אַ ריכטיגער געפּלוידער פון די ערפאַהרונגען „פון טאָג, פון דעם היינט געוועזענעם טאָג"... זיי קוקען אויס אַזוי ערנסט און וויכטיג ווי זיי פּאָלגען יעדען אָוועגט זייערע געוואויינהייטען אין פאָרגעצייכענטען וועג, אַז איך פיהל אַ מין עהרפורכט פאַר אָט די גרויסע פויגלען, ווען איך קוק זיי נאָך מיט אַ פאַררייסענעם קאָפּ ביז צום לעצטען. דאַן וואַנדעל איך אין דער פינסטער הין און צוריק און זעה די געפאַנגענע, וואָס איילען זיך צו פאַרענדיגען זייער אַרבייט אין הויף אז באַ־וועגען זיך ווי אומדייטליכע שאָטענס, און איך פרעה מיך, וואָס איך אַליין בין אומזיכטבאַר, — אַזוי אַליין, אַזוי פריי מיט מיינע טרוימערייען און די געהיימע גריסען צווישען מיר און וואָראָנעס פון אויבען — מיר איז אַזוי גוט אין דער זאַנפטער, פריהלינג־ווייכער לופט. דאַן געהן די געפאַנגענע מיט די שווערע קעסלען (אָוועגט־זופּ!) דורך דעם הויף אין הויז אריין, צוויי און צוויי, מאַרש־מעסיג, צעהן פּאָר, איינע הינטער די אַנדערע; איך בין די לעצטע. אין הויף, אין די ווירטשאַפטס געביידען, ווערען ביס־לעכווייז אויסגעלאָשען די ליכט, איך טרעט אריין אין הויז, די טירען ווערען צוויי מאָל פאַרשלאָסען און פאַרריגעלט — דער טאָג איז אויס! איך פיהל זיך אַזוי גוט טראָץ דעם וועהטאָג וועגען האַנס. איך לעב אייגענטליך אין אַ טרוימוועלט, אין וועלכער ס'איז גאָרניט געשטאָרבען. פאַר מיר לעבט ער נאָך אַלץ, און איך שמייכעל אָפט צו איהם, ווען איך טראַכט וועגען איהם.

סאָניטשקאַ, זייט מיר געזונט. איך פרעה זיך מיט אייער קומען. שרייבט באַלד, פאָרלויפיג אָפּיציעל, און דאַן דורך אַ גע־לעגענהייט.

איך נעהם אייך אַרום.

אייער

ראָזאַ

ברעסלאַו, דעצעמבער, 1917.

עס איז אַצינד אַ יאָהר ווי קאַרל איז פאַרשפּאַרט אין ליקו. דעם מאָנאַט טראַכט איך אָפּט וועגן איהם. פּונקט אַ יאָהר צוריק זייט איהר געווען מיט מיר אין ווראַנקע און איהר האָט מיט מיר געטיילט אייער פּראַכטפולען ווייגאַכט־בוים.

דאָס איז שוין דער דריטער ווייגאַכט וואָס איך פאַרברענג אין געפענגניס, אָבער נעמט עס ניט טראַגיש. איך בין רוהיג און פרייליך ווי אימער. די נאַכט האָב איך לאַנג נט געקאָנט איינ־שלאָפען — די לעצטע צייט שלאָף איך קיין מאָל ניט פאַר איינס אַזייגער. צעהן אַזייגער מוז איך שוין אָבער זיין אין בעט. דאַן ליג איך אין דער פינסטער און חלום וועגן פאַרשיידענע זאַכען.

די נאַכט בין איך געלעגען און געטראַכט ווי גוט מיר איז וואָס איך לעב אימער אין אַ פאַר׳שכור׳טקייט פון פרייד אָהן וועלכער עס איז באַזונדערער אורזאַך דערצו. אָט ליג איך, אַ שטיינער, אין אַ פינסטער קאַמערל אויף אַ מאַטראַץ וואָס איז האַרט ווי שטיין. אַרום מיר, אין דער גאַנצער געביידע, הערשט די געוועהנליכע טויט־ליכע שטילקייט. איך פיהל ווי איך זאָל ליגען אין אַ קבר. אַ ליכטיגער פינטעל פון אַ לאַנטערען, וואָס ברענט אין דרויסען די גאַנצע נאַכט, שפּיגעלט זיך אָפּ אויף דעם סופיט. פון צייט צו צייט דערהער איך ווי אַ באַהן־צוג באַוועגט זיך ווייט ערגעץ פון דאַנען, אָדער עס דערטראָגט זיך צו מיר דער הוסט פון דעם וועכטער, וואָס שפּאַצירט אַרום אין זיינע שווערע שטיוועל כדי צו לאָזען אביסעל פונאַנדערגעהן זיך זיינע פאַרשטייפטע געוואָרענע פיס. אַזוי הילפּ־לאָז סקריפּעט דאָס זאַמד אונטער זיינע פיס, און די גאַנצע עלענד־קייט און הילפלאָזיגקייט פון אונזער עקזיסטענץ קלינגט אָפּ אין דער נאַסער, פינסטערער נאַכט. איינזאַם, רוהיג, איינגעוויקעלט אין דעם פיעלפאַכיג־שוואַרצען מאַנטעל פון ווינטער — פינסטערניש, אומעט, און די פרייהייט, און דאָך קלאַפּט מיין האַרץ מיט אַן אומ־באַקאַנטער, אומבאַגרייפליכער אינוועניגסטער פרייד, ווי איך זאָל געהן דורך פעלדער פון שטראַהלענדיגען זונען־שיין. אין דער פינ־סטערניש ליג איך און שמייכעל צום לעבען, ווי איך וואָלט וויסען פון עפּעס אַ געהיימען צויבער וואָס ווייזט אויף די פאַלשקייט פון

אלץ, וואָס איז געמיין און גרוילִיג, און ער פערוואַנדעלט עס אין שטראַלענדע ליכטיגקייט און פרייד. און בשעת איך ליג אַזוי, זוך איך אין זיך די אורזאַך פון אַזאַ לעבענס־פרייד, איך געפין גאָרניט און ווידער שמייכעל איך צו זיך אַליין. איך גלויב דער סוד ליגט ניט אין קיין אַנדער זאַך, ווי אין דעם לעבען גופא. די געדיכטע פינסטערניש איז גלאַט ווי סאַמעט, אויב נאָר מען ווייסט ווי אַזוי געהעריג איינצוקוקען זיך אין איהר. אין דעם סקריפּען פון דעם נאַסען זאַמד אונטער די לאַנגזאַמע שווערע טריט פון דעם וועכטער הערט זיך אַ וואונאָערבאַר ליעד פון לעבען — אויב מען ווייסט נור ווי זיך צוצוהערען. אין אַזעלכע מאָמענטען דענק איך וועגען אייך און איך וואָלט זעהר וועלען קענען טיילען מיט אייך אָט דעם באַ־כשוף׳טען שליסעל, אַזוי אַז איהר זאָלט אימער און אונטער אַלע באַדינגונגען באַנעמען דאַס שעהנקייט און פולקייט פון לעבען; איהר זאָלט אויך לעבען אין אַזאַ מין שכרות, ווי איהר זאָלט געהן דורך ליכטיגע פעלדער. איך מיין אייך ניט איינצורעדען קיין אַסקעטיזם און פאַנטאַסטישע פרייד. איך וואָלט ווירקליך וועלען איהר זאָלט גע־ניסען אַלע ווירקליכע פרייד, וואָס איהר קאָנט באַנעמען מיט אייערע חושים. מעהר ניט, ווען איך קאָן, וואָלט איך אייך וועלען איבער־געבען מיין אונערשעפּליכען קוואַל פון אינערליכער פרייד; איהר זאָלט קאָנען געהן דורכ׳ן לעבען איינגעוויקעלט אין אַ מאַנטעל, גע־זעפּט מיט שטערען, וועלכער זאָל אייך פאַרהיטען פון אַלעס, וואָס איז קליינליך און ענטווישענד.

אָ, סאָניטשקאַ, ניט לאַנג האָב איך דאָ אַזוי געליטען. אין הויף וואו איך געה שפּאַצירען קומען אָפט מיליטערישע וואָגענס, אָנגעפּאַקט מיט זעק מיט סאָלדאַטסקע מונדירען און העמדער, אָפט באַפּלעקט מיט בלוט. דאָ פּאַקט מען אויס די קליידער, מען צו־ניט זיי אין די פאַרשידענע קאַמערען, דאָרט ווערען זיי אויסגע־פּאַריכט און דאַן שיקט מען זיי צוריק אין דער אַרמיי. ניט לאַנג צוריק איז דאָ געקומען אַזאַ וואָגען און אָנשטאָט פערד זיינען אין איהם געוועזען איינגעשפּאַנט בופּעל־אָקסען. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען האָב איך געזעהן פון נאָהענט די דאָזיגע בהמות. זיי זיינען שטאַרקער און ברייטער געבויט ווי אונזערע בהמות. די קעפּ זיינען פלאַך און די הערנער זיינען האָריזאָנטאַליש געבויגען.

זייערע שאַרבענס זעהן אוים ווי ביי אונזערע שאָף, זיי זיינען גאַנץ שוואַרץ און די אויגען זיינען גרוים און פייכט. זיי קומען פון רומעניע, מלחמה רויב. די סאָלדאַטען וואָס האָבען אָנגעטריבען, האָבען דערצעהלט אַז עס איז זעהר שווער צו כאַפּען די דאָזיגע חיות, וואָס זיינען געוואוינט צו פרייהייט. און נאָך שווערער איז זיי איינצוברעכען, זיי זאָלען קענען שלעפּען די שווערע לאַסט. מען האָט זיי מורא'דיג געשלאָגען, אַזוי אַז אויף זיי קאָן מען ווירקליך זאָגען, „וועה צו דעם באַזיעגטען".

מען זאָגט אַז ביי הונדערט אַזעלכע אָקסען געפינען זיך נור אין ברעסלאַו. אַ חיה. באַקומען זיי זעהר שלעכטע שפּייז אין פאַר־גלייך מיט דער, צו וועלכער זיי זיינען געוואוינט אין די רומענישע בערג. זיי ווערען אומדערבאַרעמדיג עקספּלואַטירט, שלעפּענדיג די שווערסטע לאַסט און זיי שטאַרבען דאַריבער שנעל אוים.

מיט עטליכע טעג צוריק איז אָנגעקומען אַ וואָגען מיט זעק און ער איז געווען אַזוי שווער אָנגעלאָדען אַז די בופל־אָקסען האָבען ניט געקענט אַריבערטרעטען די שוועל פון דעם טויער. דער סאָלדאַט וואָס האָט אָנגעטריבען, אַ ברוטאַלער קערל, האָט זיך גענומען אַזוי שמייסען די פערד מיט דעם גראָבען עק פון זיין בייטש, אַז דער געפענגנים אויפזעהער האָט איהם מיט כעס גע־פרעגט, צו ער האָט גאָרניט קיין רחמנות אויף די חיות. „קיינער האָט אויף אונז מענער ניט קיין רחמנות" האָט ער געענטפערט מיט אַ העמליכען געלעכטער, און האָט פאַרגעזעצט זיינע מעשים נאָך מיט מעהר ברוטאַליטעט.

ענדליך האָבען זיך די אָקסען אַריבערגעשלעפּט איבער דעם בערגעל, אָבער איינער איז געווען אַ צובלוטיגטער... סאַניטשקאַ, די קאָפּיטע פון בופעלאָקס איז אומגלויבליך פאַרהאַרטעוועט און אפילו אַט די קאָפּיטע האָט געבלוטעט. בשעת מען האָט אַרונטערגע־נומען די זעק זיינען די חיות געשטאַנען שטיל און פאַרמאַטערט. דער פאַרבלוטיגטער בופעלאָקס האָט געקוקט גלייך פאַר זיך. זיין שוואַרץ געזיכט און זיינע טונקעלע, ווייכע אויגען האָבען געהאַט אַן אויסדרוק, ווי ביי אַ וויינענדיג קינד. דאָס איז געווען פּונקט דער קוק פון אַ קינד, וועלכעם מען האָט שרעקליך באַשטראָפט און

עס ווייסט ניט פאַרוואָס; עס ווייסט אויך ניט ווי אזוי אויסצו־מיידען די ברוטאַלע גוואַלדטאַטען און די שרעקליכע ליידען. איך בין געשטאַנען פאַר איהם און ער האָט אויף מיר געקוקט. טרערען האָבען זיך געגאָסען פון מיינע אויגען, דאָס זיינען געווען זיינע טרערען. פאַר דעם טייערסטען ברודער קען מען ניט מעהר ליידען ווי איך האָב אַ הילפלאָזע געליטען פאַר אָט דעם שטומען וועהטאָג. ווי ווייט, ווי אומדערגרייכבאַר, פאַרלאָרען זיינען די פרייע, רייכע פעלדער פון רומעניען! ווי פאַרשיידען האָט דאָרט געשיינט די זון און ווי פאַרשיידען דער ווינט האָט געבלאָזען! ווי פאַר־שיידען די פויגלען האָבען געזונגען, און ווי מוזיקאַליש עס האָט געקלונגען דעם פאַסטוך'ס רוף! און דאָ — די פרעמדע, מיאוס'ע שטאָדט, די קאַלטע, נאַסע שטאַל, און דאָס געשמאַקלאָזע היי, געמישט מיט פאַרפוילטע שטרוי; פרעמדע, שרעקליכע מענשען, און קלעפ — דאָס בלוט רונט פון דער אָפענער וואונד... אָט בופעל־אָקס, ברודער, ביידע שטעהען מיר דאָ, הילפלאָז אונטער דעם יאָך — מיר זיינען איינס אין אונזערע ליידען, אונזער שוואַכ־קייט, אונזער בייַנקעניש.

דערווייל האָבען די אַרעסטאַנטען אויסגעפאַקט דעם וואָגען, אויסגעלעדיגט די שווערע זעק, און אַרונטערגעשלעפט די קליידער אין הויז אריין. דער סאָלדאַט האָט אריינגעלעגט די הענט אין די קעשענעס, אַרומגעשפּאַצירט איבער'ן הויף, געלאַכט און גע־פייפט אַ פּאָפּולאַרע לידעל. און די גאַנצע גלאָרייכע מלחמה איז פאַרביינעגאַנגען פאַר מיינע אויגען...

סאָניושאַ, טייערינקע, זיי רוהיג און גוט געשטימט טראָץ דעם אַלעם. אזא איז דאָס לעבען און מיר מוזען עס אָננעמען — בראַוו, אומדערשראָקען און מיט אַ שמייכעל.

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 14טען יאַנואַר, 1918.

מיין ליעבע סאָניטשקאַ! ווי לאַנג איך האָב אייך נישט גע־שריבען! איך גלויב עס זיינען חדשים פאַריבער. און אויך היינט ווייס איך ניט אַז איהר זענט שוין אין בערלין, איך וויל אָבער האָפען

אַז די דאָזיגע שורות וועט איהר באַקומען נאָך צו אייער געבורטס־טאָג. איך האָב געבעטען מאַטילדע צו שיקען אייך פון מיר אַ בוקעט אָרכידעען, אָבער זי ליגט נעביך קראַנק און קען דאָס נישט טאָן. איהר ווייסט אָבער אַז אין די געדאַנקען און מיט'ן גאַנצען הארצען בין איך ביי אייך און וואָלט אייך גערן צו אייער געבורטס־טאָג באַדעקט מיט בלומען; מיט אָרכידעען, מיט ווייסען איריס, מיט דופטענדע היאַצינטען, מיט אַלצדינג וואָס מען קאָן קריגען. אפשר וועל איך ווענינסטענס איבער אַ יאָהר האָבען דאָס פאַרגע־ניגען אייך פערזענליך צו ברענגען בלומען צו אייער געבורטסטאָג *) און מיט אייך שפּאַצירען אין באָטאַנישען גאָרטען און אין פעלד. ווי הערליך דאָס וואָלט זיין! היינט האָבען מיר 0 גראַד. צו דער זעלבער צייט אָבער ליגט אין דער לופט אַזאַ לינדער, דער־פרישענדער פריהלינגס־הויך און אויבען שימערט צווישען די דיקע מילך־ווייסע וואָלקענס אַזאַ בלויער הימעל, און די שפּערלינגען צווויטשערען אַזוי פרעהליך, אַז מען קאָן דענקען אַז ס'איז ענדע מערץ. איך פרעה זיך שוין מיט דעם פריהלינג — דאָס איינציגע מיט וואָס מען זעטיגט זיך קיינמאָל נישט אַזוי לאַנג ווי מען לעבט, און וואָס מען פערשטעהט מיט יעדען יאָהר אַלץ מעהר ווי צו שעצען און ליעבען. ווייסט איהר, סאָניטשקאַ, אַז דער אָנפאַנג פון פריה־לינג אין דער אָרגאַנישער וועלט, ד. ה. דאָס ערוואַכען צום לעבען הויבט זיך אָן איצט, אָנהויב יאַנואַר, נישט וואַרטענדיג אויף דעם קאַלענדאַרישען פריהלינג. וועהרענד לויט דעם קאַלענדאַר הויבט זיך ערשט אָן דער ווינטער, געפינען מיר זיך אָבער אין דער גרעסטער אַסטראָנאָמישער נאָהענטקייט צו דער זון, און דאָס האָט אַזאַ געהיימניספולע ווירקונג אויף אַלעס וואָס לעבט, אַז אויך אויף אונזער האַלב־קוגעל, וועלכער איז איינגעהילט אין ווינטער־שניי, האָט דער אָנהויב יאַנואַר אַ צויבער ווירקונג אויף דער וועלט פון פלאַנצען און חיות. די קנאָספען הויבען איצט אָן צו וואַקסען, און פיעלע חיות הויבען שוין אָן די פאָרט־פּלאַנצונג. אַנומעלטען האָב איך ביי פראַנסעס געלייענט די באַאָבאַכטונג, אַז די גרעסטע ווי־

*פונקט יענעם טאָג, דעם 15־טען יאַנואַר 1919, איז ראָזאַ לוק־סעמבורג ערמאָרדעט געוואָרען.

מענשאַפטליכע און ליטעראַרישע ווערק פון בעריהמטע מענער פאַלען אין די חדשים יאַנואַר־פעברואַר. אויך אין דעם מענשענס לעבען איז די זון־וואַנדערונג נאָך וויינאַכטען אַ קריטישער מאָמענט איהר, סאָניטשקאַ, זענט אַ פריהצייטיג בלימעלע, וואָס שפּראָצט איהר, סאָניטשקאַ, זענט אַ פריהצייטיג בלומעלע, וואָס שפּראָצט אויף נאָך אין מיטען שניי און אייז, און פיהלט זיך דאַריבער דעם גאַנצען לעבען אַ ביסעל קעלטליך, נישט היימיש, און נויטינט זיך אין אַ צערטליכער גרין־הויז אַטמאָספערע.

מיט אייער ראָדען האָב איך זיך זעהר געפרעהט און וואָלט אייך גלייך געווען נעדאַנקט, אָבער מאַטילדע האָט מיר געזאָגט, אַז איהר זענט אין פראַנקפורט. וואָס מיך האָט באַזונדערס אַנ־געגעהם געריהרט איז ראָדענ׳ס נאַטוריזם, זיין עהרפורכט פאַר יעדען גרעזעלע אין פעלד. דאָס האָט געמוזט זיין אַ פּראַכט־פולער מענש — אָפען, נאַטירליך, איבערשטראָמענד מיט אינער־ליכער וואַרימקייט און אינטעליגענץ. ער דערמאָנט מיך אָן זשאָ־רעס׳ן. געפעלט אייך מיין בראָדקאָרנס? מיך האָט דער דאָזיגער ראָמאַן זעהר ערגריפען, באַזונדערס די לאַנדשאַפטליכע שילדערונ־גען זיינען פון העכסטער פּאָעטישער קראַפט. בראָדקאָרנס׳ען דאַכט זיך, פונקט ווי דע קאַסטער׳ען, אַז די זון אין פלאַנדערן געהט אויף און פאַרגעהט פיעל הערליכער ווי אַנדערשוואו אויף דער ערד. איך געפין, אַז די פלאַמינגען זיינען אַלע פאַרליעבט אין זייער לאַנד און באַשרייבען דאָס ניט ווי אַ שעהן שטיק ערד, נאָר ווי אַ שטראַה־לענדע, יונגע כלה. און אויך אין דעם טראַגישען ענד געפין איך אַ פאַרוואַנדשאַפט פון די פאַרבען מיט די גראַנדיאָזע בילדער אין „טיל אוילענשפּיגעל“, צום ביישפּיעל, מיט דעם צושמעטערען פון דעם עפענטליכען הויז. דענקט איהר נישט אויך, אַז די דאָ־זיגע ביכער דערמאָנען אייך מיט זייער קאָלאָריט אָן רעמבראַנדט׳ען: דאָס טונקעלע פון די גאַנצע בילדער געמישט מיט אַ פינקלענדען אַלט־גאָלד טאָן, דער רעאַליזם פון אַלע דעטאַלען און דאָך דאָס גאַנצע איינגעהילט אין אַן אַטמאָספערע פון מערכענהאַפטען צוי־בערלאַנד.

אין „בערלינער טאַגעבלאַט“ האָב איך געלייענט, אַז אין דעם בריידריך מוזעאום הענגט אַ נייער טיציאַן. האָט איהר איהם שוין

באַזוכט? איך גיב צו, אַז טיציאַן איז נישט מײַנער אַ פרײַנד, ער איז מיר צו קאַלט, צו פיעל ווירטואָז. פאַרצייעט מיר, אויב דאָס איז פיליכט אַ מאַיעסטעטס־באַליידיגונג, אָבער איך קאָן נישט אַנדערש ווי פאָלגען מיינע אונמיטעלבאַרע עמפּפינדונגען. טראָץ דעם וואָלט איך געווען גליקליך, ווען איך זאָל געווען זיין אין דעם פרידריך־מוזעאום און באַזוכען דעם נייעם גאַסט. האָט איהר אויך געזעהן דעם קויפמאַנשען נאַכלאַס, פון וועלכען מען האָט געמאַכט אַזאַ וועזען?

מיין לעזען באַשטעהט איצט פון פאַרשידענע עלטערע שטודיען איבער שעקספּיר'ן אין די זעכציגער און זיבעציגער יאָהרען, ווען מען האָט נאָך אין דייטשלאַנד לעבהאַפט דעבאַטירט די שעקספּיר פּראָבלעם. קאָנט איהר אפשר קריגען אין דער קגל. ביבליאָטעק אָדער אין דער רייכסטאַג ביבליאָטעק: קליין, די געשיכטע פון דער איטאַליענישער דראַמאַ; שאַק, די געשיכטע פון דער דראַמאַ־טישער ליטעראַטור אין שפּאַניען; גערווינוס און אולריך איבער שעקספּיר'ען? שרייבט באַלד! איך נעהם אַרום און דריק אייך וואַרם צו האַנט. זייט רוהיג און מונטער טראָץ אַלעמען. ליבסטע סאָניטשקאַ, אויף ווידערזעהן.

ווען וועט איהר קומען?

סאָניטשקאַ, וועט איהר מיר אַ טובה טאָן: שיקט מאַטיל־דע'ן היאַצינטען. איך וועל אייך צוריקקעהרען ווען איהר וועט דאָ זיין.

אייער

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 24טען מערץ, 1918.

מיין געליבטע סאָניטשקאַ, ווי לאַנג איך האָב אייך נישט געשריבען און ווי אָפט איך האָב געטרוימט פון אייך!

. . . ווען מיר זאָלען איצט קאָנען זיין צוזאַמען און שפּאַ־צירענדיג אין פעלד פּלוידערען וועגען אַלצדינג אין דער וועלט, וואָלט עס געווען זעהר און זעהר אַ גוטע זאַך, אָבער עס איז דאַרויף

קיין אויסזיכט ניטאָ. מיין קלאָגע און אויך די וועדנונג נאָך א קורצען אורלויב אַם וועניגסטענס זיינען ענטשידען צוריקגעוויזען געוואָרען מיט א גרינדליכער שילדערונג פון מיין שלעכטיגקייט און אומפּאַרבעסערליכקייט. איך מוז, אַלזאָ, וואַרטען ביז מיר וועלען די גאַנצע וועלט בייקומען.

סאָניושאַ, ווען איך הער פון אייך נישט א לאַנגע צייט לעב איך אין דעם געפיהל, אַז איהר פלאַטערט דאָרט אַרום איינזאַם, אומרוהיג און פערצווייפעלט ווי אַן אָפּגעריסענע בלאַט פון בוים אין ווינט, און דאָס טוט מיך וועה. זעהט, דער פריהלינג הויבט זיך ווידער אָן, די טעג ווערען שוין אַזוי העל און לאַנג, אין פעלד איז שוין זיכער דאָ א סך צו זעהן און הערען! פאַרברענגט א סך אין דרויסען, דער הימעל איז איצט אַזוי אינטערעסאַנט און פאַר־שיעדענאַרטיג מיט די לויפענדע אומרוהיגע וואָלקענס, די נאָך נאַ־קעטע ערד מוז אויסזעהן שעהן און דער דאָזיגער זיך בייטענדער באַלייכטונג. קוקט זיך פאַר מיר אָן זאָט אויף אַלצדינג... ס'איז דאָס איינציגע אין לעבען וואָס מען קריגט נישט צופיעל, וואָס האָט אימער דעם רייץ פון נייקייט און בלייבט אימער טריי. איהר מוזט אויך אומבאַדינגט געהן פאַר מיר אין דעם באָטאַנישען גאָרטען און מיר געווי איבער אַלצדינג באַריכטען, וואָרום היינטיגען יאָהר קומט פאַר עטוואָס מערקווירדיגעס. די פויגלען זיינען געקומען מיט 4־6 וואָכען צו פריה. דער נאַכטיגאַל איז שוין דאָ געווען דעם 10טען מערץ. דער ווענדעהאַלס, וועלכער קומט ערשט ענד אַפּריל, האָט שוין דאָ געלאַכט דעם 5־טען און זאָגאַר דער פּיראָל, וועלכען מען רופט „פּפינגסט פויגעל“ און וועלכער קומט קיינמאָל ניט פאַר מאַי, שוועבט שוין דאָ זייט א וואָך אין דעם גרויסען פריהמאָרגען פאַר דעם זון־אויפגאַנג!

געהט זשע אין דעם באָטאַנישען גאָרטען, סאָניטשקאַ, אָבער אין די מיטאָג־שטונדען, אין א זוניגען טאָג, און באַטראַכט אַלץ גוט אום מיר דערנאָך צו באַריכטען. נעבען דעם אויסגאַנג פון דער שלאַכט ביי קאַמברי איז דאָס פאַר מיר דאָס וויכטיגסטע אויף דער וועלט, א וואהרע האַרץ־אַנגעלעגענהייט.

ווי שעהן ס׳זיינען די בילדער, וואס איהר האט מיר געשיקט! וועגען רעמבראנדט׳ען דארף מען דאך קיין ווארט ניט זאגען. באטיציאנ׳ען האט דער פערד געמאכט אויף מיר נאך א געוואלדיגערען איינדרוק ווי דער רייטער. איך האב ווירקליך גישט געגלויבט אז אזוי פיעל קעניגליכע מאכט קאן אויסגעדריקט ווערען אין א חיה. אבער דאס שענסטע פון דעם שענסטען אין דער פרויען־פארטרעט פון בארטאלאמעא דא ווענעטשיא (וועמען איך האב אייגענטליך גארניט געקענט) ס׳ארא יום טוב פון פארבען, ס׳ארא פיינקייט פון צייכנונג, ס׳ארא געהיימניספולער צויבער פון אויסדרוק! זי דערמאנט מיר דערין אויף אן אומבאשטימטען אופן אין מאנא ליזא. מיט דעם דאזיגען בילד האט איהר אין מיין צעל אריינגעבראכט א פולע ליכט און פרייד.

האנסען׳ס בוך (האנס דיפענבאך) מוזט איהר נאטירליך באהאלטען. עס שמערצט מיך, וואס אלע זיינע ביכער זיינען נישט אין אונזערע הענט. האט איהר שעקספיר׳ען געקראגען אין צייט? וואס שרייבט קארל? ווען וועט איהר איהם זעהן? גריסט איהם טויזענט מאל פון מיר און זאגט איהם פון מיר: סא אירא (ס׳וועט פאריבער) — טראץ דעם אלעמען. און זייט פריש און מונטער, פרעהט זיך מיט דעם פריהלינג: דעם נעכסטען וועלען מיר שוין צוזאמען פארברענגען. איך נעהם אייך ארום, ליעבסטע. א פרעהליכען פסח! אויך די קינדער פיעלע גרוסען.

אייער

ראזא.

ברעסלאו, דעם 2טען מאי, 1918.

. . . איך האב געלייענט „קאנדיד“ און די „גרעפין אולפעלדט“ און זיך איבערביידען געפרעהט. „קאנדיד“ איז אזא קאסטליכע אויסגאבע, אז מיר האט דאס הארץ נישט דערלאזט דעם בוך אויפצושניידען, און איך האב איהם אזוי געלייענט; אזוי ווי ער איז געפאסט אין האלבע בויגענס איז עס געגאנגען זעהר גוט. די דאזיגע בייזע צוזאמענשטעלונג פון אלע מענשליכע ני־

דערטרעכטיגקייטען וואָלט פאַר דער מלחמה וואַרשיינליך געמאַכט אויף מיר דעם איינדרוק פון אַ קאַריקאַטור, איצט אָבער קוקט עס אויס דורכאויס רעאַליסטיש... גרעפין אולפעלדט איז אַן אינטערע־סאַנטער קולטור דאָקומענט, אַן ערגענצונג פון גומעלהאוזען... וואָס מאַכט איהר? געניסט איהר נישט פון דעם הערליכען פריהלינג?

אימער אייערע

ראָזאַ.

ברעסלאַו, דעם 12טען מאַי, 1918.

סאָניטשקאַ, אייער בריוועלע האָט מיך אַזוי דערפרעהט, אַז איך וויל אויף דעם גלייך ענטפערען. זעהט איהר, וויפיעל פאַרגעניגען און באַגייסטערונג עס פאַרשאַפט אייך אַ באַזוך אין באָטאַנישען גאָרטען! פאַרוואָס נעהט איהר ניט אַהין אָפטער? און אויך איך קריג עפּעס דערפון, ווען איהר שילדערט מיר אייערע איינדרוקען אַזוי וואַרים און פאַרבען־רייך, איך פאַרזיכער אייך! יאָ, איך ווייס די רובין־רויטע רינגעלעך פון דער בליהענדער סאָסנע. זיי זיינען אַזוי אומוואַרשיינליך שעהן, ווי אייגענטליך אַלע אַנדערע זאַכען אין פולען בליהען, אַז יעדען מאָל גלויבט מען ניט די אייגענע אויגען. דאָס זיינען די ווייבליכע בליטען, פון וועלכע עס ווערען שפּעטער די גרויסע שווערע צאַפּענס וועלכע דרעהען זיך אום און הענגען אַרונטער. נעבען זיי זיינען דאָ געלע מענליכע רינגעלעך, וועלכע פאַרשפּרייטען דעם גאָלדענעם שטויב. איך ווייס נישט וואָס די „פּעטאַריאַ" איז. איהר שרייבט, אַז דאָס איז אַן מין אַקאַציע. מיינט איהר, אַז זי האָט עהנליך געפעדערטע בלעטער און שמעטערלינג־בליטען, ווי די אַזוי גערופענע אַקאַציע? איהר ווייסט וואַרשיינליך אַז דעם בוים וואָס מען רופט געוועהנליך „אַקאַ־ציע" איז גאָרנישט קיין אַקאַציע נאָר אַ „ראָבינאָ"; אַ ווירקליכע אַקאַציע איז, צום ביישפּיעל, די מימאָזע. איהרע בליטען זיינען געוויינליך שוועבעל־געל און זי דופטעט באַרוישענד, אָבער איך קאָן זיך נישט פאָרשטעלען אַז זי וואַקסט אין בערלין אין דער פריי, ווייל דאָס איז אַ טראָפּישער בוים. אין איטאַליען אין קאָר־סיקאָ האָב איך אין דעצעמבער געזעהן אויף דעם פּלאַץ אין דער

שטאָרט הערליך־בליהענדע מימאָזען, ריזיגע בוימער. . . דאָ קאָן איך לײדער נאָר פון דערווייטענס פון מיין פענסטער באַאָבאַכטען די גרינע בוימער, וואָס זייערע שפּיצען זעהען זיך אַרויס איבער דעם מויער. איך זוך געוויינליך צו דערקאָנען די בוימער נאָך דעם פאַרבען־טאָן, און ווי עס שיינט, טרעף איך מעהרסטענס. אנמעלטען האָט מען אהער געבראַכט אַ צווייג, וואָס האָט אַלעמען פאַראינטערעסירט מיט זיין מאָדנעם אויסזעהן. יעדער איינער האָט געפרעגט וואָס דאָס איז. אָן אולם. געדענקט איהר נאָך, ווען איך האָב איהם אייך געוויזען אויף דער גאַס אין מיין זידענדע, פול באַלאַדען מיט דופּטיגע פּאַקעטען פון ראָזיג־גרינליכע פרוכט. דאָס איז אויך געווען אין מאַי, און איהר זייט געווען גאַנץ הינגעריסען פון דעם פאַנטאַסטישען אָנבליק. דאָ וואַינען די לייט צעהן יאָהר אין דער גאַס וואו עס וואַקסען אולמען, און זיי האָבען נאָך ניט „באַמערקט” ווי אַ בליהענדער אולם זעהט אויס. און די זעלבע טעמפּקייט באַמערקט מען אויך אין באַצוג צו חיות. די מייסטע שטאָדטישע לייט זיינען אין גרונד גענומען ווירקליך רויע באַרבאַרען.

ביי מיר, פאַרקעהרט, נעמט אָן דאָס אינערליכע צוזאמענגעוואַקסען מיט דער נאַטור אַ כמעט קראַנקהאַפטע פאָרם, וואָס האָט געוויס צו טאָן מיט דעם צושטאַנד פון מיינע נערווען.

דאָ אונטען האָט אַ פּאַאר הויבען־לערכען אויסגעזעסען אַ יונגלינג. איהר האָט אפשר באַמערקט ווי אַמוזאַנט די הויבען־לערכען לויפען מיט קליינינקע טריט, און פאַרפּלאָנטען זיך אין זייערע אייגענע פיסלאך. די קליינינקע לויפט שוין אַרום און קאָן שוין אויך גוט פליהען, אָבער זי קאָן נאָך פאַר זיך נישט געפינען גענוג נאָהרונג, באַזונדערס אין די קאַלטע טעג. זי קומט דעריבער יעדען אָוונט צו מיין פענסטער אין הויף און הויבט אָן פּיסטשען הוי־או קלעגליך. דאַן קומען באַלד די אַלטע פּאַאר און ענפערען מיט אָן ענגסטליכען פאַרזאָרגטען „הואיד־הואיט” און הויבען אָן אַרומצולויפען שנעל און פאַרצווייפעלט זוכענדיג אין דער קעלט, אין האַלב פינסטערניש עטוואָס צום עסען. און אַז זיי געפינען גיבען זיי זיך אַלע אַ וואָרף און שטעקען אריין די שנאָבעלעך אין דעם געפונענעם. דאָס ווידערהאָלט זיך איצט יעדען אָוונט אַרום

האַלב ניין, און ווען אונטער מיין פענסטער הויבט זיך אָן דאָס קלאָגנעדיגע פיסטשען און איך זעה די אומרוהיגקייט און זאָרג פון די קליינע עלטערען קריג איך בוכשטעבליך א האַרץ־קראַמף. איך קאָן זיי דערביי גאָרנישט ניט העלפען, ווייל די הויבען־לערכען זיינען זעהר שרעקעדיגע און מען וואַרפט זיי צו ברויט צופליהען זיי זיך, נישט ווי די טויבען אין שפּאַצען, וועלכע לויפען מיר שוין נאָך ווי די הינט. איך זאָג צו זיך אַליין, אַז ס'איז דאָך לעבערליך, אַז איך בין ניט פאַראַנטוואָרטליך פאַר אַלע הונגעריגע הויבען־לערכען אין דער וועלט, און קאָן נישט וויינען איבער אַלע געשלאָגענע אָקסען, ווי די וואָס קומען אהער יעדען טאָג מיט זעק. דאָס העלפט מיר אָבער נישט, און איך בין ווירקליך קראַנק ווען איך זעה און הער אַזעלכע זאַכען. און ווען דער שטאַאַר, וועלכער ווידערהאָלט א גאַנצען טאָג, ביז צום דערעסען, זיין אויפגערעגטען געשווערץ ערגעץ נישט ווייט פון פענסטער, פאַרשטומט פאַר עטליכע טעג, האָב איך ווידער ניט קיין רוה, טאָמער האָט איהם עפּעס שלעכטס געטראָפען און וואַרט מיט אומגעדולד ער זאָל ווייטער פייפען זיין אונזין, און מיר מיט דעם לאָזען וויסען, אַז ס'געהט איהם גוט. אַזוי בין איך פון מיין צעל פאַרקניפּט פון אַלע זייטען דורך אוממיטעלבאַרע פעדים מיט טויזענטער קליינע און גרויסע באַשעפעניסען און רעאַגיר אויף אַלצדינג מיט אומרוהיגקייט, שמערץ, זעלבסט־פאָרווירפען... אויך איהר געהערט צו די אַלע פויגלען און באַשעפענישען, וועגען וועלכע איך וויבריר פון דער ווייטענס. איך פיהל ווי איהר ליידט, ווי יאָהרען געהן פאַרביי, קיינמאָל צוריק צו קומען, און מען „לעבט" זיי ניט. אָבער געדולד און מוט! מיר וועלען נאָך לעבען און איבערלעבען גרויסע זאַכען. איצט זעהן מיר צום ערשטען מאָל ווי די גאַנצע אַלטע וועלט פאַרזינקט, יעדען טאָג א שטיק, א נייער ריזען־שטורץ... און דאָס קאָמישסטע איז, וואָס מייסטע באַמערקען דאָס גאָרנישט און גלויבען, אַז זיי טרעטען נאָך אויף פעסטען באָדען...

סאָניטשקאַ, האָט איהר פיליכט אָדער קאָנט איהר קריגען „זשיל בלאַ" און דעם „הינקענדיגען טייוועל"? איך בין מיט לעסאַזש'ען גאָרנישט באַקאַנט און וויל איהם שוין לאַנג לייענען.

זענט איהר מיט איהם באַקאַנט? אין ערגסטען פאַל וועל איך איהם קויפען אין דער רעקלאַם־אויסגאַבע.

איך נעהם אייך אַרום הערצליך. אייער

ראָזאַ.

שרייבט באַלד וואָס קאַרל מאַכט.

אפשר האָט פּפּעמפּערט דעם „פלאַכזאַנגען" פון סטין סטראַך־פּעלס, דאָס איז ווידער אַ פלאַמינגער; ערשיינט אין אינזעל־פאַרלאַג. איז קענטיג אַ גוטע זאַך.

ברעסלאַו, דעם 18טען אָקטאָבער, 1918.

ליעבע סאָניטשקאַ, איך האָב אייך עהער־נעכטען געשריבען. ביז אַהער האָב איך קיין ענטפער נישט געקראָגען אויף מיין טעלעגראַם צום רייכסקאַנצלער. עס קאָן נאָך פּיליכט דויערען עטליכע טעג. יעדענפאַלס שטעהט איין זאַך פעסט: מיין שטימונג איז אַזאַ, אַז אַ באַזוך פון מיינע פריינט אונטער אויפזיכט איז פאַר מיר געוואָרען אַן אוממעגליכקייט. איך האָב די אַלע יאָהרען אַלץ איבערגעטראָגען גאַנץ געדולדיג און וואָלט אונטער אַלע אומשטענדען נאָך וויטער יאָהרען געבליבען פונקט אַזוי געדולדיג. אָבער נאָך דעם אַלגעמיינעם אומשוואונג פון דער לאַגע איז אויך אין מיין פּסיכאָלאָגיע אַן אומשוואונג פאָרגעקומען. די אונטערערדונגען אונטער אויפזיכט, ד. ה., די אוממעגליכקייט צו רעדען וועגען דעם וואָס מיך אינטערעסירט ווירקליך, זיינען מיר שוין אַזוי צו לאַסט, אַז איך וועל זיך בעסער אָפּזאָגען פון יעדען באַזוך, ביז מיר וועלען אַלע זיין פרייע מענשען.

לאַנג קאָן עס שוין מעהר ניט דויערען. ווען דיטמאַן און קורט אייזנער זיינען פריינעלאָזען געוואָרען קאָנען זיי מיך לענגער אין געפענגניס ניט האַלטען, און אויך קאַרל וועט באַלד זיין פריי. לאָמיר דעריבער בעסער וואַרטען אויף דעם ווידערזעהן אין בערלין.

ביז דאַן טויזענט גרוסען.

אימער אייערע

ראָזאַ.